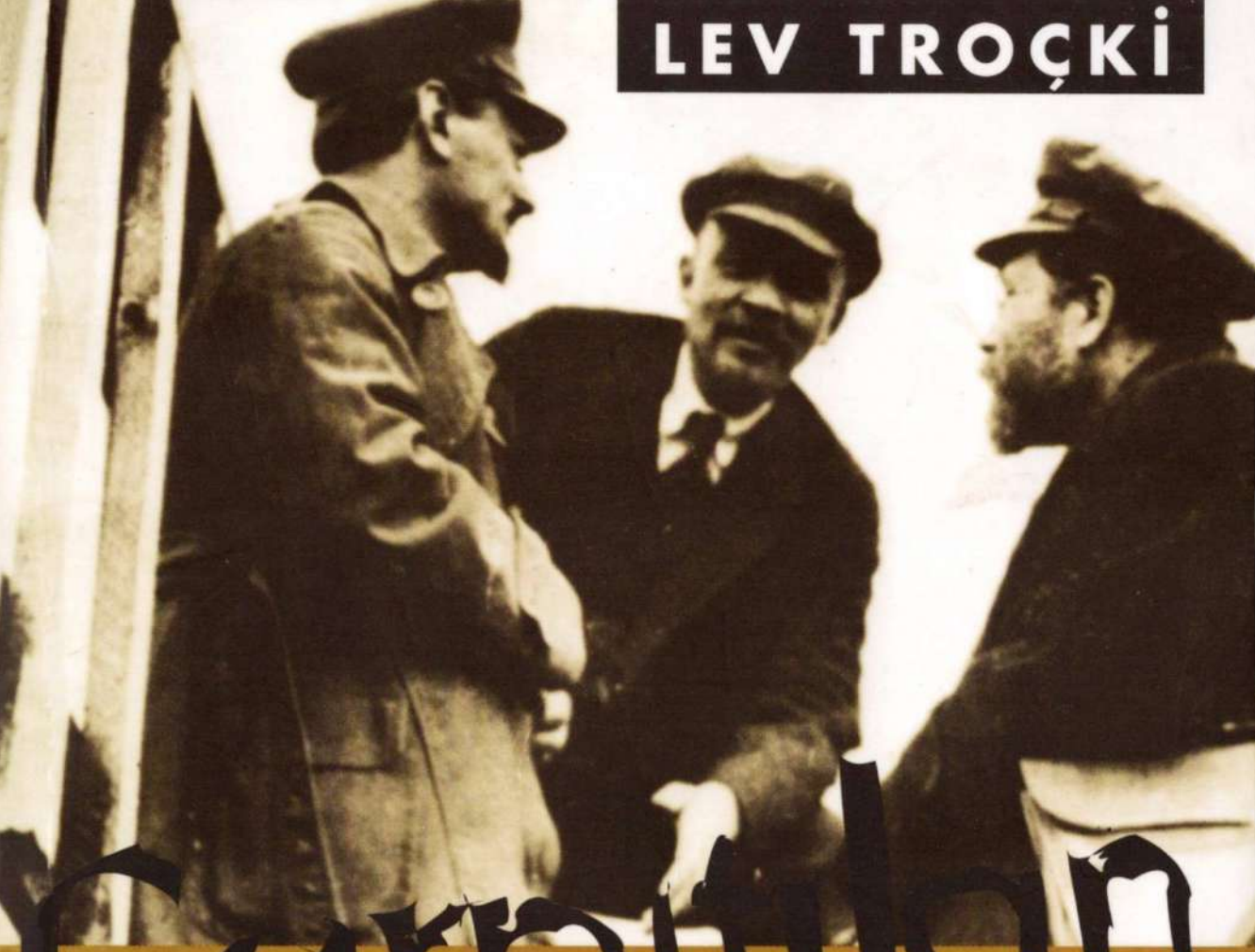
LEV TROÇKİ



# Çarpılan Devrim

Çarpılan Devrim

YAZIN YAYINCILIK

LEV TROÇKİ

# ÇARPITILAN DEVRİM

## 1927-1929

*Türkçesi:*
Bülent TANATAR

YAZIN YAYINCILIK

**Lev Troçki**
**Çarpıtılan Devrim**

●

*Özgün adı:*
**Staliniskaya Şkola Falsifikatsii, 1929.**

●

İlk yayın yılı veyeri: Berlin (Granit yaya) 1932.

●

Türkçede ilk baskı tarihi Ekim 97

●

*Türkçesi:*
Bülent Tanatar

●

*Kapak:*
İnci Batuk

●

*Baskı:*
Söğüt Matbaası

●

Yazın Yayıncılık
Asmalı Mescit Sok. 13/9
Tünel-İSTANBUL

●

Yazışma adresi:
PK 224 Beyoğlu - İSTANBUL

## İÇİNDEKİLER

**Önsöz** ..... **7**

**Ekim Devrimi Tarihinin, Devrim Tarihinin ve Parti Tarihinin Çarpıtılması Hakkında** ..... **18**

Savaş ve Petrograd'da Gelişim ..... 19
Mayıs-Ekim 1917) ..... 25
Gerekli bir eklemeı ..... 30
Ekim devrimi tarihçesi ..... 30
Kaybolmuş belgeler ..... 31
Yaroslavski hakkında ..... 35
Olminski hakkında ..... 37
Lunaçarski üzerine iki çift söz ..... 38
Brest-Litovsk ve sendika tartışması.
Martinovizmin Onaylanması ..... 39
Komünist Enternasyonal'in III. Kongresi ..... 45
Parti gençliğinin eğitimi ..... 47
Köylülerle ilişkiler ..... 48
Askeri çalışma ..... 51
Ekonomik Sorunlar ..... 59
Lenin'in yaşamının son dönemi ..... 65
Dış ticaret tekeli ..... 66
Gosplan meselesi ..... 71
Lenin'in milli mesele üzerine mektupları ..... 72
1923-1927 tartışması ..... 82
Birkaç sonuç ..... 84

**Troçki, Parti Disiplinine uymamakla suçlanıyor .....88**
Birinci Konuşma..... 89
İkinci Konuşma .....107

**Muhalefet, savaş tehlikesi ve savunma sorunları .....116**

**Troçki'nin Merkez Komitesinden Çıkartılması .....130**

**İyi Niyetli Bir Muarıza Cevap.....140**

# Önsöz

Elinizdeki kitap önderlik hizbinin genel olarak Sol Muhalefet'e (Bolşevik-Leninistler), özel olarak da bu kitabın yazarına karşı yürüttüğü altı yıllık bir mücadelenin aşamalarını gözler önüne seriyor.

Bu kitabın büyük bir bölümü kişisel olarak bana karşı yöneltilen kaba suçlama ve iftiraları çürütmeye hasredilmiştir. Nedir öyleyse beni okuyucunun dikkatini bu belgelerle tedirgin etmeye iten sebep? Yaşamımın devrim olaylarına sıkı sıkıya bağlı olması olgusu kendiliğinden bu kitabın yayınlanmasını doğrulamaya yetecektir. Stalin hizbinin bana karşı mücadelesi yalnızca iktidar için kişisel bir mücedele olsaydı, bu mücadelenin hikayesi hiç te öğreticilik taşımayacaktı: parlamentolar tarihi gruplar ve bireylerin iktidar adına iktidar için mücadeleleriyle doludur. Sebep çok daha değişik; SSCB'de birey ve grupların mücadelesinin Ekim devriminin çeşitli aşamalarıyla birbirine çözülmezcesine bağlı oluşudur.

Tarihi determinizm hiçbir zaman devrim dönemindeki kadar güçlü bir biçimde göstermez kendini; bu dönem gerçekten sınıf ilişkilerini çıplak bir şekilde ortaya serer ve sorunlar ile çelişkileri en yüksek keskinlik derecelerine yükseltir. Böylesi dönemlerde, fikirler mücadelesi düşman sınıfların ya da bir tek ve aynı sınıfın fraksiyonlarının en dolaysız silahı haline gelir. Bu, kesinlikle, Rus devriminde "Troçkizm"e karşı mücadelenin büründüğü niteliktir. Kimi zamanlar asli bakımdan skolastik akıl yürütmelerini belli toplumsal sınıf veya tabakaların maddi çıkarlarına bağlayan bağ bazen öyle açıktır ki, bir gün gelecek bu tarihi deneyim tarihi materyalizmin okul elkitaplarının özel bir bölümünü oluşturacaktır.

Ekim devrimi, Lenin'in hastalanması ve ölümüyle birlikte, zaman ilerledikçe birbirinden net bir biçimde ayrışan iki döneme bölün-

müştür. Birinci dönem, iktidarın ele geçirilmesinden, proletarya diktatörlüğünün kurulması ve güçlendirilmesinden, askeri bakımdan savunulmasından, iktisadi çizgisinin belirlenmesi için başvurmak zorunda kaldığı temel eylemlerden ibaretti. Bu sırada partinin bütünü proletarya diktatörlüğünün payandası olduğunun bilincindedir; kendi iç güvencesini bu bilinçte görür.

İkinci dönem, ülkede bir ikili iktidarın büyüyen ögelerinin varlığıyla belirlenmiştir. Ekimle beraber iktidarı fetheden proletarya bir dizi içsel ve dışsal nitelikli maddi ve manevi sebeplerin sonucunda saf dışı edilmiş ve geri plana itilmiştir. Yanında, arkasında, hatta bazen de önünde, iktidarın ya da en azından bu iktidarı etkileme gücünün büyük bir kısmını ele geçiren başka ögeler, başka toplumsal tabakalar, başka sınıfların fraksiyonları belirmiştir. Bu başka tabakalar, yani devlet, meslek sendikaları ve kooperatif memurları, serbest meslek erbabı ve aracılar giderek bir bileşik kaplar sistemi oluşturmuştur. Aynı zamanda, varoluş koşulları, alışkanlıkları ve düşünme tarzlarıyla bu tabakalar proletaryadan uzaklaşmış veya giderek kendilerini uzaklaştırmaktadırlar. Ayrıca burada, kesin bir biçimde, devlet aygıtı imkanlarından olduğu kadar parti içi imkanlardan da yararlanarak, kendi yerinden kımıldatılamazlığını garanti altına alan güçlüce inşa edilmiş bir kast oluşturdukları ölçüde, parti memurlarını da hesaba dahil etmek zorunludur. Kökeni ve gelenekleriyle, bugünkü gücünün kaynaklarıyla Sovyet iktidarı, git gide daha az dolaysız olsa da, proletarya üzerine dayanmaya devam ediyor. Fakat yukarıda sayılıp dökülen tabakalar kanalıyla da giderek burjuva çıkarlarının etkisi altına giriyor. Bu basınç öyle duyarlı bir hale gelmiş ki, yalnızca devlet aygıtının değil, parti aygıtının da büyük bir bölümü burjuva tasavvur ve umutlarının ya bir ajanı ya da bir askeri vaziyetinde. Bizim içerdeki burjuvazimiz ne denli zayıf olsa da, haklı olarak, dünya burjuvazisinin bir fraksiyonu olduğunun bilincindedir ve dünya emperyalizminin aktarım mekanizmasını oluşturur. Hatta burjuvazinin alt tabanı bile ihmal edilebilir olmaktan uzaktır. Kırsal ekonomi pazarın bireysel temellerinde geliştiği ölçüde, kaçınılmaz olarak bağrından bir sürü kırsal küçük burjuvazi çıkartır. Zenginleşmiş *mujik* ya da zenginleşmekten başka bir şey istemeyen ve Sovyet kanunla-

rının barikatlarına çarpıp kalan *mujik*, Bonapartist eğilimlerin doğal bir ajanıdır. Modern tarihin tüm evrimiyle kanıtlanan bu olgu, Sovyet cumhuriyetinin deneyiminde bir kez daha doğrulandı. Ekim devriminin Lenin'in ölümünden sonraki ikinci bölümünü niteleyen ikili iktidar ögelerinin toplumsal kökenleri bunlardır.

Doğaldır ki, birinci dönem —1917-1923— dahi baştan sona türdeş değildir. Bu dönemde bile, yalnızca ileriye doğru hareketler değil, geri çekilmeler de oldu. Burada dahi devrim önemli ödünler verdi: bir yandan köylü sınıfına, diğer yandan dünya burjuvazisine. Brest-Litovsk muzaffer devrimin ilk geri çekilişi oldu. Neden sonra, devrim yeniden ileriye doğru atıldı. Pratikteki sonuçları şimdiye dek ne denli ılımlı olsa da, ticari ve sınai ödünler siyaseti ilkesel olarak ciddi bir geri çekilme manevrasıydı. Bununla beraber, en büyük geri çekilme, genel bir biçimde, yeni iktisat siyaseti, yani *NEP*'ti. Piyasayı yeniden yerleştirerek, *NEP* küçük burjuvaziyi diriltmek ve onun bazı öge ve gruplarını orta burjuvaziye dönüştürmek tehlikesini taşıyan koşulları yeniden yarattı. Kısaca, *NEP* ikili iktidar imkanlarını içinde barındırıyordu. Fakat bunlar henüz yalnızca iktisadi potansiyelde bulunuyordu. Gerçek bir güç olarak ancak, genel olarak başlangıç noktasını Lenin'in hastalanması ve ölümü ile "Troçkizm"e karşı mücadelesinin ilk demleri şeklinde saptadığımız, Ekim devriminin ikinci bölümünde ortaya çıktılar.

Doğaldır ki, burjuva sınıflara verilen ödünler kendi başlarına henüz proletarya diktatörlüğünün iğfal edilmesi değildir. Genel olarak, tarihte kimyasal saflıkta bir sınıf egemenliği varolmamıştır. Burjuvazi egemenliğini diğer sınıflara dayanarak, onları kendine bağlayarak, bölerek ya da yıldırarak sürdürür. İşçiler yararına yapılan reformlar, hiç te kendi başlarına, bir ülkedeki burjuvazinin egemenliğinin çiğnenmesi demek değildir. Özel olarak her kapitalist, iktisadi diktatörlüğünün yasal sınırlarını hesaba katmaya zorlanarak, kuşkusuz evinde -yani fabrikasında- artık tümüyle efendi olmadığı izlenimini duyabilir. Fakat bu sınırların, bütününde, sınıf iktidarını koruma ve desteklemekten başka amacı yoktur. Yalıtılmış kapitalistin çıkarları, her an, yalnızca toplumsal kanunlar meselesinde değil, ama vergi, kamu borçları, savaş ve barış gibi meselelerde de kapitalist devletin

çıkarlarıyla çelişkiye düşer. Yarar sınıfın bütününün çıkarlarında yatar. Yalnızca o, hangi reformları yapabileceğine ve egemenliğinin temellerini sarsmaksızın, hangi ölçülerde bunu gerçekleştirebileceğine karar verir.

Sorun proletarya diktatörlüğü için de benzer biçimlerde ortaya çıkıyor. Kimyasal saflıktaki bir diktatörlük ancak maddi olmayan bir ortamda varolabilir. Yönetimdeki proletarya diğer sınıfları da hesaba katmak ve ülke içinde veya uluslararası arenada güçler oranına göre, egemenliğini korumak için diğer sınıflara ödünler vermek zorundadır. Tüm mesele verilen bu ödünlerin sınırlarının ve bunların verildiği zamanki bilinç derecesinin ne olduğunu bilmektir.

Yeni İktisat Siyaseti'nin iki veçhesi vardı. İlk olarak, bu siyaset bizzat proletarya için sanayiyi ve genel olarak da tümüyle ekonomiyi yönlendirme amacıyla kapitalizmin geliştirdiği yöntemlerden yararlanma zorunluluğundan kaynaklanıyordu. İkinci olarak, burjuvaziye, öncelikle de küçük burjuvaziye verilen bir ödündü, öyle ki, bu aslen kendisine özgü alım ve satım biçimleriyle ekonomisini yürütmesini sağlıyordu. Rusya'da öteden beri egemen olan bir kırsal nüfus nedeniyle, *NEP*'in bu ikinci yönünün belirleyici bir önemi vardı. Diğer ülkelerdeki devrimci gelişmelerin duraklaması karşısında, derin ve uzun süreli bir geri çekilmeyi temsil eden *NEP* kaçınılmazdı. Onu Lenin'in önderliğinde tam bir oybirliğiyle uyguladık. Bu geri çekilme herkesin gözü önünde geri çekilme olarak adlandırıldı. Parti ve onun aracılığıyla da işçi sınıfı genel bir biçimde bunun anlamını çok iyi kavramışlardı. Küçük burjuvazi bazı sınırlamalarla birikim yapma imkanını elde etti. Fakat iktidar ve dolayısıyla da bu birikimin sınırlarını saptama yetkisi, eskiden olduğu gibi proletaryanın elinde kaldı.

Yukarıda, iktidardaki burjuvazinin proletarya lehine yapmaya zorlandığı toplumsal reformlar ve iktidardaki proletaryanın burjuva sınıflara verdiği ödünler arasında bir benzerlik bulunduğunu söyledik. Ancak, hatalardan kaçınmak için, bu benzerliği iyice tanımlanmış tarihi çerçeveler içine yerleştirmemiz gerekir. Burjuva iktidarı yüzyıllardır mevcut ve dünyasal bir niteliğe sahip. Uçsuz bucaksız birikimler üzerine yaslanıyor, güçlü bir kurumlar, kanunlar ve fikirler sisteminden yararlanıyor. Egemenlikle geçen yüzyıllar, zor durumlar-

da birçok kereler burjuvazi için emin bir kılavuz olan bir çeşit egemenlik içgüdüsü yaratmıştır. Burjuva egemenlik yüzyılları proletarya için baskı yüzyılları olmuştur. Proletarya ne tarihi egemenlik yüzyıllarına ne de tam da bu nedenle bir iktidar içgüdüsüne sahiptir. Avrupa'nın en yoksul ve en geri ülkelerinden birinde iktidara geldi. Bu demektir ki, şimdiki tarihi koşullar ve aşamada, proletarya diktatörlüğü burjuva iktidarından sonsuzca daha az korunaklı durumdadır. Doğru bir siyaset, eylemlerinin gerçekçi bir değerlendirmesi ve özellikle burjuva sınıflara kaçınılmaz ödünler Sovyet iktidarı için bir ölüm kalım meselesidir.

Ekim devriminin Lenin'in ölümünden sonraki bölümü, Sovyet ekonomisi içinde kapitalist güçlerin gelişiminden çok, sosyalist güçlerin gelişimiyle belirlenmiştir. Çözüm bunların dinamik oranına bağlıdır. Bu oranın denetimi istatistikten çok, iktisadi yaşamın gündelik evrimiyle yapılmıştır. Bir tarım ülkesinde, tarım ürünlerinin kıtlığıyla paradoksal bir biçim alan bugünkü derin buhran, başlıca iktisadi oranların bozulduğunun nesnel ve kesin bir kanıtıdır. 1923 sonbaharında yapılan XII. parti kongresinden itibaren, elinizdeki kitabın yazarı, yanlış bir iktisadi doğrultunun götürebileceği sonuçlara karşı uyarıda bulunmuştu: sanayinin geri kalmışlığı "makaslar"ı, yani sanayi ve tarım ürünleri arasındaki fiyat orantısızlığını körükler, bu olgu da kendi payına tarımın gelişmesini sekteye uğratır. Bu sonuçların gerçekleşmiş olması, hiç te kendi başına sovyet rejiminin düşüşünün kaçınılmazlığı veya haydi haydi yakınlığı anlamına gelmez. Yalnızca -ama en buyurgan biçimde-, iktisat siyasetinin değişmesinin gerekli olduğunu gösterir.

Başlıca üretici güçlerin devletin mülkiyetinde olduğu bir ülkede, devlet yönetiminin siyaseti dolaysız bir etmeni ve belirli bir aşama için, ekonominin belirleyici bir etmenini oluşturur. Bundan böyle tüm sorun, bu yönetimin bir siyasi değişimin gerekliliğini anlayıp anlamadığının ve bunu pratikte gerçekleştirip gerçekleştiremediğinin bilinmesidir. Böylece devlet iktidarının hangi ölçüde hâlâ proletarya partisinin elinde bulunduğunun, yani hangi ölçüde Ekim devrimi iktidarı olmaya devam ettiğinin bilinmesi sorusuna geri döneriz. Bu soruya *a priori* cevap verilemez. Siyaset mekanik kurallarla yönetilmez.

Sınıflar ve partilerin güçleri mücadele içinde açığa çıkar. Ve mücadele hâlâ bütünüyle verilmek zorundadır.

İkili iktidar, yani birbirine taban tabana zıt iki sınıfın iktidarının ya da yarı-iktidarının koşut olarak varlığı -örneğin Kerenski döneminde olduğu gibi- uzun zaman sürüp gidemez. Böylesi kritik bir durum, şu ya da bu yönde çözüme uğramak zorundadır. Anarşist ve anarşizanların SSCB'nin çabucak bir burjuva ülkesi olacağı savı, en iyi, iç ve dış burjuvazinin bu konuda benimsemiş olduğu tutumla çürütülebilir. İkili iktidar ögelerinin varlığını tanımaktan daha ileri gitmek, kuramsal olarak hatalı, siyasi olarak tehlikeli, hatta bir intihar olayı olurdu. İkili iktidar sorunu, demek ki, şimdiki durumda, hangi ölçüde burjuva sınıfların Sovyet devlet aygıtında ve burjuva fikir ve eğilimlerinin proletarya partisi aygıtında kök saldığının bilinmesinden ibarettir. Çünkü partinin manevra yapma serbestisi ve işçi sınıfı için gerekli savunma ve saldırı önlemlerini alma imkanı bu düzeye bağlıdır.

Ekim devriminin ikinci bölümü yalnızca kent ve köy küçük burjuvazisinin ekonomik durumunun gelişmesiyle değil, ama burjuva toplum kesimlerinin kendilerine olan güveninin büyümesiyle atbaşı giden, proletaryanın kuramsal ve siyasi silahsızlanmasının sonsuzca daha tehlikeli ve keskin bir süreciyle de belirlenmiştir. Bu süreçlerin geçtiği evrede, büyüyen küçük-burjuva sınıfların siyasi çıkarı, hâlâ mümkün olduğunca ilerleyişlerini saklamak, koruyucu bir sovyet bayrağı altında atılımlarını gizlemek ve fetihlerini sosyalizmin kuruluşunun bütünsel parçalarıymış gibi göstermekten ibarettir ve böyle olmaya da devam ediyor. Burjuvazinin *NEP* temeli üzerinde çok önemli bazı atılımları kaçınılmazdı, öte yandan bunlar, sosyalizmin kendi atılımları için de gerekliydi. Fakat burjuvazinin benzer ekonomik kazanımları, işçi sınıfı ve herşeyden önce onun partisi, ülkede meydana gelen süreçler ve yer değiştirmeler üzerine az çok bir fikir edindikleri ve dümeni az çok sağlamca ellerinde tuttuklarında, tümüyle değişik bir önem alabilirler ve çok daha ayrı bir tehlike oluşturabilirler. Siyaset yoğunlaşmış bir ekonomidir. Şimdiki aşamada, Sovyet cumhuriyetinin ekonomik sorunu her zamankinden daha çok siyasi bir açıdan çözüme kavuşur.

Lenin'den sonraki siyasetin kusuru, ülkenin içinde, Batı'da ve Asya'da çeşitli burjuva toplum kesimlerine gittikçe artan, önemli yeni ödünler vermek değildir. Bu ödünlerden bazıları gerekli ya da kaçınılmazdı, her ne kadar daha önceki hataların bunda payı varsa da. 1925 Nisanında *kulak*'a verilen yeni ödünler böyleydi: toprak kiralama ve işçi çalıştırma hakkı. Bazıları kendi başlarına yanlış, zararlı, hatta ölümcüldü. İngiliz işçi hareketinin burjuva ajanları önündeki teslimiyet ve daha da kötüsü, Çin burjuvazisi önündeki teslimiyet bunlara örnektir. Lenin sonrası siyasetin başlıca ve en anti-Leninist suçu, ağır ödünleri paroletaryanın başarılarıymış gibi, geri çekilmeleri atılımlarmış gibi göstermek, iç zorlukların büyümesini ulusal sosyalist bir topluma doğru muzaffer bir ilerleme gibi yorumlamak olmuştur.

Bu, temelde haince olan, partinin kuramsal bakımdan silahsızlandırılması ve proletaryanın uyanıklığını boğma görevi, şu son altı yıl boyunca, "Troçkizm"e karşı mücadele kılıfı altında tamamlandı. Marksizmin temel taşları, Ekim devriminin ana yöntemleri, Leninist stratejinin başlıca dersleri, yeniden doğan küçük burjuva memurun sabırsız düzen ve sükunet ihtiyacının içinde ifadesini bulduğu korkunç ve zorlu bir revizyona tabi kılındı. Sürekli devrim, yani Sovyet cumhuriyetinin kaderinin, tüm dünyadaki proleter devrimi yürüyüşüyle olan çözülmez ve gerçek bağı fikri, kendilerini birinci sıraya yükselten devrimin fiilen görevini tamamlamış olduğuna içten inanan tüm yeni tutucu toplumsal tabakaları öfkelendirmeyi başardı.

Sosyal-demokrat ve demokrat kamptaki eleştirmenlerim büyük bir otoriteyle, bana Rusya'nın sosyalizm için "olgun" olmadığını ve Stalin'in Rusya'yı zigzaglarla kapitalizm yoluna götürmekte tümüyle haklı olduğunu açıklıyorlar. Şurası doğrudur ki, sosyal-demokratların gerçek bir hoşnutlukla, kapitalizmin yeniden ihdası diye adlandırdıklarını Stalin, ulusal sosyalizmin kurulması olarak adlandırıyor. Fakat, akıllarındaki süreçlerin aynı olması nedeniyle, terminolojinin ayrılığı temeldeki özdeşliği gözümüzden saklamamalı. Stalin'in bu görevi bilinçli olarak yerine getirdiğini kabul etsek bile, ki bu şimdilik konu dışıdır, sürtüşmeleri hafifletmek için kapitalizmi sosyalizm olarak adlandırmak zorunda kalacaktır. Oysa ki temel tarihi sorunla-

rı ne denli az anlarsa, bu yönde o denli güvenle davranacaktır. Bu durumda körlüğü onu yalana başvurmaktan alıkoyar.

Bununla beraber, sorun hiç te Rusya'nın kendi imkanlarıyla sosyalizmi kurmaya muktedir olup olmadığı değildir. Genel olarak, Marksizm için böyle bir sorun yoktur. Bu konuda Stalinizm okulunun söylediği herşey kuramsal düzlemde, simya ve falcılıktan ibarettir. Bir öğreti olarak Stalinizm olsa olsa, bir kuramsal doğa bilimleri müzesinde boy gösterebilir. Asıl bilinmesi gereken şey, kapitalizmin Avrupa'yı tarihi çıkmazdan çıkartmaya; Hindistan'ın barış içinde bir kapitalist ilerleme çerçevesinden çıkmaksızın kölelik ve yoksulluktan sıyrılmaya; Çin'in devrimsiz ve savaşsız Amerika ve Avrupa'nın kültür düzeyine ulaşmaya; ABD'nin Avrupa'yı sarsmadan ve bütün olarak insanlığa korkunç bir savaş yıkımı hazırlamadan kendi üretici güçlerinin sınırına yaklaşmaya elverişli olup olmadığıdır. İşte Ekim devriminin nihai kaderi sorunu böyle ortaya konmalıdır. Kapitalizmin ilerletici bir tarihi güç olmaya devam ettiği, kendi yöntem ve araçlarıyla tarihin gündeminde olan başlıca sorunları çözüme vardırmaya ve insanlığı hâlâ birkaç basamak daha çıkartmaya elverişli olduğu kabul edildiğinde, artık Sovyet cumhuriyetini sosyalist bir ülkeye dönüştürmek sorunu ortadan kalkacaktı. Bundan böyle, Ekim devriminin sosyalist yapısı kaçınılmaz bir şekilde geriye miras olarak, tarımsal demokratik kazanımlarını bırakarak yıkılmaya yönelecekti.

Proleter devriminden burjuva devrimine bu gerileme hareketi, Stalin hizbi ya da bu hizbin bir fraksiyonu tarafından mı yürütülecekti yoksa genel bir -hatta birden fazla- nöbet değişimi mi gerekli olacaktı? Bunlar ikincil sorunlardır. Daha önceden de birçok kereler yazdığım gibi, bu gerileme hareketinin siyasi biçimi demokrasi değil, Bonapartizm olabilirdi. Oysa asıl iş, kapitalizmin bir dünya sistemi olarak hâlâ ilerici olup olmadığını bilmektir. İşte tam burada, sosyal-demokrat hasımlarımız acınacak, köhne, iktidarsız bir ütopizm -ilerici değil de, gerici bir ütopizm- örneği veriyorlar.

Stalin'in siyaseti bir "merkezcilik"tir, yani sosyal-demokrasi ve komünizm arasında sallanan bir eğilimdir. Ancak Lenin'in ölümünden sonra ortaya çıkan Stalin okulunun başlıca "kuramsal" çabaları Sovyet cumhuriyetinin kaderini genel olarak dünya devriminin geli-

şiminden ayırmaya yönelmiştir. Bu, Ekim devrimini dünya devriminden koparmak istemekle eşdeğerlidir. Epigonların kuramsal sorunu "Troçkizm"in Leninizme karşı muhalefeti biçimine bürünmüştür.

Şimdiye değin sözde tümüyle sadık kaldıkları Marksizmin uluslararası niteliğinden kurtulmak için, ilk anda, silahları Ekim devrimi ve proleter enternasyonalizmi fikrine destek verenlere karşı yöneltmek gerekiyordu. Durum böyle olunca, birinci sıra da Lenin' e ait oldu. Fakat Lenin devrimin iki aşaması arasındaki sınırda öldü. Dolayısıyla, yaşamının eserini savunamadı. Epigonlar onun kitaplarını alıntılara çevirdiler ve bu silahla, ona yalnızca Kızıl Meydan'da değil, partinin bilincinde de mezarlıklar dikerek yaşayan Lenin'le savaşmaya giriştiler. Sanki fikirlerinin başına kısa mühlet içinde gelecek kaderi önceden görmüş gibi, Lenin *Devlet ve Devrim* kitabına, büyük devrimcilerin kaderine ayrılmış şu aşağıdaki sözlerle başlar:

> *Ölümlerinde sonra, büyük devrimcileri zararsız aziz tasvirlerine çevirmeye, söz uygun düşerse, evliyalaştırmaya, ezilen sınıfları "teselli etmek" ve aldatmak için adlarını bir zafer aylasıyla süslemeye çalışırlar; böylelikle, devrimci öğretilerinin içi boşaltılır, devrimci yanları köreltilir ve değeri düşürülür.*
> *(Rusça baskı, cilt XIV, ikinci bölüm, s. 299)*

Bu peygamberce sözlere sadece, N. K. Krupskaya'nın[1] bir gün bunları Stalin hizbinin suratına fırlatacak cesareti bulduğunu eklemek gerekir.

Epigonların görevlerinin ikinci kısmı, Lenin'in fikirlerinin savunulması ve geliştirilmesini, Lenin'e düşman bir öğreti gibi sunmaktan ibarettir. "Troçkizm" efsanesi bu tarihi yardımda bulunmuştur. Hiçbir zaman özel bir öğreti yarattığımı iddia etmediğimi ve etmeyeceğimi hep yinelemem mi gerekir? Kuramda Marx'ın bir öğrencisiyim. Devrimin yöntemleri üzerine olanlardaysa, Lenin'in okulundan geçtim. Doğrusu benim için "Troçkizm", ne pahasına olursa olsun, bu fikirlerden kurtulmayı arzulayan, fakat bunu henüz açıkça yapmaya yeltenemeyen epigonlar tarafından Marx'ın ve Lenin'in fikirlerinin betimlendiği bir addır.

1. Nadyejda Konstantinova Krupskaya, Lenin'in karısı.

Bu kitap, Sovyet cumhuriyetinin bugünkü yönetiminin, toplumsal doğasının değişimine uygun olarak kuramsal dış görünüşünü değiştirdiği ideolojik sürecin bir bölümünü gösterir. Lenin'in sağlığında ve ölümünden sonra aynı kişilerin nasıl aynı olaylar, aynı fikirler ve aynı militanlardan taban tabana zıt bir düşünce ortaya koyduklarını göstereceğim. Bu kitapta, geçerken belirteyim ki, alışılmış yazış tarzımın tersine, çok sayıda alıntı vermek zorunda kaldım. Bununla beraber, acele ve kurnazlıkla, aynı zamanda bağlılıklarına yemin ederek, en yakın geçmişlerini inkar eden siyasi kişilere karşı mücadelede alıntı yapmamak imkansızdır, çünkü bunlar, açık ve reddedilmez olan bir tür delil rolünü oynarlar. Sabırsız okur, gün boyu çok az yol aldığından yakınıyorsa, şunu iyice anlamalı ki, bu alıntıları birarada toplaması, en yapıcılarını birbirine bağlaması ve aralarında gerekli siyasi bağı kurması halinde, aynı zamanda birbirine onca yakın ve onca karşıt iki kamp arasındaki mücadelenin bu önemli parçalarını dikkatlice okumak ona sonsuzca daha çok çalışmaya malolurdu.

Bu kitabın birinci bölümü, Ekim devriminin X. yıldönümü sırasında Parti ve Devrim Tarihi Enstitüsü'ne yazdığım bir mektuptur. "Troçkizm"e karşı mücadelesinde bu Enstitü'nün yerine getirdiği tarihi olağanüstü çarpıtma görevinde, yabancı bir cisim rolünü oynayan elyazmamı Enstitü protesto ederek geri yolladı.

Kitabın ikinci bölümü, 1927 Haziran ve Ekim aylarında, yani Muhalefet ve Stalin hizbi arasındaki en şiddetli ideolojik mücadele döneminde, partinin en yüksek organları önünde yaptığım dört konuşmadan oluşuyor. Son yıllara ait belgelerden birçoğu arasından bu dört konuşmanın stenogramlarını seçtiysem, özet bir biçimde, mücadeledeki görüşlerin yeterince tam bir açıklamasını verdikleri ve bana göre kronolojik devamlılıklarının okura, bizzat mücadelenin dramatik dinamizmine yakınlaşmayı sağladığı içindir. Dahası, eklemeliyim ki, Fransız devrimiyle olan sıkı benzerlikler, Fransız okurunun tarihi yönelimini kolaylaştıracak cinstendir.

Herşeye rağmen az çok kaçınılmaz olan yinelemelerden kurtulmak için, metinde konuşmalardan önemli kesintiler yaptım. İlk kez bu baskıda yayınlanan gerekli tüm açıklamaları doğrudan konuşma-

lara giriş notları şeklinde veriyorum. SSCB'de bunlar henüz yasaklanmış yazılar olmaya devam ediyorlar.

Kitabın sonuna, önemli konumdaki bir hasımın uyarı mektubuna cevaben 1928'de Alma-Ata sürgünündeyken yazdığım küçük bir yergiyi ekliyorum. Sanıyorum ki, elyazması geniş ölçekte tedavülde olan bu belge, okuru sürgün edilişimden hemen önceki mücadelenin tam da son evresine götürerek, bütün olarak kitap için gerekli sonuç bölümünü veriyor.

Bu kitap, tümüyle yeni olan bir geçmişi kapsıyor ve amacı da onu tamamen şimdiye bağlamak. Sorunun içinde bulunduğu süreç henüz tamamlanmadıkça, sorun çözüme kavuşturulmuş değildir. Fakat her gelen gün, mücadele halindeki görüşlerin ek bir doğrulanmasını getirecektir. Bu kitap cari tarihe, yani siyasete adanmıştır. Geçmişi sadece geleceğe dolaysız bir giriş olarak görür.

*İstanbul, 1 Mayıs 1929* *L. T.*

# Çarpıtılan Devrim

## (Parti Tarihi Enstitüsü'ne Mektup) Ekim Devrimi Tarihinin, Devrim Tarihinin ve Parti Tarihinin Çarpıtılması Hakkında

Değerli yoldaşlar,

Ekim devrimindeki rolüm üzerine sorulan soruları cevaplamamı isteyerek bana geniş anket yaprakları yollamışsınız.

Daha önceden yayınlanan, özellikle benimle ilgili olan her çeşitten sayısız belgeler, konuşmalar, makaleler ve kitaplardakilere fazla bir şey ekleyebileceğimi sanmıyorum. Fakat, sizinki de dahil olmak üzere, resmi aygıtın bütünü benim devrime katılışımın tüm izlerini gizlemeye, yoketmeye ya da en azından bozmaya uğraşırken, devrime katılışım üzerine bana soru sormanın ne anlamı olabileceğini size sormakta sakınca görmüyorum.

Onlarca, yüzlerce yoldaş eskiden de sık sık, bana karşı yöneltilen devrim tarihinin ve partimiz tarihinin apaçık kesin çarpıtmalarına cevap vermek yerine, neden sustuğumu, susmaya devam ettiğimi sormuşlardı.

Burada hiç te bu çarpıtmaları derinlemesine çürütme gibi bir niyetim yok; bunun için ciltler gerekirdi. Fakat sorularınıza cevap olarak, şu sıralar dünün olaylarını sunmak için bütün hatlarda sürdürülen, her çeşit kurumun otoritesiyle okul kitaplarına bile sokulan bilinçli ve kötü niyetli şekilsizleştirmenin bir on kadar örneğini belirtmeme izin veriniz.

# Savaş ve Petrograd'a Gelişim (Mayıs 1917)

**1.**— Kanada'daki tutsaklığımdan kurtulur kurtulmaz, Mayıs başında, Menşevik ve Sosyal-Devrimcilerin koalisyon hükümetine girişlerinden iki gün sonra Petrograd'a geldim.

Parti Tarih Enstitüsü'nün organları, tıpkı diğer birçokları gibi, olaylar olup bittikten onca zaman sonra, savaş sırasındaki eylemimi sosyal-yurtseverliğe yakınmış gibi göstermeye çalışıyorlar. Ve bu itibarla da, savaş zamanındaki çalışmalarımın (*Savaş ve Devrim*) daha Lenin sağken bir çok baskılar yaptığı, parti okullarında öğretildiği ve Komünist Enternasyonal tarafından yabancı dillerde yayınlandığı unutuluyor.

Savaş sırasındaki tutumum konusunda, savaşa karşı uluslararası devrimci mücadelenin bana 1914'ün sonundan beri, Almanya'da gıyabımda hapis hükmü giymeye (Almanca kitabım *Savaş ve Enternasyonal*'den dolayı), Komünist Partisi'nin gelecekteki kurucularıyla birlikte militanlık yaptığım Fransa'dan kovulmaya, geleceğin komünistleriyle ilişkiye girdiğim İspanya'da tutuklanma ve kovulmaya, ABD'ye yollanılmaya malolduğunu bilmeyen yeni kuşak yanıltılmaya çalışılıyor.

Yeni kuşak, aynı zamanda, New York'ta enternasyonalist devrimci bir eylem yürüttüğümü ve Şubat devriminin ilk aşamalarının Leninist bir tahlilini yaptığım Noviy Mir'in yazı işleri kurulunu Bolşeviklerle birlikte paylaştığımı bilmiyor. Amerika'dan Rusya'ya gelişimde, İngiliz yetkililerince gemiden indirildim; Kanada'da, Liebknecht ve Lenin taraftarlığına kazandırdığım altı ya da sekiz yüz Alman gemicisiyle toplama kampında bir ay geçirdim (aralarından birçoğu Almanya'daki iç savaşta yer aldılar ve bugün bile hâlâ onlardan mektup alıyorum).

**2.**— Kanada'da tutuklanmamın nedenleri üzerine İngiltere'den alınan malumat hakkında Lenin'in *Pravda*'sı şunları yazıyordu:

> *Yazı işlerinin notu: Bir an için bile İngiliz hükümetinden alınan bilgiye bakarak ve buna göre de 1905'teki Petersburg İşçi Vekilleri Sovyeti'nin eski başkanı -hiçbir çıkar gözetmeksizin, yaşamının*

*onyıllarını devrime adayan devrimci- Troçki'nin "Alman hükümeti"nin bir planıyla herhangi bir ilişkisinin olabileceğine inanılabilir mi? Bu gerçekten bir devrimciye karşı yöneltilen açık, işitilmemiş, edepsiz bir iftiradır! (*Pravda, *sayı 34, 16 Nisan 1917)*

Bu sözler şu anda Muhalefet, 1917'de Bolşeviklere karşı atılanlardan hiç farkı olmayan rezilce iftiralara uğrarken iyice çınlamalı!

**3**.— 1921 yılında çıkan *Lenin'in Eserleri*'nin XIV. cildinde bulunan notlarda şöyle deniyor:

*"Emperyalist savaşın başlangıcından beri, Troçki net bir biçimde enternasyonalist bir konumda bulundu." (s.482)*

Bu türden ve daha da kategorik alıntılar bol bol yapılabilir. Tüm parti gazetelerinin -Rusça ve yabancı dillerdeki- eleştirmenleri *Savaş ve Devrim* adlı kitabım hakkında, onlarca ve yüzlerce kez, savaş sırasındaki eylemimin bütünü incelendiğinde Lenin'le olan uzaklıklarımın ikincil bir niteliği olduğunun bilinmesi ve anlaşılması gerektiğini, asıl çizginin devrimci olduğunu ve çizgimin git gide yalnızca sözlerde değil, eylemlerde de Bolşevizme yaklaştığını belirttiler. Bugünkü çekiştiricilerime gelince, ben onların siyasi yaşamöykülerini, özellikle savaş sırasındaki eylemlerini araştırmaktan oldukça sakınacağım.

**4**.— Olaydan onca zaman sonra, Lenin'in bana karşı, özellikle savaş sırasındaki oldukça sert bazı gözlemleri üzerine yaslanmaya çalışılıyor. Lenin ne es geçmeleri, ne de belirsizlikleri hoşgörürdü. Siyasi düşünce ona eksik biçimde açıklandığında ya da ikircikli gibi gözüktüğünde, iki ve üç kere daha konuya geri dönerdi. Fakat polemik yapıldığı zaman, her an yöneltilebilecek darbeler başka bir şeydir ve bir siyasetin bütününün değerlendirilmesi başka.

1918 veya 1919'da, R... diye biri Amerika'da, Lenin'in ve benim savaş sırasında yazılmış makalelerimizin, özelikle benim tartışmalı Avrupa Birleşik Devletleri sorunu üzerine yazdığım makalelerimin bir derlemesini yayınlamıştı. Lenin'in tutumu ne oldu? Şöyle yazıyordu:

*Troçki ve benim bir çok makalelerimden oluşan büyük bir cilt yayınlayan ve böylece Rus devrim tarihinin toplu bir özetini veren Amerikalı yoldaş R... çok haklıdır.*
*(*Lenin'in Eserleri, *cilt XVIII, s. 96)*

**5.**— Bugünkü çekiştiricilerimin birçoğunun Şubat devriminin başındaki tutumundan söz etmeyeceğim. Bu bakımdan, Skvortsov-Stepanov'lar, Yaroslavski'ler ve diğer birçokları hakkında hayli ilginç şeyler anlatılabilirdi. Mayıs ve Haziran 1917'deki tutumum üzerine basında yalancı tanıklık yapmaya çalışan Melniçanski yoldaşa söylenecek birkaç sözle sınırlayacağım kendimi.

Amerika'da herkes Melniçanski'yi Menşevik olarak tanıyordu. Bolşevik ve Enternasyonalist-devrimcilerin sosyal-yurtseverliğe karşı verdikleri mücadelede Melniçanski hiç yeralmadı. Bu türdeki tüm sorunlarda suskunluğu tercih etti. Tümüyle raslantısal biçimde, tıpkı diğer birçokları gibi, Çudnovski ve benimle beraber hapsedildiği Kanada'daki toplama kampında enterne edildiği sırada bile bu tutumunda ısrar etti. Hiçbir zaman Çudnovski ve ben, sonraki eylemimiz için yaptığımız planlara onu dahil etmedik. Fakat aynı kamp içinde yanyana yaşamanın zorunluluğundan dolayı, Çudnovski'yle beraber ona, Rusya'ya dönülürse eğer, Menşeviklerle mi yoksa Bolşeviklerle mi çalışacağını sormaya karar verdik. Melniçanski'nin onurunu göz önüne alarak, bize şöyle cevap verdiğini söylemeliyiz: "Bolşeviklerle." Ancak bu cevaptan sonra biz Melniçanski'yle bir fikir yoldaşıyla konuşur gibi konuştuk.

Melniçanski'nin 1924 ve 1925'te bu konuda yazdığını yeniden okuyunuz. Melniçanski'yi Amerika'da gözlemlemiş olanlar buna ancak omuz silkebilirler. Fakat Amerika'dan sözetmek ne işe yarar? Ondaki Leninizmden daha tanıdık olan Purcellci oportünist memurluğu görmek için Melniçanski'nin herhangi bir konuşmasını dinlemek yeterlidir.

**6.**— Grubumuzun Petrograd'a gelişinde, Bolşevik Partisi Merkez Komitesi adına, Merkez Komitesi üyesi Feodorov tarafından Finlandiya Garı'nda karşılandık. Kısa söylevinde, devrimin gelecekteki aşamaları sorununu açık seçik ortaya koydu: Proletarya diktatörlüğü ve sosyalist kalkınma yolu. Devrimin görevlerinin bu şekilde formüle edilmesini tümüyle paylaştığımı söyledim. Daha sonra Feodorov bana söylevinin en önemli noktasının Lenin'le uyuşum içinde ya da daha kesin olarak, hiç kuşkusuz bir işbirliği imkanı için en belirleyici sorunun bu olduğunu düşünen Lenin'in isteğiyle formüle edildiğini anlattı.

**7.**— Kanada'dan gelişimden hemen sonra Bolşeviklerin örgütüne girmedim. Neden? Bu, aramızda uyuşmazlıklar bulunduğu için miydi? Bugün bunlar üretilmeye çalışılıyor. Fakat 1917'de Bolşeviklerin merkez çekirdeğinde yeralanlar bilirler ki, gelişimin ilk gününden beri Lenin'le uyuşmazlıklarımın hiçbiri üzerinde en ufak bir imada bulunulmadı.

Petrograd'a gelişimde, ya da daha doğrusu Finlandiya Garı'nda trenden inişimde beni karşılamaya gelen yoldaşlardan, Petrograd'da Bolşeviklerle birleşmeyi geciktiren bir Enternasyonalist-devrimciler örgütü ("*Mejrayontsı*" örgütü olarak tasvir edilen) bulunduğunu öğrendim. Aslında bu örgütün birçok önderi bu sorunun halledilmesini benim dönüşüme bağlıyorlardı. Uritski, A. Yoffe, Lunaçarski, Yureniev, Karahan, Vladimirov, Manuilski, Pozern ve Litkens, bu arada, Petrograd'da 3.000 kadar işçiyi içine alan bu örgüte bağlıydılar.

*Lenin'in Eserleri*'nin XIV. cildindeki notlarda bu örgüt aşağıdaki biçimde nitelendiriliyor:

> *Savaşa ilişkin olarak, Mejrayontsı üyeleri enternasyonalist bir bakış açısına sahiptiler. Ve taktikleriyle Bolşeviklere yakındılar. (s.488-489)*

Gelişimin ilk günlerinden beri ilk önce Kamenev'e, sonra Lenin, Zinovyev ve Kamenev'le yüzyüze olarak *Pravda*'nın yazı işlerine, her türlü uyuşmazlığın yokluğunu göstererek, hemen Bolşevik örgütüne girmeye hazır olduğumu, ancak Mejrayontsı'yı da mümkün olduğunca partiye getirmenin gerekli olduğunu bildirdim. Sanırsam bu sırada biri, bana göre birleşmenin nasıl olabileceğini sormuştu (söz konusu olan Mejrayontsı'dan *Pravda*'nın yazı işlerine, Merkez Komitesi'ne, vb. kimlerin gireceğinin bilinmesiydi). Ben, aramızda uyuşmazlık kalmadığı andan itibaren, bu sorunun benim için hiçbir siyasi önemi olmadığı yönünde cevap verdim.

Mejrayontsı'da, öne sürülen koşullar nedeniyle, birleşmeyi geciktiren ögeler bulunuyordu. Böylesi durumlarda her zaman olduğu gibi, partinin ve Mejrayontsı'nın Petrograd Komitesi arasında eski yakınmalar, güvensizlikler, vb. birikmişti. Birleşmeyi geciktiren yalnızca buydu.

**8**.— Yoldaş Raskolnikov son zamanlarda, benim 1917'deki çizgimi Lenin'inkiyle karşıtmış gibi göstermek için sürüyle sayfa karaladı. Bunlardan alıntılar vermek çok cansıkıcı olurdu. Çünkü, herşey bir yana, bu alıntılar bu türdeki diğer çarpıtmalardan pek farklı değil.

Fakat Raskolnikov'un bu aynı dönem üzerine daha önce yazmış olduğu şeyleri aktarmak belki de boş bir çaba olmaz:

> *Savaş öncesi dönemdeki uyuşmazlıkların yankıları tümüyle yok olmuştu. Lenin'in taktiğiyle Troçki'ninki arasında ayrım yoktu. Daha önce savaş sırasında başlamış olan bu yakınlık, Lev Davidoviç'in [Troçki] Rusya'ya dönmesinden sonra çok net bir biçimde belli oldu. Daha ilk söylevinden itibaren, biz tüm eski Leninistler onun bizden biri olduğunu hissetmiştik.*
> *("Kerenski'nin Hapishanelerinde",*
> Proletarskaya Revolyutsiya, *sayı 10-22, 1923, s.150-152)*

Bu sözler, her halükarda, ne kanıtlamak ya da yalan söylemek için, ne de basit olarak olayların nasıl cereyan ettiğini anlatmak için yazılmıştı. Daha sonradan Raskolnikov, hiç olmamış şeyleri de aynı biçimde anlatmayı bildiğini gösterdi. Parti Tarih Seksiyonu'nun [*İstpart*] yayınladığı makalelerinin yeniden basımı sırasında Raskolnikov, gerçekten olmuş olanların yerine uydurma şeyleri koymak için sağlıklı bir biçimde bunları ayıkladı.

Kuşkusuz Raskolnikov yoldaşa takılıp kalmak gerekmezdi, ama örnek oldukça çarpıcıdır.

*Eserler*'imin III. cildinin eleştirisinde (*Krasnaya Nov*, sayı 7-8, s. 395-401), Raskolnikov soruyor:

> *1917'de yoldaş Troçki'nin tutumu neydi?*

Ve yanıtlıyor:

> *Troçki hâlâ kendini Menşevik Tseretelli ve Skobelev ile aynı partinin üyesi sanıyordu.*

Ve daha ileride:

> *Yoldaş Troçki henüz Bolşevizm ve Menşevizm yönündeki tutumunu belirleyememişti. Bu sırada, Troçki'nin kendisi kararsız, belirsiz, arada kalmış bir durumdaydı.*

Yukarıda andığımız, "savaş öncesi dönemdeki uyuşmazlıkların yankıları tümüyle yok olmuştu" diyen aynı Raskolnikov'un yazıları ile bu gerçekten küstahça lafların nasıl uzlaştırılabileceğini kendi kendinize soracaksınız. Eğer Troçki Bolşevizm ve Menşevizm yönündeki tutumunu belirleyememişse, "biz tüm eski Leninistler onun bizden biri olduğunu hissetmiştik" de ne demek oluyor?

Hepsi bu değil. Aynı Raskolnikov'un 1923'de *Proletarskaya Revolyutsiya*, sayı 5, s. 71-72'de "Temmuz Günleri" adıyla çıkan bir makalesinde şöyle deniyor:

> *Lev Davidoviç [Troçki] henüz biçimsel olarak bizim partimizde değildi. Ama gerçekte, Amerika'dan dönüşünden itibaren aralıksız onun içinde çalıştı. Her halükarda, sovyetteki ilk konuşmasından sonra biz ona partimizin önderlerinden biri gözüyle bakıyorduk.*

Oldukça açık görünüyor ve bir başka yorum çıkarılması da zor. Fakat ne yapılabilir? Her günün zahmeti o güne yeter. Hem de ne "zahmet"! Sistemli bir biçimde örgütlenmiş, buyruklar ve genelgelere dayalı bir kin.

Raskolnikov'un davranışının -ki zaten kişiliğini değil, fakat tüm bir yönetim ve eğitim sisteminin özelliğini gösterir- bize tüm güzelliğiyle görünmesi için, "Kerenski'nin Hapishanelerinde" adlı makalesinden çok daha bütün bir alıntı vermek zorundayız. Bakın burada ne diyor:

> *Troçki, Vladimir İlyiç'e sonsuz bir saygı duyuyordu. Onu, tüm Rusya ve dışarıda tanıdığı çağdaşlar içinde en yüksek yere oturtuyordu. Troçki'nin Lenin'den bahsetme biçiminde öğrencinin öğretmene bağlanması hissediliyordu. O sırada Lenin'in proletarya hizmetinde geçen otuz yıllık bir militan deneyimi vardı. Troçki'deyse bu yirmi yıllıktı. Savaş öncesi dönemdeki uyuşmazlıkların izleri tümüyle yok olmuştu. Lenin'in ve Troçki'nin taktiği arasında bir fark yoktu.*
>
> *Daha önce, savaş sırasında başlamış olan bu yakınlık, Lev Davidoviç'in Rusya'ya dönmesinden sonra çok net bir biçimde belli olmuştu. İlk konuşmasından sonra, biz tüm eski Leninistler onun bizden biri olduğunu hissetmiştik.*

Hiç şüphesiz Raskolnikov'un, Troçki'nin Lenin'in karşısındaki tutumu üzerine olan tanıklığı, onun genç parti üyelerini eğitmek için bir "Troçki'den Çeidze'ye mektup" üretmesini hiç te engellemiyor.

Eklemek gerekir ki, görevi nedeniyle Raskolnikov beni 1917 yazı boyunca gördü. Beni Kronştadt'a getirdi, birçok kere benden öğüt istedi. Benimle hapiste ve dışarıda birçok yerde konuşması oldu. Bu bakımdan, anılarının değerli bir tanıklığı vardır. Oysa ki, sonraki düzeltmeleri emir üzerine yerine getirilen bir çarpıtma çalışmasından başka birşey değildir.

Raskolnikov'u terketmezden önce, Yermolenko'nun özellikle Alman altınları konusundaki suçlama yazısının okunuşunu anılarında bize tasvir ederken dinleyelim:

> *Suçlama yazısı okunurken biz zaman zaman alaycı laflar ortaya atıyorduk. Fakat sorgu yargıcının telaşsız sesi, değerli varlığımız yoldaş Lenin'in adını telaffuz ettiğinde, Troçki kendini tutamadı, masaya yumruğuyla vurdu. Boylu boyunca dikildi ve öfkeyle, bu alçak ve yalan iddiaları duymayı reddettiğini bildirdi. Açık bir çarpıtma karşısındaki başkaldırışımızın önüne geçemeden, istisnasız hepimiz, ateşli bir biçimde yoldaş Troçki'yi destekledik.*

"Açık bir çarpıtmanın" karşısında başkaldırmak çok doğal bir duygudur. Fakat Raskolnikov'un kendisinin ufak tefek çarpıtmalarını (bunlar da oldukça açıktır) tümüyle lanetlemekle beraber, insan kendine şöyle soruyor: Vrangelci subay ve karşı-devrimci komplo konusundaki Yermolenko'nun yeni uydurması açısından Stalinci okuldan geçen bugünkü Raskolnikov'un tutumu nedir?

## Mayıs-Ekim 1917

**9.**— 1917 Mayıs, Haziran ve Temmuzunda, Bolşeviklerin yayınladığı birçok belge ya benim tarafımdan yazıldı ya da yazdırıldı. Ve de özellikle Bolşevik fraksiyonunun hazırlık halindeki askeri saldırı üzerine *I.* Sovyetler Kongresi'ne sunduğu bildiri; Temmuz günleri

gösterileri sırasında parti Merkez Komistesi'nin Sovyetler Merkez Yürütme Komitesi'ne mektubu, vb. Yazarı olduğum ya da yazımına katıldığım o dönemdeki birçok Bolşevik kararı elimde. Tüm mitinglerde, verdiğim söylevlerde, tüm yoldaşlar bilirler ki, tümüyle Bolşeviklerle özdeşleşmiştim.

**10**.— Şimdilerde, hangi yeni tür "Marksist tarihçi"nin Temmuz günleri konusunda Lenin ile benim aramda uyuşmazlıklar bulmaya çabaladığını bilmiyorum. Bu, yüz katıyla geri dönsün diye sadaka vermektir! Böylesi çarpıtmaları reddetmek için önce tiksintiyi altetmek gerek. Anılar üzerine dayanmayacağım, belgelere çağrıda bulunmakla sınırlayacağım kendimi. Geçici hükümete yönelik beyanatımda şöyle yazıyordum:

> *1. Lenin'in, Zinovyev'in ve Kamenev'in ilkesel tutumunu paylaşıyorum. Bunu* Vperyod *'da ve genel bir biçimde halka verdiğim tüm söylevlerde geliştirdim...*
> *3. Pravda'yla işbirliği yapmamam ve Bolşevik örgütüne girmemem olgusu siyasi uyuşmazlıklarla değil, bugün tüm önemini yitirmiş olan geçmişteki siyasi faaliyetimizle açıklanır.*
> *(*Troçki, Eserler, *cilt III, Böl. 1, s. 165-166)*

**11**.— Temmuz günlerinin ertesinde, Merkez Yürütme Komitesi'nin Menşevik-Sosyal Devrimci bürosu komiteyi toplantıya çağırdı. Toplantıdaki Bolşevik fraksiyonu beni güncel durum ve partinin görevleri üzerine sözcü olarak tayin etti. Bu, Stalin'in özellikle Petrograd'da bulunmasına rağmen ve biçimsel birleşmenin *öncesinde* oluyordu. Henüz yeni okulun "Marksist tarihçileri" ortada yoktu. Ve burada toplanmış olan Bolşevikler, Temmuz günleri ve partinin görevleri üzerine raporumdaki temel fikirleri oybirliğiyle onayladılar. Bunun izleri basında ve özellikle N. İ. Muralov'un[1] anılarında görülür.

**12**.— Lenin'in, zor koşullarda gözlenecek siyasi fikirler ya da tutum söz konusu olduğunda, bireyler karşısında aşırı güven gösterme yanlışına düşmediği ve özellikle daha önceki dönemde Bolşevik partisi dışında bulunan devrimcilere yumuşak davranmaktan uzaklı-

---

1. Muralov, Moskova orduları komutanı..

ğı bilinir. Belirgin bir biçimde Temmuz günleridir, eski engellerin son kalıntılarını yıkan. Kurucu Meclis'e girecek Bolşevik adaylar listesi konusunda Merkez Komitesi'ne mektubunda Vladimir İlyiç şöyle yazıyordu:

> *Partimize çok yeni giren, az denenmiş kişiler arasında seçilen aşırı sayıda aday bulunması kabul edilemezdi. (Larin türünden) ... Listeyi ivedilikle yeniden gözden geçirmek ve onu düzeltmek gerekir...*
> *Kuşku yoktur ki... hiç kimse örneğin L.D. Troçki gibi birinin adaylığını tartışmayı düşünmeyecektir, çünkü, I. gelişinden beri Troçki enternasyonalist bir tutum aldı. 2. Mejrayontsı üyeleri arasında birleşme için savaştı. 3. zorlu Temmuz günlerinde, görevinin yüceliğini ve devrimci proletarya partisinin canla başla çalışan bir taraftarı olduğunu gösterdi. Açıktır ki listede görünen, partinin çıkardığı birçok üye için bundan fazlası söylenemez..."*
> *(*1917'deki Petrograd I. Yasal Bolşevik Komitesi, Parti Tarih Seksiyonu, *Leningrad, s. 305-306.)*

**13**. Ön-parlamento yönündeki tutumumuz sorunu, Lenin'in yokluğunda tartışıldı. Boykotçu Bolşeviklerin sözcüsü sıfatıyla söze başladım. Moskova Demokratik Konvansiyonu'daki Bolşevik fraksiyonun çoğunluğunun boykota karşı bir görüşte olduğu bilinir. Lenin, korkusuzca azınlığı destekledi. Bakın bu konuda Merkez Komitesi'ne ne yazdı:

> *Ön-parlemento'yu boykot etmek gerekir. İşçi, asker ve köylü vekilleri sovyetine, sendikalara girmek ve kitlelere gitmek gerekir. Onları mücadeleye çağırmak gerekir. Onlara açık ve doğru bir slogan vermek, Tseretelli-Bulgiyci bu Duma'dan ön-parlamento bozuntusuyla beraber, Kerenski'nin Bonapartist çetesini kovmak gerekir. Kornilov olayından sonra bile, Menşevikler ve Sosyal-devrimciler, iktidarı barış içinde sovyetlere vermek yolunda uzlaşmamızı kabul etmediler. (Buralarda henüz çoğunluk değildik); yeniden Kadet'lerle birlikte iğrenç ve aşağılık bir bataklığa yuvarlandılar. Kahrolsun Menşevikler ve Sosyal devrimciler! Onlarla durmaksızın savaşalım. Onları acımadan tüm devrimci örgütlerden atalım. Bu,*

*"Kişkin'in", Kornilovcu toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin dostlarıyla ne görüşelim, ne ilişki kuralım.*
*Cumartesi 23 Eylül.*
*Troçki boykottan yana. Bravo, yoldaş Troçki! Boykotçuluk, Demokratik Meclis'e katılan bolşevik fraksiyonunda yenilgiye uğradı. Yaşasın boykot!*
*(*Proletarskaya Revolyutsiya, *no. 3, 1924)*

**14**.— Ekim devrimine katılışım üzerine *Lenin'in Eserleri*'nin XIV. cildinde şunlar söyleniyor:

*Petersburg Sovyeti Bolşeviklerin eline geçtiği zaman, [Troçki] başkan seçildi ve bu niteliğiyle 25 Ekim ayaklanmasını örgütledi ve yönetti. (s. 482)*

Parti Tarih Seksiyonu -ya da bugün seksiyon olmazsa gelecekteki seksiyon- buradaki doğru ve yanlışı çözsün. Her durumda, Stalin son yıllarda, kategorik olarak bu savın doğruluğunu yadsıdı. İşte bakın beyanlarına:

*Troçki yoldaşın Ekim ayaklanmasında hiçbir özel rol oynamadığını ve oynayamadığını, Petrograd Sovyeti başkanı olarak Troçki'nin, her adımını yöneten partinin ilgili mercilerinin arzusunu yerine getirmekle yetindiğini söylemek zorundayım".*
*(Stalin,* Troçkizm üzerine, Troçkizm mi Leninizm mi, *s. 68-69)*

Şurası bir gerçek ki Stalin, bu tanıklığı yaparken, 6 Kasım 1918'de yani devrimin birinci yıldönümü sırasında olguların ve olayların herkesin belleğinde olduğu bir sırada bizzat kendi dediklerini unutuyor. Daha o sıralar Stalin, bugün geniş olarak geliştirdiği benimle uğraşma görevini yerine getiriyordu. Fakat çok daha ihtiyatlı ve gizlilikle hareket etmek zorundaydı. Bakın *Pravda*'da "Parti yararına çalışan militanların rolü" başlığıyla neler yazıyordu:

*Ayaklanmanın tüm pratik örgütlenme çalışması, Petrograd Sovyeti başkanı Troçki'nin doğrudan yönetiminde gerçekleşti. Kesinlikle denebilir ki garnizonun sovyet tarafına çabucak geçişi ve Devrimci Savaş Komitesinin çalışmasının becerikli örgütlenmesiyle ilgili olan herşeyi parti herşeyden önce ve özellikle Troçki yoldaşa boçludur.*

O zaman hiç te abartmalı övgüler amacıyla yazılmamış olan bu sözler -tersine Stalin'in amacı tümüyle başkaydı: Makalesiyle Troçki'in rolünün abartılmasını "önlemek" istiyordu. (Makale bu nedenle yazılmıştır!)- bugün tamamen inanılmaz görünüyorlar, özellikle, Stalin'in ağzından. Fakat o sırada başka bir dil kullanmak mümkün değildi. Bir zamanlar şöyle bir düş vardı: samimi bir insanın, belleği onu yanıltsa da hiçbir zaman kendi sözleriyle çelişkiye düşmeme avantajı vardır. Oysa ki dalavereci, yalancı ve kuruntusuz bir insan, utanca gömülmemek için, geçmişte dediklerini her zaman anımsamak zorundadır.

**15**.— Stalin, Yaraslovski gibilerin yardımıyla Troçki'nin içinde yer almadığı, Merkez Komitesi nezdinde bir "ayaklanmanın örgütlenmesi ve yönetilmesi için pratik merkez" yaratılması üzerine dayalı yeni bir Ekim devriminin örgütlenmesi tarihi imal etmeye çalışıyor. Oysa Lenin de bu komisyonda yer almıyordu. Tek başına dahi bu olgu komisyonun ancak ikincil bir örgüt olabileceğini gösteriyor. Bu komisyon hiçbir bağımsız rol oynamadı. Sadece Stalin bunun üyesi olduğu için, bugün bu komisyon efsanesi imal ediliyor. "Sverdlov, Stalin, Czerjinsky, Bubnov, Uritski'den" oluşuyordu. Çirkeflikleri bulurken hissedilen iğrençlik duygusu ne olursa olsun, bu zamanın olaylarına nisbeten yakın ve tanık olan bir oyuncu olarak bana aşağıdaki tanıklığı anlatmaya izin verilsin:

Açıktır ki Lenin'in rolünün aydınlatılmaya gereksinimi yoktur. O sırada ben, Sverdlov'u sık sık görüyor, ondan öğüt istiyor ve ona adam sağlaması için başvuruyordum. Bununla beraber bilindiği gibi, o sırada özel bir konumu olan Kamenev, -uzun zamandır yanlışlığını anladığı tutum -devrim olaylarında oldukça etkin bir yer tuttu. Belirleyici 25 ve 26 Ekim gecesini Kamenev'le ben, Devrimci Savaş Komitesi lokalinde, telefondaki isteklere yanıt vermek ve emirler vermekle geçirdik. Fakat tüm bellek yoklama çabalarıma karşın, bu belirleyici günde Stalin'in rolünün kesinlikle ne olduğunu söylemek benim için olanaksız. Bir kere bile ona, örgüt için olsun, destek için olsun başvurmadım. Hiçbir girişimi olmadı. En ufak bir kişisel öneride bulunmadı. Ve yeni oluşumun hiçbir "Marksist tarihçisi", bunda hiçbir şey değiştiremeyecek.

## Gerekli Bir Ekleme

Merkez Komite tarafından yaratılan ve Sverdlov, Stalin, Bubnov, Uritski ve Czerjinski'den oluşan "ayaklanmanın örgütlenmesi ve yönetimi için pratik merkezin" gerçekten devrimi yönettiğini kanıtlamak için son aylarda Stalin ve Yaraslovski çok uğraştılar. Stalin, Troçki'nin bu merkezin üyesi olmadığının altını çiziyor. Fakat heyhat, Stalinci tarihçilerin açık bir özensizliğiyle, 2 Kasım 1927 tarihli *Pravda*'da da (yani bu mektubun yazılmasından sonra) Merkez komitesi'nin 16-29 Ekim 1927'deki tutanaklarının bir bölümünde şuna raslanıyor:

> *Merkez komitesi Sverdlov, Stalin, Bubnov, Uritskive Czerjinski yoldaşlardan oluşan bir devrimci askeri merkez örgütlüyor.* Bu merkez sovyetlerin devrim komitesinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Sovyetlerin devrim komitesi kesinlikle askeri devrim komitesidir. Ayaklanmanın yönetilmesi için başka bir sovyet organı yoktu. Bu nedenle, Merkez Komitesi'nin belirttiği bu beş yoldaşın, Troçki'nin başkanı olduğu askeri devrim komitesini tamamlamaları gerekirdi. Açıktır ki Troçki'yi bir ikinci kez belirtmeye gereksinim yoktur. Çünkü o, zaten bu örgütün *başkanı*ydı. Olaydan sonra tarihi düzeltmek ne zor! (11 Kasım 1927)

## Ekim Devrimi Tarihçesi

Brest-Litovsk'ta, Ekim Devrimi üzerine bir broşür yazmıştım. Bu kitap çeşitli dillerde birçok baskı yaptı. Hiç kimse, bana hiçbir zaman, ne unutulan önemli bir şeyler olduğunu, ne de ayaklanmanın *başlıca* yönetici organı olarak Stalin ve Bubnov'un üyeleri arasında bulunduğu "Askeri Devrim Merkezi"nin hiçbir yerde anılmadığını söylemedi. Ekim devrimi tarihini kötü biliyorsam, neden bu hata bana haber verilmedi? Neden öyleyse devrimin ilk yıllarında, kitabım tüm parti okullarında hiçbir kesintiye uğramadan el kitabı olarak kullanıldı?

Dahası da var. 1922'de hâlâ merkez komite (örgütlenme bürosu), benim Ekim Devrimi tarihini yeterince bildiğim kanısındaydı. Bakın, bunlardan, çok kısa ama çok uygun bir doğrulama:

*No. 14. 302.* *Moskova, 24 Mayıs 1922*

*Yoldaş Troçki'ye,*

*Size 21 sayılı, 22 Mayıs 1922 tarihli, Merkez Komite'nin örgütlenme bürosunun oturumunun tutanağından bir parçayı yolluyoruz: Yakovlev yoldaş, 1 Ekim için, Troçki yoldaşın yönetiminde bir Ekim devrimi tarihi el kitabı hazırlamakla görevlendirilmiştir.*

*Sekreter. (Propoganda seksiyonu)*
İmza.

Bu, Mayıs 1922'de oldu. Ekim devrimi ve 1905 üzerine olan ve şimdiye dek birçok ayrı baskı yapan kitaplarımın daha o zamandan, Stalin'in başkanlık ettiği örgütlenme bürosunca bilinmesi gerekirdi. Yine de, örgütlenme bürosu, Ekim devrimi üzerine olan el kitabımın redaksiyonu için beni görevlendirmeyi gerekli buluyordu. Neden? Görülüyor ki, Stalin'in ve Stalincilerin "Troçkizm" üzerine gözleri, Lenin'inkiler -sonsuza dek- kapandığı zaman açılmışlardır.

## Kaybolmuş Belgeler

**16**.— Ekimden sonra, partinin yüksek kademelerinde diğer "sosyalist" partiler konusunda alınacak tutum üzerine büyük uyuşmazlıklar patlak verdi. (Türdeş bir Bolşevik hükümeti mi, yoksa Menşevikler ve Sosyal-devrimcilerle anlaşma mı?) Lenin, partinin Petrograd komitesinin 1-14 Kasımdaki oturumunda, bu konuda söz aldı. 1917'deki Merkez Komitesi'nin tutanakları, Ekim devriminin X. yıldönümü vesilesiyle yayınlandı. Bu basımda, her şeyden önce, 1-14 Kasım 1917'deki oturumun tutanakları vardı. İçindekilerin ilk terkibinde bu tutanaklar anılmıştı, fakat daha sonra yukarıdan gelen bir emirle bu bölüm çıkartıldı ve partiden gizlendi. Diğer "sosyalist" par-

tilerle anlaşma sorunu üzerine Lenin, bu oturumda aşağıdaki biçimde açıklamada bulunmuştu.

*Anlaşmaya gelince, bundan ciddi olarak bile söz edemem. Troçki uzun bir zamandır birliğin olanaksız olduğunu söyledi. Troçki bunu anladı ve o andan beri, ondan daha iyi Bolşevik yoktur.*

Konuşması şu sloganla bitiyordu:

*Hiç bir uzlaşma olmadan -türdeş bir Bolşevik hükümeti için!*

Tutanağın çıkartılması emrinin, Lenin'in konuşmasının "görünür bir biçimde" doğru olarak kopya edilmemesi bahane edilerek, Parti Tarih Enstitüsü'nden geldiği bildiriliyor. Bu doğrudur: Lenin'in konuşması, bugün yazılan Ekim devrimi tarihine hiç de uygun değildir.

**17**.— Açıkça oportünist bir çizgiyi gizlemek için disiplinden yararlanmaya çaba gösterildiğinde, partinin Petrograd komitesi oturumundaki söz konusu tutanağın, Lenin'in disiplin sorunuyla ilgili davranış biçiminin bir kanıtı olduğunu belirtmekte yarar var. Feynikşteyn yoldaşın raporu hakkında Lenin şunu bildiriyordu:

*Hizip doğarsa, yazık. Varsa çoğunluğunuz alın merkez yürütme komitesinde iktidarı ve harekete geçin. Bizse, bahriyelilere gideceğiz.*

Kesinlikle sorunu böyle yaman, köklü, uzlaşmaz bir biçimde koyarak Lenin partiyi hizipleşmeden korudu.

Demir bir disiplin, fakat devrimci bir temel üzerinde. 4 Nisanda, parti konferansında (Stalin'in tutanaklarını partiden gizlediği) Lenin şöyle diyordu:

*Bizim Bolşevikler geçici hükümete güven besliyorlar. Bu, ancak devrimin sarhoşluğuyla açıklanabilir. Bu, sosyalizmin ölümüdür. Yoldaşlar, hükümete karşı güveniniz var mı? Eğer varsa, aynı yolu izleyemeyiz.*

Ve daha ileride:

*Rusya'da sonuna dekçilerle birleşme lehinde bir eğilim düşünüldüğünü duyuyorum. Burada sosyalizme bir ihanet vardır. Sanırım Liebknecht gibi yalnız, yüz ona karşı tek kalmak yeğdir.*

**18**.— Neden Lenin, yüz ona karşı tek kalmak sorununu böyle kabaca ortaya koydu? Çünkü Mart 1917 konferansında yarı-aşırıcı, yarı-uzlaşmacı eğilimler çok kuvvetli açığa vuruluyorlardı. Bu konferansta Stalin, aşağıdakileri söyleyen Krasnoyarsk sovyetinin önergesini destekliyordu.

> *İlerleyen devrimde, devrimci işçi sınıfı ve köylülüğün taleplerine hoşnutluk verdiği sürece geçici hükümetin eylemini desteklemek gerekir.*

Daha da iyisi Stalin, Tsereteli'yle birlik taraftarıydı. İşte tutanaktan gerçek bir bölüm:

> *Gündem maddesi: Tsreteli'nin birlik önerisi. Stalin: "Kabul etmeliyiz. Birliğin gerçekleşmesi önerimizi tanımlamak zorundayız. Birlik Zimmerwald-Kienthal temeli üzerinde mümkündür."*

Birliğin çok tutarsız olacağını gözönüne alan birçok konferans üyesinin itirazlarına Stalin şöyle yanıt verdi:

> *Uyuşmazlıkların ne önünden gitmemiz, ne de önüne geçmemiz gerekir. Uyuşmazlık olmazsa, parti yaşayamaz. Partide, küçük uyuşmazlıkları tasfiye edeceğiz.*

Stalin, Tsereteli'yle olan uyuşmazlıkların "küçük uyuşmazlıklar" olduğunu sanıyordu. Tsereteli'den yana olmak yönünden Stalin, geniş bir demokrasi taraftarıydı. "Uyuşmazlıklar olmazsa parti yaşayamaz."

**19**.— Parti Tarih Enstitüsü yöneticisi yoldaşlar, şunun sorulmasına izin verin; neden 1917 Martındaki parti konferansının tutanakları bugüne dek yayınlanmadı. Sayısız sütun ve yazılarla dolu anket yaprakları yolluyorsunuz. En ufak ayrıntıları topluyorsunuz; hatta bazen, bazıları her türlü amaçtan yoksun. Neden öyleyse partinin tarihi için temel önemi olan Mart Konferansı tutanaklarını el altında tutuyorsunuz? Bu tutanaklar bize, Lenin'in Rusya'ya dönüşünün arifesinde, partinin yönetici ögelerinin tutumlarını gösteriyorlar. Bir çok kereler Merkez Komitesi sekterliğine ve Merkez Kontrol Komisyonu bürosuna neden Tarih Enstitüsü'nün bu temel önemdeki belgeyi partiden sakladığını sordum. Bu belgeyi biliyorsunuz. Saklıyorsunuz

onu. Yayınlanımyor, çünkü bu belge en zalim biçimde, Stalin'in Mart sonu Nisan başındaki, yani Stalin'in kendi başına bir siyasal çizgi geliştirmeye çabaladığı dönemdeki siyasal çizgisini lekeliyor.

**20**.— Lenin, 4 Nisan konferansında verdiği aynı söylevde şöyle bildiriyordu:

> *Pravda, hükümete ilhaklarından vazgeçmesini bildiriyor. Bu budalalıktır, apaçık alay etmektir...*

Tutanak tamamlanamadı. Eksikleri var, fakat ana fikirleri ve konuşmaların yönü, mutlak biçimde açık. Stalin *Pravda*'nın redaktörlerinden biriydi, burada yarı-sonuna dekçi makaleler yazıyordu ve geçici hükümeti, gerekli olduğuna hükmettiği "oranda" destekliyordu. Bazı çekinceler dışında Stalin, Lenin'de iğrentiden başka birşey uyandırmayan yalancı sosyal-yurtsever belgeyi, yani Kerenski-Tsereteli'in *Tüm Halklara Manifesto*'sunu sevinçle karşıladı.

İşte bu nedenle -biricik neden, Parti Tarih Enstitüsü'ndeki yoldaşlar- 1917 Martındaki parti konferansının tutanaklarını yayınlamıyorsunuz ve onları partiden gizliyorsunuz.

**21**.— Yukarıda Lenin'in 1-14 Kasımda partinin Petrograd komitesinin oturumunda yaptığı söylevi aktardım. Nerde yayınlandı bu tutanaklar? Hiç bir yerde. Neden? Çünkü onu yasakladınız. Geçenlerde, 1917'deki 1. Petrograd yasal komitesinin tutanaklarından bir derleme yayınlandı. İlk başta, bu derleme tasarlanan kapsamın belirttiği gibi, 1-14 Kasım oturumunun tutanaklarından oluşuyordu. Sonradan, Lenin'in söylevinin "görünür bir biçimde" sekreter tarafından yazıya geçirilirken şekilsizleştiği şeklindeki eğlenceli bahanesiyle, tarih Enstitüsü'nün emriyle tutanaklar çıkarıldı. Bu "görünür" şekilsizleşme neyle ilgilidir? Lenin'in bugünkü Stalin-Yaraslovski tarih okulunun Troçki konusundaki savlarını acımasızca çürütmesiyle ilgilidir. Tüm Lenin'in söylev verme biçimini bilenler, hiç tereddüt etmeden, yazıya geçirilen cümlelerin ona ait olduklarını anlayacaklardır. Lenin'in anaşma hakkındaki "Biz bahriyelilere gideceğiz" sözlerinin altında, tehditinin arkasında insan o zaman Lenin'in yaşadığını hissediyor. Bunu partiden sakladınız. Neden? Lenin'in Troçki hakkındaki düşüncesinden dolayı. Yalnızca bundan.

1917 Mart konferansının tutanaklarını gizliyorsunuz. Çünkü

bunlar Stalin'i lekeliyorlar. Petrograd komitesi oturumunun tutanaklarını gizliyorsunuz, yalnızca Troçki'ye karşı yönlendirilen çarpıtma çalışmasını rahatsız ettiğinden.

**22.**— Bırakın geçerken Rıkov yoldaşla ilgili bir bölümü de anımsatayım. Lenin Enstitüsü'nün derlemeleri içinde, Lenin'in Rıkov hakkında pek hoş olmıyan birkaç satırı da kapsayan bir makalesinin yeni baskısı bir çok yoldaşı şaşırttı. Bakın ne deniyor burda:

> *Menşevik-bakancıların organı* Raboçaya Gazeta *1911 yılında polisin IV. Duma seçimleri arifeside partimiz Bolşeviklerine hareket "özgürlüğü vermek" için uzlaşmacı-Bolşevik Rıkov'u tutukladığını anımsatarak bizi yaralamaya çalışıyor. (*Rabotchaia Gazeta, *bunun özellikle altını çiziyor.)*

Böylece Lenin, 1911'in Rıkov'unu parti dışı Bolşevikler arasına katıyor. Bu satırların bugün görülebilmesi nasıl oluyur? Güncel olarak Lenin'in yazılarından, yalnızca Muhalifler yönünden en ağır bölümlerin ortaya çıkarıldığı doğru değil mi? Bu günkü çoğunluğun temsilcilerine gelince, onlar üzerine yalnızca övgüler yağdırmak yetkisi var (eğer varsa). Öyleyse yukarıya alınan cümleler, nasıl oldu da basında çıkabildi? Herkes bu olguyu şu biçimde açıklar: Stalinci tarihçiler, Rıkov hakkında **tam** bir nesnelliğin gerekliliği yargısına vardılar (daha yeni!).

## Yaroslavski Hakkında

**23**. Yaroslavski, İftiralarının ve çarpıtmalarının onda dokuzunu bu satırların yazarına ayırıyor. Bunca anlaşılmaz ama aynı zamanda zehirli yalanları tahayyül etmek bile zordur. Ancak Yaroslavski'nin her zaman böyle olduğunu sanmak yanlış olur. Başka türlü de yazmıştır. Aynı ölçüde ağır, aynı ölçüde yavan bir biçimde, fakat taban tabana karşıt bir yönde. 1923 ilkbaharının sonları bile değildi, Yaroslavski bu satırların yazarının siyasal ve edebi etkinliğinin başlangıçlarına bir makale ayırdı. Makale okunmaya tahammül edilemeyen, yaman bir övgü söylevidir. Yalnızca kendini tutarak aktarılabilir. Yine de buna katlanmak gerek! Soruşturma görevlisi olarak Yaroslovs-

ki, Lenin'in ulusal sorun üzerine yazılarının ve içinde Stalin'i yaman bir biçimde eleştirdiği diğer şüpheli belgelerin bulunduğu Lenin'in "vasiyetini"[1] elden ele geçirmekle suçlu olan komünistleri kendileriyle tatlı bir biçimde yüzleştiriyor. Biz Yaroslovski'nin dediklerini kendisiyle yüzleştireceğiz:

*Yoldaş Troçki'nin parlak edebi ve gazetecilik etkinliği -diye yazıyordu Yaroslovski 1923'de- onun "makale kralı" evrensel adını almasını sağladı. İngiliz yazarı Bernard Show ona bu adı veriyordu. Bir çeyrek yüzyıl boyunca bu etkinliği izleyenler, bu yergici ve polemikçi yeteneğin proleter devrimimiz yıllarında geliştiğini, yetiştiğini ve serpildiğini görebildiler. Fakat açıktır ki bu etkinliğin başlangıcından beri, büyük bir yeteneğin karşısındaydık. Tüm bu gazete makaleleri esinle dolup taşıyordu. Hepsi çekiciliğiyle, yaman diliyle aradan sivriliyordu: öyle ki, bu dönemde, tüm sansürden kurtulmaya ve bayağının üstüne çıkmaya çalışanların gözüpek düşüncesini ve üslubunu yaralayan çarcı sansürün mengenesinde yazmak zorunluluğu vardı. Fakat doğmaktaki yeraltı güçleri öyle büyük, uyanış halindeki halkın yüreği öyle güçlü çarpıyordu ve ortaya çıkan karşıtlıklar öyle yamandı ki, L. D. Troçki örneğinde olduğu gibi, böylesine parlak bir kişilikten kaynaklanan yaratıcı zekayı hiçbir sansürcü boğamıyordu.*

*Büyük bir olasılıkla, birçok kişi, Troçki'nin gençliğinde, Sibirya'ya ilk sürgünü sırasında çekilmiş oldukça yaygın bir fotoğrafını görmüştür: Atılgan saçlar, karakteristik dudaklar, Troçki yoldaşı bazen büyük tarihsel yolunun biraz kenarına sürükleyen ve bazen onu çok dönemeçli yolları seçmeye, ya da tersine, gözüpek biçimde çıkmazlara girmeye zorlayan öteden beri coşkun bir imgeler, fikirler ve zeka selinin kaynadığı güçlü alın. Fakat tüm bu çabalarda, önümüzde, bir konuşmacı rolü oynamak için yaratılmış, çelik gibi keskin, yumuşak dili hasımlarını lime lime eden ve geniş düşüncesinin başyapıtlarını dolu ellere bırakan kalemiyle, kendini derinlemesine devrime adamış bir insan vardı.*

---

(1) Ölmeden kısa bir süre önce Lenin, Rusya komünist partisinin en önemli militanlarıyla ilgili olan notlar, değerlendirmeler ve talimatlar kaleme aldı. Bu notlar, "Lenin'in vasiyeti" olarak adlandırılan, S.S.C.B.'de ancak Stalin'in ölümünden sonra yayınlanan belgelerden oluşurlar.

Ve daha ileride:

*Elimizdeki makaleler, 15 Ekim 1900'den 12 Kasım 1902'ye dek uzanan iki yıldan fazla bir dönemi kucaklıyor. Sibiryalılar bu makaleleri tutkuyla okuyorlardı. Ve çıkmalarını sabırsızlıkla bekliyorlardı. Yalnızca birkaç kişi, yazarının kim olduğunu biliyordu. Ve Troçki'yi tanıyanlar, onun devrimci ordunun ve dünyada başarılmış en büyük devrimin ünlü önderlerinden biri olacağından o sırada şüphe etmekten uzaktılar.*

Ve son olarak:

*Yoldaş Troçki daha sonra dengesi bozulmuş Rus aydın sınıfının [hıh!] kötümserliğine karşı protestosunu haklı çıkardı. Bunu yalnızca sözlerle değil, büyük proleter devriminin devrimci proletaryasıyla omuz omuza eylemlerle de haklı çıkardı. Bunun için çok büyük çabalar gerekiyordu. Sibirya kırları onda bunları öldürmemişti: Onda yalnızca tüm bu rejimin, mümkün diye betimlediği olgularla, silinip süpürülmesinin zorunlu olduğu duygusunu uyandırmıştı.* (Sibirskiye Ogni, *No:1-2, Ocak-Nisan 1923)*

Yaroslovski, en son değerlendirmelerinde 180 derecelik bir dönüş yaptıysa da, biz herşeye karşın, belli bir anlamda, onun sarsılmaz bir biçimde kendisine benzer kaldığını teslim etmek zorundayız: İftirada olduğu kadar övgüde de çekilmez.

## Olminski Hakkında

**24**.— Bilindiği gibi, "Troçkizm" muarızları arasında Olminski son sırayı almadı. Özellikle, ilk önce Almanca çıkan 1905 üzerine olan kitabıma öfkelendi. Bu arada Olminski'nin kendisinin de bu konuda iki görüşü vardı. Biri Lenin'in, diğeri Stalin'inki.

1921 Ekiminde, birisi, Parti Tarih Enstitüsü'nün çıkardığı *1905* adlı kitabımın yayınlanması sorununu ortaya atmıştı. Bu konuda Olminski bana aşağıdaki mektubu yazıyordu:

*Değerli Lev Davidoviç,*

*Doğaldır ki Tarih Enstitüsü kitabınızı Rusça olarak seve seve basacaktı. Fakat sorun, çevirisini kimin yapacağını bilmektir. Troçki'nin bir kitabının çevirisi için gelen ilk kişiye güvenilemez. Üslubun tüm güzelliği ve özelliği kaybolabilirdi. Bu önemli çalışmanız için diğer önemli devlet görevlerinizin üzerine günde bir saat bile ayıramaz mıydınız? Bir daktilografa hiç değilse bunu dikte ettiremez miydiniz?*

*Başka bir sorun da: Neden edebi çalışmalarınız için toplu bir baskı hazırlamak istemezsiniz? Bu işi denetiminiz altında yapacak birini görevlendirebilirsiniz. Tam zamanıydı! Yoksa parti tarihini yeterince bilmeyen, önderlerinin eski ve yeni yayımladıklarından haberi olmayan yeni kuşak, her zaman çizgiden sapmak tehlikesinde olurdu. Size kitabı Rusça metinle geri almak umuduyla yolluyorum.*

*İyi dileklerimle,* *M. Olminski.*

*17.10.1921*

Düşüncelerini böyle açığa vuruyordu Olminski 1921'in sonunda. Yani Olminski ve ortaklarının sonradan abartmalı bir önem yükledikleri Brest-Litovsk barışı ve sendikalar üzerine olan uyuşmazlıklardan uzun bir zaman sonra. 1921'in sonunda Olminski, *1905*'in yayınlanmasını "önemli bir devlet görevi" olarak görüyordu. Olminski parti üyelerinin eğitimi için gerekli diye yargı yürüttüğü eserlerimin basılmasının ayartıcısı oldu. 1921 sonbaharında, Olminski artık Komünist Gençlik üyesi değildi... Geçmişi biliyordu. Herşeyden daha iyi biliyordu benim bolşevizmle olan görüş ayrılıklarımı. Kendisi de bana karşı geçmiş yıllarda polemiğe girmişti. Tüm bunlar, onun, 1921 sonbaharında genç kuşağın yararına olarak toplu eserlerimin basılması için üstelemesini hiç de önlemiyordu. Belki de Olminski 1921'de "Troçkist" idi?

## Lunaçarski Üzerine İki Çift Söz

**25**.— Lunaçarski'nin kendisi de bir muhalefet muarızı. Diğerlerinden fazla olarak, bizi kötümserlik ve kuşkuculukla suçluyor. Bu ona çok yakışan bir rol. Kendi payına Lunaçarski yalnızca "Troçkiz-

mi" Leninizme karşı gibi göstermeye değil, fakat kişisel nitelikte, her çeşitten telkinler de yaymaya çalışıyor.

Diğer bazıları gibi Lunaçarski de, bir tek ve aynı sorun üzerine, kah şu biçimde, kah bu biçimde yazmaya yetenekli. 1923'de bir broşür yayınlandı: *Devrimci Silüetler*. Bu broşür bana da bir bölüm ayırıyor. Bunu övgülerin aşırı abartılması nedeniyle aktarmıyacağım. Yalnızca Lunaçarski'nin benim Lenin hakkındaki tutumumdan söz ettiği iki pasaj aktaracağım:

> *Troçki iğneleyici ve buyurgan bir özelliğe sahiptir. Birleşmeden sonra, Troçki yalnızca Lenin'e yönelik olarak durmaksızın dokunaklı ve nazik bir ayrıcalık eğilimi gösterdi ve gösteriyor, ve ona gerçekten büyük adamlara özgü bir alçak gönüllülükle öncelik tanıyor.(s. 25)*

Ve birkaç sayfa önce şöyle yazıyordu:

> *Lenin'in bize ölümcül gibi görünen yaralanması sırasında hiç kimse Troçki'den daha iyi bizim duygularımızı ifade etmedi. Dünya olaylarının korkunç fırtınalarının ortasında, duygusallığa en az hevesli olan Troçki, Rus devriminin bu diğer önderi, şunu söyledi: "İnsan kendi kendine Lenin'in ölebileceğini söylediği zaman, yaşamlarımız bize gereksiz görünür ve artık varolma isteğimiz kalmaz."(s. 13)*

Bu, ısmarlanan işe göre, kah şunu, kah bunu söyleyebilen insanlar hakkında ne düşünmeli?

## Brest-Litovsk ve Sendika Tartışması Martinovizm'in Onaylanması

**26**.— 1917'den örneklerle gösterdiğim şeyin izlerine daha sonraki yıllarda raslanabilirdi. Bununla hiç de Lenin'le benim aramda uyuşmazlıklar olmadı demek istemiyorum: Oldu. Brest-Litovsk barışı konusundaki uyuşmazlıklar haftalarca sürdü. Ve birkaç gün çok keskin bir niteliğe büründü.

Bu sorundaki ayrılıkları, sorunun benim "köylülüğü küçümsememin" bir sonucu olarak göstermeye kalkışmak gülünçtür ve en iyi durumlarda bile, hiçbir ortak yanım olmayan Buharin'in platformunu bana yükleme girişimi olarak görünür. 1917-1918 yılları boyunca hiçbir an, köylü kitlelerini devrimci savaşa çağırma ihtimalini düşünmedim. Emperyalist savaş sonrası köylü ve işçi kitlelerin ruhsal durumlarını değerlendirmede Lenin ile aynı görüşteydim. Hohenzollern'lerin önündeki teslimiyet zamanının mümkün olduğu kadar uzatılması için üsteliyorsam, bunu devrimci savaşı ortaya çıkarmak amacıyla değil, fakat genel olarak Alman ve Avrupalı işçi kitlelerine Hohenzollern'lerle bizim aramızda gizli anlaşmalar olmadığını göstermek ve Almanya ve Avusturya emekçilerinde pekişen bir devrimci etkinliği uyandırmak için yapıyordum. Zor barışını imzalamadan, savaş halinin sona erdiğini ilan etme kararı, Hohenzollern'lerin hala devrime karşı savaşı yürütmeye yetenekli olup olmadığını görmek arzusuyla dikte edilmişti. Bu karar Merkez Komitemizin çoğunluğu ve Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesindeki fraksiyonumuzun çoğunluğu tarafından onaylanmıştı. Lenin bu kararı, parti yöneticilerinin dikkate değer bir bölümünün yanlızca köylülerin değil, fakat işçi kitlelerinin de durumunu göz önüne almadan Buharinci "devrimci savaşı", övdükleri sırada, ehven-i şer olarak görüyordu. Barış antlaşmasının imzalanmasıyla birlikte, bu Lenin'le olan dönemsel ayrılık silindi ve çalışmalarımız tam bir uyumla devam etti. Fakat Buharin, Lenin'le olan Brest-Litovsk üzerine olan görüş ayrılıklarını, benim hiçbir ortak yanımın olmadığı eksiksiz bir "Sol Komünizm" sistemi çerçevesine yerleştirdi.

Bir çok zeki kişi "Ne barış, ne savaş!" sloganının en ufak bir uygulanabilirliğine şaşıyor. Bu onlara kendinde bir çelişki gibi görünüyor, oysa devletler arasında olduğu gibi sınıflar arasında da "ne barış, ne savaş" ilişkisini saptamak az rastlanır bir durum değildir. Brest-Litovsk'tan birkaç ay sonra, Almanya'da devrimci durum belirginleştiğinde, Brest-Litovsk barışını, Almanya ile savaşı başlatmaksızın geçersiz ilan ettiğimizi anımsamak yeter. Devrimin ilk yıllarında, bir "ne barış, ne savaş" durumu içinde Müttefikler ile karşı karşıyaydık. Temelde, aynı ilişkiler İngiltere ile bizim aramızda şimdi de

hâlâ vardır. Brest-Litovsk görüşmeleri sırasında, 1918 başında Almanya'da devrimci durumun, bizim savaşa devam etmeden (ordumuz yoktu) barış imzalamaya gereksinim duymamamız için henüz yeterince olgunlaşmış olup olmadığını bilmekti tüm sorun.

Deneyim Lenin'in haklı olduğunu gösterdi: böyle bir durum yoktu.

İlgili çarpıtmalar, 1923'den beri bu anlaşmazlığın kapsamını tümüye biçimsizleştirdi. Brest-Litovsk siyasetimin üzerinde kurulan tüm düşünceler, *Eserler*'imin XVII. cildinin notlarında su götürmez belgeler temelinde tartışıldı ve çürütüldü. Fakat, Lenin'le olan kişisel ilişkilerimde, bu uyuşmazlıklar en küçük bir acının izini dahi bırakmamışlardı. Barışın imzalanmasıdan birkaç gün sonra Vladimir İlyiç'in önerisi üzerine askeri görevin başına yerleştim.

**27**. Sendikal sorunla ilgili gelişen mücadele daha canlı ve daha uzun oldu. NEP dalgalarının bize getirdiği Stalinizm'in yeni kuramcısı Martinov sendikal sorun üzerine olan uyuşmazlıkları NEP sorununa değgin uyuşmazlıklarmış gibi sundu. 1923'de, Martinov bu konuda şunu yazıyordu:

> *1905'de, L.Troçki Bolşevikler ve Menşeviklerden daha mantıklı ve durmak bilmez bir zekayla akıl yürütüyordu. Fakat muhakemelerinin kusuru, Troçki'nin "çok tutarlı" olmasındaydı. Resmettiği tablo, Bolşevik partisinin ciddi bir şekilde geri çekilmesiyle sonuçlanan, bilindiği gibi, proletaryayı köylülükten ayırdıktan sonra bir çıkmaz içine giren, Ekim devriminin ilk üç yılının çok kesin, hoş bir Bolşevik diktatörlüğü fikrini öngörüyordu.*
> *(*Krasnaya Nov. *No: 2, 1923, s. 262)*

"Troçkizm" NEP'e dek ağır bastı. Bolşevizm ancak NEP ile başladı. Martinovun 1905 devrimi konusunda da aynı muhakemeyi yürütmesi dikkate değer. Ona göre, Ekim, Kasım ve Aralık 1905'de, "Troçkizm" ağır basıyordu. Gerçekten Marksist bir siyaset, ancak Moskova ayaklanmasının ezilmesinden sonra, diyelim ilk Duma seçimleri sırasında, başladı. Bugün Martinov, yirmi yıl önce Menşevizmi, "troçkizme" karşı koyduran bu aynı fikir gereğince, bolşevizmi "troçkizm" ile karşı karşıya getiriyor. Ve bu yazılar Marksizm diye geçiyor ve partinin genç "kuramcı"larını bekliyorlar!

**28**.— Lenin, "vasiyetinde", benim ünlü "köylülüğü küçümsememin" körüklediği bir uyuşmazlık olarak sunmak üzere sendikal tartışmayı anımsatmıyor. Lenin olaya, benim "Salt idari" yana çok bağlı olduğum biçiminde yaklaşarak, bundan, ulaştırma Halk Komiserliği tarafından ortaya çıkartılan bir uyuşmazlık olarak sözediyor. Sanırım bu sözler o sıradaki uyuşmazlığın asıl noktasını açıklıyor.

Savaş komünizmi görevini tüketmişti. Tarım ve geri kalan herşey bir çıkmaz içindeydi. Sanayi harap olmuştu, sendikalar tüm bağımsızlıklarını yitirmiş birer ajitasyon ve hareketlenme örgütleri haline geliyordu. Sendikaların bunalımı bir "büyüme bunalımı" olmadı, bu daha çok tüm savaş komünizmi sisteminin bir bunalımıydı. NEP'in dışında bir çözüm görülmüyordu. Benim, sendika aygıtını ekonomik yönetim sistemiyle birleştirme önerim (sorunun "salt idari" yanına aşırı bağlanma) kendinde bir çözüm değildi. Fakat "on'ların" [1] sendikalar üzerine kararı da böyle değildi, çünkü o koşullarda (çıkmaz içindeki tarım), işçi sınıfının maddi ve kültürel çıkarlarını temsil eden, komünizm okulu sendikal örgütler ayaklarının altından toprağın çekildiğini hissediyorlardı.

Kronştad ayaklanmasının darbeleri altında, sendikalara tümüyle yeni perspektifler açan, partinin yeni bir ekonomik yönelimi billurlaşıyordu. Fakat X. Kongre'de partinin oybirliğiyle NEP'in ilk temellerini onaylaması dikkate değerdir. Maalesef, sendikalar üzerine karar bu temellerle uyum haline getirilmedi ve böylece içsel çelişkilerini korudu. Bu bir kaç ay sonra görüldü. X.Kongre tarafından oylanan sendikalar üzerine karar daha XI. Kongre'den önce altüst olmak zorunda kaldı. Lenin tarafından kaleme alınan ve sendikal çalışmayı NEP'in koşullarına uyarlayan yeni karar oybirliği ile kabul edildi.

Sendikal tartışmayı, ekonomik siyasetimizin bütünü sorununun dışında görmek, yedi yıldan sonra bugün bile, bu sorununun anlamını kavramamış olmayı gösterir. Beni "köylülüğü küçümsemiş" sayan yaklaşım, bu anlayışsızlığın sonucudur. Açıkca bu sendikal tartışma sırasında attım, "köyün karşısına, sanayi!" sloganını. Düzmeciler şimdi olayı, ben NEP'in karşısında olmuşum gibi sunmayı deni-

(1) "On'lar" Lenin, Zinovyev, Stalin, Kamenev, Tomski, Lozovski, Rudzutak, Kalinin, Petrovski ve Sergeyev'den oluşuyordu.

yorlar. Yine de, su götürmez olgu ve belgeler tanıktır ki, henüz X. Kongre sırasında birçok kere ayni vergiye ve bazı sınırlar içinde, dağıtımın ticari biçimine (serbestçe ticaret) geçmenin gerekliliği sorununu ortaya atmıştım. Yalnızca bu önerilerin reddi beni - ekonominin ilerleyen yıkımı gözönüne alınırsa- ters yönde yani savaş komünizminin ekonomik yönetimi içinde sendikaların -basitce aygıt olarak- daha sağlam bütünleşmesiyle, "salt idari" bir başka çıkış aramaya zorladı. Yalnızca NEP'e geçişe karşı çıkmıyordum değil, fakat tersine, NEP benim ekonomi ve yönetim alanlarındaki kendi deneylerimi doğruluyordu. İşte sendika tartışmasının gerçek kapsamı.

Maalesef *Eserler*'imin bu döneme ayrılan cildi Devlet Yayınları tarafından basılmadı.

**29**.— Partinin bugünkü tarihçi ve kuramcılarına inanılırsa, devrimin ilk altı yılının baştan sona, Brest-Litovsk ve sendikalar üzerine olan uyuşmazlıklarla dolu olduğu düşünülebilirdi. Başka hiçbir şey yoktur: ne Ekim hazırlığı, ne devrimin kendisi, ne devletin kuruluşu, ne Kızıl Ordu örgütü, ne iç savaş, ne Komünist Enternasyonal'in dört kongresi, ne komünizm propagandası için yayınlar, ne yabancı komünist partilerin ve bizim kendi partimizin yönetimini yoluna koyma çalışması. Bütün bu çalışmada, tüm ana bölümlerde, Lenin'e mutlak bir dayanışmayla bağlıydım. Oysa bugünkü tarihçiler iki evreden başka bir şeyle ilgilenmiyorlar: Brest-Litovsk ve sendikalar.

**30**.— Stalin ve yardımcıları sendikal tartışmayı benim Lenin'e karşı yürüttüğüm "azgın" bir mücadele gibi göstermek için ellerinden ne gelirse yapıyorlar.

Bakın 26 Ocak 1921'de Maden İşçileri Kongresi fraksiyonunda, bu tartışmanın henüz kızgın olduğu bir sırada ne diyordum:

> *Şlylapnikov yoldaş -belki biraz kısaca düşüncesini açıklayacak olduğum- burada şunu bildirdi: 'Troçki'yle Lenin arasındaki bu uyuşmazlığa inanmayın; hemen uyum haline girecekler ve mücadele yalnızca bize karşı yönelecek'. İnanmayınız, dedi. Burada inanılması mı, yoksa inanılmaması mı gerektiğini bilmiyorum. Ama kuşkusuz uyum sağlayacağız. Bazı önemli sorunlar incelendiğinde, tartışılabilir, fakat bu tartışma da fikirlerimizi birlik yönünde yönlendirir.*

*(Troçki'nin 26 Ocak 1921'de Maden İşçileri Tüm-Rusya II. Kongresi'ndeki son konuşmasından alınmıştır.)*

Bakın Lenin'in broşüründe aktardığı konuşmamdan bir diğer pasaj:

*Tomski ile olan güçlü polemiğimde, yanlızca Tomski'nin deneyimi ve yetkesine sahip olan insanların sendikalarda yöneticilerimiz olabileceğinin benim için mutlak biçimde açık olduğunu her zaman söyledim. Bunu Sendikalar Konferansı fraksiyonunda söyledim, bu günlerde Zimin tiyatrosunda yineledim. Parti içindeki ideolojik mücadelenin amacı şu veya bunların galebe çalması değil, fakat birilerinin diğerleri üzerine olan eylemini yürütmektir.*

*(30 Aralık tartışması tutanağı, s. 34. Lenin, Eserler, cilt XVII. 1. bölüm, s. 71.)*

Ve bakın Lenin sendikal sorunun bilançosunu çıkardığı partinin X. Kongresi'ndeki son söylevinde bu aynı soru üzerine ne diyor:

*İşçi Muhalefeti şunu ilan ediyordu: "Lenin ve Troçki uyum haline girecekler!" Sonra Troçki söz alıyor ve şöyle diyordu: "Birleşmek gerektiğini anlamayan, partinin tersine hareket eder, şurası bellidir ki biz birleşeceğiz çünkü biz partinin adamlarıyız.!" Onu destekledim. Kesinlikle Troçki ile uyuşmazlık halindeydik. Fakat, Merkez Komitesi'nde az çok türdeş bir grup oluşacağı zaman, parti kendi iradesi ve talimatlarına uygun olarak birleşmemiz biçiminde hüküm verecektir. İşte bu bildiriyle Troçki yoldaş ve biz Maden İşçileri Kongresi'ne gittik ve buraya geldik (yani parti kongresine).*

*(Lenin, Eserler, cilt XVIII, 1. bölüm s. 132.)*

Bu, bugün herçeşit bilgisizce siyasal elkitaplarında, sendikal tartışmanın tarihi üzerine kullanılan zehir gibi boyalara benziyor mu?

Fakat en komiği, Buharin'i, "Troçkizme" karşı savaşmak için, küstahça sendikal tartışmadan yararlanırken görmek. Bakın Lenin onun tartışmadaki tutumunu nasıl değerlendiriyordu:

*Mücadelede şimdiye dek Troçki 'en baştaydı'. Şimdi Buharin onu geniş olarak 'aştı' ve tümüyle 'gölgede bıraktı.' Troçki'nin yaptığı bütün hatalardan yüz kere daha büyük bir hataya düşerek, bütünüyle yeni bir ilişki yarattı mücadele içinde.*

*Nasıl olabildi de Buharin buradan, bir çeşit komünizm ile bozuşmaya dek geldi? Hepimiz Buharin'in duyarlığını biliyoruz. Bu, onu sevdiren ve bu nedenle de onu sevmemezlik edilemeyen niteliklerden biridir. Ona çoğu kez takılarak 'mum gibi yumuşak' dendiğini biliyoruz. Oysa bu 'mum gibi yumuşak'lıktaki 'ilkesiz' birey, ilk aklına ne gelirse yazabilen demagog bulunuyor. Bu tırnak içinde bulunan kaba ifadeyi Kamenev yoldaş kullandı ve 17 Ocak' taki tartışma içinde bunu kullanmakta haklıydı. Fakat açıktır ki, ne Kamenev'in, ne de bir başkasının aklına ne olup bittiğini ilkesiz demagojiyle açıklamak ve herşeyi bunun üzerine koymak gelmeyecektir."*

*(*Lenin, *Eserler*, XVIII. Cilt. 1. Bölüm s. 35.*)*

## Komünist Enternasyonal'in III. Kongresi

**31**.— Fakat sendika sorunu, Lenin'le ortak çalışma yılları sırasında parti yaşamında ve Sovyet Cumhuriyeti'nde ortaya çıkan tek sorun muydu? Aynı yıl, 1921'de, X. Kongremizden birkaç ay sonra uluslararası işçi hareketi tarihinde muazzam bir rol oynayan Komünist Enternasyonal'in III. Kongresi yapıldı. Tüm komünist siyasetin ana sorunları üzerine ciddi bir mücadele oldu. Bu mücadele, aynı şekilde, bizim siyasal büromuz tarafından da yapıldı. Bu konu üzerine, XIV. Kongre'mizden hemen hemen biraz sonra yapılan bir siyasal büro oturumunda kısaca bazı şeyler anlattım:

*TROÇKİ.- Bu sıradaki tehlike Enternasyonal'in siyasetinin Almanya'daki Mart olaylarının çizgisini izlemesi, yani uyduruk bir devrimci atmosfer ve, bir Alman yoldaşın ifadesiyle, proleteryanın "elektriklenmesini" yaratmaya çalışmaktı. Kongrede bu ruh hali ağır basıyordu ve Vladimir İlyiç böyle hareket edilirse Enternasyonal'in her halükarda kelleyi kaybedeceği sonucuna varıyordu. Kongreden önce, Lenin'in varlığını bilmediği, Mart olaylarıyla ilgili izlenimlerim hakkında bilgi vermek için Radek'e bir mektup yazdım. Böyle nazik bir durum dolayısıyla, Vladimir İlyiç'in görüşünü bilmeden ve Zinovyev, Buharin ve Radek'in genel olarak Alman*

*solunu desteklediklerini bilerek, doğaldır ki açıkça fikirlerimi öne sürmekten kaçındım ve Radek yoldaşa bana görüşünü bildirmesi için bir mektup (tez biçiminde) yazdım. Radek ve ben uyum sağlayamadık. Bunu öğrenen Vladimir İlyiç beni çağırdı ve bana Enternasyonal içindeki durumu sonsuz tehlikeler taşıyan bir durum olarak tanımladı. Durumun çözümlenmesi ve buradan çıkan görevler konusunda tamamiyle dayanışma içindeydik.*

*Bu konuşmadan sonra, Vladimir İlyiç, siyasal büroda güvenceli bir çoğunluk sağlamak için Kamenev'e çağrıda bulundu. Siyasal büro beş kişiden oluşuyordu. Kamenev'le böylece çoğunluğu sağlamış oluyorduk. Bizim yetkili kurulumuzda, bir yandan Zinovyev, Buharin ve Radek; diğer yanda Vladimir İlyiç, Kamenev ve ben vardık. Her grup gerçek oturumlar yapıyordu. Bu sırada Lenin şunu bildirdi: "Biz yeni bir fraksiyon yaratıyoruz!" Karar metnini izleyen konuşmalarda ben Vladimir İlyiç'in fraksiyonunu temsil ediyordum, Radek'se Zinoviev'in fraksiyonunu.*

*ZİNOVYEV.- Şimdi durum değişti.*

*TROÇKİ.- Gerçekten değişti. Bu sırada, Zinovyev belli bir kesinlikle Radek'i, konuşmalarında fraskiyonuna "ihanet etmekle", yani çok büyük ödünleri kabul etmekle suçladı. Mücadele Enternasyonal'in tüm partilerinde canlı oldu. Vladimir İlyiç, kongrenin bize karşı tavır aldığı bir durumda ne yapacağımız üzerine benimle konuşuyordu: kararları yıkıcı olabilecek kongre önünde boyun mu eğecektik, yoksa direnecek miydik? Bu konuşmaların yankıları benim söylevimin stenogramından görülebilir. "Siz kongre olarak bize karşı karar alırsanız, sanırım bizim görüşümüzü sonradan savunmamaz için bazı sınırlar bırakacaksınız" diye bildirdim -İlyiç'le uyum içinde- o zaman. Bu uyarımın anlamı çok açıktı. Bu arada şunu belirtmeliyim ki, bizim yetkili kurulumuzda ilişkiler, Vladimir İlyiç'in yönetimi sayesinde, en büyük yoldaşlık izlerini taşırdı.*

*(*SSCB Komünist Partisi Siyasal Bürosu18 Mart 1926'daki oturumunun stenografisi, s. 12-13.*)*

Lenin'le uyum içinde, oturumları III. Kongreye öngelen Yürütme Komitesi önünde ortak tutumumuzu savundum. "Solcu'ların" yaman bir saldırısına uğradım. Vladimir İlyiç Yürütme Komitesi oturumunda öne atıldı ve burada şunu itiraf etti:

*(...)Troçki'yi savunacak yerde ona karşı çıkan -gerçek bir marksist olarak hareket etmek isteseydi böyle davranması gerekirdi- Bela Kun'un söylevini protesto etmeye geldim...*
*(...) Laporte yoldaş mutlak olarak yanılıyor ve Troçki tümüyle haklıdır... Troçki bunu yeniden söylemekte bin kere haklıydı. Oysa bakın Lüksemburglu yoldaş Lüksemburg'un işgalini sabote etmemesi dolayısıyla Fransız partisine yakınıyor. O, Bela Kun'un ileri sürdüğü gibi, bunun coğrafi bir sorun olduğunu düşünüyor. Hayır burada söz konusu olan siyasal bir sorundur, ve Troçki protesto etmekte tümüyle haklıdır...*
*(...)İşte bu nedenle Troçki'in tüm dediğinin özünü savunmanın görevim olduğuna inandım...*

Ve böylece devam edip gidiyor.

Lenin'in III. Kongrede iz bırakan tüm söylevleri, Troçki'yle tam bir dayanışmanın altını çizen bu çok net iradeyi yansıtırlar.

## Parti Gençliğinin Eğitimi

**32**.— 1922'de, Ter-Vaganyan'ın girişimiyle *Marksizmin Bayrağ Altında* dergisi kuruldu. Birinci fasikülde, eski ve yeni, partinin iki kuşağının eğitim koşullarının ayrılığı ve partinin gelişiminde kuramsal ve siyasal bir devamlılığı güvence altına almak için yeni kuşak açısından özel bir kuramsal çalışmanın gerekliliği üzerine bir makale yayınladım. Yeni derginin bir sonraki fasikülünde, Lenin şöyle yazıyordu:

*Marksizmin Bayrağı Altında dergisinin başlıca görevleri hakkında, Troçki 1. ve 2. sayıda en iyi biçimde, asli olarak söylenebilecek her şeyi söyledi. Ben yalnızca kapsamı en yakından tanımlayan bazı sorunlar ve dergi redaksiyonunun 1. ve 2. sayılarında çıkan deklarasyonda sergiledikleri çalışma programının üzerinde durmak isterim.* (Lenin, *Eserler*, Cilt XX, 2. Bölüm, S. 402.)

Gelinsin şimdi söylensin sorunlardaki dayanışmanın salt kazara olduğu! Tek kazara olan, bu dayanışmanın böylesine net bir biçimde basında gerçekliğe kavuşmasıdır. Çoğu zaman, yalnızca eylemlerde ortaya çıkmıştır.

## Köylülerle İlişkiler

**33**.— Buharin, salt ve basitçe köylülüğün varlığını yadsıdıktan ya da bilmezden geldikten sonra, "zenginleşiniz" şeklindeki kulak sloganını attığı zaman, bununla eski hatalarını sonsuza dek düzeltiğini düşündü. Bununla da memnun kalmayıp, Vladimir İlyiç'le aramızdaki Brest-Litovsk ve diğer kısmi uyuşmazlıkları bir tek ve aynı sorun üzerinde birleştirmeye çalıştı: köylüler karşısındaki tutum. Buharinci küçük kilisenin bu konuda gösterdiği bayağılılıklar ve budalalılıklar sayısızdır. Bunları çürütmek için bir tam cilt gerekirdi. Ben yalnızca öz üzerinde duracağım.

*a*) Devrim öncesinde gerçekten var olan uyuşmazlıkları incelemiyorum. Bunların Stalinci acente ve Buharinci küçük kilise tarafından son derece abartıldığını, şekilsizleştirildiğini, tahrif edildiğini söylemekle yetineceğim.

*b*) 1917'de, köylü sorunu üzerinde Lenin'le hiç bir uyuşmazlığım yoktu.

*c*) Vladimir İlyiç, Sosyal-devrimcilerin tarım programını benimle tam bir uyum içinde "onayladı."

*d*) Lenin'in toprak üzerine olan kararnamesini, henüz el yazması halindeyken ilk gören bendim. Aramızda en küçük bir uyuşmazlık yoktu. Görüş birliği tamdı.

*e*) Şurası iyice düşünülmeli ki gıda siyasetinde, köylü sorunu son sırayı işgal etmiyordu. Martinov türünden basit uşaklar bu siyasetin "Troçkist" bir siyaset oduğunu ilan ettiler. (Martinov'un *Krassanaya Nov*'daki makalesine bakınız, 1923) Hayır, bu bir Bolşevik siyasetiydi. Uygulanmasında, Lenin'le içten bir işbirliği ile yer aldım. Aramızda uyuşmazlığın gölgesi olmadı.

*f*) Orta köylü üzerine kurulan siyaset benim en etkin katılımımla onaylandı. Siyasal büronun üyeleri, Sverdlov'un ölümünden sonra, Vladimir İlyiç'in ilk fikrinin Kamenev'i Merkez Yürütme Komitesi'nin başkanı yapmak olduğunu bilirler. Bendim "işçi ve köylü" bir kişinin seçilmesini öneren. Kalinin'in adaylığını öne sürdüm ve ona Rus *starosta*'sı[1] adını ben verdim. Tüm bunlar açıktır ki üzerinde durulması

(1) Köy belediye başkanı, genel olarak manastır başkanı.

gerekmeyen ayrıntılardır yalnızca. Fakat bugün bu ayrıntılar, bu ipuçları, dünün olaylarını çarpıtanlara karşı ezici bir görev taşıyorlar.

*g*) Askeri siyasetimizin ve örgütümüzün onda dokuzu, işçinin köylü karşısındaki tutumu sorunu ile ilgili idi. Partizan müfrezelerinin küçük burjuva sistemine ve örgüt içindeki fantaziye karşı, bu siyaseti, Vladimir İlyiç'le içten bir işbirliği ile uyguladım.

İşte, örneğin Simbirsk ve Russayevsk'den (Mart 1919) gönderdiğim ve orta köylülerle olan ilişkileri iyileştirmek için enerjik çareler aramanın gerekliliğini inceleyen bir dizi telegraf. Volga'ya yerel otoriteleri denetlemek ve köylülerin hoşnutsuzluğunun nedenlerini araştırmak için görevlendirilmiş bir komisyonun gönderilmesini istiyordum.

Bu telegraflardan üçüncüsünde -Direkt: Moskova, Kremlin, Stalin (kişiye özel)- şöyle deniyor:

> *Komisyonun görevi: Volga köylülerinde merkezi Sovyet iktidarına karşı güveni korumak, en açık adaletsizliklere yerinde çare bulmak ve Sovyet iktidarının suçlu temsilcilerine ceza vermek,* belirli biçimde orta köylüler yararına kararnamelere temel oluşturabilecek *davaları ve belgeleri toplamak. Üyelerin biri Similga olabilir, diğeri Kamenev ya da başka bir yetkili olmalı."*
> (22 Mart 1919, No: 813)

Orta köylüler yararına gerekli kararnameler üzerine olan bu telegraf -diğer bir çoklarının arasında- Stalin'den bana değil, benden Stalin'e yollanmıştı. Ve bu, XIV. Kongre sırasında değil, henüz Stalin'in orta köylüler üzerine görüşünün bilinmediği sırada, 1919'un başında oldu.

Böylece, arşivlerimizin her yaprağı, -ayrım gözetmeden- bugün aradan uzun zaman geçtikten sonra, köylülüğün küçümsenmesi ya da orta köylü üzerine uydurulan alıklıkların maskesini indiriyor!

*h*) 1920'nin başında, kendimi, kırsal ekonominin durumunun çözümlemesine vererek, siyasal büroya, NEP niteliğinde bir dizi çareler önerdim. Hiçbir durumda, bu öneri köylülüğe yönelik bir "hiçe sayma" tarafından esinlenemezdi.

*ı*) Sendika tartışması, söylediğimiz gibi, ekonomik çıkmazdan

kurtulmak için bir girişim oldu. NEP'e geçiş tam bir oybirliği ile gerçekleştirildi.

**34**.— Tüm bunlar su götürmez belgelerle kanıtlanabilir. Bir gün gelecek tüm bunlar olacak. Şimdilik, iki alıntı yapmakla yetineceğim.

Kulaklar, orta köylüler, yoksul köylüler yönündeki tutumumuzda yer etmiş sorunlara ve köylülük üzerine Lenin'le Troçki arasındaki uyuşmazlık iddialarına yanıt verirken, 1919'da şöyle yazıyordum:

> *Sovyet hükümetinde, bu sorun üzerine hiçbir zaman uyuşmazlık olmadı ve yoktur da. Fakat işleri gittikçe kötüye giden karşı-devrimcilerin emekçi kitleleri Halk Komiserleri Konseyini parçalayacak sözde bir iç çekişme konusunda kandırmaktan başka kaynakları yoktur.* (*İzvestiya*, 7 Şubat 1919)

Bu konuda, köylü Gulov'un bir sorusuna yanıt olarak Lenin aşağıdakileri yazdı:

> *2 Şubat'taki* İzvestyia*'lar orta köylülerle ilgili olarak, işçi ve köylü hükümetimizin tutumu sorununu ortaya atan ve Lenin ile Troçki arasında hüküm süren anlaşmazlık ve özellikle orta köylü konusundaki ciddi uyuşmazlıklar üzerine yayılan rivayetleri yansıtan köylü G. Gulov'un bir mektubunu araya iliştirmişler.*
>
> *Troçki daha önceden 7 Şubattaki* İzvestiya*'lar içinde "Orta Köylülere Mektup"ta, kendisiyle benim aramdaki uyuşmazlık rivayetlerinin büyük toprak sahipleri ve kapitalistler ya da onların bilinçli ve bilinçsiz ajanları tarafından yayılan en büyük ve edepsiz bir yalan olduğunu bildirdi. Ben kendi açımdan Troçki'nin bildirisini doğruluyorum. Orta köylülere gelince, Troçki'yle aramızda yalnız uyuşmazlıklar yok değil, ikimizin de içinde buluduğu Komünist Partisi'nde genel olarak böyle uyuşmazlıklar yok...*
>
> *Mektubunda, Troçki açık ve ayrıntılı bir biçimde neden Komünist Partisi ve sovyetler tarafından seçilen işçi ve köylü hükümetinin, orta köylülere düşman gibi bakmadıklarını açıkladı. Ben iki elimle de Troçki yoldaşın dediklerini imzalıyorum.*
>
> (*Eserler*, cilt XVI, s. 28-29, ve 15 Şubat 1919'un *Pravda*'sı.)

Böylece, burada da benzer bir durumun karşısında bulunuyoruz: önce beyaz-muhafızlarca ortaya atılan, şimdiyse Stalino-Buharinci okulun alıp genişletip yaydığı bir iftira.

## Askeri Çalışma

**35**.— Başlangıcı 1918 ilkbaharına kadar giden askeri çalışmam hakkında, Stalin'in önderliğinde altında, yalnızca "Troçkizm" ile ya da daha doğrusu Troçki'yle savaşmak amacıyla tüm iç savaşın tarihi de yeniden kurulmaya çalışılıyor.

Kızıl Ordu'nun yaratılması ve benim bu kurumla olan ilişkilerimden söz etmek, iç savaş tarihini yazmak olacaktı. Şu an için, bunları Gussiyev'ler yazıyorlar. Daha sonra, başkaları yazacaklar. Belgelerle destekleyebileceğim iki ya da üç örnekle yetinmek zorundayım.

Kazan bizim ordumuz tarafından alındığı zaman, hızla iyileşen Lenin'den bir kutlama telgrafı aldım:

> *Kızıl Ordunun parlak zaferini hayranlıkla selamlarım. İyiye ya da kötüye yorulsun, devrimci işçi ve köylülerin birliği burjuvaziyi devirecek, sömürücülerin direncini kıracak ve uluslararası sosyalizmin zaferini sağlayacaktır!*
> *Yaşasın işçi devrimi!*
> *10 Eylül 1918,* *Lenin.*

Telgrafın çok canlı -Lenin'i her tanıyan için canlı- üslubu ("hayranlıkla selamlarım") onun Kazan'ın alınmasına verdiği önemin -haklı olarak- büyüklüğüne işaret eder. Temelde, bu durumdur devrimci işçi ve köylülerin birliğinin sağlamlığını, ayn şekilde ekonomik kaos ve emperyalist savaş sonrası korkunç umutsuzluk ortamı içinden devrimci ve savaşkan bir ordu yaratmada partinin yeteneğini ilk olarak ortaya koyan. Kızıl ordunun kurulmasının ateş altında deneyi burada yapıldı ve Lenin bu deneyin değerini biliyordu.

**36**.— Partinin VIII. Kongresi' nde, askeri siyaset bir askeri delege grubu tarafından eleştirildi. Geçenlerde, Stalin ve Voroşilov, VIII. Kongre' de eleştirilmekten korktuğum için, ortalıkta görünmeye cüret edemediğimi anlattılar. Ne denli gerçeklikten uzak! Merkez Komitesi' nin, VIII. Kongre' nin öncesinde, cepheye gidişim üzerine aldığı kara bakın:

*16 Mart 1919'daki R.K.P. (Bolşevik) Merkez Komitesinin Oturumu Tutanaklarından Bir Bölüm.*

Katılanlar: *Lenin, Zinovyev, Krestinski, Vladimirski, Stalin, Şimidt, Smilga, Dzerjinski, Laşeviç, Buharin, Sokolnikov, Troçki, Stassova.*

| *SORUNLAR* | *KARARLAR* |
|---|---|
| *12. Cepheden gelen, cepheye hemen asker yollanmasıyla ilgili Merkez Komitesi kararından haberli bazı delege yoldaşlar, bu kararı, cephe örgütlerinin, Merkez Komitesi'nin ordunun sesini duymayı reddetmesi şeklinde yorumlayabilecekleri için yanlış olarak değerlendiriyorlar ve bazıları Troçki'nin cepheye gidişini ve askeri siyaset tartışmasını mutlak olarak gereksiz kılan ordu delegelerinin (cepheye gönderilen) Kongreye kabul edilmeyişlerini bunun bir bahanesi olarak görüyorlar. Troçki yoldaş Ufa' dan batıya doğru geri çekilmenin yarattığı aşırı derecedeki ciddi duruma dikkat çekerek ve yola çıkışı üzerinde ısrar ederek, Merkez Komitesi kararının bahane olarak yorumlanmasını protesto ediyor.* | *1. Troçki yoldaş hemen cepheye doğru yola çıkacaktır.*<br>*2. Sokolnikov yoldaş, cephe delegeleri kuruluna, gidenlerin cephedeki varlıklarının gerekli olduğuna inanacakları bir biçimde yola çıkış kararının değiştiğini bildirecektir.*<br>*3. Askeri siyaset sorunu kongrede gündemin birinci maddesi olarak tartışılacaktır.*<br>*4. Vladimir Mihayloviç Simirnov yoldaş, isteği üzerine, Moskova'da kalmakla görevlendirilmiştir.* |

İşte o zamanki parti rejiminin güzel bir örneği: Merkez Komitesi'nin askeri siyasetine tüm karşı çıkanların ve en başta askeri muhalefetin önderi, V.M.Simirnov'un, Moskova'da kalıp kongreye katılmaları sağlanıyordu. Resmi çizginin taraftarları, buna karşılık, kongrenin açılmasından önce yeniden cepheye gönderiliyorlardı. Şimdiyse tam tersi oluyor.

Benim Merkez Komitesi'nin emriyle uyguladığım askeri siyaseti Lenin'in korkusuzca savunduğu VIII. Kongre'nin askeri seksiyonunun tutanakları bugüne dek basılmadı. Neden? Çünkü özellikle Stalin ve Gussiyev'in karşı-gerçeklerini, sivil ortamda, aleme rezil ediyorlar.

**37**.— Stalin 1919'un başında doğu cephesi konusunda siyasal büroda ortaya çıkmış bir askeri anlaşmazlığın yapay bir versiyonunu etrafa yaymaya çalıştı. Bu anlaşmazlık şundan ibaretti: "Sibirya'ya doğru ilerlemeye devam mı etmeli, yoksa Ural'da kalıp Moskova üzerindeki tehdidi ortadan kaldırmak için tüm kullanılabilir güçleri güneye mi yollamalı?" Bir ara, ikinci çözüme doğru kaydım. Onaylanan ve muhteşem sonuçlar veren birincisi Smilga, Laşeviç, I.N. Smirnov, K.I.Grunşteyn v.b... gibi birçok askeri yardımcım tarafından desteklenmişti. Bu anlaşmazlık ilkeler üzerine değil, fakat tamamen pratik çareler üzerineydi. Deney Kolçak'ın ordularının tümüyle dağılmış olduğunu gösterdi. Sibirya'daki saldırı tam bir başarıyla sonuçlandı.

**38**.— Askeri çalışma zor bir görevdi. Zorlama ve baskı tedbirleriyle yerine getirilemezdi. Çoğunlukla başka türlü hareket etme olanağı olmadığından ve bazen de yanlış tedbirler yüzünden, saygınlığı az yara almadı. Doğu cephesinde uyuşmazlık baş gösterdiğinde ve Merkez Komitesi, başkan sıfatıyla komutanlığı değiştirmeye karar verdiğinde, ben Merkez Komite'ye, Savaş Halk Komiserliği görevimden ayrılmamı önerdim. Aynı gün (5 Temmuz 1919), Merkez Komitesi, en önemli bölümü aşağıda olan kararı aldı:

> *Merkez Komitesi'nin siyasal ve örgütlenme büroları, Troçki yoldaşın bildirisini öğrendikten ve tartıştıktan sonra, Troçki yoldaşın görevden ayrılmasının kabul edilebilecek bir durum olmadığına karar vermiştir.*

*Siyasal ve örgütlenme büroları, yoldaş Troçki'nin bizzat seçtiği ve günümüzün en tehlikeli, en zor ve en önemli bu görevini kendisi için en uygun ve Cumhuriyet için en verimli şekilde yerine getirmek için elinden gelen her şeyi yapacaktır. Savaş Komiseri ve Askeri Devrimci Konsey başkanı olarak, aynı şekilde güney cephesi Askeri Devrimci Konseyi üyesi olarak, bu cephenin kendi seçtiği ve Merkez Komite'nin de onayladığı komutanıyla (Yegorov) beraber yoldaş Troçki tam bir özgürlük içinde hareket edebilecektir.*
*Siyasal ve örgütlenme büroları (politbüro ve orgbüro), yoldaş Troçki'ye, elindeki tüm araçlarla, askeri gidişatı düzeltmekte büyük bir özgürlük tanır. Ve eğer arzu ederse, bu bürolar, parti kongresinin toplanmasını çabuklaştıracaktır.*

Bu karar Lenin; Kamenev, Krestinski, Kalinin, Serebryakov, Stalin ve Stassova'nın imzalarını taşıyor.

Bu kendiliğinden apaçık olan kararla, anlaşmazlık ortadan kaldırıldı ve görev sürdürüldü.

Öte yandan stenograma göre, 8 Eylül 1919'daki Siyasal Büro ve Merkez Yürütme Komitesi Prezidyumu ortak oturumunda Stalin, Merkez Komitesi'nin benim Güney Cephesi komutasını üstüme almamı "yasaklamış" olduğunu ilan etmiş. Yukarıdaki karar onun dediklerini kategorik olarak yalanlıyor.

**39.**— Bu arada, Doğu Cephesi üzerindeki uyuşmazlık bu türdeki tek uyuşmazlık mı? Hayır. Denikin'e karşı mücadeledeki stratejik plan üzerine de uyuşmazlıklar oldu. Petrograd konusunda ayrılıklar oldu: Kenti Yudeniç'e bırakmak mı, yoksa savunmak mı gerekiyordu? Varşova'ya karşı saldırı ve Minsk'e geri çekilmemizden sonra bir ikinci saldırı olanağı üzerine de ayrılıklar oldu. Bu türden uyuşmazlıklar mücadelenin pratiğinden kaynaklanıyordu ve mücadele içinde tasfiye ediliyordu.

Güney Cephesi sorunu üzerine tipik belgeler *Devrim Nasıl Silahlandı?* isimli kitabımda yayınlandılar. (Cilt: 2, sayfa 301.)

Yudeniç'in Petrograd üzerine ilerleyişi sırasında, Lenin bir ara kentin savunulmasının olanaksız olduğunu ve savunma hattını Moskova'ya doğru geri çekmek gerektiğini düşündü. Ben tersini önerdim. Zinovyev ve sanırsam Stalin beni desteklediler. 17 Ekim 1919'da Le-

nin bana Petrograd'dan aşağıdaki resmi yazıyı gönderdi:

*Yoldaş Troçki. Geçen geceyi, Savunma Konseyi'nde geçirdik ve size kararı şifreyle yolladık...*
*Gördüğünüz gibi planınız kabul edildi. Fakat Petersburg işçilerinin güneye doğru bir geri çekiliş olasılığı doğaldır ki gözden uzak tutulmadı (sizin bunu Krassin ve Rıkov' a açtığınız söyleniyor); mutlak zorunluluk olmaksızın bundan sözetmek, mücadelenin dikkatini başka yöne çevirmek olurdu.*
*Petrograd'ı kuşatma ve dışarıyla bağlantılarını kesme girişimi doğal olarak uygun değişiklikleri doğuracak ve size yerinde karar vermek düşecek.*
*Her ilçe yürütme komitesinden, muhtemel bir boşaltma anında sovyetlere ait belgeleri toplıyacak güvenilir bir kişiyi görevlendiriniz.*
*Savunma Konseyi'nin beni kaleme almakla görevlendirdiği bildirgeyi ekliyorum. Çok acele yazdım -ve kötü oldu; benim imzamı sizinkinin altına koyunuz.*
*Selamlar!*

*Lenin.*

Böyle ikincil hadiseler az değildi. Bunların o zaman için önemi büyüktü, fakat ilke olarak önemsizdiler. Söz konusu olan bir ilkeler mücadelesi değil, fakat belli bir zaman ve yerde düşmanı püskürtmek için en iyi planın gerçekleştirilmesiydi.

Stalin ve Gussiyev'ler iç savaş tarihini yeniden yazmaya çalışıyorlar. Bunu başaramıyacaklar.

**40**.— Bu kampanyanın en tiksinti verici yanı "komünistleri kurşuna dizdirtmek" suçlamasıdır. Bu suçlama bir zamanlar düşmanlarımız, yani kızıl askerlerimiz arasında kızıl komutanı ve özellikle Troçki'yi kıyıcılıkla suçlayan küçük broşürler dağıtmaya çalışan beyaz orduların istihbarat görevlileri tarafından yayılırdı.

Bugün bu bayrağı Stalin acentesi devraldı.

Bir an için tüm bunların doğru olduğunu kabul edelim., Öyleyse neden Stalin, Yaraslovski, Gussiyev ve diğer Stalin'in ajanları iç savaş sırasında sustular? Bugün Stalin acentesi tarafından yapılan gecikmiş "ifşaatlar" neyi gösteriyor? Bunlar, Partinin, Troçki'nin ordunun başındayken partinin iradesini yerine getirdiğini ve onun siya-

setini uyguladığını söylereyerk siz işçiler, köylüler ve kızıl askerleri yanılttığını gösteriyor. Troçki'nin çalışması üzerine sayısız makalelerinde, parti ve sovyet kongreleri kararlarında, Parti, Troçki'nin askeri çalışmasını onaylayarak ve sizden komünistleri öldürme gibi olguları gizliyerek sizi yanılttı. Ve Troçki'nin askeri siyasetini korkusuzca destekleyen Lenin de, bu yutturmacada yer aldı. İşte Stalin'in "gecikmiş ifşaatlarının" anlamı. Bunlar Troçki'yi değil, asıl partiyi ve yönetimini lekeliyorlar. Genel olarak kitlelerin bolşeviklere olan güvenini baltalıyorlar: Eğer geçmişte, Lenin ve yandaşlarının temel çekirdeği partinin başındayken, en yukarıda dev hatalar, hatta cinayetler gizlenebiliyorsa, bugünkü bileşimiyle sonsuzca daha az otoritesi olan Merkez Komitesinden neler beklenir? Eğer örneğin 1923'de artık iç savaş uzun bir zaman önce bitmişken, Yaroslavski, Troçki'ye övgülerini çılgın bir tonda ezgiliyorsa, işçi sınıfı davasına bağlılığını, devrimci özverisini göklere çıkarıyorsa, bugün düşünen genç bir parti üyesi buna ne der? Herhalda şunu sorar kendine: "Yaroslavski beni ne zaman yanılttı: Troçki'yi göklere çıkartırken mi yoksa şimdi onu çamura bulamaya çalışırken mi?"

Aradan uzun zaman geçtikten sonra, yeni bir Stalin Tarihi imal etmeye çabalayan Stalin ve ajanlarının bugünkü görevi genel olarak budur. Mihail Romanov[1] konusundaki ünlü stalinci "ifşa" esas olarak budur. Temelde, Stalin partiye ve Komünist Enternasyonal'e ne dedi? "On yıl boyunca Merkez Komitesi sizi Kamenev konusunda yanılttı. *Pravda*, redaksiyon adına yalancı bir yalanlama soktu araya. Lenin partiyi kandırdı. Ben, yani Stalin'de, bu yalana katıldım. Fakat şimdi Kamenev'in benimle siyasal ayrılıkları olduğunda bütün bu aldatmanın maskesini düşürüyorum." Partinin bütününün, Stalinci "ifşaatın" çoğunu doğrulamak olanağı yoktur, fakat partinin bilincini sıkı bir biçimde kavrayan bir şey vardır ki, bu da dünkü, bugünkü ve yarınki yönetimine güvenin azalmasıdır. Stalin'e ve Stalinizm'e karşı, parti bu görevi yeniden kazanmak zorundadır.

1. Bu "ifşa" Kamenev'in Şubat devriminden sonra, Sibirya'da kendisinin başkanlık ettiği bir toplantı sonunda imzaladığı ve Kurucu Meclis onaylamaksızın, tacı kabul etmediğinden dolayı kutlamak için büyük prens(grandük) Mihail'e yollanan bir telgrafla ilgilidir.

**41**.— Gussiev'in, askeri geçmişimizin edebi revizyonunda çok özel bir enerji gösterdiği bilinir. Bir broşür bile yazdı: *Askeri Uyuşmazlıklarımız*. Komünistlerin öldürülmesi (kaçakların ya da hainlerin değil, fakat komünistlerin) zehirli efsanesi, ilk olarak, bana öyle görünüyor ki, bu broşürle yayıldı.

Gussiev'in talihsizliği, diğer bir çokları gibi, aynı olaylar ve aynı sorunlar üzerine iki kez yazmasındandır. Bir kez Lenin zamanında, bir diğer kez de Stalin zamanında.

Bakın Goussiev ilk olarak ne yazmıştı:

> *Troçki'nin [Kazan'a] gelişi durumu tersine çevirdi. Yitirilen Svyajsk istasyonunda duraklayan Troçki'nin treni, inançlı bir galibiyet iradesiyle, askeri çalışmanın tüm alanlarına girişkenlik ve kararlı bir etki getirdi. İlk günlerden başlıyarak, çok sayıdaki alayın geri hizmetlileri ile siyasal ve levazımat bölümü hizmetlileriyle dolu olan istasyonda, on beş verst ileride konaklamış olan tümenlerde olduğu gibi derinlemesine bir değişimin başladığı görüldü. Değişim öncelikle disipline ilişkindi. Bu, disiplinsizlik ve bayağı şarlatanlıkla malul partizan savaşı döneminde, Troçki'nin sert yöntemleri herşeyden çok elverişli ve gerekliydi. İknayla hiçbir şey yapılamazdı ve her durumda, bunu yapmak için zaman yoktu. Troçki'nin Svyajsk'ta geçirdiği yirmi beş gün boyunca, bozulmuş tümenleri ve bütünüyle çözülmüş V. Ordu'yu savaşmaya elverişli kıta müfrezelerine döndüren büyük bir çalışma yapıldı ve onları Kazan'ın alınışına hazırladı.*
> (*Proletarskaya Revolyutsıya*, no.2-25, 1924)

İç savaşa katılmış ve belleğini yitirmemiş her parti üyesi, Gussiev'inkine benzer onlarca değil, fakat yüzlerce tanık yazılar gösterilebileceğini -yüksek sesle söylemekten korkuyorsa, en azından kendi kendine- söyleyecektir.

**42**.— Daha yetkili tanıklıklara başvurmakla yetineceğim. Gorki Lenin üzerine olan anılarında şöyle anlatıyor:

> *Yumruğuyla masaya vurarak, [Lenin] şöyle bağırdı: "Bize bir yıl içinde hemen hemen bütün bir orduyu örgütleyecek ve diğer yandan askeri uzmanların sempatisini kazanacak başka birini göste-*

*rebilecek miydiniz? Bu adam, bizde var. Gerçekten herşeyimiz var. Ve mucizeler yaratacağız.*
*(Vladimir Lenin*, Devlet Yayınları, Leningrad, 1924 s.23)

Gorki'ye göre Lenin aynı konuşmada şöyle demişti:

*Evet, evet biliyorum orda benim onunla olan ilişkilerim üzerine her türlü yalanlar anlatılıyor. Bol bol yalan anlatılıyor. Ve görülüyor ki özellikle bana nişan alınıyor, bana ve yoldaş Troçki'ye.* (A.g.e.)

Aslında Lenin ile Troçki arasındaki ilişkiler üzerine çok yalan söylendi. Fakat o zamanki bayağı yalanlarla, bugünkü ulusal ve ulusalararası ölçekte sistemli olarak düzenlenen yalanlar birbirleriyle karşılaştırılabilir mi? O zamanlar, aşırı-gericiler, Beyaz-Muhafızlar ve belli bir ölçüde Sosyalist-devrimciler ve menşevikler yalan söylüyordu. Şimdiyse Stalinci fraksiyon kendine mal etti bu silahı!

**43**.— 12 Ocak 1920'deki Sendikalar Merkez Konseyi fraksiyonunun oturumunda, Lenin şunu bildiriyordu:

*Denikin ve Kolçak'ı yendiysek, bu bizde disiplinin tüm dünya kapitalist ülkelerinkinden daha kuvvetli oluşundandır. Troçki ölüm cezasını koydu, bunu onaylıyoruz. Bunu komünistlerin bilinçli örgüt ve ajitasyon çalışmasına dayanarak koydu.*

**44**.— Lenin'in kendisiyle tüm bir uyum içinde uyguladığım askeri siyaseti savunmak için verdiği söylevlerin sayısı yok elimin altında. Özellikle askeri sorun üzerine olan VIII. Kongre delegelerinin konferans tutanakları yayınlanmadı. Neden? Çünkü Lenin tüm gücüyle, bugün geçmişi çok iyi çarpıtan Stalin'in yanını tutanlara karşı müdahalede bulunmuştu.

**45**. Fakat öyle bir belgeye sahibim ki diğer yüz taneye bedel. Yaroslavski -Ordjonikidze yoldaşı da protesto ettiren- bu zehirli iftirayı attığı zaman, Merkez Kontrol Komisyonu bürosunda bu belgeden söz ettim; Ağustos 1927'de genişletilmiş son toplantı döneminde, Voroşilov, Yarovlavski'nin peşine takıldığı sırada, bu belgeyi açıkladım.

Kendi insiyatifiyle Lenin bana, altında şu satırların bulunduğu boş bir kağıt vermişti:

*Yoldaşlar,*
*Troçki'nin emirlerinin sertliğini bilerek, doğruluğuna, uygunluğuna ve gerekliliğine mutlak olarak aklımın yattığı, tümüyle onayladığım Troçki'nin dava çıkarına olan emrine tümüyle katılıyorum.*
*V. Ulyanov [Lenin].*

Daha önce Merkez Kontrol Komisyonu bürosuna bu boş kağıdın hangi kullanım için verildiğini açıkladım:

*Onu bana verdiği ve boş kağıdın altında bu yazılı satırları gördüğüm zaman şaşırıp kaldım. "Sizin komünistleri öldürdüğünüz biçiminde kopartılan gürültüler hakkındaki bilgiler bana ulaştı" dedi bana! Size bu beyaz kağıdı veriyorum ve sizin kararlarınızı onayladığımın bilinmesi için, daha bundan istediğiniz kadar verebilirim. Sayfanın yukarısına herhangi bir karar yazabilirsiniz, böylece benim imzamla kaplanır." Bu, 1919 Haziranında oluyordu. Bugün benim Lenin'e değgin tutumum üzerine ve daha da önemlisi Vladimir İlyiç'in bana değgin tutumu üzerine birçok hikayeler yayılıyor. Herhangi birinin kalkıp altında bu çeşit bir açık imza, Vladimir İlyiç'in imzası bulunan, içinde onun önceden, ne olursa olsun her karar onayladığını bildiren böylesi bir boş kağıt göstermesini isterdim -Öyle ki bu karara yalnızca bazı komünistlerin kaderi değil, çok daha tehlikeli şeyler bağlı olsun.*

## Ekonomik Sorunlar

**46**.— Bilidiği gibi Martinov iç savaşı ve savaş komünizmini "Troçkizm" olarak görüyor. Bu doktrin bugünlerde çok popüler oldu. Çağın koşullarından doğan çalışma ordusunun yaratılması, çalışmanın askerileştirilmesi ve ürünlerin dağıtılması yöntemleri gibi diğer tedbirler, dar kafalılar ve bilgisizlerce "Troçkizmin" emareleri olarak sunuldular. Lenin bu sorunda hangi yandaydı?

Sovyetlerin VII. Kongresinin örgütlenme seksiyonunda, yönetici organların ve merkezi kurumların bürokratizm sorunu tartışıldı. Buradaki konuşmamda bürokrasinin ekonomiyi boğazlayabileceğinin, merkeziyetçiliğin mutlak bir ilke olmadığının, yerel girişkenlik ve

merkezi yönetim arasındaki ilişkilerin pratikte belirlenmesi gerktiğinin altını çizdim. Lenin söylevinde benim merkeziyetçilik üzerine müdahalemle tümüyle uyuştuğunu bildirerek şunu ekledi:

> *"Son olarak şunu söyliyeyim ki, Troçki, uyuşmazlıklarımızı işçiler ve köylüleri kapsayan bir anlaşmazlık olarak sunmak ve bu konuyu proletarya diktatörlüğü sorununa sokmak için burada tümüyle yanlış girişimlerde bulunulduğunu belirttiğinde, onunla bütünüyle uyuşmaktayım.*
> (8 Aralık 1918' deki Konuşma, *Eserler*, cilt XVI, s. 433)

"Uyuşmazlıklarımız" -Lenin ve Troçki'nin bir yanda ve Rıkov, Tomski, Larin vb. lerin diğer yanda bulunduğu uzun süreli anlaşmazlıklardı. Stalin ise her zamanki gibi kuliste birşeyler umarak bekliyordu.

**47**.— 12 Ocak 1920'de, Sendikalar Merkez Konseyi fraksiyonunun oturumunda Lenin Rikov, Tomski ve benzerleriyle olan "uyuşmazlıklarımız" konusunda şöyle diyordu:

> *Bu iğrenç çekişmeleri kim başlattı? Yoldaş Troçki değil: Tezlerinde bunun hiç bir izi bulunmuyor. Polemik Lomov, Rıkov ve Larin tarafından çıkarıldı. Herbiri hiyerarşinin tepesinde bulunuyorlar. Halk Ekonomisi Yüksek Konseyi(VSNH) prezidyumu üyesi. Bu konseyin başkanı olarak, birçok sanı bulunan ve konuşmamın on dakikasının beşinin bunları bir bir saymak için gerekeceği bir adamınız var. Bu nedenle bu toplantıya özel bir ilgi gösterildiğini söylemek gereksizdir... Yoldaş Rıkov ve diğerleri başlattılar bu iğrenç kamuoyu önündeki çekişmeyi. Troçki yeni görevler sorununu ortaya attı ve diğerleri Sovyetlerin VII. Kongresine karşı polemiği körüklediler. Kesinlikle biliyoruz ki Lomov, Rıkov ve Larin, bunu aptalca makalelerinde açıkça söylemediler. Hatta bir konuşmacı şöyle dedi burada: "Sovyetler VII. kongresine karşı polemik yapmamak gerekir. Bu kongre bir hata yaptı: Söyleyin bunu açıkça, toplantıda düzeltin bunu fakat merkeziyetçilik ve ademi merkeziyetçilik üzerine gevezelik etmeyin." Rıkov merkeziyetçilik ve ademi merkeziyetçilikten söz etmek gerekeceğini de söyledi. Çünkü Troçki, bunu hesaba katmamıştı. Fakat bu adam karşısında, Troçki'nin "Ekonominin koşulu genel bir plandır." vs. dediği tezlerinin ilk sa-*

*tırlarını daha şimdiden unutmuş olan dar kafalı kişiler mi olduğuna inanıyor. Rusça okumasını biliyor musunuz değerli Rikov, Lomov ve Larin? Daha onaltı yaşında olduğunuz çağa dönelim ve merkeziyetçilik ve ademi-merkeziyetçilikten söz etmeye başlıyalım. Ekonomi Yüksek Konseyi prezidyumu bürosu üyelerinin kamusal görevi budur! Tüm bunlar öyle bir saçmalık ve sefil usavurmalardır ki, bununla zaman yitirmek gerçekten utanç vericidir."*

Ve daha ilerde:

*Savaş bize disiplini en üst noktasında katılaştırmayı ve Sovyet Cumhuriyeti'ni kurtarmak için canını veren on ve yüz binlerce insanı ve yoldaşı toplamayı öğretti. Bunlar olmasaydı, mahvolacaktık.*

Lenin Enstitüsü'nün elinin altında bulunan bu söylev, yalnızca bugünkü çarpıtıcıları rahatsız ettiği için çoğaltılmadı. Lenin'in fikirlerinin bir bölümünün ölümünden sonra gizlenmesi, Leninizmden sapmanın gerekli bir öğesidir. Bu söylev ancak Rikov'a karşı kavgaya girişileceği zaman yayınlacaktır.

**48**.— Sovyetler' in VII. kongresinde, Lenin taşımacılık ve demiryollarındaki çalışmam üzerine şunları söyledi:

*...Daha önceden Eşmanov ve Troçki yoldaşların tezlerinde gördüğünüz gibi, bu alanda (taşımacılığın yeniden düzenlenmesi) uzun yıllar için hazırlanmış gerçek bir plan karşısında bulunuyoruz. 1042 sayılı kararname beş yıllık bir öngörü ortaya koyuyor. Beş yıl içinde taşımacılığımızı yeniden düzenleyebilecek ve kötü durumdaki lokomotiflerin sayısını azaltacağız ve zaten, dokuzuncu teze bakılırsa, belki de en zorunu tamamladık ve daha şimdiden bu zamanı kısalttık.*

*Uzun yıllar için hesaplanan büyük tasarımlar yapıldığında, her zaman "Yıllar öncesinden hesaplamak neden? Yakın zamanda ne yapmak gerekiyorsa, Tanrı bize yardım eder" diyen kuşkuculara rastlanır. Yoldaşlar, bu ikisini uzlaştırmayı bilmek gerek. Başarının ciddi bir güvencesiyle, uzun bir dönem için plansız çalışılamaz. Taşımacılık alanındaki çalışmanın kuşkuya yer bırakmayan atılımı bir planın gerekliliğini kanıtlıyor. Yeniden düzenleme mühletinin dörtbuçuk yıl olacağını söyleyen dokuzuncu tez üzerine dikkatinizi çekmek isterim, öyle ki bu mühlet daha şimdiden kısaltıldı, çün-*

> *kü normun çok üzerinde çalışıyoruz: Mühlet son olarak ancak üçbuçuk yıl olacak. İşte, ekonominin diğer alanlarında da, aynı şekilde, böyle çalışmak gerekecek...*
> (Lenin, *Eserler*, cilt, XVII, s. 423-424)

1042 Sayılı kararnamenin resmi olarak yayımlanmasından bir yıl sonra, 27 Mayıs 1927'de, "Taşımacılık Halk Komiserliği'nin gelecekteki çalışmasının temellerini" kapsayan Dzerjinski'nin kararnamesinde şu okunuyor:

> Bir ekonomik plan doğrultusunda çalışmanın ilk ve parlak deneyimlerini oluşturan *1042 ve 1157 sayılı kararnamelerdeki normların düşürülmesi geçici olduğundan ve yakıt ikmalinin kriz içinde olmasına bağlı olduğundan..., atölyelerin ikmalini desteklemek ve yeniden kurmak için tedbirler almak gerekir...*

**49**.— Ekim 1927'de, yani aradan dört yıl geçtikten sonra kaleme alınan Rıkov'un tezleri, yeniden Putilov fabrikalarının kapatılması girişiminden söz ediyorlar. Diğer bir çoğunda olduğu gibi bu durumda da, Rıkov çok ihtiyatsız, çünkü silahları kendine karşı yöneltiyor.

*Ekonomi Yüksek Konseyi başkanı olan Rıkov'un kendisiydi*, 1923'de Siyasal Büro' ya Putilov fabrikalarının kapatılmasını öneren. Rikov ilerideki on yıl boyunca bu fabrikalara gereksinim duyulmayacağını ve yapay biçimde korunmalarının diğer girişimlere uygunsuz etkiler yapacağını ileri sürüyordu. Siyasal Büro -ben de dahil- Rıkov'un söylediklerini ciddiye aldı. Rıkov'un raporundan sonra, yalnızca ben değil, fakat Stalin ve başkaları da kapatma lehinde oy verdiler. Tatilde olan Zinoviev alınan kararı protesto etti. Siyasal Büro sorunu yeniden inceledi ve tam tersi bir karar aldı. Bu sorunda insiyatif Ekonomi Yüksek Konseyi başkanı Rıkov'un ellerinde kaldı. Hangi noktada Rıkov'da suçsuzluk duygusunun gelişmesi gerekmiştir ki, dört yıl sonra, kendi "günahını" bana yakıştırmaya karar vermiş? Stalin'in, Rıkov'u kendi tarafına çekeceği gün, olayın, her durumda bundan başka bir görünümde sunulmayacağından kuşkumuz yok. Uzun zaman beklemeye gerek duyulmayacak...

**50**.— "Lenin'in Troçki'yi Ukrayna'ya İaşe Halk Komiseri olarak yollamak istediğini" anlatarak parti içine karışıklık sokuluyor. Olgular karıştırılıyor ve tanınmazcasına çarpıtılıyor. Merkez Komitesi'nin emri üzerine bu türde az yolculuk etmedim. Lenin ile mükemmel bir uyum içinde Ukrayna'ya Donets kömür sanayisini yeniden düzenlemek için gittim. Lenin'le tam bir uyum içinde, Ural'da Sovyet Çalışma Ordusu başkanı olarak çalıştım. İaşeyi iyileştirmek için Ukrayna'da iki hafta (iki hafta!) daha kalmam için ısrar ettiği doğrudur. Bana tüm işçi merkezlerini ekmekle gereçlendirmek yolunda gerekli tüm tedbirlerin daha şimdiden alındığını bildiren Rakovski ile telefonda konuştum. Lenin önce gitmem için ısrar etti, sonra caydı. Hepsi bu. Lenin'in belli bir zamanda çok önemli olarak gördüğü olağan bir çalışma, bir görevdi söz konusu olan.

**51**.— Bakın Lenin 22 Aralık 1920'de Sovyetler VIII. Kongre'sinde benim Donets havzasına yolculuğum üzerine ne demiş:

> *Donets bölgesi ayda 25 milyon puda yakın kömür üretiyor ve sorumlu ve deneyimli yoldaşlar görevlendirmeye karar veren Troçki'nin yönetiminde tam yetkiyle bu bölgeye gönderilen komisyonun çalışması sayesinde 50 milyona dek ulaşacağız. Şimdi çalışmayı yönlendirmek için Piyatakov orada.*
> (*Eserler*, Cilt XVIII, S. 422)

**52**. Bu arada Piyatakov, Stalin'in kulisteki dalavereleri yüzünden Donets'de yürütülen çalışmadan bıkmıştı. Lenin bunları maden kömürü sanayisine vurulan çok önemli bir darbe olarak gördü, Siyasal Büro'ya öfkelendi ve herkesin önünde Stalin'in düzen bozucu eylemini protesto etti:

> *Oldukça dikkate değer başarılar elde etmemiz olgusu özellikle Piyatkov gibi yoldaşların ağır sanayi alanında harikulade bir özveri ve başarıyla çalıştığı Donets bölgesinde kanıtlandı."*
> *(Eserler, Cilt XVIII, Birinci Bölüm, S. 443. Sovyetler IX. Kongre'sine Lenin'in raporu, 23 Aralık 1921.)*
> *... Maden kömürü sanayisinin merkez yönetiminde yalnızca kuşkuya yer bırakmayan kendini adamış kişiler değil, fakat gerçek bir kültürü ve büyük yetileri olan kişiler var, ve ben büyük yetenekle-*

*ri olan kişilerden söz ederken hiç de yanılmıyorum; bu nedenle Merkez Komite dikkatini buraya verdi... Bizim, Merkez Komite olarak, belli bir deneyimimiz var ve oybirliği ile yönetici yoldaşları buradaki görevlerinden ayırmamaya karar verdik... Ukraynalı yoldaşlardan bilgiler aldım ve özellikle Orconikidze'den -Merkez Komite ona bu görevi verdi- gidip ne olup bittiğini öğrenmesini rica ettim. Görülüyor ki Tarih Enstitüsü'nün anlayamayacağı, on yıl boyunca uğraşmak zorunda kalacağı entrikalar ve bir kaos olmuş burada. Fakat bu,* Merkez Komitesi' nin oy birlikli talimatlarına karşın, bu yönetimin yerine bir başkasının geçirilmesi *olgusudur.*

(Lenin, R K P'nin XI. kongresine rapor, 27 Mart 1923, cilt XVIII, 2. bölüm, S. 50-51)

Siyasal Büro' nun tüm üyeleri ve özellikle Stalin, Lenin'in Donets havzasının sadık, kültürlü ve yetenekli yöneticilerine karşı yapılan entrikalar üzerine olan bu sert sözlerini, Stalin'in Piyatakova karşı yaptığı entrikaları amaçlayarak söylediğini biliyorlar.

**53**.— Aralık 1921'deki Sovyetler IX. Kongresi boyunca Lenin, ekonominin yeniden kuruluşunun ana görevleri üzerine tezlerini yazdı. Bu tezleri çok iyi bulduğumu anımsıyorum, fakat bunlar uzmanlar yönünden eksiklikler barındırıyordu. Bunu birkaç sözcükle belirttim. Aynı gün Lenin'den şu mektubu aldım:

*Son derece gizli*

*Yoldaş Troçki,*

*Kalinin ile beraber parti üyesi olmayanların bir toplantısında bulunuyorum. Sunduğum (ve sizin uzmanlar üzerine çok doğru bir tamamlama yaptığınız) karar temelinde bir küçük rapor yazmanızı tavsiye ediyor.*

*Bu karar üzerine çarşamba günkü kongre olağanüstü toplantısına bir kısa rapor hazırlamak istemez miydiniz? Askeri raporunuz daha şimdiden hazır olmalı ve bunu salı gününe bitireceksiniz. Benim için kongreye başka bir rapor hazırlamak olanaksız. İki satır yazın ya da tel çekin: En iyisi kabul etmek olurdu. Siyasal Büro, bir telefonla bunu tasdik edilebilir.*

*Lenin*

Sosyalizmin kuruluşunun ana sorunları üzerine dayanışma öyle büyüktü ki, Lenin, benim onun yerine bu önemli sorunlar üzerine rapor hazırlamamın mümkün olduğuna inanıyordu. Bu raporu kendisinin hazırlamasının, sağlığının elverdiği ölçüde, gerekli olduğuna onu inandırmak için kendimi zorladığımı anımsıyorum. Sonunda razı oldu.

## Lenin'in Yaşamının Son Dönemi

**54.**— Lenin'in yaşamının son dönemine ait çarpıtmalar ve uydurmalar oldukça çoğaldı. Stalin'in, Lenin'in kesin bir biçimde kendisi bazı belirleyici yargılara ulaştığı bu dönemle ilintili şeyler konusunda özellikle ihtiyatlı olması gerekiyor.

Vladimir İlyiç zamanında Siyasal Büro'da neler olup bittiğini anlatmak belli biçimde zordur. Bu sırada stenografik tutanaklar tutulmuyordu ve tutanaklarda yalnızca kararlar belirtiliyordu. İşte bu nedenle bunlardan bazı parçalar çıkarmak (hatta en anlamsızlarını), onları tahrif etmek ya da abartmak, bazen de en küçük bir izi olmadığı halde basitçe "uyuşmazlıklar" uydurmak çok kolaydır. Aradan uzun zaman geçtikten sonra benim "kötümserliğimi" resmedecek "felaket kuşu" efsanesi, budalalığı dolayısı ile gerçek bir yüz karasıdır. Bu "gece kuşu" hikayesi, uslamlamalar ya da olaylar onları köşeye sıkıştırdığı zaman ortaya çıkan, Stalin-Buharin'in son uslamlamalarıdır. Benim Vladimir İlyiç'le yaptığım, NEP'in ilk dönemindeki bir konuşmadan alınmıştır. Kıt kamu kaynaklarının arttırmayla satışa konulması, özel sermayenin bu geçiş döneminde hızlı bir birikimine yol açmanın yanı sıra, işçi devletinin henüz çok önemsiz olan kaynaklarının savrulması bakımından da, bana bu sırada büyük kaygılar veriyordu. Birçok kereler Vladimir İlyiç ile konuştum. Ülkede meydana gelen ekonomik süreçleri denetlemek için bu sırada "Moskova Toplu Barajı"nı örgütledim. Lenin'le bir konuşma esnasında, özellikle açık bir kaç savurganlık örneğine dayanarak, bu deyimi ya da buna benzer bir deyimi kullandım: "bu şekilde yönetmeye devam edersek, felaket kuşu kaderimizden bir kaç yıl daha eksiltecektir." İçimizden her biri bu çeşit cümleleri bir çok kez kullanmak zorunda kalmış-

tır. Bir çok kereler Lenin şunu demedi mi: "bu trenle gitmeye devam edersek, kesinlikle başarısızlığa uğrayacağız." Bu güçlü bir uslamlamadır, fakat hiç bir biçimde kötümser bir kehanet değildir. Çin Devrimi, İngiliz-Rus komitesi, ekonomik önderlik ve parti yönetimi vesilesiyle aldığı borçları ödemek isteyen Stalin-Buharin'in faiz olarak kullandıkları "gece kuşu" hikayesi de hemen hemen böyledir...

Açıktır ki pratikle ilgili uyuşmazlıklar Siyasal Büro'da, Vladimir İlyiç'le olanlar da dahil olmak üzere, bir çok kere patlak verdi. Tüm sorun, bu uyuşmazlıkların genel çalışma içinde hangi yeri alacağının bilinmesidir. Bu konuda, Stalinci fraksiyon, göze batan bir küstahlıkla, dokunduğunda yıkılan ve bütünüyle Stalin'e karşı dönen kötü niyetli efsaneler yayıyor.

**55**.— Bu efsaneleri çürütmek için, öncelikle Vladimir İlyiç'in hastalık dönemini ya da daha doğrusu Lenin'e doktorların çalışmalarını sürdürmek için izin verdikleri ve çok sayıdaki önemli sorunun, mektuplaşmayla çözüme kavuşturuldukları iki büyük krizinin arasındaki dönemi gözönüne getirmek gerekir. Bu mektuplaşmalara bakıldığında -yani reddedilmez belgelere bakıldığında- Merkez Komite'de meydana gelen anlaşmazlıkların ne olduğu, uyuşmazlıkların ne yönde olduğu, ve aynı zamanda belli bir ölçüde, Vladimir İlyiç'in bazı yoldaşlarla ilişkilerinin nasıl olduğu görülebilir. Bir kaç örnek sayacağım.

## Dış Ticaret Tekeli

**56**.— 1922'nin sonunda Merkez Komite'de dış ticaret tekeli konusunda ciddi bir uyuşmazlık patlak verdi. Hiç bir biçimde, iş olup bittikten sonra bunun önemini büyütmek istemiyorum, fakat yine de Merkez Komite'de bu sorunun etrafında oluşan siyasal gruplaşma yeterince karakteristiktir.

Sokolnikov'un girişimiyle, Merkez Komite, tekelde ciddi bir gediği körükleyen bir kararı kabul etti. Vladimir İlyiç mutlak bir biçimde karara muhalefet etti. Krassin'den, benim Merkez Komite'de bulunmadığım ve alınan karara karşı çıktığımı öğrenen Lenin bana mektup yazdı. Bu mektuplar, tıpkı Lenin'in bu tekel sorunu üzerine

Siyasal Büro ile mektuplaşmaları gibi, şimdiye dek yayımlanmadı. Lenin'in bıraktığı miras konusunda ortalığı kasıp kavuran sansür sarsılmadan duruyor. Lenin tarafından sayfanın bir ucuna yazılan iki, üç sözcük -dolaylı ya da dolaysız olarak- muhalefete dokunuyorsa yayınlanır. Büyük bir ilkesel önemi olan belgeler -dolaylı ya da dolaysız olarak- Stalin'i rahatsız ederse yayımlanmaz.

Lenin'in bu soruna değgin mektuplarını bilginize sunacağım:

*Yoldaş Toçki,*
*Size Krestinski'nin bir mektubunu yolluyorum, uyum içindeyseniz çabucak bildirin. Toplantıda tekel için mücadele edeceğim. Ya siz?*

*Sizin,*
*Lenin*

*P.S.* -Mümkün olduğu kadar *erken geri yollarsanız çok iyi olur.*

---

*Frumkin ve Stomanyakov yoldaşlara*[1]
*Bir nüsha Troçki'ye.*

*Hastalığımın ağırlaşması nedeniyle, toplantıya katılmama zorunda hissediyorum kendimi. Sizlere göre ne denli beceriksizce ve bundan da kötü bir biçimde iş gördüğümün eksiksizce farkındayım, fakat ne olursa olsun, başarı ne denli az olsa da, müdahale etmek benim için mümkün olmayacaktı. Bugün Troçki yoldaştan, belki Gosplan üzerine olan son satırlar dışında, özde uyum içinde olduğum ilişikteki mektubu aldım. Troçki'ye uyum içinde olduğumuzu bildirmek ve ondan hastalığım dolayısıyla toplantıda benim tutumumu savunmayı üzerine almasını rica etmek için yazacağım.*
*Sanıyorum ki bu savunmayı üç parçaya bölmek yerinde olur:*
*1- Dış ticaret tekeli asli ilkesinin savunulması-onun bütünsel ve kesin biçimde kurulması.*
*2. Avenessov'un ibraz ettiği, bu tekelin gerçekleştirilmesi için pratik değerdeki planların en ayrıntılı bir incelemesinin özel bir ko-*

1. Lenin'in çoğunluğa karşı anlaştığı, Merkez Komite' de olmayan yoldaşlar (L.T.) Bunlar Dış Ticaret Komiserliği'nde Krassin'in başlıca iki yardımcısıydılar.

*misyona devredilmesi. Bu komisyonda Dış Ticaret Komiserliği delegeleri en azından yarı yarıya yer almalıdır.*
*3. Gosplan'ın çalışması sorunu bir yana bırakılmalıdır. Bununla birlikte, devlet sanayisinin gelişiminin göstergesi olan Gosplan'ın Dış Ticaret Komiserliği'nin tüm etkinlik alanlarında görüşünü bildirmesinin gerekli olduğunu söylemekle yetinirse, Troçki'yle sanıyorum ki uyuşmazlığımız kalkacak.*
*Merkez Komite toplantısına sunmak istediğim sorunun temeli üzerine olan bildiriyi yarın ya da ertesi gün yazıp size yollayabileceğimi ümit ediyorum. Her durumda; bu sorunun ilkesel önemine büyük değer veriyorum ve toplantıda uyum sağlanamazsa sorunu kongreye götürmek zorunda kalacağım. Öte yandan, hiç beklemeden bir dahaki sovyetler kongresinin komünist kanadını, güncel uyuşmazlık konusunda haber edeceğim.*
*12.12.1922* *Lenin.*

---

*Yoldaş Troçki'ye*
*Birer nüsha Frumkin ve Stomonyakov'a.*
*Yoldaş Troçki,*

*Krestinski'nin mektubu ve Avenessov'un planları üzerine görüşlerinizi öğrendim. Aramızda maksimum bir uyum olduğu görülüyor, ve şu an olduğu gibi ortaya konan Gosplan sorununun, Gosplan'ın etkin haklara kavuşmasının gerekli olup olmadığı noktası üzerinde tartışmayı dışarıda bıraktığını (ya da uzakta tuttuğunu) düşünüyorum. Her durumda, sizden bir dahaki toplantıda dış ticaret tekelinin korunması ve sağlamlaştırılmasının mutlak gerekliliği üzerine olan ortak görüşümüzün savunulmasını hemen üzerinize almanızı rica ediyorum.*
*Geçen toplantıda bu konuda alınan karar bütünüyle dış ticaret tekeline karşıt olduğundan, bu sorunda geri çekilmek olanaksızdır. Frumkin ve Stomonyakov'a mektubumda dediğim gibi bu sorunda yenildiğimiz takdirde, onu parti kongresine getirmemiz gerektiğini düşünüyorum. Bu amaçla, bir dahaki sovyetler kongresinin parti fraksiyonu önünde uyuşmazlıklarımızın kısa bir açıklamasını yapmak gerekli olacaktır. Eğer zamanım olursa bu açıklamayı kaleme*

*alacağım, ve siz de aynısını yaparsanız çok sevinirim. Bu sorun üzerinde gösterilen tereddüt bize görülmemiş bir zarar veriyor, ve bize karşı geliştirilen argümanlar yalnızca basiretsizlikle aygıtı suçlamaktan ibaret. Fakat ülkemizde aygıt, eksikliğiyle her yerde ayırdediliyor, ve tekele aygıtın eksikliği nedeniyle karşı çıkılıyorsa, bu, banyo suyuyla beraber bebeği de kaldırıp atmakla aynı şey olur.*

*13.12.1922* *Lenin.*

---

*Yoldaş Troçki'ye.*

*Yoldaş Troçki,*

*Size bugün Frumkin'den aldığım bir mektubu gönderiyorum. Aramızda, bu sorunla ilgili herşeyi bir kerede bitirmenin mutlak gerekli olduğunu düşünüyorum. Bu sorunun bana acı vermediği ve hatta sağlık durumumu etkilemediği bilinsin. Ama burada temeline dek yanlış bir görüş bulunduğunu görüyorum. Çünkü siyasetimizin başlıca sorunlarından biri üzerinde kararsız kalan gecikme bana bin kez daha acı verir. Bu nedenle ilişikteki mektuba dikkatinizi çekiyorum ve sizden çabucak bu sorunun hemen tartışılmasını desteklemenizi rica ediyorum. Yenilmemiz tehlikesi varsa, bunun parti kongresinden önce olmasının ve zaman geçirmeden kongre fraksiyonuna başvurmanın daha yararlı olduğuna inanıyorum. Aşağıdaki uzlaşma belki kabul edilebilir: Şimdilik, tekeli onaylama kararı alalım ve parti kongresinde sorunu yine ortaya koyalım ve hemen uyuşalım. Davamız adına başka hiçbir uzlaşmayı kabul etmememiz gerektiğini düşünüyorum.*

*15.12.1922* *Lenin.*

---

*Yoldaş Troçki,*

*Tümüyle uyuşum içinde olduğumuz kanısındayım. Sizden dayanışmamızı toplantıda göstermenizi rica ediyorum. Ümit ediyorum ki kararımız kabul edilecek, çünkü Ekim ayında karşı oy verenler, şimdi kısmi olarak, ya da bütünüyle bizim tarafımıza geçiyorlar. Eğer en kötü durumda, kararımız kabul edilmezse, sovyetler kong-*

*resi fraksiyonuna başvuracağız ve sorunu parti kongresi önüne çıkaracağımızı bildireceğiz.*
*Bu durumda, beni destekleyiniz, size yaptığım beyanı yollayacağım. Bu sorun önümüzdeki toplantıda geri alınırsa (benim inandığım ve açıktır ki adımıza sizin tüm gücünüzle karşı çıkacağınız), düşünü yorum ki yine de sizin sovyetler kongresi fraksiyonuna başvurmanız ve sorunun parti kongresine götürülmesini sağlamanız gerekecek, çünkü çok büyük tereddütler mutlak olarak kabul edilmezdir. Size yolladığım tüm malzemeler toplantı sonuna kadar sizde kalabilir.*
*15.12.1922*

*Sizin,*
*Lenin.*

---

*Lev Davidoviç,*
*Bugün Prof. Förster Viladimir İlyiç'in bir mektup yazdırmasına izin verdi ve o da bana sizin adınıza aşağıdaki mektubu yazdırdı:*

*Yoldaş Troçki,*
*Görülüyor ki bir tek kurşun atmadan, basit bir manevrayla hedefi ele geçirmeyi başardık. Burada kalmayıp saldırıya devam etmeyi ve bu amaçla, dış ticaret tekelinin sağlamlaştırılmasını ve uygulamayı iyileştirmek için alınacak önlemler sorununu parti kongresinde ortaya atma önerisini de getirtmeyi öneririm. Bu konuda sovyetler kongresi fraksiyonuna bilgi veriniz. Ümit ederim buna karşı koymayacak ve fraksiyona raporu vermeyi reddetmeyeceksiniz.*

*N.Lenin*

*V.İ. yanıtınızı telefonla bildirmenizi istiyor.*
*21-12-22* *N.K.Ulyanova*

Yukarıda anılan mektuplarda üslup kadar metin de yorum gerektirmiyor. Dış ticaret sorunu üzerine, Merkez Komite bir öncekini bozarak yeni bir karar aldı. Lenin'in "bir tek kurşun atmadan" elde edilen zafer benzetmesi bunu anıştırıyor.

Son olarak geriye, eğer Troçki dış ticaret tekeline karşı olan karar lehinde oy verenlerin arasında bulunsaydı ve Stalin Lenin ile uyum içide bu kararı kaldırtmak için mücadele etseydi, acaba neler olacağını sormak kalıyor . Troçki'nin kulak ve küçük-burjuva sapmasını göstermek için ne denli kitap, broşür ve yergi yazıları basılırdı kimbilir!

## Gosplan Sorunu

57.— Ben savurganlığı genel olarak ekonomimiz için bir plan yokluğuna bağlıyordum. Planın yönetimi ve Gosplan'ın rolü üzerine Siyasal Büro'da ve de Vladimir İlyiç'le benim aramda tartışmalar oldu. Plan organları personeli konusunda da tartışmalar oldu. Gosplan sorunu üzerine Siyasal Büro üyelerine mektubunda Lenin şunları yazıyordu:

> *Gosplan'a yasama işlevleri verilmesi hakkında.*
> *Görülüyor ki bu fikir uzun zamandır yoldaş Troçki tarafından öne sürülmekte. Böyle bir durumda, yasama kurumlarımız sisteminde tam bir bağlantı eksikliğinin olacağını düşündüğümden, bu fikre karşı olduğumu bildirdim. Fakat sorunun dikkatli bir incelenmesinden sonra, burada gerçekten sağlam bir fikir olduğunu görüyorum, şöyle ki biraraya getirdiği yetkililer, bilirkişiler ve bilim ve tekniğin temsilcileri sayesinde, her durumda, sorunlar üzerinde düşüncesini söylemek için gerçekte çok büyük sayıdaki verileri düzene koymasına karşın, Gosplan yasama kurumlarımızın biraz dışında tutuldu.*
> *Bu anlamda, Gosplan başkanlığının siyasal önderlerimizden ya da Halk Ekonomisi Yüksek Konseyi temsilcilerinden birine verilmesi dışında yoldaş Troçki'nin fikrinin kabul edilebilir olduğunu ve edilmesi gerektiğini düşünüyorum.*
> (27 Aralık 1922)

Daha yukarıda, Lenin'in bana dış ticaret tekeli üzerine yazdığı mektuplarda, bu uyuşmazlıklara yapılan bir anıştırmaya rastladık. Lenin, o sırada bu sorunu, Gosplan'ın etkin hakları sorunu terimiyle betimleyerek -biraz uygunsuz- *uzakta tutmayı* önermişti. Tüm araçlarla Gosplan'ı sağlamlaştırmak ve diğer alanlardaki tüm planları onun buyruğu altına almak için ısrar etsem de, Gosplan'ı yönetimsel haklarla donatmayı önermemiştim. Çünkü geçmişte olduğu gibi bu hakların Çalışma ve Savunma Konseyi'nin (STO) ellerinde kalması gerektiğini düşünüyordum. Fakat işin özü burada değil. Mektubun niteliği kadar üslubuyla da, çalışmanın bakış açısına basitçe yerleşe-

rek, büyük bir dinginlikle görülüyor ki, Lenin daha önce ortaya çıkan uyuşmazlıkları, Siyasal Büro'ya, benim savunmuş olduğum fikirlere dikkate değer biçimde yaklaşarak, bu uyuşmazlıkların çözüme kavuşturulmasını önererek değerlendirdi. Yine de, bu sorun üzerine partiye ne kadar yalan söylendi?

## Lenin'in Ulusal Sorun Üzerine Mektupları

**58**.— Lenin'in ulusal sorun üzerine Stalin'e karşı yazdığı en önemli mektubu vermeyeceğim burada: bunlar Temmuz 1926 toplantısının stenografisinde bulunabilir ve üstelik nüshaları da elden ele dolaşıyor. Bu mektubu gizlemek olanaksızdır. Fakat bu aynı konu üzerine partinin hiç bilmediği başka belgeler de var. Stalinci okulun arşivci ve tarihçileri bu belgenin gizli kalması için bütün tedbirleri alıyorlar ve alacaklar da. Başka bir yöntem kullanmaya da yetenekliler bayağı: onları yok etmek.

Bu nedenle S.S.C.B.'nin Anayasası üzerine Lenin'in mektubunun ve Stalin'in buna yanıtının en önemli bölümlerini burada vermenin gerekli olduğunu sanıyorum. Lenin'in 27 Eylül 1922 tarihli mektubu Kamenev'e; birer nüsha da Siyasal Büro'nun bütün üyelerine gönderildi. İşte bu mektubun başlangıcı şöyle:

> *Büyük bir olasılıkla Stalin'in başkanı olduğu komisyonun, bağımsız cumhuriyetlerin R.S.F.S.C.'ye(SSCB) girişleri üzerine olan kararı elinize geçmiştir.*
> *Eğer elinize geçmemişse, onu sekreterden isteyin ve hemen okuyun. Dün bu konuda Sokolnikov'la konuştum, bugün de Stalin'le. Yarın da Mdivani'yle ("bağımsızlık taraftarı" olduğundan şüphelenilen) görüşeceğim.*
> *Bana göre bu sorun çok önemli. Stalin'in çok aceleci bir eğilimi var. Bu konuda iyice düşünün (bir zamanlar konuyla ilgilenmiş ve biraz da üzerine çalışmıştınız). Zinoviev de düşünsün.*
> *Stalin daha şimdiden ödün vermeye hazır. Birinci paragraftaki "R.S.F.S.C.'ye katılma" yerine "Avrupa ve Asya Sovyet Cumhuriyetleri Birliği içinde R.S.F.S.C. ile biçimsel Birlik"i koymak istiyor. Ümit ederim ki bu ödünün anlamı açıktır: Ukrayna S.S.C. ve diğer-*

*leri ile aynı haklara sahip olmayı kabul ediyoruz, ve hep beraber, eşit haklarla yeni Birlik'e yeni Federasyon'a,* Avrupa ve Asya S.S.C. Birliği'ne giriyoruz.

Aynı amaçla bir dizi değişiklik yapıldı. Lenin'in mektubunun sonunda şöyle deniyor:

*Stalin, benim gelişime kadar Merkez Komite Siyasal Bürosu'na bir karar sunulmasını ertelemeyi kabul etti. 2 Ekim pazartesi günü geleceğim. Sizi ve Rikov'u iki saatliğine, 1'den 3'e kadar ve gerekirse akşam 5 ve 7 ya da 5 ve 8 arası görmek isterdim.*
*İşte şimdilik önerim bu. Mdivani ve diğer yoldaşlarla olan tartışma temelinde mücadele edeceğim ve bazı yeni yollar deneyeceğim. Sizden de aynı şeyi yapmanızı ve bana yanıt vermenizi rica ediyorum.*

*Sizin,*
*Lenin.*

Aynı gün Stalin, Lenin'e yanıtını siyasal Büronun her üyesine yolladı. Bakın, en önemli iki bölüme:

*2. Lenin' in 4. paragrafta R.S.F.S.C.'ninkinin yanında bir de Federasyon için Merkez Yürütme Komitesi kurma üzerine yaptığı değişiklik bana göre kabul edilmezdir. Moskova'da biri kuşkusuz "Üst Meclis" diğeri de "Alt Meclis" olan bir Merkez Yürütme Komitesi'nin bir arada bulunması soğukluklar ve anlaşmazlıklar doğuracaktır.*

Ve daha ilerde:

*4. Lenin yoldaş 4. paragrafta Maliye, İaşe, Çalışma ve Halk Ekonomisi komiserliklerinin federatif komiserliklerle birleşmesini isteyerek kanımca "çok acele" ediyor. Bu "acelenin" Lenin'in ulusal liberalizmden çok "bağımsızlık taraftarlarına" yarayacağına kuşku yoktur.*
*5. 5. paragrafta Lenin'in değişikliği kanımca gereksizdir.*

*Y. Stalin.*

Tıpkı bu türden diğer belgelerde olduğu gibi partiden gizlenen bu çok karakteristik mektuplaşma, Lenin'in ulusal sorun üzerine mektubundan çok önce yapılmıştı. Stalin'in tasarısı üzerine olan yazılı gözlemlerinde, Lenin hâlâ çok ılımlı ve nazik deyimler seçiyordu.

Bu sırada, sorunu en az tartışmayla çözüme kavuşturabileceğini ümit ediyordu. Stalin'e ölçülü olarak "aceleciliğini" yakıştırıyor, Stalin'in Mdivani'ye yakıştırdığı "bağımsızlık taraftarı" nitelemesini tırnak içine koyuyor ve bu yakıştırmayla bağını korkusuzca koparıyor. Tersine, yaptığı değişiklikleri Mdivani ve diğer yoldaşlarla tartıştıktan sonra sunduğunun altını çiziyor.

Buna karşılık Stalin'in yanıtı kabalığıyla ayırt ediliyor. Dördüncü paragrafın son cümlesi özellikle karakteristiktir: "Bu acelenin" [*Lenin'in acelesi!*] Lenin'in ulusal liberalizmden çok [!], "bağımsızlık taraftarlarına" yarayacağına kuşku yoktur."

Ulusal sorundaki mücadelenin daha sonraki gelişimi Lenin'e, Stalin'e karşı küçük bir komiteyle saldırmanın olanaksız olduğunu, bunun için kongreye ve partiye çağrı yapmanın gerekli olduğunu gösterdi. İşte bu nedenledir ki Lenin, ulusal sorun üzerine o ünlü mektubunu yazdı.

**59**.— Vladimir İlyiç yalnızca Gürcistan'daki yanlış ulusal siyasetin sonuçlarından kuşku duyduğu için değil -kaygıları sonradan bütünüyle doğrulandı- fakat bu sorunla ilgili olarak, Stalin'in ulusal sorundaki siyaseti de -ve yalnızca bu konuda değil- ona kesin bir biçimde yanlış göründüğü için "Gürcü" sorununa dikkate değer bir önem veriyordu. Lenin'in ulusal sorun üzerine yazdığı uzun ilkesel mektup partiden hâlâ gizleniyor. Lenin'in, bu mektubu partiye hitaben kaleme almadığı iddiası bir saniye bile ayakta kalamaz. Lenin not defterlerine ya da okuduğu kitapların sayfa kenarlarına yaptığı elaleme me yöneltiyordu? Oysa ucu muhalefete dokunan her şey -dolaylı ya da dolaysız- yayımlanıyor. Lenin'in ulusal sorun üzerine olan programatik mektubuna gelince, kimsenin bunu görmeye hakkı yok.

Bakın bu mektuptan size iki bölüm:

> *"Düşünüyorum ki, aceleciliği ve yönetim tutkusu ile ve de ünlü "sosyal-milliyetçiliğe" karşı öfkesiyle, Stalin, kader belirleyici bir rol oynadı. Genel olarak siyasette öfke en kötü etkiyi yaratır."*
> (30 Aralık 1922 tarihli Lenin'in notları.)

İşte doğrusu bu!

*Tüm bu gerçek Rus ulusçuluğu kampanyasının siyasal sorumluluğunun Stalin ve Czerjinski'ye yüklenmesi gerektiği açıktır.*
*(31 Aralık 1922 tarihli Lenin'in mektubu.)*

Vladimir İlyiç XII. Kongre' de söz alamayacağını hissettiği an bu mektubu bana yolladı. Siyasal yaşamının son iki gününde bu konuda ondan aldığım pusulalara bir bakın:

*Kesinlikle gizli. Kişisel.*

*Değerli Troçki Yoldaş,*
*Parti merkez komitesinde Gürcü sorununun savunulmasını üzerinize almanızı üsteleyerek rica ediyorum. Bu sorun şu anda Stalin ve Dzerjinski'nin "saldırılarıyla" karşı karşıyadır. Ve ben onların yansızlıklarına güvenemiyorum. Bu tam tersinedir hem de. Bu savunmayı üzerinize almayı kabul etseydiniz kaygısız olabilirdim. Eğer herhangi bir nedenle kabul etmezseniz, tüm dosyayı geri yollayınız. Bunu reddinizin bir göstergesi olarak göreceğim.*
*En iyi yoldaşça selamlarımla.* *Lenin.*
*Aynı nüshadan bir de: M.Volodiçeva' ya.*

---

*Yoldaş Troçki,*
*Size telefonla bildirilen mektuba, Vladimir İlyiç, Kamenev yoldaşın çarşamba günü Gürcistan'a gideceğinin de bilginize sunulmasını istedi. Vladimir İlyiç, sizin oraya bir şeyler yollamayı arzulayıp arzulamadığınızı bilmek istiyor.*
*5 Şubat 1923.* *M. Volodiçeva.*

---

*Mdivani, Maharadze, yoldaşlara ve diğerlerine.*
*Birer nüsha Troçki ve Kamenev'e.*
*Tutkuyla sizin davanızın yanındayım. Orjonikidze'nin kabalığıyla ve Stalin ve Czerjinski'nin horgörüsüyle çileden çıktım. Size notlar ve bir söylev hazırlıyorum.*
*Saygılarımla,*
*6 Mart 1923* *Lenin.*

---

*Kamenev yoldaşa. Bir nüsha da Troçki yoldaşa.*
*Leon Borisoviç,*

*Telefon görüşmemize ek olarak, size Siyasal Büro'nun başkanı olarak aşağıdakileri iletiyorum.*
*Size daha önceden de söylemiş olduğum gibi, 31 Aralık 1922'de Vladimir İlyiç ulusal sorun üzerine bir makale yazdırdı. Bu sorun ona çok acı veriyordu ve bu konuda parti kongresinde müdahalede bulunmaya hazırlanıyordu.*
*Hastalığının en son nüksetmesinden önce, bana bu makaleyi yayımlayacağını, fakat bunun daha sonra olacağını bildirdi. Bundan sonra bana kesin emri veremeden hasta düştü.*
*Vladimir İlyiç, bu makalenin talimat olarak kullanılması gerektiğini düşünüyordu. Ve buna büyük bir önem veriyordu. Emri üzerine, makale Vladimir İlyiç'in bu sorun üzerine görüş birliğinde oldu ğu, parti kongresinde görüşünü savunması için görevlendirdiği Troçki yoldaşa iletildi.*
*Bu makalenin elimde bulunan tek örneği, Vladimir İlyiç'in emriyle Lenin'in gizli arşivlerinde saklanıyor.*
*Bunu sizin bilginize sunuyorum.*
*Sağlık durumum nedeniyle bunu daha önce yapamadım. Çalışmaya daha dün başladım.*
*16 Nisan 1923.*

*Lenin yoldaşın özel sekreteri:*
*L. Fotiyeva.*

Lenin'in bana yönelik tutumunu lekelemek için atılan tüm iftiralardan sonra, Lenin'in ilk mektubundaki imzanın altını çizmemezlik edemem: "En iyi yoldaşça selamlarımla" Lenin'in sözcük kullanmada ne derece tutumlu olduğunu ve konuşma ve yazma biçimini bilenler, Lenin'in bu sözcükleri boş yere kullanmadığını anlayacaklardır. Stalin'in Temmuz 1926 toplantısında, bu mektuplaşmayı bildirmek zorunda kaldığında, "En iyi yoldaşça selamlarımla" sözcüklerini, "komünist selamlarımla" resmi deyimiyle değiştirmesi boşuna değildir. Burada da Stalin kendine sadık olduğunu gösterdi.

**60**.— Bu mektupların açıklanmaya gereksinimleri var. Lenin hastaydı. Ben de pek iyi değildim. Lenin'in sekreterleri Glasser ve Fotiyeva, Lenin'in son krizinden önceki günlerde bana bir çok kez uğradılar. Fotiyeva bana ulusal sorun üzerine olan mektubu getirdiğinde, ben şöyle dedim:

"Kamenev bugün kongre için Gürcistan'a gidiyor, uygun çıkışlarda bulunması için mektubu ona göstermek gerekmez mi?"

Fotiyeva yanıtladı:

"Bilmiyorum. Vladimir İlyiç beni mektubu Kamenev'e vermekle görevlendirmedi, ama ona bunu sorabilirim."

Birkaç dakika sonra geldi ve bana şöyle dedi:

"Hiç bir şekilde -Vladimir İlyiç, Kamenev'in mektubu sakat bir uzlaşmaya gidip, sonradan ona ihanet edecek olan Stalin'e göstereceğini söylüyor."

Bu arada, bir kaç dakika, belki de yarım saat sonra, Fotiyeva Lenin'den başka bir bilgiyle geri geldi. Ona göre Lenin hemen harekete geçmeye karar vermişti. Yukarıda verdiğim mektubu, Mdivani ve Maharadze'ye yazmış, birer nüsha da Kamenev ile bana yollamıştı.

"Bu dönüş nasıl açıklanır?" diye sordum Fotiyeva'ya.

-Sanırım, dedi bana, Vladimir İlyiç'in daha kötüye gittiğinden ve yapabileceği her şeyi yapmakta acele ettiğinden.

**61**.— Lenin'in İşçi ve Köylü Müfettişliğinin (Rabkrin) yeniden örgütlenmesi üzerine önerisi, Stalin grubu tarafından hiç de dostça olmayan bir biçimde karşılandı. Çok ölçülü terimlerle bunu Merkez Komitesi üyelerine yazdığım eski mektuplarımdan birinde anlattım. Bunu buraya aktarıyorum:

*Siyasal Büro, bu arada Lenin tarafından önerilen İşçi ve Köylü Müfettişliğinin yeniden örgütlenmesi tasarısını nasıl karşıladı? Buharin, Lenin'in ısrarla, hemen üzerinde durulmasını istediği makalenin üzerinde durmaya yanaşmadı. Krupskaya bana telefonla bu makalenin varlığını bildirdi ve yayınlanmasının çabuklaştırılması için müdahale etmemi istedi. Benim önerimle hemen toplantıya çağırılan siyasal bürodaki tüm katılımcılar: Stalin, Molotov, Kuyibiçev, Rikov, Kalinin, Buharin yalnızca Lenin'in planına değil, makalenin yayınlanmasına da karşı çıktılar. Sekretarya üyeleri özel-*

*likle canlı ve kategorik itirazlar yükselttiler. Makalenin basıldığının kendisine gösterilmesini isteyen Lenin'in baskın istekleri durumunda, gelecekteki İşçi ve Köylü Müfettişliği Halk Komiseri Kuyibiçev, makaleyi partiden tamamen gizliyerek, Lenin'i sakinleştirmek için siyasal büronun bu oturumunda, Pravda'nın özel bir sayısının içinde Lenin'in makalesi bulunacak bir biçimde tek bir örneğini bastrmayı önerdi. Lenin tarafından önerilen radikal reformun, akılcı bir biçimde gerçekleştirilmek kaydıyla, kendiliğinden ilerici olduğunu fakat bu öneri yönünde olumsuz bir tutum almak zorunda kalınsa bile partiyi Lenin'in önerilerinden habersiz kılmanın gülünç ve saçma olacağını gösterdim. Aynı şekilci düşünüşün izini taşıyan uslamlamalarla yanıt verdiler bana: "Biz Merkez Komitesiyiz, sorumluluk taşıyoruz, karar alıyoruz." Siyasal Büro oturumuna bir saatten fazla geç gelen Kamenev destekledi beni yalnızca. Mektubun basılması lehindeki başlıca gerekçe, her durumda Lenin'in makalesinin partiden gizlenemiyeceğiydi. Daha sonradan, bu mektup, onun basılmasını istemiyenlerin ellerinde bana karşı çevrilmeye çalışılan bir silah oldu. Eski sekretarya üyesi Kuybiçev Merkez Kontrol Komisyonu'nun başına geçti. Lenin'in planına karşı savaşılacağı yerde plan etkisiz kılındı. Bu koşullarda Merkez Kontrol Komisyonu, parti ve yönetim içinde ortaya çıkan her çeşit aşırılıklara karşı, partinin haklarını ve birliğini savunan ve doğrulayan, partinin bağımsız ve tarafsız bir kurumu niteliğini taşıyabilir mi? Bu, benim içine girmek istemediğim incelemeyle ilgili bir sorunudur. Çünkü ben bunun yeterince açık olduğunu düşünüyorum.*
*(*23 Ekim 1923 tarihli Merkez Komitesi ve Merkez Kontrol Komisyonu üyelerine mektuptan bir parça.*)*

Stalin'in bu sorundaki tutumu bana ilk kez belli bir açıklıkla, Merkez Kontrol Komisyonu'nun ve Merkez Komitesi' nin yeniden örgütlenmesinin, Lenin tarafından, Stalin'in aygıtı eline geçirdiği o belirleyici andan itibaren, bütünlüğünde iktidara karşı yöneltildiğini gösterdi. Buradan da Stalin'in, Lenin'in planına karşı kesiksiz bir direnişi başladı.

**62**.— Merkez Kontrol Komisyonu bürosunda, ikinci kez hasta düşmeden az önce Vladimir İlyiç ile aramızda geçen son konuşmayı anlattım. Bunu aktarıyorum:

*Lenin beni Kremlin'e yanına çağırdı, sovyet aygıtımız içindeki bürokratizmin korkunç gelişiminden ve bu soruna ciddi bir biçimde yaklaşmak için bir araç bulunması gerekliliğinden söz etti. Merkez Komitesi nezdinde özel bir komisyon kurmayı önerdi ve beni bu çalışmada etkin bir yer tutmaya davet etti. Ben şöyle yanıt verdim ona: "Vladimir İlyiç, benim kanım, güncel olarak sovyet aygıtının bürokratizmine karşı mücadelede, merkezde olduğu gibi taşrada da, parti üyesi, parti dışı ve yarı parti üyesi bir memur ve uzman seçiminin ister taşrada, ilçede, bölgede, isterse merkezde, yani Merkez Komitesi'nde olsun bazı gruplar ve parti yöneticisi kişiler çevresinde oluşturulduğunun unutulmaması gerektiği şeklindedir. Memur üzerinde baskı yapıldığında, uzmanın bağlı olduğu parti yöneticisiyle karşılaşacağız, ve şimdiki durumda bu görevi kabul etmek istemem. "Vladimir İlyiç bir an düşündü ve şunu bildirdi. (Sözlerini hemen hemen sözcüğü sözcüğüne aktarıyorum): "Ben sovyet bürokratizmine karşı savaş açmak gerek diyorum ve siz buna Merkez Komitesi Örgütlenme Bürosu'nu da (Orgbüro) eklemeyi öneriyorsunuz." Bu yanıt karşısında şaşırarak, böyle tam bir formülün aklıma gelmemiş olmasına güldüm. Şöyle yanıtladım: "Bakarız." Vladimir İlyiç şöyle dedi o zaman: "Eh öyleyse, size bir blok kurmayı öneriyorum." Şöyle yanıtladım: "Yiğit bir insanla blok kurmak çok hoş bir şey." Kısacası Vladimir İlyiç bana Merkez Komitesi nezdinde "genel olarak" bürokratizme karşı mücadele etmek için bir komisyon kurmayı önerdi ve bu komisyonla da biz aynı zamanda merkez komite örgütlenme bürosunu ele alacaktık. Bana örgütleme biçimini de "düşünmeye" söz verdi. Bunun üzerine ayrıldık. İki hafta boyunca telefon zilini bekleyip durdum, fakat İlyiç'in sağlık durumu gitgide kötüleşiyordu ve kısa bir süre sonra yatağa düştü. Sonradan, sekreterleri aracılığıyla ulusal sorun üzerine mektuplarını iletti bana ve bundan böyle girişimin devamı olmadı.*

Temelinde, Lenin'in bu planı tümüyle Stalin'e karşı yönlendirilmişti.

**63**.— Evet Lenin'le uyuşmazlığa düştüğüm oldu. Fakat Stalin, ilişkilerimizin genel niteliğini şekilsizleştirmek için bu olayların üzerine dayanmaya çalışsa da, daha önce de söylediğim gibi, sorunların hiç bir iz bırakmayan konuşmalar ve oylarla değil, fakat mektuplaş-

mayla çözüme kavuştuğu döneme, yani Lenin'in ilk ve ikinci krizi arasındaki döneme değgin olgulara karşı yapabileceği birşey yoktur.

Özetliyorum:

*a*) Ulusal sorun üzerine, Vladimir İlyiç, XII. Kongre için Stalin'e karşı belirli bir saldırdı hazırlamıştı. Onun adına ve onun isteğiyle, sekreterleri bunu bana haber vermişlerdi. Çoğu zaman kullanılan deyim şuydu: "Vladimir İlyiç, Stalin'e karşı bir bomba hazırlıyor."

*b*) Lenin'in İşçi ve Köylü Müfettişliği üzerine makalesi şöyle diyor:

> *İşçi ve Köylü müfettişliği komiserliğinin şu an için en küçük bir yetkesi yok. Herkes biliyor ki bizim İşçi ve Köylü Müfettişliği'mizden daha kötü örgütlenmiş başka bir kurum yoktur ve komiserliğin bugünkü durumunda ondan hiç bir şey beklenemez... Gerçekten, şöyle böyle çalışan, yeni bir güven vermeyen ve sözü en küçük bir yetkeye ulaşmayan bir komiserlik kurmak neye yarar?...*
> *İşçi ve Köylü Müfettişliği'nin herhangi bir güncel yöneticisinden ve bu kurumla ilişkileri olan kişilerden, İşçi ve Köylü Müfettişliği gibi bir komiserliğin pratik olarak neye gereksinimi olduğunu bilinçli olarak söylemelerini istiyorum.*
> (Lenin, "*Az olsun, öz olsun*" , 4 Mart 1923.)

Stalin, devrimin ilk yıllarında, İşçi ve Köylü Müfettişliği'nin başındaydı! Rastlantısal olarak, Lenin'in saldırısı tümüyle ona karşı yöneltilmişti.

*c*) Aynı makalede şöyle deniyor:

> *Bizde, bürokrasi yalnızca sovyet kurumlarında değil, fakat aynı zamanda parti kurumlarında da var.*

Bu yeterince açık sözler, bürokratizmin kaynağı olarak görülen Merkez Komitesi Örgütlenme Bürosu'na karşı "blok" kurmak sorununun ortaya çıktığı yukarıda aktarılan, Vladimir İlyiç'le yaptığım son konuşmanın ışığında özellikle belli bir anlam kazanıyorlar. İlyiç'in ölçülü düşünüşü tümüyle Stalin'e karşı yöneltilmişti.

*d*) "Vasiyet"e gelince, onun açıklanmaya gereksinimi yok. Stalin ve onun kabalığı, dalavereciliğine öfke kusar. Elindeki yetkileri

kötü kullanabilme olasılığından ve partide doğacak hizip tehlikesinden söz eder. Burada anılan tüm düşünceler içinde, örgüt yönüden çıkarılacak tek sonuç, Stalin'in genel sekreterlik görevinden atılmasının gerekliliğidir.

*e*) Son olarak, Lenin'in yazdığı ya da daha doğrusu yazdırdığı son mektup, Stalin'e, kendisiyle tüm yoldaşlık ilişkilerini kestiğini bildiren mektuptur. Kamenev bana mektubun yazıldığı günün (5-6 Mart 1923) gecesi bundan sözetti. Zinoviev, Merkez Komitesi ve Merkez Kontrol Komisyonu'nun genişletilmiş toplantısında bundan söz etti. Bu mektubun varlığı M.İ.Ulyanova'nın tanıklığıyla tutanaklardan doğrulandı. ("Bu olay hakkında belgeler var" -oturum sekreterliğinde M. Ulyanova'nın beyanından alınmıştır). Bu olgu onun, manevi değerini zayıflatmak için girişilen her çabayı kendiliğinden yıkar.

Lenin'in Stalin'e "uyarılarını" sıralayarak, Zinoviev Temmuz 1926 toplantısında şöyle dedi:

> *Ve üçüncü uyarı, yazdığı bir kişisel mektupta Viladimir İlyiç tarafından tüm yoldaşlık ilişkilerinin kesileceği oldu.*
> (Stenografik tuanak, fasikül IV, s. 32.)

Bu konuda, Marya Ulyanova, olayı, Lenin'in siyasal nedenlerle değil de, kişisel nedenlerle yoldaşlık ilişkilerini kestiği şeklinde sunmağa çabaladı. (stenografik tutanak, fasikül IV, S. 104) Lenin'de, kişisel nedenlerin her zaman partide yer etmiş devrimci nedenlerden ileri geldiğini anımsatmaya gerek var mı? "Kabalık" ve "dalaverecilik"de kişisel belirtilerdir. Fakat Lenin partiyi bunlara karşı, kişisel nedenlerle değil, siyasal nedenlerle koruyordu. Lenin'in, Stalin'le tüm yoldaşlık ilişkilerini keseceği üzerine mektubunun niteliği özellikle böyleydi. Bu mektup ulusal sorun üzerine mektuptan ve "vasiyet"ten sonra yazıldı. Lenin'in son mektubunun manevi ağırlığını zayıflatmayı amaçlayan çabalar boşunadır. Partinin bu mektubu bilmeye hakkı var!

İşte olaylar gerçekten böyle oldu. İşte Stalin partiyi böyle uyuttu.

## 1923-1927 Tartışması

**64**.— Lenin'in sağlığında, bugün oldukça büyütülen ve çarpıtılan, Brest-Litovsk ve sendikalar üzerine olan uyuşmazlıklar sırasında, "Troçkizm" terimi hiç te ortada yoktu.[1] Parti bu uyuşmazlıkların Bolşevizmin tarihsel anahatları temelinde geliştiğini düşünüyordu. Brest-Litovsk sorununda Lenin'in en kötü hasımları, Buharin, Yaroslavski, Kubişev, Soltz, Safarov ve bir düzine "sol komünizm'i" oluşturan eski Bolşevik! O sırada biri kalkıp ta onların tutumunu "Troçkist" olarak adlandırmayı uygun bulsaydı şaşırmakta haklı olurlardı -öyle ki ben sol komünistlerin Lenin'e karşı yürüttükleri tüm ana sorunlar üzerinde Lenin'den yanaydım.

Sendikal tartışmada da durum aynı. Yönetimsel abartma tümüyle savaş komünizmi pratiğinden doğmuştu ve birçok eski bolşevik kadroyu etkisine almıştı. Bu konuda biri "Troçkizm"den söz etseydi, basitçe deli diye görülürdü. "Troçkizm" korkuluğu ancak Lenin kesin olarak çalışmayı bıraktıktan sonra, yani 1923 tartışması sırasında ortaya çıkarıldı. Bu andan sonra, tarihsel gelişimin yeni aşamasından doğan tüm ayrılıkları yeniden devreye sokmak amacıyla sürekli devrim kuramı eleştirilmeye başlandı. Troçkiyle, "Troçkizm" denen yeni bir teori sunduğu için savaşılmıyordu. Tam tersine, Troçki'yle mücadele etmek için, eleştirmenler hileyle "Troçkizm" kuramını kurdular. Bunlardan bazıları partideki saflaşmalar değişime uğradığı zaman, bunu itiraf ettiler.

**65**.— Bir başka zaman ayrıntılı olarak sürekli devrim kuramından söz etmek gerekecek. Bu uzun zamandır tarihin tasfiye ettiği soruna entrika amaçlarıyla değil, tarihsel olarak yaklaşmak zorunludur.

Sürekli devrim kuramının iki yanını göstermek gerektiğini söylemekle yetinelim: bir güçlü ve bir zayıf yanı. Güçlü yanı, uluslarara-

(1) Burada Stalin'in bana, Siyasal Büro başkanı Kamenev ve Kalinin ile diğerlerinin enerjik desteğiyle XII. Kongre için Merkez Komite raporunu hazırlamam üzerinde durarak önerdiğini belirtmek gerek. Bunu özellikle ekonomik sorunlar üzerine olan uyuşmazlıkları ileri sürerek reddettim. "Hangi uyuşmazlıklar?" diye karşılık verdi Kalinin. "Çoğu durumda kabul edilenler hep sizin önerileriniz." (L.T.)

sı durum ve bu durumla belirlenen toplumsal güçlerin görünümü sayesinde, burjuva devrimi olarak başlayan Rus Devriminin proletaryayı Batı Avrupa işçi sınıfından önce diktatörlüğe götürebileceği oldukça önemli olgusunun aydınlığa kavuşturulmasında yatar. Bu 1905'de savunduğum fikir 1917'de yalnız Menşeviklerce değil, fakat düzinelerce ve yüzlerce Bolşevikce de, özellikle Stalin ve Rıkov tarafından sapkın düşüncenin doruğu olarak görülüyordu.

Sürekli Devrim kuramının zayıf yanı, evrim aşamalarının ve özellikle burjuva devriminden sosyalist devrime geçiş sırasındaki yeniden gruplaşmaların yetersiz olarak açık ve somut belirlenmesindeydi. Bir çok kez, Lenin'in açıklamasının daha somut olduğunu söyledim. Fakat yalnızca Lenin'in açıklaması. Sürekli Devrim kuramının 1913-1927 yıllarındaki eften püften eleştirilerine gelince, bunların onda dokuzu kısır skolastik düşünceyle -Troçki'ye karşı- küstah bir "Troçkizm" imalidir.

**66**.— Şu an 1923 tartışmasını tahlil etmek istemiyorum. O zamandan başlatılan mücadele bugün de sürüyor. Tartışmanın ana sorunları şunlardı:

*a*) Kent ve köy arasındaki ilişkiler ("makaslar"; orantısızlıklar; önümüzdeki dönemde hangi tehdit ortaya çıkacak; tarıma göre sanayi geri mi kalacak yoksa onu geçecek mi?);

*b*) Sosyalist ve kapitalist eğilimlerin mücadelesi açısından ekonomik planın rolü;

*c*) Partinin yönetimi;

*d*) Devrimci stratejinin sorunları (Almanya, Bulgaristan, Estonya).

O zamandan beri, tartışmalı sorunlar somutlaştı ve bir çok muhalefet belgesinde tam bir ifade buldu. Aynı zamanda, 1923'de muhalefet tarafından belirtilen ana çizgi tamamiyle doğrulandı.

Kamenev ve Zinovyev tarafından imzalanan 1926'daki bir bildiride şöyle deniyor:

> *Şu anda, artık 1923 Muhalefeti çekirdeğinin proleter çizginin terkedilmesi ve aygıtın yönetiminin büyümesi tehdidine karşı seferberliğinde haklı olduğundan kuşku edilemez. 1923 Muhalefeti'nin*

*onlarca ve yüzlerce önderi bugün hâlâ parti içi çalışmanın dışında tutuluyor ve aralarında mücadele içinde yoğrulmuş, kariyerizme ve ikbal avcılığına yabancı eski Bolşevik işçiler var -bunu disiplin ve dayanıklılıkla yaptılar.*

Bu bildiri, tek başına, bu partiyi boğmak için yaratılan ve sürdürülen "Troçkizm" heyülasının, kuramın terazisinde ne denli az ağırlığı olduğunu kanıtlamaya yetiyor.

1923'den beri ve özellikle 1924'den beri "Troçkizm" denilen şey, Ekim Devrimi'nin ve partimizin yeni aşamasında, Marksizmin doğru bir uygulamasıdır.

## Birkaç Sonuç

İşte Stalin, Yaroslavski ve ortaklarınca çarpıtılan son on yılın tarihini çürütmek için verebildiğim olgular, tanıklıklar ve alıntıların küçük bir bölümü.

Hemen eklemek gerekir ki çarpıtma son on yılla sınırlı kalmıyor ve Bolşevizmin "Troçkizm"e karşı kesintisiz bir mücadelesi haline dönüştürülen partinin ilk yıllarındaki tarihe dek uzanıyor. Bu alanda, olayların göreceli olarak uzak bir geçmişe ait olması ve Lenin'in düşüncesi alıntıların tek yanlı seçimiyle işe yaramaz hale getirilirken, basılan belgelerin dikkatlice seçilmesi dolayısıyla, çarpıtıcılar kendilerini pek rahat hissediyorlar. Bu arada, size yolladığım bu mektup ve sizin, benim Ekim Devrimine katılışım, Lenin'le karşılaşmalarım ve ilişkilerime değgin anket yapraklarınız nedeniyle, geçmiş dönemdeki devrimci etkinliğimden (1897-1917) şimdilik söz etmeyeceğim.

Ekim Devrimi öncesindeki yirmi yıla birkaç satır ayırmakla yetineceğiz yalnızca.

Daha sonra Menşevizmin doğmasına yol açan azınlıktan, 2. kongre "azınlığından" yanaydım. Burjuva liberalizmi ve devrim perspektifi sorunlarında Menşevizimle hakkından gelinemez uyuşmazlığımın kesinlik kazandığı, yeni İskra'nın "taşra kampanyası"nın başladığı 1904 sonbaharına dek bu azınlığın üyesi ve siyasal olarak ona bağlı kaldım. 1904'de, yani bundan yirmi üç yıl önce, örgüt alanında

olduğu gibi siyasal alanda da Menşevizm ile bozuştum. Kendimi hiç bir zaman Menşevik olarak adlandırmadım ve kendimi hiç bir zaman böyle değerlendirmedim.

Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi önünde, 9 Aralık 1926'da "Troçkizm" sorunu hakkındaki görüşlerimi aşağıdaki gibi ifade ettim.

*Genel olarak, biyografik yöntemin bizi ilkesel sorunlardaki kararlara götürebileceğine inanmıyorum. Bir çok sorun üzerine, özellikle Bolşevizme karşı mücadele ettiğim dönemde, hatalar yaptığım su götürmemektedir. Fakat içeriği incelemeden, siyasal sorunlarda biyografiye göre hüküm vermek gerektiği yanlıştır. Çünkü o zaman tüm delegelerin biyografilerini sormak gerekir... Ben daha önce olan bir şeye başvurabilirim. Almanya'da Franz Mehring adlı bir adam yaşadı ve mücadele etti, ve sosyal demokrasiye ancak ona karşı uzun ve enerjik bir mücadeleden sonra bağlandı (son yıllara dek biz de kendimize sosyal-demokrat diyorduk.) Mehring önce karşıt görüşle Alman sosyal-demokrasisinin tarihini yazdı, kapitalizmin uşağı olarak değil, fikir karşıtı olarak. Ve daha sonra da sadık bir yoldaş olarak Sosyal-Demokrasi üzerine mükemmel yapıtını ortaya koydu. Öte yandan Kautsky ve Bernstein hiç bir zaman Marx'a karşı mücadele yürütmediler ve her ikisi de uzun zaman Friedrich Engels'in sert baskısı altında kaldılar.*

*Bundan başkaca, Bernstein Engels'in vasiyetini yürüten kişiydi. Bu arada, Franz Mehring Marksist, komünist olarak öldü, oysa ki diğer ikisi -Kautsky ve Bernstein- bugün hala reformist köpekler olarak yaşıyorlar. Biyografik öğenin doğal olarak önemi vardır; fakat bu kendi içindedir, hiç te belirleyici değildir.*

Böylece bir çok kez belirttiğim gibi, bir dizi ilkesel sorun üzerine Bolşevizmle olan uyuşmazlıklarımda yanılgılar benim tarafımdaydı. Fakat bir kaç sözcükle tanımlamak gerekirse, yaklaşık bir biçimde, Bolşevizmle olan geçmiş uyuşmazlıklarımın içeriği ve boyutu üzerine şunu söyleyebilirim:

*Bolşevik partisi üyesi olmadığım, Bolşevizmle uyuşmazlıklarımın maksimum keskinliğe ulaştığı zamanda, beni Lenin'in görüşle-*

*rinden ayıran uzaklık, hiç bir zaman Stalin-Buharin'in güncel tutumlarını Marksizm-Leninizm ilkelerinden ayıranki kadar büyük olmadı.*

Devrim partisinin gelişiminin her yeni aşaması, her yeni kitap, her modaya uygun yeni kuram, Buharin açısından yeni bir zigzag ve yeni bir hata yarattı. Tüm siyasal ve kuramsal biyografisi Bolşevizm açısından bir hatalar zinciridir. Buharin'in, Lenin'in ölümünden sonra yaptığı hatalar -boyutu ve özellikle siyasal sonucu bakımındandaha öncekileri kat be kat aştılar. Marksizmi kısırlaştıran, onu bir fikirler oyunu ve sık sık laf safsatası yapan skolastikçi Buharin, parti yönetiminin proleter yoldan küçük-burjuva yoluna siyasal kayma döneminin nitelikli kuramcısı oldu. Safsata yapmadan ona erişilemez. Buharin'in güncel "kuramsal" rolü budur.

Stalin kişisel bir tutum almaya çalıştığı tüm sorunlarda -çok azdır- ya da basitçe Lenin'in dolaysız yönetimi olmadan büyük sorunlara yanıt vermeye çalıştığında, çoğunlukla ve her zaman -adeta organik bir biçimde- oportünist bir tutum aldı.

Sürgünden yazdığı bir mektupta, Stalin, Lenin'in Menşevizme, *Vperyod* çevresindeki kişilere ve uzlaşmacılara karşı mücadelesini "bir bardak suda fırtına" olarak niteledi. (Bakınız *Zarya Vostoka*, 23.12.1925)

Bildiğim kadarıyla, az çok doğru, temel makaleler soyutlanırsa, ulusal sorun üzerine Stalin'in 1917'den önceki düşüncesini yansıtan hiç bir siyasal belge yoktur.

Stalin'in Şubat Devrimi başındaki kişisel tutumu (Lenin gelmezden önce) sapına dek oportünistti.

Stalin'in 1923 Alman Devrimi yönündeki tutumu baştan sonra olayların yedeğinde emekleyen bir uzlaşmacınınkinden farksızdır.

Stalin'in Çin Devrimi sorunundaki kişisel tutumu, en kötü olarak 1903-1905'deki Martinovizmin bir yeni baskısıdır.

Stalin'in İngiliz işçi hareketinin sorunlarındaki kişisel tutumu, Menşevizm önünde merkeziciliğin bir ödününü oluşturur.

Alıntıları bozabilirler. Kendi bildirilerinin stenogramlarını gizleyebilirler. Lenin'in mektup ve makalelerinin yayılmasını yasaklayabilirler. Gizli amaçlarla bir dizi alıntılar imal edebilirler. Tarihsel belgeleri yasaklayabilir, gizleyebilir ve yakabilirler. Sansürü devrimci

olayların fotografik ve sinematografik anlatılarına da sokabilirler. Stalin, tüm bunları yapmıştır. Fakat sonuçları beklediği gibi olmayacaktır. Yeni tarihin dev olaylarını bu tür alçakça bürokratik dolaplarla unutturabileceğine inanmak için insanda Stalin'in dar kafası olması gerekir.

1918'de, bana karşı mücadelesinin ilk evresinde, daha önce de gördüğümüz gibi, aşağıdaki sözleri yazmak zorunda kalmıştı bir ara:

> *Ayaklanmanın tüm pratik örgütlenme çalışması, Petrograd Sovyeti başkanı Troçki'nin doğrudan yönetiminde gerçekleşti. Kesinlikle denebilir ki garnizonun Sovyet tarafına çabucak geçişi ve Askeri Devrim Komitesi'nin çalışmasının becerikli örgütlenmesiyle ilgili olan herşeyi parti, herşeyden önce ve özellikle Troçki yoldaşa borçludur.* (Stalin, 6 Kasım 1918 tarihli *Pravda*.)

Sözlerimin tüm sorumluluğunu yüklenerek, bugün şunu söylemek zorundayım: Çin proletaryasının ve Çin Devrimi'nin, ilk üç evresinde, vahşice ezilmesini; 1926 genel grevinden sonra Britanya emperyalizminin sendikalist ajanlarının konumlarının yeniden güçlenmesini; son olarak, Komünist Enternasyonal'in ve S.S.C.B.'nin konumunun genel zayıflamasını parti herşeyden önce ve özellikle Stalin'e borçludur.

21 Ekim 1927.

# Troçki Parti Disiplinine Uymamakla Suçlanıyor

## Merkez Kontrol Komisyonunda Yapılan Konuşmalar (Haziran 1927)

Troçki'nin yönetici görevlerden uzaklaştırılması 1922'de, Lenin'in ilk hastalığından beri hazırlanmıştı. Bir sonraki yıl boyunca, hazırlık çalışmaları etkin olarak yürütüldü ve yılın sonuna doğru, kampanya güpe gündüz patladı. Yönetim Stalin, Zinoviev, Kamenev üçlüsü tarafından üstlenilmişti. Bu arada, 1925 yılında bu üçlü dağıldı. Zinoviev ve Kamenev, Troçki'ye karşı kurdukları aygıtın darbelerine maruz kaldılar. Bu andan itibaren, Stalin fraksiyonunun görevi, Lenin'in sağlığında partiyi ve devleti yönetenlerin çoğunu bulundukları görevlerden alarak, yönetimde yer alan insanları topyekün değiştirmek oldu. Temmuz 1926'da Troçki, Merkez Komitesi ve Merkez Kontrol Komisyonu olağanüstü toplantısında, Leninist bir yönetimin yerine Stalinist bir yönetim yerleştirmek için Stalin fraksiyonunun alacağı tedbirleri önceden haber veren bir bildiri okudu.

Bu yolda ilk evre, Haziran 1927'de Troçki'nin Merkez Kontrol Komisyonu yargı kurulu önüne iki suçlamayla çıkarılması oldu: Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'nin yeni toplantısında "fraksiyoncu" konuşmalar yapmak ve kısa zaman önce muhalefetçi tutumunun cezasını çekmek üzere Sibirya'nın doğusundaki Habarovsk'a gönderilen Merkez Komite üyesi Smilga lehinde sempati gösterilerinde yer almak. Zinoviev de aynı şekilde benzer suçlamalarla karşılaştı. Ceza olarak Merkez Komite' den çıkarılmaları düşünülüyordu.

Burada, kitap yazarının, adalet divanı işlevini gören Merkez Kontrol Komisyonu prezidyumu önünde yaptığı iki konuşma bulunuyor. Yazar stenogramda yabancı okurun ayrıntılı açıklamalar olmadan anlayamayacağı sorunlara değgin önemli çıkarmalar yaptı. Geri kalana gelince, bazı hafif üslup düzeltmeleri dışında, konuşmalar oldukları gibi basıldılar.

## Birinci Konuşma

**Troçki**.- Savunmama ya da suçlamama girişmeden önce -nasıl söyleyeceğimi bilmiyorum- Jansson yoldaşın bu yargı kurulundan çıkarılmasını, daha önceki tutumunu reddetmesini istemekte kendimi zorunlu görüyorum. Siz hepiniz 1924'den beri, benim haricimde Siyasal Büro'nun tüm üyelerinden oluşan bir "yediler komitesi" fraksiyonundan haberdarsınız. Benim yerimi işgal eden, görevleri dolayısıyla partinin tüzük ve törelerinin başlıca bekçisi olmak zorunda olan, fakat aslında bunların ırzına geçen ve canına okuyan Kuybişev sizin eski başkanınızdı. Bu "yediler komitesi", partiden habersiz, onun alınyazısını hazırlayan, yasadışı ve partiye karşı bir kurum haline geldi. Bir Merkez Komitesi oturumunda verdiği söylevde yoldaş Zinoviev, Jansson'u "yediler komitesinin" partiye karşı çalışmalarına katılanlardan biri olarak tanımladı. Hiç kimse bu bildiriyi yalanlamadı. Jansson kendisi bile kılını oynatmadı. Diğerlerinin de aynı suçtan eşit olarak suçlu olmalarına karşın, Jansson konusunda, tutanağa geçmiş tanıklıklar var. Bugün Jansson beni partiye karşı tutum almakla yargılamaya hazırlanıyor. Sizden Jansson'un yargıç olarak reddedilmesini istiyorum.

**Başkan Orconikidze**- Bu olanaksız. Kuşkusuz şaka yapmak istiyorsunuz, yoldaş Troçki.

**Troçki**- Ağır ve önemli sorunlar üzerine şaka yapmak gibi bir alışkanlığım yok. Önerimin prezidyumu biraz zor bir duruma sokabileceğini biliyorum, çünkü prezidyumda "yedilerin" çalışmasına katılmayan başka kimse olmadığından kaygı duyuyorum. Ne olursa olsun, önerim kesinlikle bir şaka değildi. Gerçekte, bu toplantılar sözde Siyasal Büro'nun "gündem maddelerini saptamak" içinse, benim Siyasal Büro üyesi olmama karşın, bu toplantılardan hiç haberim olmadı. Oysa bu toplantılar boyunca, bana karşı mücadelenin tedbirleri alınıyordu. Özellikle burada Siyasal Büro üyeleri, Troçki'ye karşı olanlar hariç, kendi aralarında polemik yapmama kararı aldılar. Parti bunu bilmiyordu ve aynı şekilde ben de bilmiyordum. Bu iş böyle-

ce uzun süre devam etti. Ben Orconikidze yoldaşın bunun üyesi olduğunu söylemedim, bu fraksiyoncu komitenin çalışmalarına katıldığını söyledim.

**Orconikidze**- Jansson belki, fakat Orconikidze değil, hata yapıyorsunuz.

**Troçki**- Bana çok açık biçimde görünmesine karşın özür diliyorum. Aslında Jansson'dan söz ettim. Jansson'un da bu komitenin üyesi olduğunu söylemedim; parti tüzükleri tarafından öngörülmemesine karşın parti tüzüklerine ve iradesine karşı çalışan -yoksa gizlenmezdi- fraksiyoncu komitenin çalışmalarına katıldığını söyledim. Burada Jansson gibi bu komitenin çalışmalarına yer almış başka yoldaşlar varsa, ısrarla, benim formüle ettiğim reddin, onları da kapsamasını istiyorum.

*(Prezidyum aynı oturumunda Jansson'un reddini geri çevirir.)*

**Troçki**.- Yoldaşlar bugün, Yaroslav garındaki gösteri, Zinoviev'in radyoda yayımlanan konuşması ve benim Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'ndeki "tutumumdan" ötürü bizim merkez komitesinden çıkarılmamızın gerekli olduğunu iddia ediyorlar. Muhalefet olarak *geçen yılın Haziran ayının başında* Merkez Komite'ye verdiğimiz bildiri olmasaydı, tüm bunlar inandırıcı olurdu. Biz burada çok açık ve doğru biçimde bize karşı yürüttüğünüz mücadelenin izleyeceği yolları önceden belirtmiştik; fraksiyon önderinizin uzun zamandır, daha Merkez Komitesi'nin Haziran toplantısından ve partinin XIV. Kongresi'nden çok önce saptadığı ideolojik yönetimin yeniden örgütlenmesi programını gerçekleştirmek için en küçük bir hırlaşmayı dahi kullanacağınızı söylemiştik.

Bana karşı iki suçlama formüle ediyorsunuz. Birincisi Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'ndeki müdahalemle ilgili. Ben Merkez Kontrol Komisyonu'nun, hiç bir durumda, Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi toplantısındaki müdahalem yüzünden beni yargılayamayacağını düşündüm, ve hâlâ da böyle düşünüyorum. Jansson yoldaş bunu hiç anlayamıyorsa, Enternasyonalin ve partimizin tüzüklerini bir kez daha ciddi bir biçimde okuması gerekecek. O zaman, bir taşra kontrol komisyonunun Merkez Komite üyesi olarak yaptığım bir müdahaleden dolayı benden hesap sorma yetkisini red-

dettiğimde ne denli haklı olacaksam, burada da öylece haklı olduğumuzun farkına varacaktır.

İkinci suçlama Smilga için Yaroslav garında yapılan sempati gösterisi ile ilgili. Smilga'yı Habarovsk'a sürdünüz. Bir kez daha bu sürme işleminin herhangi bir açıklaması üzerine uyum sağlamanızı istiyorum. Şkiryatov Merkez Kontrol Komitesi'nde çığlığı kopardı: "Habarovsk'ta da pekala çalışabilir!" Smilga Habarovsk'a normal koşular altında çalışmak için yollansaydı ona gara kadar eşlik etme olgusuna Merkez Komitesi'ne karşı yöneltilen bir gösteri demezdiniz. Ve burada söz konusu olan, varlığı sorumlu görevler, yani sovyet mücadele görevleri için gerekli olan bir yoldaşın yönetimsel sürgünüyse, siz o zaman partiyi yanıltıyor ve ikili oynuyorsunuz demektir. Hala Smilga'nın Habarovsk'a gönderilişinin, olağan bir mülahazayla ona verilen bir göreve karşılık geldiği kanısında mısınız? Ve aynı zamanda, bizi Merkez Komitesi' ne karşı bir gösteri düzenlemekle suçlayacak mısınız? Bu siyaset iki yüzlüdür.

Fakat suçlamadaki bu hırlaşmaları pas geçip, zaman geçirmeden asıl siyasal sorunlara geçeceğim.

*Savaş tehlikeleri.*- Geçen yılın Temmuz ayında verdiğimiz beyanatta şöyle diyorduk: "Sovyetler Birliği'nin savunulmasının ve bunun sonucu olarak barışın korunmasının en güçlü koşullarından biri, büyüyen ve gitgide güçlenen Kızıl Ordu'yu ülkemiz ve tüm dünya emekçi kitlelerine bağlayan çözülmez bağa dayanır. Devlet içinde işçi sınıfının rolünü yükselten tüm ekonomik, siyasal ve kültürel tedbirler, onu tarım işçilerine, kır yoksullarına, aynı şekilde orta köylülere bağlayan bağı sağlamlaştırır -ve buradan da Kızıl Ordu'nun gücünü arttırır, Sovyetler ülkesinin dokunulmazlığını güvence altına alır. Ve barış davasını güçlendirir."

Bir yıl önce sizi, savaş tehlikesini ve savaş zamanında SSCB'nin iç tehlikelerini incelemeye davet ettiğimizin kanıtı var. Buradakiler özel sorunlar değildir. Bunlar sınıf siyasetimizden, tümüyle tuttuğumuz "yoldan" ayrılamaz sorunlardır. Devletin resmi şefi, Merkez Yürütme Komitesi (TsİK) başkanı Kalinin Tver'de verdiği bir söylevde, güçlü ve gürbüz askerlere gereksinimimiz olduğunu, fakat güçlü ve gürbüz bir askerin ancak sıkıntısız bir orta köylü olabileceğini, yok-

sul köylülerin böylesi bir asker veremeyeceklerini, çünkü aralarında cılızların çok olduğunu söylediğinde, içine ama az ama çok, kulak'ın ya da kulak adayının sokuşturulduğu sıkıntısız orta köylüye bel bağlayan belli bir tercih yok mu? Kalinin bizim Ekim Devrimi'ni yaptığımızı ve yoksullarla cılızların tüm iyi çatılmışları ve güçlüleri yendiğini unutuyor. Neden? Çünkü birincilerin sayısı çoktu ve hâlâ da çok. Bu değerli Mihail İvanoviç'in söylemiş olduğu şey bizi ilgilendirmez diyeceksiniz! Fakat onu hizaya gelmeye çağırdınız mı? Hayır bunu yapmadınız, oysa ki biz onun yoksul köylüyü aşağılayan ve kulak'ı -Yakovlev'in burada istatistik dalavereleriyle gizlemeye çalıştığı bu kulak'ı- güçlendiren siyasetini eleştirdiğimizde bizi hizaya çağırıyorsunuz. Eğer burada yargılanacak biri varsa, o da Yakovlev'dir; yine de bizi yargılamaya hazırlanan odur.

Bugün, savaş tehlikesini muhalefeti sıkıştırmak ve ezilmesini hazırlamak için kullanıyorsunuz. Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'nin tüm çalışmalarından dolayı asıl kendinizi yargılayın. Bu çalışmalar boyunca biz savaş tehkilelerini ve İngiliz işçi hareketini ve özellikle de Çin Devrimi sorununu inceledik, sizse partiye bilgi vermek için ancak muhalefete karşı küçük bir kızıl broşür yayınladınız, burada da -nasıl demeli?- henüz "yeniden gözden geçirmediğim" gerekçesiyle, stenografik tutanağı bulunan konuşmamı dışarıda bıraktınız. Bu da sizin her şeyden önce savaş tehlikesini bize karşı kullandığınızı gösteriyor.

Bizi fiziksel yöntemlerle susturamadığınız takdirde Stalinci yönetimi eleştirmeye devam edeceğimizi bildiririz. Ne denli uzun zaman bizi susturamazsanız, o denli, bu kendinde Ekim Devriminin tüm kazanımlarının yıkımını taşıyan yönetimi eleştireceğiz. Daha Çarlık zamanında, yurtla yetkilileri birbirine karıştıran yurtseverler vardı. Bizse farklıyız. Stalinci yönetimi bir yeteneksizlik, sapma, ideolojik zayıflık yönetimi, kısa görüşlü, kavrayışı kıt bir yönetim olarak eleştireceğiz.

Bir yıl boyunca, İngiliz - Rus komitesi[1] konusunda vicdanınıza çağrı yaptık. Size bu komitenin İngiliz proletaryasındaki gelişen dev-

(1) İngiliz ve Rus sendikaları yöneticilerinden oluşturulan komite.

rimci hareketi öldürdüğünü söyledik. Ve tümüyle yetkenizi, birikmiş Bolşevik deneyimi, Lenin'in yetkesini, tüm bunları bir tarafa attınız Purcell'i desteklemek için. "Fakat biz onu eleştiriyoruz!" diyorsunuz. Buradaki, bir sapma oluşturan Bolşevikler yönünden, oportünizmi desteklemenin yeni bir biçimidir. Onu "eleştiriyorsunuz" -git gide seyrek ve gevşek bir biçimde. Onu Chamberlain'in ajanı olarak damgaladıkları zaman Devrimciler ve Bolşeviklere şu yanıtı vermeyecek mi?: "İyi de Siyasal Büro üyesi, Rus Sendikalar Merkezi başkanı Tomski gönderdi İngiliz grevcilerine parayı; o beni eleştiriyor belki, fakat benimle el ele yürüyor; öyleyse bana emperyalizmin ajanı demeye nasıl cüret ediyorsunuz? "Onlara bu yanıtı vermekte haklı mı olacaktır haksız mı? Haklı olacaktır. Karmaşık bir yolla bütün bolşevizm mekanizmasını Purcell'in hizmetine soktunuz. Sizi bununla suçluyoruz. Bu suçlama Smilga'yı Yaroslav garında uğurlamakla suçlamadan daha ağır ve çok daha ciddidir. Bolşevizmle ilgili ne yaptınız? Ya onun yetkesi, deneyimi, Marx'ın ve Lenin'in kuramıyla ilgili olarak ne yaptınız? Bütün bunlarla ilgili olarak ne yaptınız şu birkaç yılda? Tüm dünya işçilerine ve Moskovalı işçilerimize savaş durumunda İngiliz-Rus Komitesi'nin emperyalizme karşı mücadele örgütünün merkezi olacağını söylediniz. Bizse savaş durumunda İngiliz-Rus Komitesi'nin kötü arkadaşlar ırkının tüm asker kaçakları ve Sovyetler Birliği'nin düşmanlarının kampına geçecek dönekler için hazır bir boy siperi olacağını söyledik ve hâlâ da söylüyoruz. Şurası kesin ki, Thomas açıkça Chamberlain'i destekliyor. Fakat Purcell Thomas'ı destekliyor ve sorunun özü de burada. Thomas sermayenin desteğiyle ayakta duruyor. Purcell kitleleri yanıltarak ayakta duruyor ve Thomas'ı desktekliyor. Oysa siz Purcell'i destekliyorsunuz. Sağ böğrünüzün üzerinde Chamberlain'e dek uzanan bir zincir var. Thomas'ı ve bu yolla da Chamberlain'i destekleyen Purcell ile aynı cephe üzerinde bulunan sizlersiniz. İşte uyuşmazlıktan değil, siyasal çözümlemeden çıkan bu!

Toplantılarda, özellikle işçi ve köylü hücrelerinde, Tanrı bilir muhalefet üzerine ne anlatılıyor, muhalefetin "çalışmalarını" hangi "kaynaklarla" yaptığı soruluyor; belki bilinçli, belki bilinçsiz durumdaki, belki de düpedüz sizin yolladığınız işçiler bu aşırı-gerici sorula-

rı soruyorlar... Ve bu sorulara kaçamak yanıt veren oldukça korkak konuşmacılar bulunuyor. Kısaca Stalinci olan, bu iğrenç sefil, tiksinç kampanyaya bir son vermek -gerçekten Merkez Kontrol Komisyonu olsaydınız!- göreviniz olmalıydı.

Fakat biz bu hırlaşmalarla uğraşmıyoruz, açık bir siyasal bildiride bulunuyoruz: Chamberlain ve Thomas aynı cephe üzerinde bulunuyorlar; Purcell onları destekliyor, onun desteği olmadan hiç bir şeyler; Purcell'i destekleyerek siz SSCB'yi zayıflatıyor ve emperyalizmi güçlendiriyorsunuz. İşte size namuslu bir siyasal bildiri! Bugün bütün ağırlığını hissediyorsunuz bunun.

Eğer ciddi bir biçimde -sizin dediğiniz gibi- bir savaş tehlikesinden kuşku duyulsaydı, parti içinde gerçekten bu tehlikesi bitmeyen çılgınca baskıya kendinizi verebilir miydiniz? Sosyalist vatan için savaşmaya hazır ve elverişli, birinci dereceden militanları Merkez Komitesi' nin güncel siyasetini yanlış ve felaket getirici gördükleri için, bu anda, onları görevden atabilir, askeri çalışmadan uzaklaştırabilir miydiniz? Smilga, Mraçovski, Laçeviç, Bakayev gibi birçok asker emekçiniz var mı? Muralov'u 83'lerin bildirisini imzalamış olması gerekçesiyle Askeri Teftişlik'teki görevinden almaya hazırlanıyor olduğunuzu duydum. Purcell ve aynı nitelikteki diğer "savaşa karşı mücadele edenler"le beraber yürüyorsunuz. Fakat Muralov'u Askeri Teftiş'teki görevinden atmak istiyorsunuz! (*Salonda gürültüler.*)

**Bir Ses**.- Kim anlattı bunu size?

**Troçki**.- Kimse anlatmadı, fakat bunun burada gitgide daha çok sorun olduğunu biliyorum.

**Orconikidze**.- Biraz hızlı gidiyorsunuz.

**Troçki**.- Çok doğru bir söz söylediniz: Tıpkı geçen yıl Temmuz ayında bize karşı mücadelenizin tüm sürecini size daha önceden çizdiğimiz gibi, aslında sizin bir anda[1] tamamlayacağınız bir şeyden kırksekiz saat önce sözediyorum.

Şimdi yeni bir aşama söz konusu.

---

(1) Kızıl Ordu' nun en göze çarpan yöneticilerinden biri olan Muralov yalnızca Askeri Teftişteki görevlerinden atılmadı, aynı zamanda partiden de çıkarıldı ve Sibirya'ya sürüldü. Şu anda hâlâ orada. (1928) (L.T.)

Ya Askeri Akademi ve Havacılık Akademisi'ndeki denetimciler? Muhalefetçi tutumlarından dolayı içlerinden en iyilerini görevden atıyorsunuz. Bugünlerde işten el çektirdiğiniz dört denetimcinin kısa biyografik notlarını toplamaya zamanım oldu, oysa ki bunlar Askeri Akademi'yi bitirmek üzereydiler. Birinci biyografi Ohotnikov'un, ikincisi Kuzmiçev'in, üçüncüsü Broyidta'nın, dördüncüsü Kapel'in.

Bakın birincisine. Ohotnikov 1897'de doğdu. Babası ve annesi Bessararabya'da köylüydüler; toprakları yoktu, büyük toprak sahibinin toprağında çalışıyorlardı. İlkokul öğrenimi. 1905'e dek zaman zaman arabacı olarak babasının yanında çalışır. 1915'den sonra Çarlık ordusuna hizmet eder. Şubat Devrimi sırasında Ekaterinoslav'dadır; 26. Topçu Alayı onu asker vekilleri sovyetine seçer; Mayıs' ta 17. Tugayın ordu, tümen ve müfreze komitesine girdiği 4. Ordu cephesinde "Bolşevik ruhun gelişmesi" için gönderilir. Bir çarpışma sırasında yaralanır, Ekim Devrimi sırasında hastanededir. Aralık 1917'de hastaneden çıkar çıkmaz bir partizanlar müfrezesi örgütler ve Romen işgal ordusuna karşı mücadele verir, Bolşevik partisi yönetiminde çalışır ve 1918'de Bessarabya illegal örgütüne girer. Telets kasabası illegal devrimci komitesinin başkanı ve bir partizanlar müfrezesinin komutanı olur. Eylemi nedeniyle bir Romen askeri konseyi tarafından iki kez yargılanır, ölüme mahkum edilir, fakat kaçmayı başarır. 1919'da 45. Kızıl Tümen'e girdiği Ukrayna'ya bir partizan grubuyla gelir. Çeşitli komutanlık görevleriyle uğraşır. Tüm savaşı cephede geçirir ve savaş bittikten sonra beyaz haydutlara karşı verilen mücadelede bir çok kez yer alır. 1924'de Askeri Akademi' ye girer. Temel eğitimden yoksun olduğu için başlangıçta hazırlık derslerine devam eder. Birinci düzey derslerden ikinci düzey derslere "iyi" dereceyle geçer. Parti içinde muhalefetçi fikirleri ilk kez Şubat 1927'de onaylar. Şimdi Akademi'den "Smilga'yı uğurladığı için" çıkartıldı.

Şimdilik elimde bütününde birbirinden ayrı olmayan bu çeşit dört biyografi var. Onlar *Kızıl Bayrak*'ın emriyle donatılmış yaralanmış, Merkez Yürütme Komitesi diplomaları almış devrim askerleri, parti askerleri, Ekim Devrimine bağlı kalacak ve onun için sonuna dek mücadele edecek olan sırılsıklam devrimcilerdir -ve siz onları Askeri Akademi'lerden atıyorsunuz! Böyle mi hazırlanır devrimin askeri savunulması?

Bildiğiniz gibi, bizi "kötümserlik" ve "kuşkuculukla" suçluyorlar. "Kötümserlik" suçlamasının kökeni nedir öyleyse? Bu ucuz ve alık deyim, görülüyor ki, Stalin tarafından ortaya atıldı. Bizim yaptığımız gibi akıntıya karşı gitmek için, aranızdan çoğunda olduğundan biraz daha çok inanmak gerek, uluslararası devrime. Bu kuşkuculuk suçlaması nereden geliyor? Şu ünlü tek ülkede sosyalizmin kurulacağı kuramından. Stalin'in bu kuramına hiç inanmadık.

**Zinovyev**.- Orconikidze bana 1925'de "Stalin'e karşı yaz" diyordu.

**Troçki**.- Marx ve Lenin'i kökten biçimde tahrif eden bu buluşa inanmadık. Bu buluşa inanmadık ve bu yüzden biz kötümser ve kuşkucuyuz.

Peki, siz "iyimser" Stalin'in akıl hocasını tanıyor musunuz? Size çok önemli bir belge getirdim. Arzu ederseniz vereceğim. Bu Alman sosyal-yurtseveri Volmar'ın 1879'da yazılmış bir makalesi. Makalenin adı: "Yalıtılmış sosyalist devlet". Bunu çevirebilmek ve her Merkez Komitesi ve Merkez Kontrol Komisyonu üyesine ve tabii her parti üyesine göndermek gerekirdi.

Alman sosyal-demokrat Volmar ulusal sosyalizm kuramını 1879'dan beri savunuyordu, oysa ki onun epigonu Stalin "özgün" kuramını ancak 1924'de imal etmeye girişti. Neden 1879'da? Çünkü bu bir gericilik çağı, dev bir geri çekilme ve Avrupa işçi hareketinin kayma dönemiydi. Paris Komünü 1871'de yenilmişti ve 1879'a dek Fransa'da hiç devrimci hareket olmadı. İngiltere'de liberal sendikalizm, liberal işçi siyaseti tüm çizgiye egemendi. Bu dönem, kıtasal devrimci hareketin olduğu kadar İngiliz devrimci hareketininde de en derin gerileme çağı oldu. Fakat aynı çağda, Almanya'da sosyal-demokrasi hızla gelişiyordu. Bu çelişki Volmar'ı da tek ülkede sosyalizm özgün kuramına götürdü. Volmar'ın sonu ne oldu? Bavyeralı bir sosyal-demokrat, bir baş-sağcı, bir şoven kabuğunda son buldu. Kuşkusuz bugün durumun bambaşka olduğunu mu söyleyeceksiniz? Şurası kesin ki genel durum bugün çok değişik. Fakat şu son yıllarda proletaryanın uğradığı bozgunlar Avrupa'da çok büyük oldu. Dünya devriminin, proletaryanın dolaysız zaferinin umutları -1918/1919'da varolan- bugün bir tarafa atıldı ve çoğunluğun iyimserleri içinde yer alan ve bu umudu yitirenlerden bazıları, böylece

şimdi, uluslararası devrimden vazgeçilebileceği sonucunu çıkarmaya çalışıyorlar. İşte öncelikle tek ülkede sosyalizm kuramıyla temsil edilen "Volmarlaştırma"ya doğru oportünist kaymanın öncülleri.

Bizi bu kuramla ilgili olarak, aynı şekilde onunla ilgisiz olarak kötümserlik ve kuşkuculukla suçluyorsunuz. Biz muhalefet olarak bir "avuç" kötümserler ve kuşkucularız. Parti birlik içinde, içindeki herkes inanç dolu ve iyimser. Tüm bunlar biraz çok basit değil mi? Sorunu böyle koymama izin verin: İkbal avcısı, yani kişisel çıkarlar gözeten bugün muhalefete katılır mı? Bir an ona katılmak ve hemen bir sonraki oturumda partimizin ve ülkemizin "en iyi temsilcileri" kategorisindeki yerini almak yolunda ondan ayrılmak için ikbal avcılarının en alası olmak gerekirdi. Fakat bunlar benzeri görülmedik bir namussuzluğun kişilikleridir. Orta karar bir ikbal avcısı ele alındığında, sorarım size bugünkü koşullarda muhalefete geçerek bir kariyer arayabilir mi? Siz de biliyorsunuz ki hayır. İnsanı muhalefet suçuyla işsizliğe terkederek fabrikalardan, zamanı geldiğinde tüm muhalefettekilerden daha kötü savaşmayacak olan Bolşevik proleterlikten attıkları günümüz koşullarında, çıkarcı kişi muhalefete girer mi? Hayır, çıkarcı muhalefete girmez. Muhalefetçi işçiler örneği bize, baskıya karşın, hâlâ parti saflarında görüşleri için savaşma cesareti olan insanların varolduğunu gösteriyor. Her devrimcinin birinci niteliği akıntıya karşı bile gitmeyi, görüşleri için en zor koşullarda olsa bile mücadele etmeyi bilmektir. Size bir kez daha soruyorum: Bayağı insanlar, çıkarcılar, bürokratlar muhalefete gelirler mi? Ah, kesinlikle hayır, gelmezler. Ya aile yükü altındaki yorgun devrim tarafından düş kırıklığına uğratılmış, durgunluk nedeniyle partide kalan işçiler? Hayır gelmezler. Derler ki: "Gerçekte yönetim kötü, fakat ne isterlerse yapsınlar onlara, ben başımı belaya sokmak istemiyorum!"

Öyleyse bugün muhalefete girmek için hangi niteliklere sahip olmak gerekir? Davasına, yani gerçek bir devrimci inanç olan proleter devrimi davasına sağlam bir inancın olması gerekir. Ve siz koruyucu bir renkten başka bir şey olmayan bir inanç istiyorsunuz ancak: Bu da yönetimin isteğine göre oy vermekten, sosyalist vatanı basit bir parti komitesiyle özdeşleştirmekten, tutumunu sekreteryanınkine göre düzenlemekten ibarettir. Sanayide, yönetimde kaygısız olmak için

çalışıyorsanız, grubunuzun parti komitesi çevresinde, ya da vilayetinizin parti komitesi sekreterinin çevresinde güvence ararsınız. İnancınızın mutlak karakteri neyle doğrulanmıştır? Yüzde yüz oyla. Bu zorunlu oy vermede yer almak istemeyen sıvışmaya çalışır. Fakat hücre sekreteri onu tutar: "Oy atmak zorundasın ve sana söylendiği gibi atacaksın." Oy atmayı reddedenler hemen saptanır. Ve siz tüm bunları proletaryadan gizleyeceğinizi sanıyorsunuz. Hadi canım! Sorarım size: Kiminle oynuyorsunuz! Her zaman yüzde yüz sizinle beraber oy atan, dün emir üzerine Troçki'nin, bugün Zinoviev'in başına bela olan, yarın Buharin'in ve Rıkov'unkine bela olacaktır. Bu kişi hiç bir zaman devrimin kötü günlerinin emin bir askeri olmayacaktır. Muhalefetse, korkunç bir sapma ve resmi baskı döneminde bağlılığını ve cesaretini gösteriyor, teslim olmuyor, tam tersine çevresinde ne satın alınabilir ne de korkutulabilir olan en değerli savaşkan öğeleri topluyor.

**Jansson**.- İkbal avcıları ve çıkarcılar muhalefet saflarında da bulunuyor.

**Troçki**.- Adlandırın onları. Beraber safdışı edelim, adlandırın öyleyse! Neredeler? Muhalefetin ana çekirdeği ne korkutulabilir ne de satın alınabilir unsurlardan oluşur.

Parti yönetimi partiyi susturuyor, sıkıyor ve zincire vuruyor Ülkede meydana gelen savaş tehlikesinin ilk gürültülerine çarpıp kaldığımız ve savaş olursa çok daha yaman bir biçimde çarpacağımız, o derin sınıfsal süreci gizliyor.

Bugünkü yönetim tehlikenin nereden geldiğini açık ve namuslu biçimde söylemeye izin vermeyerek proletarya öncüsünün karakterini çarpıtıyor -ve şu son proletaryanın siyasal olarak geri çekilme döneminde proletaryayı tehdit eden tehlike proleter olmayan sınıflardan geliyor, oysa ki diğer sınıflar güç kazanmaktalar.

İşçi devleti sorunu bununla ilgili. *Pravda* yoluyla sistematik olarak yayılan sayısız ve utanç verici yalanlardan birinde görüldüğü kadarıyla benim devletimizin işçi devleti olmadığını ilan etmemmiş. Bunu da, basitçe Molotov'unkine karşı, Lenin'in sovyet devletine değgin tutumunu sunduğum ve yeniden gözden geçirmediğim bir stenogramı çarpıtarak yapıyorlar. Lenin, Çarlık aygıtında ne kadar kötü

şey varsa çoğunu aldığımızı söylüyordu. Ne diyorsunuz bugün? Bir işçi devleti fetişi yaratıyor ve onu "Tanrının lütfuyla" kurulmuş bir devlet türü olarak kutlulaştırmak istiyorsunuz. Bu kutlulaştırmanın tipik kuramcısı kimdir? Molotov. Onun değerliliği buradadır. Beyanlarını bir kez daha okumak istiyorum size. Benim Molotov eleştirimi gizlediniz ve *Pravda* onu tahrif etti.

Bakın işte Molotov, Kamenev'e karşı, Moskova vilayeti XIV. Parti Konferansında (*Pravda*, 13 Aralık 1925) ne ilan etti: "Devletimiz bir işçi devletidir... Fakat gelin görün ki bize iyi durumda şöylece tanımlanabilen bir formül öneriyorlar: Devletimizin işçi sınıfına biraz daha çok yaklaşmak... Bu nasıl olabilir... Bu nasıl olabilir? Devletimizin işçilerine yaklaşmak görevini yerine getirmek zorundayız - fakat devletimiz nasıldır, kime aittir? İşçilere mi, değil mi? Devletimiz proletarya devleti değil midir? Devlete, yani iktidarda olan işçi sınıfına ve işçilerin kendilerinin yönettiği devlete nasıl yaklaşılabilir?" İşte Molotov'un sözleri. Bu, yoldaşlar, şimdiki işçi devletinin Leninist görüşünün, yani ancak dev bir eleştiri, düzeltme ve iyileştirme çalışmasıyla devletin gerçek ve temelli bir işçi devleti olacağı görüşünün en alıkça eleştirisidir. Oysa Molotov'a göre şimdiki devlet, kitlelere daha şimdiden yaklaşması mümkün olmayan mutlak bir işçi devleti türüdür. Benim itirazıma, ya da daha doğrusu benim sovyet devletinin Leninist çözümlemesi çalışmama karşı koyan bu bürokratik fetişizmdir. (*Çeşitli gürültüler.*)

Şöyle denecektir: "Öyleyse ne yapmak gerekir?" Eğer açıkça buna karşı yapacak bir şey yok diyorsanız, bu durumda, devrimi yitirilmiş olarak görüyorsunuz demektir. Çünkü bugün girmiş olduğu yolda, devrim telef olmak durumundadır. Öyleyse gerçek kötümserler sizlersiniz, ne denli hoşnut kötümserler olsanız da. Bununla beraber, siyaseti değiştirerek durum da pekala değiştirilebilir. Fakat *ne yapmak gerektiğine* karar vermeden önce, *ne olduğunu*, süreçlerin hangi yönlerde meydana geldiğini söylemek gerekir.

Konuttan meydana gelenlerden çok daha önemli bir sorunu ele alırsanız, sizin için doğrulaması kolay rakamlarla ifade edilen iki süreç saptarsınız. Proletarya gitgide dar konutlara tıkılıp kalıyor, oysaki diğer sınıflar, gitgide refaha gömülüyorlar. Bir çok inşaatın yapıl-

dığı köylerden söz etmiyorum. Doğaldır ki inşaat yapanlar yoksul kişiler değil, yüksek toplumsal kesimler, *kulak* ve orta köylüdür. Ya kentlerde? "Zanaatçılar" denen, yani küçük burjuvazi, küçük patronlar, tüccarlar, uzmanlar için, herkesin payına düşen hava kübü bu yıl geçen yıldakinden daha büyük. Oysa ki her işçi için, ortaya çıkan tam tersi.

Ne yapmak gerektiği konusunda tartışmadan önce namusluca olguları saptamak gerekir. Bu aynı zamanda yaşam koşulları, edebiyat, tiyatro, siyasette de böyledir, konut sorununda olduğu gibi. İşçi olmayan sınıflar genişliyor, serpiliyorlar, oysa ki proletarya geriliyor ve daralıyor. Yineliyorum, maddi alanda burjuva sınıfların genişlemesinde -bunu sokaklarda, mağazalarda, tramvayda, konutlarda görebilirsiniz-, siyasal alanda proletaryanın bütününde daralmasında olduğu gibi, *parti yönetimimiz proletarya sınıfının geri çekilmesini artırıyor.* İşte burada yatıyor, baş olgu. Tehdit eden saldırı sağdan geliyor. Proleter olmayan sınıfları ortaya çıkarıyoruz. Bizim eleştirimiz, proletaryanın bilincinde, durumlar ne olursa olsun, iktidarın sonsuza dek elde kalacağını ve sovyet devletinin her koşulda bir işçi devletinin mutlak bir türü olduğunu hayal etmemesi için, yaklaşan tehlike üzerine dikkat çekmeye çalışmak zorundadır. Proleterin, belirli bir tarihsel dönemde, özellikle yönetimin yanlış bir siyasetiyle, sovyet devletinin proleter temelini yitirip, burjuvazinin eline geçecek bir aygıt olabileceğini, sonra da sovyet görünümünü atarak iktidarını Bonapartist bir iktidara dönüştürebileceğini anlaması gerek. *Yanlış* bir siyasal çizgiyle, bu tehlike tamamen gerçek olur.

Uluslararası devrim olmaksızın sosyalizm kurulamaz. Purcell'i destekleme üzerinde değil, uluslararası devrim üzerinde odaklanmış doğru bir siyaset olmaksızın sosyalizm yalnız kurulamaz değil, sovyet iktidarı da yıkıma doğru gider. Proletaryanın bunu anlaması gerek. Bizim muhalefet olarak yanılgımız ve suçumuz, devrimimizi tehdit eden tehlikeler konusunda susmak ve gözlerimizi "iyimserlikle" kapamak istemeyişimizdir. Gerçek tehlike sağdan geliyor -aktarma kayışından başka bir şey olmayan partimizin sağ kanadından değil. Gerçek ve asıl tehlike başlarını kaldıran ve ideologları, Lenin'in özel bir dikkat gösterdiği ve ona karşı cephe kurduğu, zeki ve açık görüş-

lü burjuva Ustryalov olan burjuva sınıflardan geliyor. Bildiğiniz gibi Ustryalov'u destekleyen biz değil, Stalin'dir. 1926 sonbaharında Ustryalov şöyle yazıyordu: "Şimdi yeni bir manevra, yeni bir itiş gerekli: mecazi bir anlatımla ifade etmek gerekirse, bir *yeni-NEP*. Bu açıdan belirtmek gerekir ki, partinin yakın zamanda muhalefete verdiği bir çok ödün bizde ciddi kaygılar uyandırmamazlık edemez." Ve daha ilerde: "Muhalefet önderlerinin *mea culpa*'sı* tek yanlı ve koşulsuz uzlaşmalarının sonucuysa, övünç Siyasal Büro'nundur. Fakat onlarla yapılan bir uzlaşmanın meyvasıysa kötü. Bu durumda, mücadele kaçınılmaz olarak yeniden kök salacaktı. Muzaffer Merkez Komitesi'nin, muhalefetin yok edici virüsüne karşı içsel bir bağışıklık kazanması zorunludur. Muhalefetin bozguna uğraması için bütün yolları ortaya koyması zorunludur... Yoksa bu, ülke için büyük bir yıkım olurdu... İşte böyle -diye sürdürür Ustryalov- düşünmelidir olayları Rusya'da kalan aydınlar, iş adamları, uzmanlar ve devrimin değil evrimin ideologları." Ve Ustryalov'un çıkardığı sonuç: "İşte bu nedenle.... temelde bugün Stalin'den yanayız." Ne yanıt verirsiniz buna?

Muhalefeti Merkez Komitesi'nden, şimdilik yalnızca buradan çıkartmak istiyorsunuz. Burjuva Ustryalov Fransız Devrimi tarihini biliyor, hem de çok iyi. Ve bu burjuvazinin duygularının tercümanı, bizzat Bolşeviklerdeki bir sapmanın, yeni burjuvazinin iktidara geçişinin en acımasız bir biçimi olduğunu iyi anlıyor. Ustryalov Stalinci Merkez Komite'yi destekliyerek, muhalefetin yok edici virüsüne karşı korumanın (neyi?) gerekli olduğunu yazıyor. Demek ki muhalefetin, ortadan kaldırılması gerekli yok edici bir virüs olduğunu düşünmede o da sizinle uyum içinde; Yoksa bu "ülke için büyük bir yıkım" olurdu. Böyle ifade ediyor Ustryalov. İşte bu nedenle yalnızca bize karşı değil, dahası Stalin'i destekliyor. Bunun üstünde bir düşünün. Muhalefetin İngiliz parasıyla çalıştığına inanan cahil, bilinçsiz, ya da aldanmış kişiler karşısında değilsiniz; hayır Ustrialov ne dediğini ve nereye gittiğini bilen bilinçli bir insan. Neden öyleyse sizi destekliyor? Neyi savunuyor sizinle birlikte?

---

* Kusurlarını kabul etme.

Geçenlerde bana Soltz[1] yoldaşın, muhalefetin bildirisini imzalayan yoldaşlardan biriyle bir konuşması sırasında Fransız Devrimi'yle bir benzerlik kurduğunu söylediler. Aslında bunun iyi bir yöntem olduğunu düşünüyorum. Bugün parti için Fransız Devrimi' nin, özellikle de son döneminin gerçek tarihini ve Marksist yorumunu yeniden gözden geçirmenin iyi olacağına inanıyorum. Soltz yoldaş şimdi burada: Kime ne dediğini iyi bilir ve yanlış şeyler söylersem dediklerimi hemen düzeltebilir. "83'ler Bildirisi ne anlama geliyor?" demiş Soltz. "Bizi nereye sürüklüyor? Fransız Devrimi tarihini ve bunun nereye ulaştığını biliyorsunuz. Tutuklamalar ve giyotine." Soltz yoldaşın konuştuğu Vorobyev yoldaş da ona sormuş: "Ne demek yani? Bizi giyotine çekmeye mi hazırlanıyorsunuz?" Konuyu yeni baştan ele alarak Soltz ona açıklamış: "Yani siz Robespierre'nin Danton'u giyotine yolladığında acıma duymadığını mı düşünüyorsunuz? Sonradan Robespierre de aynı yerden geçmek zorunda kaldı... Yani bunun can sıkıcı olmadığını mı düşünüyorsunuz? Yine de, bu gerekiyordu." Bu konuşmanın özeti böyle. Ben de Fransız Devrimi üzerine bildiklerimiz ne pahasına olursa olsun tazelensin diyorum. Bu mutlak gerekli. Bir Marksist olmayan, fakat halkın duygularını ve devrimci sınıfının temel taşlarını Jaurès'den daha iyi kavrayan Kropotkin'den başlanabilir ancak. Fransız Devrimi sırasında bir sürü kişi idam edildi. Biz de epeyi insanı kurşuna dizdik. Fakat Fransız Devrimi, biri şöyle cereyan eden (*konuşmacı yükselen bir eğri çizer*), ve diğeri böyle cereyan eden (*alçalan eğri*) iki bölümden oluşur. Anlaşılması gereken budur. Evre yukarı doğru bir eğri durumundayken, Fransız Jakobenleri, o zamanın Bolşevikleri, kralcıları ve Jironden'leri astılar. Biz muhalefet olarak, bu evreyi sizinle birlikte Beyaz Muhafızları ve Jironden'leri kurşuna dizdiğimiz zaman yaşadık. Sonra Fransa'da Fransız Ustryalov'cuları ve yarı-Ustryalovcuları, Termidorcular, Bonapartistler ve sağ Jakobenler, sol Jakobenler'i ve o zamanın Bolşeviklerini sürmeye ve kurşuna dizmeye giriştikleri zaman yeni bir evre başladı. Soltz yoldaşın benzetmesini sonuna dek düşünmesini, bi-

1. Mahkemenin, yani Merkez Kontrol Komisyonu prezidyumunun üyelerinden biri.

zi öldürmeye hazırlanmanın hangi dönem içinde olduğunu ilk önce kendisine sormasını çok isterdim. (*çeşitli gürültüler*) Burada şaka yapmak söz konusu değil. Devrim ciddi bir şeydir. Bizim içimizde kurşuna dizilmekten korkan bir tek kişi yoktur. Biz hepimiz eski devrimcileriz. Fakat kimin kurşuna dizileceğini ve bunun hangi "evrede" olacağını bilmek gerekir. Biz kurşuna dizdiğimiz zaman hangi evrede olduğumuzu doğru olarak biliyorduk. Fakat bugün siz açıkça, bizi kurşuna dizme hazırlığınızın hangi evre içinde bulunduğunu anlıyor musunuz? Soltz yoldaş, sizin bizi Ustryalovcu ve Termidorcu evrede kurşuna dizmeye hazırlanmanızdan kaygı duyuyorum.

Bizde "Termidoryanşçina" terimi kullanıldığında, bunun bir sövgü olduğu düşünülür. Burada gerçek karşı-devrimcilerden, krallığın bilinçli partizanları ve benzerlerinden söz edildiğine inanılır. Bununla beraber, onlar hiç de böyle değildiler! Termidorcular yalnızca sağa doğru evrilmiş Jakobenlerdi. Therkobin örgütü -o zamanın Bolşevikleri- sınıf çelişkilerinin baskısıyla Robespiere gurubunun yok edilmesi gerektiği kanısına çok daha çabuk vardı. 9 Thermidor'un ertesi günü şöyle dediklerine inanıyor musunuz: "İktidarı burjuvazinin eline geri vermeye doğru gidiyoruz." Hayır, hayır, hiç te böyle değil! Alın o çağın bütün gazetelerini. Şöyle diyorlardı: "Partinin sükunetini bozan bir avuç insanı yok ettik; bunlar artık öldüğünden, devrim kesinlikle zafer kazanacaktır." Eğer Soltz yoldaş bundan kuşku duyuyorsa...

**Soltz**.- Benim sözlerimi hemen hemen kelime kelime olarak yineliyorsunuz.

**Troçki**.- Daha iyi ya. Bu konuda hemfikirsek, Soltz yoldaş, bu muhalefetin ezilmesini başlatmaya hazırlanmanızın hangi evreye göre olacağını bilmenize yardım edecektir. Şurası kesin ki, partinin sınıf çizgisi gerektiği gibi düzeltilmezse, parti içinde Ustryalov'un belirttiği çizgi, yani muhalefete karşı acımasız bir mücadele çizgisi izlenmek zorunda kalınır.

Size sağ Jakobenlerden, Termidorculardan biri olan Brival'in, Robespierre ve diğer Jakobenlerin devrim mahkemesine teslim edildiği Konvansiyon oturumunda geçen bir olay hakkında ne söylediğinden söz edeceğim: "Yurtseverlik cübbesine bürünen entrikacılar ve

karşı-devrimciler özgürlüğü yitirtmek istediler. Konvansiyon onları tutuklu halde tutma kararı aldı. Bu temsilciler Robespierre, Couthon, Saint-Just, Lebas, oğul Robespierre'dir. "Sizin düşünceniz nedir?" diye sordu bana başkan. Şöyle yanıt verdim: "Hep zamanın ilkelerinden esinlenerek oyunu Konvansiyon'a verdiği gibi Kurucu Meclis'e veren, şimdi de oyunu tutuklamadan yana verdi; ben bu tedbiri önerenlerden biri olarak daha fazlasını da yaptım; öte yandan sekreter olarak bu kararnameyi imzalayıp Konvansiyon'a yollamakta acele ettim." Bakın ne diyordu o zamanın Soltz'u ve Jansson'u: Karşı-devrimciler Robespierre ve taraftarlarıdır. "Hep zamanın ilkelerinden esinlenerek oy veren", bu çağın dilinde "hep Bolşevik olan" demeye geliyordu. Brival kendini bir eski-Bolşevik görüyordu. Aynı şekilde bugün de "imzalayıp yollamakta" acele eden sekreterler var.

Konvansiyon'un Robespierre, Saint-Just ve yol arkadaşlarının yok edilmesinden sonraki, Fransa'ya, vatana, halka bildirgesini dinleyin bir de: "Yurttaşlar, dış düşmanlara karşı kazandığımız parlak zaferlerin yanında, yeni bir tehlike tehdit ediyor Cumhuriyet'i... Yurttaşlar *vatan ve birkaç yalıtılmış birey arasında* seçme yapmakta tereddüt ederlerse, Konvansiyon'un yapıtı kısır kalacaktır ve ordunun yiğitliği tüm anlamını yitirecektir. Vatanın sesine boyun eğiniz, zararlı aristokratların ve halk düşmanlarının saflarına girmeyiniz, vatanı siz kurtaracaksınız!"

Devrimin zaferine götüren yol üzerinde, "birkaç yalıtılmış bireyin" çıkarlarının bulunduğunu sanıyorlardı; bu "yalıtılmış bireylerin" bu çağdaki alt toplumsal kesimlerinin temel devrimci gücünü ifade ettiğini anlamıyorlardı. Bu "birkaç birey" "neo-NEP"e ve Bonaportizme karşı çıkan kendiliğinden devrimci gücü kendilerinde yansıtıyorlardı. Termidorcular, kişilerin yer değiştirmesinin söz konusu olduğunu sanıyorlardı, bir sınıfsal yer değiştirmenin söz konusu olduğunu anlamaksızın. "Vatanın sesini dinleyin, zararlı aristokratların saflarına girmeyin!" Aristokratlar dediği, Robespierre'in arkadaşları. Bugün Jansson'un ağzından bana yönelik olarak, bu aynı "aristokrat" sıfatını duymadık mı?

Size devrimci Jakobenler'in o zamanın Chamberlain'i olan, Pitt'in ajanı olarak gösterildikleri makaleleri sıralayabilirim. Gerçekte

benzetme çarpıcı! Chamberlain, kursak büyüklüğü bakımından bugünün Pitt'i. Aulard'ın tarihini alın ele: "Düşmanlar Robespierre'i ve arkadaşlarını öldürmekle yetinmediler; onları Fransa'nın gözünde kralcı ve yabancılar tarafından satın alınmış kişiler olarak göstererek iftira da attılar." Metni olduğu gibi aktarıyorum. Oysa *Pravda*'nın makalesi "Muhalefetin yolu" da aynı yolda ilerlemiyor mu? *Pravda*'nın son baş makalesini okuyan kişinin buradan çıkan kokuyu duyması gerek. Bu "ikinci evre" kokusu, koklama duyusunu mahveder. İkinci evre kokusu daha şimdiden, partimizin resmi kurumlarına sızan ve proletaryanın öncüsünü silahsızlandıran "Ustryalovşçna"dır, ve de parti yönetimi Termidor'a karşı mücadele veren herkese baskı yapıyor. Partinin en basit üyesi bile bunalıyor. Alt kademe işçisi susuyor.

Sessizliği dayatmak için partinin yeniden bir "temizlikten" geçirilmesini istiyorsunuz. İşte partide egemenlik süren yönetim budur. Jakoben klüpleri tarihini anımsayın. Temizlikte iki evre vardı. Dalga yükseldiği zaman ılımlılar ortadan kaldırıldı; eğri alçaldığı zaman devrimci Jakobenlerin ortadan kaldırılmasına girişildi. Bu nereye götürdü Jakoben klüplerini? Susmanın, yüzde yüz bir oybirliğiyle oy kullanmanın, her türlü eleştiri yapmaktan sakınmanın, yukarının öğütlerine göre düşünmenin zorunlu olduğu ve aynı zamanda partinin kendi kendine yeterli bir iktidar aygıtı değil, canlı, bağımsız bir organizma olduğunu düşünmenin bir tarafa atıldığı anonim bir terör rejimine. O zamanın Merkez Kontrol Komisyonu - sizin görevlerinizi yapan kurumlar da vardı- bütün devrimlerde olduğu gibi, iki evreden geçti. İkinci evrede, parti üyelerinin oturup düşünme alışkanlıklarını önledi, ve aynı zamanda onları yukarıdan gelen her şeyi bir amentü olarak kabule zorladı. Ve devrimin ocakları, Jakoben klüpleri, Napolyon'un gelecekteki memurlarının fidelerini oluşturdular. Fransız Devrimi üzerine bilgi edinmek kesinlikle gereklidir. Fakat onu tekrarlamak da gerekli mi? (*Çeşitli gürültüler.*)Bunu fraksiyoncu bir iğneleme olarak söylemiyoruz. Hiç kimse anlamsız ve önemsiz şeyler için, sizinle tehlikeye soktuğumuz büyük şeyleri tehlikeye sokmak istemez. Bu sorunlar üzerine bu kurulda verdiğim son bildiriler mi bunlar, bilmiyorum. Konuşmamın ba-

şında sözettiğim programı hangi tutumla yerine getireceğinizi bilmiyorum. Fakat bana vermiş olduğunuz bu zamanı ve bu yirmi dakikayı bana karşı yönelttiğiniz soysuz ve acınacak suçlamaları çürütmek için değil, fakat uyuşmazlıklarımızın başlıca sorunlarını yerli yerine oturtmak için kullanmak istedim.

Hizipleşmeden kaçınmak için ne yapmalı? Hatta bundan kaçınılabilir mi? Emperyalist savaş öncesi, devrim öncesi ve karşıtlıkların görece ağır bir birikimi koşullarında yaşasaydık, sanırım hizipleşme, birliğin korunmasından sonsuzca daha kolay olurdu. Görüş ayrılıklarının derinliği yönünden insanın kendini aldatması bile suç olurdu. Fakat bugün durum değişik. Görüş ayrılıklarımız bambaşka bir biçimde azdı ve karşıtlıklar çok fazla büyüdü. Tüm bu son dönemde, Çin Devrimi'nin evrimi uyuşmazlıklarımızın yeniden dikkate değer ölçüde çoğaldığını gösterdi. Fakat aynı zamanda, bizim, ilk olarak, partide yoğunlaşmış uçsuz bucaksız bir devrimci gücümüz, Lenin'in çalışmalarında, partinin program ve geleneklerinde birikmiş uçsuz bucaksız zenginlikte deneyimlerimiz var. Bu sermayenin büyük bir bölümünü savurduk, onun yerine bugün partinin basınında egemenliğini sürdüren "yeni okulun" ucuz ürünlerinden büyük bir bölüm koyduk, fakat bize hâlâ çok miktarda saf altın kaldı. İkinci olarak, güncel dönem, ani dönemeçlerin, dev olayların, bilgi edinmenin gerekli ve mümkün olduğu muazzam derslerin tarihsel bir dönemidir. Birbiriyle karşı karşıya gelen iki siyasal çizgiyi doğrulamayı sağlayan büyük olaylar meydana geldi. Yalnızca, bu olayları gizlemeye çalışmayın, er ya da geç, bunlar öğrenilecek. Proletaryanın zaferlerini ve bozgunlarını gizlemek mümkün değildir. Parti bu derslerin bilinmesini ve bunların özümlenmesini kolaylaştırabilir, ya da güçleştirebilir. Siz güçleştiriyorsunuz. İşte bu nedenle bizler iyimseriz. Biz Ekim Devrimi'nin siyasal çizgisi için mücadele ediyoruz ve edeceğiz. Partimizin proleter çoğunluğunun bilincinde kök salacağından kuşku duymadığımız çizgimizin doğruluğuna öylesine derinlikle inanıyoruz.

Nedir öyleyse bu koşullarda Merkez Kontrol Komisyonu'nun ödevi? Bu ödevin, bu ani dönemeçler döneminde, dev olaylarda birbiriyle kapışan siyasal çizgilerin sarsıntısız olarak doğrulanmasını sağlamak amacıyla, parti içinde daha yumuşak ve daha sağlıklı bir yöne-

tim yaratmaktan ibaret olduğunu düşünüyorum. Partiye, büyük olaylar üzerine dayanarak, ideolojik öz-eleştiriler yapma olanağı vermek gerekir. Buna karar verildiği takdirde parti bir ya da iki yıl içinde yerine oturacaktır. Hızlı gitmemek gerekir, sonradan onarılması güç olacak kararlar almamak gerekir. Şöyle demek zorunda kalmamak için koruyun kendinizi: "Korumak zorunda olduğumuz şeyler üzerine ayrıldık, ayrılmak zorunda olduğumuz şeyleri koruduk!"

## İkinci Konuşma

**TROÇKİ** - Orconikidze yoldaşın bildirisinden hoşnutlukla not alıyorum. Bana göre olduğu gibi, ona göre de bürokratizmin bu son yılda geliştiği bilidiriliyor. Sorun basit olarak memurların sayısında değil, yönetimde, siyasal gidişatta, yöneticilerin yönetilenlerle olan ilişki biçimindedir. İlçe komitesi sekreteri Yakovlev'in muhalefete karşı fraksiyoncu bir açıklamada bulunduğu bir ilçenin militanlarının gizli bir toplantısında, bir kadın işçi söz almış ve hemen hemen şu sözleri söylemişti: "Tüm bunlar doğru, muhaletefi yenmek gerek, fakat kötü olan, iyi giyimli bir kişi ilçe komitesine geldiğinde hemen kabul ediliyor, oysaki daha kötü giyimli bayağı bir kadın işçi uzun zaman giriş odasında beklemek zorundadır." Bunlar ilçe komitesi üyesi bir kadın işçinin açıklamalarıdır. Bu gibi olaylara git gide daha çok rasltlanıyor. Bunlar yalnızca bürokratların sayısının arttığını değil, fakat yönetici çevrelerin git gide NEP-sonrası sovyet toplumunun yüksek toplumsal kesimleriyle bütünleştiğini, iki ayrı kat, iki farklı yaşam biçimi, iki çeşit alışkı, iki çeşit ilişki, ya da kısaca eğer gelişmeye devam ederse bir siyasal iktidar ikiliğine dönüşebilecek olan, varolma koşullarında bir ikilik doğduğunu gösteriyor. Oysa bir siyasal iktidar ikiliği daha şimdiden proletarya diktatörlüğü için dolaysız bir tehdit olacaktır. Sovyet ve parti çevrelerine bağlı olan kentli kişilerin dikkate değer bir toplumsal kesimi, öğleden sora üçe dek memur olarak; üçten sonra basit kişiler olarak yaşarlar, parti merkez komitesini eleştirirler ve çarşamba günü[1] saat altıdan sonra muhalefeti kötümserlikle mahkum ederler.

(1) Komünist hücrelerin toplantı günü.

Bu tipteki parti üyesi tümüyle, özel yaşamında Darwin'in kuramını öğütleyen, fakat gereksinim anında komünyondan geçme belgesini gösteren çarcı memuru anımsatıyor.

Orconikidze yoldaş bürokratizme karşı mücadelede kendisine yardım etmemizi öneriyor. Neden öyleyse muhalefetçileri görevlerinden alıyorsunuz? Muhalefettekilerin ezici çoğunluğunun işlerini kötü yapmalarından, ya da Merkez Komitesi'nin talimatlarına uymadıklarından değil, muhalefete inandıkları iddiasıyla görevlerinden alındığını iddia ediyorum! Onlar "Troçkizm" suçuyla işten atıldılar.

En azından bir kez, o da kısa olarak "Troçkizm"den, yani özellikle bu duruşmalara yargıç ya da benzeri nitelikleriyle katılan Yaroslovski'nin ağzı ve kaleminden çıkan siyasal biyografimle ilgili yalandan sözetmek isterim. Partinin tüm eski üyeleri bilirler, bir çok önemli konu üzerine Lenin ve Bolşevik partisiyle mücadele etmiş olduğunu bir çok kez söyledim. Fakat Menşevik olmadım. Menşevizm bir siyasal sınıf çizgisi olarak tasarlanırsa -ve yalnızca böyle tasarlanması gerekir-, ben hiçbir zaman Menşevik olmadım. Örgütlenme alanında, siyasal alanda olduğu gibi sonradan Menşevizm olacak olan akımla 1904'ün ortalarında bozuştum, yani Menşevizm doğduğu, bir siyasal eğilim oluşturmaya başladığı sırada. Liberal burjuvaziyle ilişkiler sorunu üzerine Vera Zassuliç ve Akselrod'un makalesinden sonra Menşevizmin taşralı liberalleri destekleme planıyla vb. bozuştum. Devrimde sınıfların rolleri üzerinde hiç bir zaman Menşevizmle uyum içinde olmadım. Ve bu da en birinci sorundu. Yaroslavski'ler parti ve Enternasyonal'i, yalnızca son on yılın değil, o zamanın sosyal-demokrasisinin başlıca iki fraksiyonunun dışında bulunduğum daha uzak bir geçmişin olguları üzerine de yanıltıyorlar.

Mayıs 1905'deki Bolşevik kongresi, ayaklanma ve geçici hükümet üzerine bir karar onayladı. Bu konuda Krassin yoldaş, doğrusunu söylemek gerekirse, Lenin'in kongrede en büyük övgüleri yağdırdığı kararın tümünde uzun bir değişiklik yaptı. Bu karar tümüyle benim tarafımdan Petersburg'da yazılmış ve Krassin tarafından yayımlanmıştı. Kongrenin oturumlarından birinde Krassin'in bana yazdığı bir mektupta bunun kanıtı var. Ayaklanma ve geçici hükümet üzerine Bolşevik partisi birinci kongresinin başlıca kararının ana bölümü-

nü -tutanaklara bakın- ben yazdım ve bundan gurur duyuyorum. Eleştirmenlerimin buna benzer herhangi bir etkinlikleri oldu mu?

1905'de, özellikle 3 Ocak konusunda köylülere yönelik bir bildirge ile, bir çarcı hükümetin tarımsal yasaları konusundaki bir diğer bildirge başta olmak üzere Bakü'de gizli bir Bolşevik basımevinde basılan bir çok bildirge benim tarafımdan kaleme alınmıştı. 1906'nın Kasım ayında Lenin'in yönettiği *Novaya Jizn*, aldığımız karar konusunda niteliği üzerine *Naçalo*'da çıkan benim makalelerimle dayanışmıştı.

**Orconikidze**.- Bununla birlikte siz *Naçalo*'daydınız, *Novaya Jizn*'de değil.

**Troçki**.- Fakat Lenin'in başında bulunduğu Bolşevik Merkez Komitesi'nin o sırada Bolşeviklerle Menşeviklerin birleşmesi kararı lehinde hemfikir olduğunu unutuyor görünüyorsunuz. Zaten, bundan birkaç hafta sonra *Naçalo*, *Novaya Jizn* ile birleşti ve ard arda benim makalelerimi ateşli biçimde övdü. Bu birlik eğilimi dönemiydi. 1905 sovyetinde Bolşeviklerle omuz omuza çalıştığımı unutuyorsunuz. 1906'da Lenin'in *Novaya Volna*'da, *Taktiğimiz* adlı, devrimde köylülerle ilişkilerimizi tanımlayan, makalemi yayınladığını söylemeyi unutuyorsunuz. 1907'de Londra kongresinde Lenin'in, benim burjuvaziye ve köylülere değgin tutumumu onayladığını söylemeyi unutuyorsunuz. Bolşeviklerle olan uyuşmazlıklarımın hiç bir zaman Rosa Luxemburg ve Karl Liebnecht'inkileri -Bolşevizmle uyuşmazlığa düştükleri sorunlar üzerine- aşmadığını söyleyebilirim. Kim onların Menşevik olduklarını söylemeye yeltenebilir.

Bu sırada Bolşevik değildim. Fakat hiç bir zaman İngiliz-Rus komitesinin ya da Çin Komünist Partisi'nin Kuomintang'a bağımlı kılınması kadar şaşılacak hatalar yapmadım.

**Krivov**- Ya Viyana platformu?

**Troçki** - Ağustos 1912 Bloku'ndan mı sözetmek istiyorsunuz?

**Krivov**- Evet.

**Troçki**.- Bu uzlaştırmacılığın ürünü oldu. Henüz Bolşeviklerle Menşeviklerin birleşmesinin mümkün olduğu umudunu bir tarafa bırakmamıştım. Fakat siz Orconikidze, Yaroslavski ve diğerleri 1917'nin başında -1912'de değil: 1917'de!- Menşeviklerle birlikte

ortak örgütlerde yer aldığınızı unutuyorsunuz. Viyana konferansı bir çok uzlaştırmacılık çabalarından biri oldu. Bolşeviklere karşı Menşeviklerle birlikte bir blok kurmayı hiç düşünmüyordum. Hala Bolşeviklerin Menşeviklerle yeni bir uzlaşmasını ümit ediyordum ve onları birleştirmeye gayret ediyordum. Her zaman olduğu gibi Lenin bu yapay birliği kabul etmedi. Bu uzlaştırmacı çabanın sonunda, biçimsel olarak Menşevik blok içinde bulundum. Fakat hemen ertesi gün Menşeviklere karşı mücadeleye başladım ve savaş bildirisi sırasında, daha o zamandan küçümsenmeyecek düşmanlardık. Bununla birlikte, aynı sırada, Stalin ancak kaba bir uzlaştırmacıydı, hatta en önemli anlarda bile. 1911'de Stalin, Lenin ve Martov'un mücadelesini "bir bardak suda fırtına" olarak niteledi. Bakın bir bolşevik partisi üyesinin yazdığına! 1917'de Stalin Tsereteli'yle birleşmeden yanaydı. 1926'da Stalin Purcell, Çan Kay-Şek, Wang Tin Wei ile bloktan yanadır. Benim hatalarım bu hatalarla hiç de karşılaştırılır değildir. 1914'den 1917'ye dek olan, yani savaş sırasındaki etkinliğim, özellikle o sırada yurtsever ya da Kautskyci olanlar tarafından bir Kuussinen el maharetiyle -şu saf kan sosyal demokrat- acımasızca şekilsizleştiriliyor. Savaşın başında, bana göre iyi yer tutmayan ve tutamayan Zinovyev'in, esas olarak sorunları dosdoğru koyduğunu yazdığı, *Savaş ve Enternasyonal* adlı bir broşür yazdığımı anımsatırım.

**Şklovski**.- Bu 1914'deydi!

**Troçki**.- Çok doğru, 1914'deydi. Bu broşür Almanya, Avusturya ve İsviçre'de aşırı-sol öğelerin silahı haline geldi. Bolşevik olmamama karşın bir enternasyonalist devrimciydim. Sonradan Komünist Enternasyonal'e katılan, onun kurucuları arasında yer alan bir sosyalist ve sendikacı yoldaşlar grubuyla birlikte Fransa'da devrimci çalışmalarda bulundum. Enternasyonalist devrimci olduğumdan dolayı Fransa'dan atıldım. Keza aynı sıfatla İspanya'dan atıldım. New York'ta, Voladarski ve Buharin'le birlikte Noviy Mir'de devrimci çalışmalar yaptım. 1917 Şubat-Mart'ında Noviy Mir için, aynı zamanda Cenevre'de, Lenin'in yazdıklarıyla aynı yönde olan makaleler yazdım, oysa ki Stalin'in Pravda'daki makaleleri bir yarı-Menşevik, bir yarı aşırıcınınkiydi. Kanada'da, Amherst toplama kampında, sonradan Spartakistlerin yanında dövüşen Liebknecht taraftarı Alman tayfalarını örgütledim.

**Orconikidze**- Dört dakikanız kaldı, yoldaş Troçki.

**Troçki**- Henüz devrimimizin "alaca karanlığı" üzerine sorduğunuz soruya yanıtımı bitirmedim.

**Orconikidze**.- Neden biyografiniz üzerinde böylesine uzun zaman durdunuz?

**Troçki**- Bir sanığın biyografisinden söz etmeye hakkı olduğunu ve başkanın bu durumda onun söz süresini kısıtlamayacağını düşünüyorum. Bununla birlikte, biyografim sorununu ilk olarak ortaya atan ben değilim. Bu benim aklıma gelmemişti. Bu olmadan da yeterlice sorun var. Fakat Stalinci fraksiyon tüm siyasal sorunlara biyografim sorununu da soktu. Ve ben yalanları, çürütülemez olgularla karşı çıkarak yanıtlıyorum. Prezidyumdan, devrimimizin daha sonraki durumu üzerine yanıt verebilmek için, bana on beş dakika daha süre vermesini talep ediyorum.

**Orconikidze**.- Önce geri kalan dört dakikanızı bitirin. Devam edip edemeyiceğinize bakacağız.

**Troçki**.- Orconikidze Fransız Devrimi'yle kurduğum benzerlik yüzünden bana sitem etti; hapishaneden, giyotinden, uzaktaki umuttan, alaca karanlıktan vb. söz etmek gerekmezdi. Bu boş inandır: Sözcükler bir işe yaramaz burada. İşe yarayacak olan olgular, eylemler ve yanlış siyasettir. Bu arada şunu söylemek zorundayım ki, bu sorun hiç te benim tutumum yüzünden ortaya çıkmadı. Ben Soltz'un sözleri üzerine temellendirdim sözlerimi. Onun sözleri devrimin yükselen ve alçalan dalgalarını, geçici ya da kesin olanın çeşitli aşamaları sorununu ortaya koymaya vesile oldu. *Geçici* ya da *kesin* olan -tüm sorun burada Orconikidze yoldaş. Bu sorun üzerinde durmadan önce, tüm hücrelerde sizin, Orconikidze yoldaş, çok kolay bir bürokratik el hareketiyle saptırdığınız bu çizgiyi açıkça izleyerek "yeni dışlama" hazırlıkları yapıldığını söylemek zorundayım: bölme ve bastırma çizgisi. Yineliyorum: parti içinde ve partinin tepesinde ne olup bittiğine dair tek söz etmeyerek, çok kolay bir bürokratik el hareketiyle. Tüm hücrelerde, özellikle iyi hazırlanmış konuşmacılar, muhalefet sorununu öyle koyuyorlar ki, bir işçi kalkıyor, çoğunlukla ısmarlama biçimde şöyle diyor: "Neden onlarla birlikte sürükleniyorsunuz, onları kurşuna dizmenin tam sırası değil mi?" Ilımlı ve iki yüzlü bir ta-

vırla konuşmacı "itiraz eder:" "Yoldaşlar çok hızlı gitmemek gerekir." Bu durum şimdi partinin olağan yaşamının bir parçasıdır. Sorun her zaman muhalefetin bilgisi dışında koyuldu. Devrimin ve partinin düşmanları gibi gösterilen muhalefetteki devrimcilerin biyografileri ve muhalefetin platformu, esas olarak Stalinci sinsi telkinlerle, ahlaksızca anıştırmalarla, kaba, namussuz şekilsizleştirmelerle birlikte verildi. Tüm bunları, yapay olarak parti saflarına doldurduğunuz yanıltılan izleyicilerde, bütün olarak yeni, genç üyelerde öfkeli bir tepki uyandırmak ve ardından: "Görüyorsunuz, biz sabırlı olmaya hazırız, fakat kitleler bunu istiyor" diyebilmek için yaptınız. Bu tam bir Stalinci statejidir, siz de az ya da çok bu kampanyanın örgütleyicilerisiniz ve bunun etkilerine uğradığınız zaman: "Parti bunu istiyor, biz hiç bir şey yapamayız..." diyorsunuz.

Orconikidze yoldaşın bana ettiği ikinci sitem, daha genel bir nitelikteki siyasal bir sitemdir. Fransız Devrimi benzetmemin benim kötümserliğimi ele verdiğini ileri sürüyor. "Troçki mi, fakat o devrimin yitirildiğine inanıyor." Eğer devrimin yitirildiğine inansaydım, size karşı mücadele etmemin amacı nedir? Fikirleri böyle düzenlerseniz, her iki uca da varmayı başaramazsınız. İleri sürdüğünüz gibi, sosyalizmin kuruluşuna inanmasaydım, yine ileri sürdüğünüz gibi, niye "mujik'i soymayı" -bu ona karşı kişisel düşmanlıkla yapılmadıkça- size öneriyorum? Eğer devrime inanmasaydım niye öyleyse mücadele edecekmişim? En iyi şey akıntıyı izlemekti. Lütfen anlayın artık bunu. Her kim ki, her durumda, devrimin yitirildiğine inanır, kavgaya atılmaz. Üstelik yoldaşlar, her iki uca da varmayı başaramadınız. Ekim Devrimi yitirilmedi ve ben bunu söylemedim, çünkü böyle düşünmüyorum. Fakat Ekim Devrimi'nin, ciddi olarak böyle bir yola girilirse -ve bu yönde siz bir şeyler yaptınız daha şimdiden- yitirilebileceğini söyledim.

Bu sorun üzerine olan tüm uslamalama biçiminiz, yoldaş Orconikidze, diyalektik değil, mekaniktir: Canlı güçlerin mücadelesini, parti sorununu atlar, bir uçtan diğer uca kadercilikle damgalanmıştır. İyimserliği ve kötümserliği karşı karşıya koyuyorsunuz, sanki iki sabit koşullardan ve siyasetten bağımsız iki kategori söz konusuymuş gibi; size göre, yalnızca "iyimser" ya da "kötümser" olunabilir; yani

ya devrimin tümüyle yitirilmediğine, ya da koşullar ne olursa olsun ve biz ne yaparsak yapalım, devrimin çürümeyeceğine inanılabilir. Şu veya bu anlamda, sizin fikriniz yanlıştır. Devrim daha şimdiden yükseklerden ve alçaklardan geçmedi mi? Ekim Devrimi döneminde muazzam bir devrimci hareket atılımı olmadı mı? Ve Brest-Litovsk sırasında elimiz kolumuz bağlanmadı mı? Lenin'in sol komünistlerle mücadele ettiği zaman, sık sık ani virajlarla karşılaşmak zorunda kalındığından devrim döneminde otomobil kullanmanın çok zor olduğunu söylediğini anımsayın. Brest-Litovsk bir geri çekilme oldu. Kronştadt ayaklanması atlatıldıktan sonra, NEP bir geri çekilme oldu. Oysa, her geri çekilme dalgası, kendi payına, oportünist eğilimleri doğurmadı mı? Ve devrimin bu geri çekilmesi ve düşüşündeki hareketler bir yıl, iki yıl, üç yıl uzadığında kitlenin moral bakımından zayıflamasının partininkinden çok daha derin olduğu açıktr. Orconikidze yoldaş, siz Kafkasyalısınız, dağın doruğuna götüren yolun, düz bir çizgi değil, fakat dönemeçler ve zigzaglar izlediğini ve genellikle sarp bir bayırdan sonra, iki ya da üç verst yokuş aşağı inmek ve sonra, yol aynı şekilde doruğa götürdüğünden, tırmanmak zorunda kalındığını bilirsiniz. Biraz yokuş aşağı inmek zorunda kaldığımda, yolun tümsekli olduğunu ve yeniden yukarı doğru yokuş başladığını bilmem gerekir. "İyimserliğim" adına, genel olarak, yukarı çıkan ve aşağı inen zigzagları hesaba katmazsam, bir dönemeçte arabam boşluğun içine yuvarlanır. Ben şu anki durumda, sizin yolunuzun sağa saptığını ve yokuş aşağı gittiğini söylüyorum. Tehlike sizin bunu farketmemeniz, yani burada gözlerinizi kapatmanızdadır. Dağda gözleri kapatarak ilerlemek tehlikelidir.

1923'ün sonbaharında, Alman Devrimi'nin yükselişine koşut olarak, büyük bir devrimci atılıma tanık olduk. Bunun bozguna uğramasından sonra, bizde de bir geri dönüş başladı. Bu geri dönüşten, Marksizmin ana hatlarıyla mutlak biçimde çelişki içinde olan, yozlaşmanın kuramı, tek ülkede sosyalizm Stalinci kuramı doğdu. 1926'da Çin Devrimi sırasında bizim devrimci durumumuzun düzelmesiyle aynı zamana raslayan güçlü bir atılım meydana geldi. Sonra Çin Devrimi'nin bozgununu izleyen daha duyarlı bir geri dönüş geldi. Tarihsel hareketin eğrisini tüm somut anlamında ele almak gerekir.

1928'de birçok büyük bozguna uğruyoruz. Kendini yıkılmaya bırakan, en sefil korkaktır. Fakat sağ ayağını sol ayağından, devrimin yükselişini düşüşünden ayırmasını bilmeyen kör enayi ve basit bir bürokrattır. Bozgundan sonra, 1924 Ocağında Brandler'le yaptığım bir konuşma sırasında, bana şunu bildirdi: "1923 sonbaharında ben sizle uyum içinde değildim. Çünkü siz çok iyimserdiniz, şimdiyse çok kötümsersiniz; yeniden sizinle uyum içinde olamam." "Brandler yoldaş", diye yanıtladım onu, "sizin hiç bir zaman devrimci omadığınızdan kaygı duyuyorum, çünkü siz devrim yüzünü, ters yüzünden ayırdetmeyi bilmiyorsunuz."

Orconikidze yoldaş devrimin zaferini ya da bozgununu, sürecin diyalektiğiyle, yani siyasetimizin ve amaçların koşullarının karşılıklı eylemiyle olan tüm bağımlılık ilişkisinin dışında görüyor. O sorunu şöyle koyuyor: Ya devrimin kaçınılmaz zaferi, ya kaçınılmaz bozgunu. Oysa ben kendimizi yanıltmaya, şimdi olduğu gibi, ciddi biçimde devam edersek, devrimi yitirebileceğimizi söylüyorum. Fakat hiç bir şey yapmasak da -ve kulak meselesinde ve İngiliz-Rus Komitesi konusunda ve Çin Devrim hakkında-, "her durumda", kazanmak zorunda olan devrime, bunun, doğası gereği zarar vermeyeceğini ileri sürmeyi ancak kayıtsız bürokratlar düşünebilirler. Ve bunlar devrimi yitirmekte olağandışı bir yeteneğe sahiptirler.

Bizim devrimimizi Fransız Devrimi'nden ayıran nedir?

İlk olarak, çağın iktisadi ve sınıfsal temeli. Fransa'da yönetici rolü kentlerin küçük burjuvazisi oynadı; bizde proletarya. İşte bunun sayesinde burjuva devrimi bizde sosyalist devrime dönüşebildi ve böylece büyük zorluklara ve büyük tehlikelere çarpa çarpa gelişebildi. Bu ilk ayrımdır.

İkincisi, Fransa'nın ekonomik ve kültürel açıdan kendisinden çok daha geri feodal uluslarla çevrilmiş olmasıdır. Bizse, teknik ve üretim ilişkisinde bizden çok daha gelişmiş, bizimkinden çok daha güçlü ve kültürlü bir proletaryası olan kapitalist ülkelerle çevriliyiz. Bu ülkelerde, devrim göreceli olarak yakın bir gelecek için ümit edilebilir. Bu, devrimimizin uluslararası konumunun, emperyalizmin bize ölümcül olarak düşman olmasına karşın, geniş bir tarihsel açıdan XVIII. yüzyılın sonundaki Fransa'dakinden sonsuzca daha elverişli olması demektir.

Son olarak, üçüncü ayrım, muazzam içsel ve uluslararası altüst oluşlar çağı olan, emperyalizm çağında yaşıyor olmamızdır; bizim siyasetimizin dayandığı bu büyük yükselen devrimci eğriyi yaratan budur. Fakat bu "eğrinin" koşullar ne olursa olsun bizim tüm zorlukları aşmamızı sağlayacağına inanmamak gerekir. Bu bir hata olurdu. Kapitalizm proletaryayı bir kaç on yıl için ezse bile, bizim sosyalizmi kurabileceğimize inanan hiç birşeyden anlamıyordur. Bu "iyimserlik" değil, fakat ulasal-reformist bir kalın kafalılıktır. Biz ancak dünya devriminin bütünleştirici bir parçası olarak kazanabiliriz. Hala uzun yılların ötesinde olsa da, uluslararası devrime dek varolmamız gerek. Bu ilişkide, siyasetimizin sapması belirleyici bir önem taşır. Doğru bir devrimci yol kabul edersek, uzun yıllar için kendimizi, Komünist Enternasyonal'i sağlamlaştıracağız, sosyalist yolda ilerleyeceğiz ve sonuç dünya devriminin bizi tarihin ulu yedeğine alması olacak.

Partinin sapması başlıca tehlikeyi oluşturur. Devrimci direnişi boğar. Sizin sağa sapmanız neden oluşuyor? Tarım işçisi ve yoksul köylü üzerine değil de, müreffeh köylüye bel bağlamaktan. Kitle üzerine değil de, bürokrat ve memur üzerine yöneliyorsunuz. Aygıta fazlasıyla güveniyorsunuz. Karşılıklı destek, karşılıklı güvence aygıt içinde geniş bir ölçek üzerinde uygulanır ve bu nedenle Orconikidze personelin eksiltilmesinde bile isteğine ulaşamaz. Kitleden bağımsız olmak olgusu, aygıtın üyeleri arasında karşılıklı bir koruma sistemi doğuruyor. Ve iktidarın başlıca destek noktası olarak görülen, işte bu aygıttır. Parti içinde, basit parti üyesi üzerine değil de, hücrenin sekreteri üzerine bel bağlanıyor. Alt kademe proleteri üzerine değil de, Purcell üzerine -Çin'de Şanghay proletaryası üzerine değil, toplarını beraberinde sürükleyen kuli* üzerine; ayaklanan köylü üzerine değil de, Çan Kay-Şek, Wang Tin-wei üzerine yöneliyorsunuz.

Bizim Merkez Komitesi'nden çıkarılmamız sorununu ortaya koyuyorsunuz. Şurası kesin ki, içimizden her biri nerede olursa olsun basit bir parti üyesi olarak çalışacaktır. Fakat bu, sorunu çözmeye yetmeyecek. Bu çıkarmalar yolunda çok daha ileri gitmek zorunda kalacaksınız. Yaşam sizi buna zorlayacak. Önceden durmak ve siyasal yolu değiştirmek yeğdir.

# Muhalefet, Savaş Tehlikesi ve Savunma Sorunları

## Merkez Komite ve Merkez Kontrol Komisyonu'nun olağanüstü toplantısında yapılan konuşma (1 Ağustos 1927)

Troçki ve Zinovyev'in parti Merkez Komitesi'nden çıkarılması sorununu incelemesi gereken Merkez Kontrol Komisyonu Prezidyumu bu konuda sonunda hiç bir karar almadı. Fakat partinin yüksek kurullarından muhalefettekilerin atılması sorunu, Temmuz sonu-Ağustos başında toplanan Merkez Komitesi ve Merkez Kontrol Komisyonu'nun olağanüstü toplantısında yeniden ele alındı.
Burada, Troçki'nin 1 Ağustos 1927'de, savaş tehlikesi ve savunma sorunları üzerine yaptığı konuşmayı yayınlıyoruz.

**Troçki** - Bana kırk beş dakikalık bir süre tanıdınız. Bu sırada incelediğimiz alanın enginliğini göz önüne alarak, kesinlikle kendimi sınırlayarak konuşacağım. Tezleriniz, muhalefetin savaş ve "bozgunculuk" sorunlarına açıkça "Troçkist" bir biçimde yaklaştığını iddia ediyor. İşte bir icat daha! Tezlerinizin 13. maddesi bütünüyle bu saçmalığa ayrılmış. Bütün olarak muhalefet bu noktada, geçmişte Lenin'le aramdaki tümüyle ikincil görüş ayrılıklarından hiç de sorumlu değildir. Kişisel olarak benimle ilgili olanlara gelince, burada bu alıkça sinsi sözlere yanıt verebilirim. Emperyalist savaşın henüz devam ettiği sırada ben, bu konu ve ona karşı yürütülecek mücadele üzerine, Halk Komiserleri Konseyi başkanlığı ve parti merkez komitesi

adına dünya proletaryasına çağrılar kaleme aldım. Partimizin programının savaşa ilişkin, partinin VIII. Kongre'sinin bu konudaki başlıca kararı, bir dizi sovyet kongresinin kararları, büyük ölçüde aynı soruna değinen Komünist Enternasyonal'in I. Kongresi'nin bildirgesi, savaşa, sonuçlarına ve perspektiflerine büyük bir bölüm ayıran Komünist Enternasyonal'in II. Kongresi'nin bildirge-programı benim tarafımdan yazılmışlardır.

Komünist Enternasyonal'in III. Kongresi'nin uluslararası durum, devrim ve savaş perspektifleri üzerine tezlerini ben yazdım. Partinin merkez komitesi tarafından IV. Kongre'ye, uluslararası devrim ve savaş perspektifleri üzerine bir rapor sunmakla görevlendirildim. Komünist Enternasyonal'in V. kongresi için, emperyalist savaşın onuncu yıldönümü dolayısıyla bir bildirge yazdım. Tüm bu belgeler hakkında merkez komitede hiç bir görüş ayrılığı olmadı; yalnızca tartışmasız değil, hemen hemen hiç değiştirilmeksizin kabul edildiler. Sorarım öyleyse, Komünist Enternasyonal'de yerine getirdiğim ağır çalışmada, suçlandığım "sapma" nasıl oldu da hiç kendini hissettirmedi? Gelin görün ki, benim Leninizm'le bozuşmam, Molotov tarafından İngiliz işçilerine önerilen alıkça ve bilgisizce "ekonomik bozgunculuk" sloganına 1926'da karşı çıkmamda yatıyor. Neden öyleyse, benim eleştirimden sonra Molotov saçma sloganını alıp cebine koydu?

**Molotov**.- Hiç bir slogan yoktu.

**Troçki**.- İşte benim dediğim de bu: Slogan değil, budalalık vardı. Kesinlikle budur benim dediğim. (Gülüşmeler.) Hem uzun zamandır hesabı kapanmış, eski ayrılıkları aşırıca abartmak neden gerekti? Neden? Bugünkü gerçek görünür ayrılıkları gizlemek ve kamufle etmek için. Aynı zamanda İngiliz-Rus Komitesi üzerine temellenerek, savaşa karşı devrimci mücadele ve SSCB'nin gerçekten savunulması sorunu ciddi olarak ortaya konabilir mi? İşçi kitleler savaş sırasında genel greve ve ayaklanmaya ve aynı zamanda Purcell'ler, Hicks'ler ve diğer hayinlerle blok yapmaya yöneltilebilir mi? Ben şunu soruyorum, *savunma ruhumuz Bolşevik mi yoksa sendikalist mi olacak*? İşte sorun burada ortaya çıkıyor!

Öncelikle, bu günkü önderlerin, bu noktada geçen yıl boyunca Moskova proletaryasına ne öğrettiğini anımsatacağım. Esas nokta

burada. Moskova komitesinin talimatlarını metinde olduğu gibi okuyorum: "İngiliz-Rus Komitesi SSCB'ye karşı yöneltilen her türlü müdahaleye karşı muazzam bir rol oynayabilir, oynamalı ve oynayacaktır. Uluslararası burjuvazinin tüm yeni bir savaşı kışkırtma çabalarına karşı mücadelede proletaryanın uluslararası güçlerini örgütleyen merkez olacaktır." Molotov burada şöyle dedi: "İngiliz-Rus Komitesi'nin aracılığıyla Amsterdam'ı ufalayacağız." Demek ki, şu an bile hiç bir şey anlamamış. Arkadaşlarının ve düşmanlarının kimler olduğunu bilme sorunu üzerine onları yanıltarak, tüm dünyanın işçilerini olduğu gibi, Moskova işçilerini de paramparça ettiniz.

**Skrıpnik**.- Ne üslup!

**Troçki.-** Üslup sorunun önemiyle ilintili. Tümüyle kendinizi zayıflatarak Amsterdam'la bağlantıya girdiniz. Sendikaların Genel Konseyi şimdi her zaman olduğundan daha oybirlikli -bize karşı!

Bununla birlikte söylemek gerekir ki demin okuduğum Moskova komitesinin utanç verici talimatları, İngiliz-Rus Komitesi'ni korumaktan yana olanların gerçek bakış açısı olan Buharin'in skolastik dalaverelerinden daha tam, daha açık ve daha namusluca ifade ediliyor.

Moskova komitesi bu kentin işçilerine ve Siyasal Büro da, Sovyetler Birliği'nin işçilerine savaş tehlikesi durumunda işçi sınıfımızın İngiliz-Rus Komitesi'nin ipine tutunabileceğini öğretiyordu. Sorun siyasal açıdan böyle konuyordu. Fakat bu ip, çürümüş bir ip durumunda bulundu. *Pravda*'nın cumartesi sayısı Sendikalar Genel Konseyi'nde bir "hainler birleşik cephesinden" söz ediyor. Tomski'nin en sevilen evladı Arthur Cook susuyor. "Tümüyle anlaşılmaz susuş" diye haykırıyor *Pravda*. İşte sizin sonu olmayan nakaratınız! "Tümüyle anlaşılmaz!" Çang Kay-Şek gurubu, yani Purcell ve Hicks üzerine bel bağlayarak işe başladınız ve sonra umutlarınızı "sadık Wang Tin-Wei'ye", diğer bir deyişle Arthur Cook'a bağladınız. Wang Tin-Wei'nin, Buharin'in kendisini sadıkların arasına kaydetmesinden iki gün sonra ihanet etmesi gibi, Cook da ihanet etti. Genel Konsey'de azınlık hareketini eli kolu bağlı olarak bu beylere teslim ettiniz: Bu harekette birbirine yapışıp kalan gerçek devrimcilerle reformistleri karşı karşıya getirmeyi bilmiyorsunuz ve bunu istemiyorsunuz. Bi-

raz daha kalın, fakat bütünüyle çürümüş olanı almak için ince, fakat sağlam ipi geri çevirdiniz. Dar, emniyetsiz bir köprüden geçerken, sınırlı fakat kesin bir dayanak noktası selamete çıkarabilir. Ayağın altında direnci kalmayan çürük bir tahtaya basana yazık olur, düşüş o zaman kaçınılmazdır. Tüm uluslararası alanda güncel siyasetiniz çürümüş tahta siyasetidir. Gitgide Çan Kay-Şek, Feng You-siang, Ten Şan-Çi, Wang Tin-Wei, Purcell, Hicks ve Cook'a bağlanıyorsunuz. Bu tahtalardan her biri en çok gerekli olduğu kesin durumlarda koptu. *Pravda*'nın baş makalesinin Cook konusunda yaptığı gibi, ertesi gün: "Biz bunu her zaman öngörmüştük" diye eklemek için, her seferinde: "Bu tümüyle anlaşılmaz" diyerek başladınız söze.

Çin'deki taktikte ya da daha doğrusu stratejide izlenen tüm davranış çizgisini bütününde inceleyelim.

Kuomingtang devrimde işçi ve köylüleri ardından sürükleyen sonra onlara ihanet eden liberal burjuvazinin partisidir.

Sizin talimatlarınıza uyarak komünist partisi, tüm ihanetlere karşın Kuomintang içinde kalıyor ve onun burjuva disiplinine boyun eğiyor.

Kuomintang'ın bütünü Komünist Enternasyonal'e giriyor ve onun disiplinine *boyun eğmiyor*: Yalnızca Çinli işçi ve köylüleri yanıltmak için onun adından ve yetkesinden yararlanıyor.

Kuomintang, asker-köylüleri avuçlarında tutan kır generallerini içinde barındırıyor.

Geçen Ekim ayının sonunda Moskova, orduya komuta eden toprak sahiplerini korkutmamak için tarım devriminin yayılmamasını istedi. Ordu böylece büyük ve küçük köylü soylularının sosyal güvenlik kurumu haline geldi.

Derebeyleri, askeri kampanyalarını ulusal ve devrimci olarak nitelendirmede hiçbir sakınca görmüyorlar, yeter ki iktidar ve toprak ellerinde kalsın. Genç, güçlü bir devrimci güç oluşturan ve bizim 1905'deki proletaryamızdan hiç te aşağı kalır yanı olmayan proleterya, Kuomintang'ın emrine girene dek kovuşturuldu.

Moskova, Çinli liberallere şu öğüdü veriyor: "*asgari* sayıda bir işçi milisleri örgütlenmesi üzerine bir yasa çıkartın." Ve bu Mart 1927'de oluyor! Bu öğüt yüksek makamlara niçin veriliyor: Şu ilkeli

"azami ölçüde silahlanın" sloganı değil de "asgari sayıda silah verin". Neden azami değil de, asgari? Burjuvaziyi "ürkütmemek", iç savaşı kışkırtmamak için. Fakat bu kaçınılmaz olarak başladı. Sonsuzca daha kan dökücü bir duruma girdi, işçileri silahsız olarak yakaladı ve kan içinde boğdu.

İki gün sonra işçileri ve köylüleri kılıçtan geçiren bu aynı generallerin geri kalanının düzenini bozmamak için, Moskova, "ordunun gerisinde" (sanki devrim gerideymiş gibi) sovyetler kurulmasına karşı çıktı.

Komünistleri Kuomintang'a baş eğmeye zorlayarak ve Kuomintang'ı Komünist Enternasyonal'in yetkesiyle donatarak burjuvaziyi ve toprak sahiplerini güçlendirdik mi? Evet güçlendirdik.

Tarım devriminin ve sovyetlerin gelişimini frenleyerek köylüleri zayıflattık mı? Evet zayıflattık.

İşçilerin güçlerini "asgari silahlanma" ve "sovyete hayır" sloganlarıyla -daha doğrusu burjuva yüksek makamlarına verilen saygılı öğütle- azaltmadık mı? Evet, azalttık. Zaferi daha zor kılmak için ne mümkünse yaptıktan sonra bir bozguna uğramış olmamız şaşırtıcı mı?

Voroşilov tüm bu siyasetin en doğru, en bilinçli ve en açık açıklamasını yaptı: "Köylü devrimi generallerin kuzeye doğru yürüyüşlerini engelleyebilirdi." Askeri bir sefer uğruna devrimi frenlediniz. Çan Kay-Şek'de olayları kesinlikle böyle görüyordu. Devrimin yayılması, muhakkak ki, "ulusal" general kampanyasını daha zora sokardı. Fakat ezilenlerin ezenlere karşı gerçek savaşı devrimin kedisidir. Generallerin savaş seferlerine yardım etmek için devrimi yavaşlattınız ve bağrına düzensizlik soktunuz. İşte buradan, generaller kampanyası yalnızca işçilere ve köylülere karşı değil, aynı zamanda (kesinlikle bu nedenle) ulusal devrime karşı da döndü.

Gereken zamanda komünist partisine tam bir özerklik sağlasaydık, onun basını ve doğru bir taktiği silah gibi kullanmasına yardım etseydik, ona "işçilerin azami ölçüde silahlanması", "köylü savaşının kıra yayılımı" sloganlarını verseydik, komünist partisi her gün değil, her saat büyüyecekti, kadroları devrimci mücadelenin kıvılcımında yıkanmış olacaktı. Kitle hareketinin ilk günlerinden itibaren sovyet-

ler sloganını atmak gerekiyordu. En küçük olanağın bulunduğu her yerde, sovyetlerin gerçekten kurulması yoluna gitmek gerekirdi. Askerleri bunlar içine çekmek gerekiyordu. Tarım devrimi sözde devrimci ordularda düzensizlik yaratacak, fakat düşmanın karşı-devrimci bölüklerini de aynı zamanda bozacaktı. Yalnızca bu tarım devrimi ve sovyetler temelinde, gerçekten devrimci bir ordu, başka bir deyişle işçi ve köylü ordusunu derece derece yaratmak mümkündü.

Yoldaşlar! Burada Savaş ve Bahriye Halk Komiseri olarak değil de, Siyasal Büro üyesi sıfatıyla konuşan Voroşilov'un bir konuşmasını dinledik. Ve ben şunu diyorum: "Bu konuşma kendi başına acıklı bir felakettir. Yitirilen savaşa değer."

**Muhalefet sıralarından sesler**: Doğru!

**Troçki**.- En sonunda Çan Kay-Şek'in gerici kampa geçtiğini kabul ettiğiniz, Mayıs ayında yapılan Komünist Enternasyonal'in Merkez Yürütme Komitesi son olağanüstü toplantısı sırasında siz Wang Tin-We'iye üzerine ve sonra da Ten Şan-Çi'ye bel bağlıyordunuz. Ben Komünist Enternasyonal'in merkez yürütme komitesine bir mektup yazdım. Bu 28 Mayıs'ta olmuştu: "Bu siyasetin iflası mutlak kaçınılmazdır." Ben ne öneriyordum? 28 Mayıs'ta yazdığım metinden aynen okuyorum: "Olağanüstü toplantı Buharin'in kararı üzerine bir çarpı atarak ve onun yerine bir kaç satırlık bir başka tasarı koyarak devam etmeli: 1. işçiler ve köylüler sol Kuomintang önderlerine güvenmek zorunda değiller, fakat askerlerle birleşerek kendi sovyetlerini kurmak zorundalar; 2. sovyetler ileri işçi ve köylüleri silahlandırmak zorundadır; 3. komünist partisi tam özerkliğini sağlamak, günlük basınını yaratmak, sovyetlerin yaratılmasını sağlamak zorundadır; 4. toprak sahiplerinin toprakları hemen işgal edilmek zorundadır; 5. gerici bürokrasi gecikmeksizin yıkılmak zorundadır; 6. hain generaller ve genel olarak karşı-devrimciler anında cezalandırılmalıdır; 7. işçi ve köylü vekilleri konseyleri aracılığıyla bütününde devrimci bir diktatörlük kurulmasına doğru yönelmek gerekir." Ve karşılaştırın şimdi: "Köylerde iç savaşa hayır, yol arkadaşlarını korkutmayalım", "generalleri kızdırmıyalım", "işçilere asgari silahlanma" vb. Bu mu Bolşevizm? Ya bizim tutumumuzun, Siyasal Büro'nun Menşevik tezleriyle nitelendiğini söylemek ne anlama geliyor! Alt üst bir durum-

daki konumunuza döner dönmez, beyaz olana kara demeye sıkı bir biçimde karar verdiniz. Ancak, sizin için bedbaht bir durum var: Berlin'den New York'a kadar uluslararası Menşevizm, Stalino-Buharinci Çin siyasetini onaylıyor ve davanın tümüyle bilincinde olarak, Çin sorununda sizinle siyasal dayanışmaya giriyor.

Şunu iyice anlayın: Söz konusu olan hiç te Çinli Kuomintang militanlarının, sağ ya da sol Çinli paralı askerlerin, İngiliz sendika memurlarının, Çinli ya da İngiliz komünistlerin bireysel ihanetleri değil. Demiryolu üzerinde yolculuk edildiğinde, manzara yer değiştiriyor gibi görünür. Tüm bedbahtlık size güven esinlemesi mümkün olmayanlara inanmanızdan, herşeyden önce, genel olarak tam ortada bulunma taraftarları karşısında olduğu gibi, reformist ve "sol" merkezci dalgalar karşısında da güvensizliğin aşılanmasın gerektiren, kitlelerin devrimci eğitimini küçümsemenizden ibarettir. Bolşevizmin başlıca erdemi, bu güvensizliği en yüksek derecede tutmaktır. Genç partiler, şu an için, hâlâ bunu edinmek ve özümlemek zorundadırlar. Oysaki siz taban tabana zıt bir yönde hareket ettiniz ve ediyorsunuz. Genç partilere liberal burjuvazinin daha çok sola evrim göstereceği umudunu ve sendikaların liberal işçi politikacılarına güvenini aşılıyorsunuz. İngiliz ve Çinli Bolşeviklerin eğitimini engelliyorsunuz. Sizi her seferinde tamamiyle apansızın yakalayan bu "ihanetler" işte buradan kaynaklanıyor.

Muhalefet sizi, Çin Komünist Partisi'nin sizin yönetiminiz altında, kaçınılmaz olarak Menşevik bir siyasete doğru yöneleceği konusunda uyarmıştı; bu uyarı muhalefettekilere en büyük hakaretlerin yağdırılmasına yol açtı. Şimdi, İngiliz Komünist Partisi'nin, sizin ona zorla kabul ettirdiğiniz siyasetin etkisi altında, kaçınılmaz olarak merkezcilik ve işbirlikçilikle zehirlendiğini size bildiriyoruz. Radikal biçimde yöneliminizi değiştirmezseniz, İngiliz Komünist Partisi için bunun sonuçları, Çin Komünist Partisi'ne olanlardan daha iyi olmayacaktır. Bu aynı şekilde Komünist Enternasyonal için de geçerlidir.

Son olarak, Buharino-Stalinci merkeziciliğin, olayların sınanmasına dayanıklı olmadığını anlamak gerekir. İnsanlık tarihinin en büyük olayları devrim ve savaştır. Çin Devrimi'nde merkezci siyaseti sınadık. Bu siyaset, gerektiği gibi varılmış sonuçların, tam ortada bu-

lunan bir eğilimin izini taşıyan talimatlardan çıkmasını gerektirdi. Çin Komünist Partisi bu sonuçları çıkartmak zorunda bırakıldı. İşte bu nedenle -başka türlü de olamazdı- Menşevizme gelindi.

Yönetiminizin Çin'deki işitilmemiş iflası, sizi en zor durumlarda çürük tahtalara tutunmak zorunda bırakan siyaseti artık terketmenizi gerektiriyor.

Devrimden sonra tarihin en büyük sınavı savaştır. Şunu önceden söylüyoruz: Savaş olaylarının karşısında, zigzaglar, akli sınırlılık, ikircilikler, merkezicilik siyasetinden ibaret olan Buharino-Stalinci siyaset üstün gelemez. Bu aynı zamanda, tüm komünist partilerin yöneticilerinin geçtiği tek sınav olan "Gece gündüz 'Troçkizme' karşı oyunuzu kullanmaya hazır mısınız?" sorusuna bir yanıttan ibarettir. Savaş, onları çok daha sorumluluk isteyen gerekliliklerle yüz yüze bırakacaktır. Yine de Kuomintang ve İngiliz-Rus Komitesi karşısında uygulanan siyaset, onların dikkatlerini Amsterdam ve sosyal-demokrasinin üst kademelerine doğru yöneltti. Uzun uzun tartışmak boşuna olacak: İngiliz-Rus Komitesi'nin davranış çizgisi, Sendikalar Genel Konseyi'nin güncel olarak en çürük bölümünü oluşturduğu Amsterdam bürokrasisinin çürük tahtasındaki umut oldu. Savaş durumunda birbiri ardısıra "beklenmedik olaylarla" karşılaşacaksınız. Çürük tahtalar ayaklarınızın altında parçalanacaklar. Savaş, Komünist Enternasyonal'in güncel önderleri arasında kaba bir ayrışmayı körükleyecek. Aralarından belli bir kısmı "biz ciddi olarak SSCB'yi savunmak istiyoruz, bir avuç fanatik olmak istemiyoruz" sloganını atarak Amsterdam'ın tutumunu kabul edecek. Avrupalı komünistlerin diğer kısmı -kesinlikle bunun çoğunluk olacağını sanıyoruz- Lenin'in, Liebknecht'in ve bizim savunduğumuz tutumu alacaklardır. Stalin'in aracı tutumu için hiç yer olmayacaktır. İşte bu nedenle, -bunu açık yüreklilikle söylememe izin veriniz- bir avuç muhalefetçi, ordusuz generaller, vb. üzerine lafazanlıklar bize basitçe gülünç görünüyor. Bolşevikler bunu daha önce 1914 ve 1917'de bir çok kez duydular. Biz yarın ne olacağını açık bir biçimde görüyor ve onu hazırlıyoruz. Şimdiye değin muhalefet saflarında, savunduğu tutuma böylesine ne soluksuz bir inanç, ne de böylesi bir oybirliklilik hiç bir zaman olmamıştı.

**Zinovyev, Kamenev.**- Bu tümüyle doğru!

**Troçki**.- İç siyaset açısından merkezciliğin ağır sapması, savaşın varlığında, kendine daha fazla yer bulamayacaktır. Tüm tartışmalar yoğunlaşacak, sınıflar arasındaki çelişkiler çoğalacak, en keskin yanlarını sunacaklar. O zaman açık ve kesin yanıtlar vermek gerekecek.

Savaş anında neye gereksinmemiz var: "Devrimci birliğe mi", yoksa "kutsal birleşmeye mi" Burjuvazi, savaş ya da savaş tehlikesi dönemleri için "içsel ateşkes" ya da "kutsal birleşme" olarak nitelendirilen özel bir siyaset tutumu icat etti. Bu bütünüyle burjuva görüşünün anlamı, görülüyor ki, sosyal-demokrasi de içinde olmak üzere, tüm burjuva partilerinin ayrılıkları ve kavgalarının, aynı şekilde parti içindeki tartışmaların, savaş sırasında, kitleleri daha iyi sersemleştirmek ve yanıltmak amacıyla sessizliğe gömülmesi gerekliliğinden ibarettir. "Kutsal birleşme", yönetenlerin yönetilenlere karşı komplosunun en üst biçimidir. Partimizin, barış zamanında, siyasal açıdan, işçi sınıfından gizleyeceği bir şey yoksa, siyasal davranış çizgisinin açıklığı ve katıksızlığının, kitlelerle bağlarının sağlamlığının gerçek bir ölüm kalım sorununu oluşturduğu savaş zamanında bunun haydi haydi böyle olması gerektiğini eklemeye gerek yok. İşte bu nedenle, partimizin herhangi bir burjuva partisinden sonsuzca daha merkezileşmiş bir karakteri olsa da, iç savaşın ortasında çetin bir tartışmaya ve parti içi demokrasi aracılığıyla tüm ana sorunları siyasal yönetimden ayrı tutmaya izin verdik. Bu, sayelerinde, partinin doğru bir davranış çizgisi geliştirip güçlendirdiği ve devrimci birliğini sağlamlaştırdığı onsuz olunmaz yılmazlıklarından biri oldu. Doğrusunu söylemek gerekirse daha düne dek, Lenin'in ölümünden sonra, partimizin mutlak biçimde doğru bir yönetiminin parti tarafından denetlenmeye gereksinimi olmayan güvenceli bir durumda olduğunu düşünenler oldu. Bizse tersine, şimdi, her zaman olduğundan daha çok, partimizin tarihi boyunca yönetimin sık sık değişmesi ve denetlenmesi gerektiğine inanıyoruz. Bizim iki yüzlü bir "kutsal birleşmeye" değil, fakat namuslu bir devrimci birliğe gereksinmemiz var!

Merkezci ara tutum savaş zamanında yerinde tutunamaz. Ya sağa, ya sola, diğer bir deyişle ya Termidor, ya da Muhalefet yoluna doğru yönelmek zorunda kalacaktır. (Çeşitli gürültüler.)

Savaş durumunda Termidorcu yol izlenerek zafer kazanılabilir mi? Genel bir açıdan olaylar incelenirse, böyle bir zafer mümkündür. Bunun için dış ticaret tekelini ortadan kaldırmak; kulak'a iki kat daha çok iç ve dış satım yapabilme olanağını vermek; ağırlığıyla orta köylüyü ezmesine izin vermek; yoksul köylüyü kulak'a baş eğmekten başka bir çıkış yolu olmadığına inanmaya zorlamak; bürokrasinin ve idarenin önemini yükseltmek ve sağlamlaştırmak; "korporatist yönde" gibi göstererek işçi taleplerini geri itmek; siyasal açıdan işçilerin sovyetlerdeki payını kısmak; geçen yıl seçimler konusunda resmi olarak yayımlanan kararnameleri yeniden koymak ve onları derece derece mülk sahiplerinin çıkarları doğrultusunda yaygınlaştırmak gerekirdi. Bu da Termidor yolu olurdu. Gerçek adı da aşama aşama kapitalizme geri dönüştür.

O zaman, ordu komutanlığında, alt rütbeler arasında kulaklar ve yüksek görevlerde aydın burjuvalar olurdu. Bu yolda elde edilen zafer, kaymanın eski burjuva çığırına doğru ivme kazandığını gösterirdi.

Tersine, proleteryanın devrimci yolunu izleyerek zafer elde etmek mümkün mü? Evet. Hem de: Tüm dünya koşulları, savaş durumunda kesinlikle bu yolu izlemenin, başarının en emin yolu olduğunu doğruluyor. Fakat bunun için öncelikle tüm kedilerin gri renkte olduğu alaca karanlık siyasetinden vazgeçmek gerekir. Kulak sağdadır: bir düşmandır. Tarım işçileri, yoksul köylüler soldadır: bunlar dosttur. Yoksul köylü aracılığıyla orta köylüye gitmek gerekir. Burjuvazi ve bürokrasinin artık işçileri "1918'de değiliz artık! "diyerek dirsekleriyle itelemiyeceği bir siyasal ortam yaratmak gerekir. İşçi sınıfının: "1927'de yalnızca yediklerim daha fazla değil, siyasal açıdan da devletin 1918'den daha çok sahibiyim" demesi gerekir. Ancak bu yolun ucunda, zafer yalnızca mümkün değil, fakat en emin biçimde güvencededir, çünkü yalnızca bu yolu izleyerek biz, Polonya, Romanya ve tüm Avrupa halk kitlelerinin desteğini alabiliriz.

Başarı, iki kamp arasında sallanıp duran, kulak'ı canlandırmakla işe başlayacağını, oğlunu evlat edineceğini, torununu sevip okşamayı vadeden, sonra teredütle yoksul köylü grupları kurmaya girilen, her yıl seçim talimatlarını, yani sovyetin oluşmasını önce kulak'ın

yararına, sonra ona karşı, sonra yeniden onun yararına, Kuzey Kafkasya'da olduğu gibi değiştiren Stalin'in merkezci sapmasıyla elde edilebilir mi? Tabandaki militanları şaşırtarak, üst kesim hainleri Çan Kay-Şek ve Wang Tin-Wei, Purcell ve Cook'un kılavuzluk ettiği sapmayla mı? "Yol arkadaşlarını" -burjuvazi, toprak sahipleri ve generaller- ürkütmemek için Çin köylerine iç savaşı sokmamayı buyuran 20 Ekim 1926 tarihli inanılmaz talimatı, ya da liberal burjuvaziden işçilere "asgari ölçüde" silah vermesini isteyen diğer talimatı siyasal büromuza yazdıran sapmayla mı? Bu yönelim kimilerini öfkelendiriyor ve soğutuyor, ve kimilerini kendine bağlamıyor, Wang Tin-Wei "arkadaşı" kaybettiriyor, ve komünistleri şaşırtıyor. Bu sapma, sürekli biçimde çürük tahtalara tutunulduğunu gösteriyor.

Barış zamanında böylesi bir sapma belli bir zaman sürebilir. Savaş ya da devrim durumunda merkezcilik ansızın sağa ya da sola şerit değiştirecektir. Kaçınılmaz olarak merkezin zararına büyüyen sağ ve sol kanatlarda ufalanır önce. Bu süreç önüne geçilmezcesine hızlanacaktır; Savaş bize zorla kabul ettirilmiş olsaydı, ona hummalı bir karakter verecekti. Stalinci merkez kaçınılmaz olarak çökecektir. Bu koşullar altında, davranış çizgisini yeniden düzenlemek, aynı zamanda devrimci birliğini zedelememek ve başlıca sermayesi olan parti kadrolarını dağıtmamak için partinin muhalefete her zamandan daha çok gereksinimi olacaktı. Aslında gerçekten Bolşevik olan proleter kadroların çoğunluğu, doğru bir siyaset karşısında, açık bir tavır alma çizgisiyle, zorlayıcı dışsal durumlarla yüzyüze olduğunda siyaseti yenilemeye ve tümüyle bilinçli olarak biçimsel olarak değil, gerçekten devrimci, sağlam bir yönelimi kabul etmeye yeteneklidir. Biz basitçe buna ulaşmak istiyoruz. Savunma tutumumuzun bir takım koşullara bağlı karakteri ve iki parti üzerine olan yalana, yine ayaklanmacılık üzerine olan daha kokuşmuş yalana gelince, bunu iftiracıların suratına fırlatıyoruz!

**Muhalefetten Bir Ses**.- Doğru!

**Troçki**.- Fakat muhalefetin yaptığı eleştiri dünya işçi hareketi içerisinde S.S.C.B.'nin yetkesini azaltmıyor mu?

Soruyu koyuş biçimi bile bizimki değil. Bu, yetke sorununu ortaya koydukları zamanki Kilise adamlarının, rahiplerin, ulu kişilerin ve

generallerin soruyu koyuş biçimi. Katolik Kilisesi inananlardan, yetkesinin kem küm etmeksizin kabul edilmesini ister. Devrimci herşeyi eleştirerek destekler; eleştirme hakkı kısıldıkça, yaratarak, güçlendirerek doğrudan katıldığı şey için mücadeleyi daha canla başla sürdürür. Stalin'in hatalarının eleştirilmesi "kem küm istemeyen" şişmiş Stalinci yetkeyi zayıflatabilir gerçekten. Fakat devrim ve cumhuriyet bunun üzerine kurulamaz. Samimi bir eleştiri, hataların gerçek onarımı, tüm olarak dünya proletaryasına, en yorucu koşullar karşısında, doğru yolu bulmasını sağlayan güvenceleri içinde taşıyan rejimin içsel gücünü göstereceklerdir. Bu anlamda, muhalefetin eleştirisi ve bu eleştirinin şimdiye dek getirdiği ve yarın da çok daha geniş bir ölçüde getireceği sonuçlar, son çözümlemede, Ekim Devrimi'nin yetkesini güçlendirirler ve onu uluslararası proletaryanın körükörüne değil, devrimci güveniyle güçlendirirler; bununla da uluslararası alanda savunma yetimizi artırırlar.

Siyasal Büro'nun sunduğu karar tasarısı şöyle diyor: "SSCB.'ye karşı savaş hazırlığı basit olarak emperyalist burjuvazi ve muzaffer proletarya arasındaki sınıflar mücadelesinin daha geniş bir temel üzerinde yenilenmesini gösterir." Bu doğru mudur? Mutlaka. Bu soruyu sormak bile saçmadır. Fakat karar şunu ekler: "Her kim ki Muhalefetin partimiz içinde yaptığı gibi, savaşın bu karakterini kuşkuya sokan...",vb.

Muhalefet savaşın bu sınıf karakterini kuşkuya mı sokuyor? Saçmalık! Hiç bir biçimde kuşkuya sokmuyor bunu. Yalnızca kendi kafaları karıştıktan sonra diğerlerininkileri de karıştırmaya çalışanlar bunun karşıtını doğrulayabilirler. Bu, yine de bizim hepimiz için tartışmasız olan sınıf karakterinin tüm hatayı, tüm kaymayı kapsadığını gösterir mi? Hayır, bunu göstermez. Hayır, her şey güvenlik altında değildir. Bu önceden ve bir kez kabul edildi mi, düşünülen yönetim, tek kavranılabilir doğmuş-yönetimdir. Öyle ki, hatalar yapan bir yönetime her eleştiri, sosyalist vatanın savunulmasını yadsıyor ve ayaklanmacılığa çağrı yapıyor olarak sunulabilir. Böyle bir tutum çok basitçe partinin yadsınmasıdır. O zaman, size göre, parti yalnızca savunma için görevli olacak ve ona dışarıdan bu savunmayı nasıl yapacağının gösterilmesi mi gerekecektir? Bir kez daha, daha basit ve

daha kısa olarak tekrar ediyoruz: Biz, Muhalefet olarak, sosyalist vatanın savunulmasını reddediyor muyuz? Hiç bir biçimde. Yalnızca onu savunmayı değil, fakat bunu yapmayı başkalarına da öğretmeyi ümit ediyoruz. Stalin'in sosyalist vatanı savunmak için doğru bir davranış çizgisini saptamaktaki yeteneğinden kuşku duyuyor muyuz? Evet, bunu reddediyor ve bunu en üst noktasında reddediyoruz.

*Pravda*'nın yeni bir makalesinde, Stalin aşağıdaki soruyu soruyor: "Muhalefet, gelecekteki emperyalizme karşı savaşlarda, SSCB'nin zaferine karşı mı olacaktır gerçekten?" Özür dilerim, bir daha yineler misiniz: "Muhalefet, gelecekteki emperyalizme karşı savaşlarda, SSCB'nin zaferine karşı mı olacaktır gerçekten?" Sorunun kibirini bir kenara bırakalım. Şu an için Lenin'in Stalinci yöntemleri "kabalık" ve "dalaverecilik" olarak nitelediği kesin ağırlıklı terimler üzerinde durmayacağız. Soruyu sorulduğu gibi alalım ve ona bir yanıt verelim. Yalnızca Beyaz-Muhafızlar "gelecekteki emperyalizme karşı savaşta, SSCB'nin zaferine karşı" olabilir. Muhalefet SSCB'nin zaferinden yanadır: O bunu kanıtladı ve eylemleriyle bunu başkalarından daha çok kanıtlayacaktır. Fakat Stalin için söz konusu olan bu değil. Temelde amacı, ifade etmeğe cüret edemediği bir başka sorudur. O da şudur: "Muhalefet, Stalin yönetiminin SSCB'nin zaferini sağlamaya yeteneği olmadığını mı düşünüyor gerçekten?" Evet, tabii onu düşünüyor.

**Zinovyev.-** Doğru.

**Troçki** - Muhalefet Stalin'in yönetiminin zaferi daha zorlaştırdığını düşünüyor.

**Molotov**.- Ya parti bunun neresinde?

**Troçki** - Partiyi boğdunuz siz! Muhalefet Stalin yönetiminin zaferi daha zorlaştırdığını düşünüyor. Çin Devrimi konusunda da aynı şeyi söylemişti. Onun uyarıları olaylar tarafından korkunç bir biçimde doğrulandı. Içte de daha büyük bir yıkımın gerçekleşmesini beklemeden siyaseti değiştirmek gerek. Her gerçek muhalefet taraftarı, -sözde muhalefet taraftarından söz etmiyorum- savaş durumunda, cephede ya da gerisinde partinin ona vereceği görevi yerine getirecek ve ödevini sonuna dek yapacaktır. Fakat bir tek muhalefet taraftarı bile partinin yönelimini yeniden düzenlemek için mücadeledeki (par-

ti içinde bu hep böyle oldu) hakkını ve ödevini savaş öncesinde ya da sırasında bir tarafa bırakmayacaktır, çünkü başarının en önemli koşulu buna bağlıdır. Özetliyorum: Sosyalist vatan için mi? Evet! Stalinci yönelim için mi? Hayır!

Ordu konusunda da bir çift söz. Ekonominin, siyasetin, kültürün tüm etmenleri ülkenin savunulmasında bileşim oluştururlar. Fakat savunmanın özgül, doğrudan bir aracı vardır. Bu da ordudur. Bunun rolünün belirleyici bir niteliği vardır. Askeri alan, rejimin görünümlerini, yalnızca güçlü değil, zayıf yönlerini de, tüm siyasal yer değiştirmeleri, tüm hesap hatalarını ve yanlışlarını en kaba biçimde yansıtan alandır. Aynı zamanda bu alanda, görünüşler, şatafat, blöf tarafından yanılgıya düşürülmek te o denli kolaydır. Tarihte daha önce bir çok kez rejim ordu aracılığıyla denetlendi. Burada, saf bir inançtan çok, eleştirel anlamda abartmada bulunmak iyidir. Ordunun bazı militanları, bir savaş tehdidinin baskısıyla, silahlı kuvvetlerimizin durumu üzerine olan görüşlerini şimdilerde değiştirdiler. Aralarından her biri şimdi burada bulananlardan daha az sosyalist cumhuriyet davasına bağlı değildir. Tartışmalarının sonucu, ordunun devrimci düzeyini ve savaşkanlık yeteneğini artırmak için gerekli düzeltmeler programını kapsayan bir belge biçiminde sergileniyor. Rıkov'un yardımıyla Merkez Komite Siyasal Bürosu'na, bu belgenin bir örneğini yeniden vereceğim.

# Troçki'nin Merkez Komitesinden Çıkartılması

## Merkez Komitesi ve Merkez Kontrol Komisyonu'nun olağanüstü toplantısında yapılan konuşma (23 Ekim 1927)

Ekim olağanüstü toplantısının görevi yalnızca Troçki ve Zinovyev'i Merkez Komite'den dışlamak değil, fakat engin bir ölçekte baskı siyasetini uygulamayı sağlayan gerekli koşulları da hazırlamaktı.

Temmuz-Ağustos toplantısı muhalefetin emperyalist düşmanlara karşı Sovyetler Cumhuriyeti'ni korumak istemediği fikrine alıştırmıştı partiyi. Sonra muhalefetin tasarladığı bir sözde askeri komplodan sözedilmeye başlandı. Bir subay bazı meslektaşlarının önünde Troçki'nin adını öne sürecekti. Bir kaç uzman en küçük bir gerekçe gösterilmeden tutuklandı. Gizli polis teşkilatı GPU'nun başkanı Menjinski muhalefet sorunu gündeme geldiğinde bu noktada üzerine Merkez Komite ve Merkez Kontrol Komisyonu'nun olağanüstü toplantısına bir rapor sundu. Fakat Buharin dışında tüm konuşmacılar -temkinlilikten olsun, iğrenmekten olsun- bu sorunun üzerine yürümekten kaçındılar

Bu arada, Troçki ve Zinovyev'in XV. Kongre'nin öncesindeki partiden atılma işlemi, muhalefetin toptan dışlanmasının ve aktif muhalefetçilerin Sibirya ve Orta-Asya'ya sürülmesinin başlangıcı oldu.

**Troçki.** - Wrangelci subay ve askeri komplo sorununun ayrı ayrı tartışılması için yaptığım öneri geri çevrildi. Temelde, muhalefet ile bağları olan komünistlerin karşı-devrimci bir örgütte yer aldıkları söylendiğinde partinin, neden, kim tarafından ve nasıl yanıltıdığının bilinmesi sorununu ortaya koyuyordum. Tartışmayı nasıl tasarladığınızı bir kez daha göstermek için, stenografik tutanaklardan Wrangelci yalancı subay konusudaki kısa müdahalemi yok etmeye, yani partiden saklamaya karar verdiniz. Buharin bize burada Menjinski'nin

ne bizim yayınlarımızla ne de genel olarak muhalefetle ilgisi olan belgeler üzerine temellenmiş Termidorcu amalgamanın felsefesini sundu. Fakat bizim için gerekli olan olgulardır, Buharin'in ucuz felsefesi değil. Olgular yok ortada. İşte bu nedenle, tüm bu sorun, bir dalavereyle tartışma içine sokuldu. Kabalık ve dalaverecilik caniyane kalleşliğe varıncaya dek büyüdü. Menjinski'nin bilgimize sunduğu tüm belgeler bugün uygulanan siyasete karşı duruyorlar: Marksist çözümlemeyle onları aydınlığa kavuşturmak yeter. Fakat bunu yapmaya zamanım yok. Ancak ana soruyu sorabilirim: Nasıl ve neden bugün yönetimde bulunan fraksiyon bir GPU ajanını Wrangelci bir subay olarak tanıtarak partiyi yanıltmak ve muhalefetçilerin karşı-devrimci bir örgüte katılmaları üzerine olan yanlış bir beyanla, partiyi yıldırmak amacıyla bitmemiş ve keyfi olarak şişirilmiş bir anketin parçalarını yok etmek zorunda kalmıştır? Bu nereden ileri geliyor? Bu nereye götürüyor? Yalnızca bu soru siyasal açıdan önemlidir. Geri kalanı ikinci, hatta onuncu planda kalır.

Öncelikle "Troçkizm" denilen şey üzerine iki söz söyleyelim. Bu terimle, her oportünist kendi çıplaklığını kapatmaya çalışıyor. "Troçkizm" imal etmek için bir çarpıtmalar fabrikası üç tane yedek ekiple gece gündüz çalışıyor. Bu konuda bir elli kadar alıntı ve belgeyi kapsayan ve güncel olarak sözde "Troçkizm" ile savaşmak için olguları ve belgeleri dalavere yaparak, bozarak, gizleyerek, Lenin'in düşüncesini biçimsizleştirerek ortalığı birbirine katan tarih ve kuram okulunu suç üstü yakalayan bir mektup yazdım geçenlerde Parti Tarih Enstitüsü'ne. Bu mektubun olağanüstü toplantının üyelerine gönderilmesini istedim. Bu yapılmadı. Yine de bu mektup hemen hemen yalnızca belgelerden ve alıntılardan oluşuyor. Onu "Tartışma Yaprağı"na yollayacağım. Orada da bunun partiden gizleneceğini düşünüyorum, çünkü burada andığım olgular ve belgeler Stalinci okul için pek bunaltıcı.

Geçen yılki Temmuz bildirimizde Leninist parti yönetiminin yıkılıp yerine Stalininkinin yerleşmesinin geçeceği tüm aşamaları mükemmel bir doğrulukla önceden bildirmiştik. *Geçici* bir yerine geçmeden söz ediyorum, çünkü yönetici grup ne denli "zafer" kazanırsa, gerçeklikte o denli zayıflıyor. Şimdi geçen yılki Temmuz öngörüleri-

mi aşağıdaki en son vargıyla tamamlayabiliriz: Stalin'in örgüt açısından güncel zaferi siyasal çöküşünü önceliyor. Bu tümüyle kaçınılmazdır. Ve Stalinci rejime uygun olarak bu *ansızın* meydana gelecektir. Muhalefetin ana görevinin, güncel yönetimin tehlikeli siyasetinin sonuçlarının partiye ve partinin kitlelerle olan bağına getireceği zararı minumuma indirmekten ibarettir.

Bizi Merkez Komite'den çıkartmak istiyorsunuz. Sizinle aynı kanıdayız: Bu tedbir, bugün ulaşmış olduğu gelişiminin ya da daha doğrusu iflasının bu evresinde, güncel sapmadan otomatik olarak çıkıyor. Partiden yüzlerce ve yüzlerce en iyi militan, soluksuz Bolşevik işçileri çıkartan yönetici fraksiyon; Mraçkovsky, Serebryakov, Preobrajenski gibi Bolşevikleri, yani günümüzdeki sekreterlikten daha çok yetkesi, daha çok hazırlığı, daha Leninist bir parti sekreterliği yaratabilecek olan yegane yoldaşları partiden çıkarmaya cüret eden aygıt kliği; Neçayev, Sthold, Vassilyev, Schmidt ve diğer bir çokları gibi harika militanları GPU'nun iç hapisanelerine kapayan Stalin-Buharin fraksiyonu; partiyi zor altında tutarak, düşüncesini boğarak, yalnızca SSCB'de değil, tüm dünyada da proletaryanın öncüsünü örgütsüzleştirerek varlığını koruyan aygıt fraksiyonu; son yıllar boyunca Çan Kay-Şek'leri, Heinz-Neumann'ları, Fen Yiu-Siag'ları, Wang Tin-Wei'leri, Purcell'leri, Hicks'leri, Ben Tillet'leri, Kuussinnen'leri, Smeral'ları, Pepper'leri, Rafes'leri, Martınov'ları, Kudratyev'leri ve Ustryalov'ları ardından sürüklemiş olan ve hala sürükleyen tümüyle oportünizme saplanmış fraksiyon; bu fraksiyon bize kongreden bir ay önce bile merkez komitede hoşgörü besleyemez. Bunu anlıyoruz.

"Kabalık" ve "dalaverecilik" korkaklıkla birlikte eşit şekilde ilerliyor. Platformumuzu gizlediniz. Daha doğrusu onu saklamaya yeltendiniz. Bu platformumuzdan korkma neyi gösteriyor? Bu açıktır. *Bizim platformumuzdan korkmak, kitlelerin önüne çıkmaktan kaygı duymaktır.*

Size 8 Eylül'de tüm yasaklamalara karşın bu platformu partiye göstereceğimizi bildirmiştik. Bunu yaptık. Bu çalışmayı sonuna dek tamamlayacağız. Merkez Komite ve Merkez Kontrol Komisyonu'nun muhalefet taraftarı üyeleri Mraçkovski ve diğer tüm platformumuzu basan ve onu paylaşan yoldaşlar bizle mükemmel bir dayanışma

içinde hareket ettiler ve ediyorlar, bundan yalnız siyasal açıdan değil, aynı zamanda örgütsel açıdan da tümüyle sorumluyuz.

Lenin'in betimlediği "kabalık" ve "dalaverecilik" yalnızca bir kişinin karekter özellikleri değildir; bu, yönetici fraksiyonun, siyasetinin ve yönetiminin de karakteristikleridir. Yalnızca dışarıdan görünebilen davranışlar değil, söz konusu olan. Güncel sapmanın başlıca karakteristik çizgisi kendi öz partisi karşısında bile zorun tüm egemenliğine olan inançtır. Ekim Devrimi sayesinde partimiz, o olmadan proletarya diktatörlüğünün tasarlanamıyacağı güçlü bir zor kullanma aygıtı geçirdi eline. Bu diktatörlüğün merkezi, partimizin merkez komitesidir.

Lenin sağken, Leninist bir merkez komitesi varoldukça, partinin örgütlenme aygıtı dünya ölçeğinde uygulanan devrimci bir sınıf siyasetine boyun eğdi. Stalin'in genel sekreter olarak, başından beri Lenin'in uğraşılarının konusu olduğu doğrudur. "Bu aşçı, yalnızca baharatlı yemekler hazırlayacak" diyordu X. Kongre sırasındaki bir eş dost toplantısında. Fakat Leninist yönetim altında, bileşimi Leninist olan bir siyasal büronun varlığında genel sekreterlik tümüyle ikincil bir rol oynadı. Konum Lenin'in hastalanmasından itibaren değişmeye başladı. İnsanların sekreterlik tarafından seçilmesi, aygıtın çevresinde Stalincilerin gruplaşması, siyasal davranış çizgisinden bağımsız, kendine özgü bir değeri olan bir karaktere büründüler. İşte bu nedenle ayrılışının gerçekliğini düşünerek Lenin partiye son bir öğütte bulundu: "Stalin'i görevinden alınız; partiyi hizipleşmeye ve ölüme götürebilir." O sırada partinin bu öğütten haberi olmadı. Gerektiği gibi seçilmiş aygıt bunu gizledi. Olayların bu durumunun sonuçları, bugün tüm boyutlarıyla önümüzde duruyor.

Yönetici fraksiyon her şeyin zor yoluyla halledilebileceğine inanıyor. Bu köklü bir yanlıştır. Zor, muazzam bir devrimci rol oynayabilir. Fakat bir koşulla: doğru bir sınıf siyasetine boyun eğerek. Bolşeviklerin burjuvaziye, Menşeviklere, Sosyal Devrimcilere karşı zor kullanması, tarihin bazı koşullarında, muazzam sonuçlar doğurdu. Kerenski ve Tsereteli'nin Bolşeviklere karşı zor kullanması işbirlikçi rejimin bozgununu hızlandırmaya yaradı ancak. Partiden çıkartmalar yaparak, işten atarak, hapse atarak, iktidardaki fraksiyon kendi öz

partisine karşı sopa ve rubleyle birlikte hareket ediyor. Militan işçi kendi öz hücresinde ne düşündüğünü söylemeye korkuyor, kendi bilincine göre oy vermeye korkuyor. Proletaryanın en üst ifadesi olması gerekirken, aygıtın diktatörlüğü partiyi yılgınlıkla kuşatıyor. Parti içinde korkuyu besleyerek, yönetici fraksiyon partinin sınıf düşmanlarını terör içinde tutma kapasitesini azaltıyor. Fakat parti rejimi kendi başına yaşamaz. Parti yönetiminin tüm siyasetini ifade eder. Son yıllar boyunca bu siyaset, sınıf eksenini soldan sağa kaydırdı: proletaryadan küçük-burjuvaziye doğru, işçiden uzmana doğru, alt kademe militanından aygıt adamına, tarım işçisi ve yoksul köylüden kulaka doğru, Şanghay işçisinden Çan Kay-Şek'e doğru, Çin köylüsünden burjuva devlet memuruna, İngiliz proleterinden Purcell'e, Hicks'e ve Sendikaların Genel Konseyi'ndekilere doğru. Bu böylece sonsuza dek uzar. Stalinizmin özü de zaten burada yatar.

İlk bakışta Stalinci yol tamamen galip gibi görünür. Stalin fraksiyonu sola (Moskova, Leningrad) ve sağa (Kuzey Kafkasya) darbeler vuruyor. Gerçekte merkezci fraksiyonun tüm siyaseti iki kamçının darbeleri altında yerine getiriliyor: Sağ ve sol. Bir sınıf temeliden yoksun olan merkezci bürokratik fraksiyon sistematik olarak proletaryanınkinden küçük-burjuvazininkine doğru kayarak iki sınıf çizgisi arasında sallanıp duruyor. Bu kayma düz bir çizgi izleyerek değil, zigzaglar biçiminde gerçekleşiyor.

Geçmişte az sıkıntımız olmadı. En çarpıcı ve hemen akla gelir olanı kulakın baskısının ardından (sağın kırbacı) seçim kurallarına tanınan genişliktir. Sonra da bunların muhalefetin itişiyle kaldırılması (solun kırbacı). İşçi yasaları, ücretler, vergi siyaseti, özel tüccar karşısında gözlenen tutum vb. alanında da az sıkıntı olmadı. Aynı zamanda genel yol sağa doğru yer değiştiriyordu. Ekim Devrimi'nin onuncu yıldönümü vesilesiyle yayımlanan bildirge kuşkusuz sola doğru zigzaglar oluşturur. Fakat bir an bile, bunun yalnızca kendi başına, siyasetin genel doğrultusunu değiştirmeyen ve hatta (çok yakın bir gelecekte) sağa doğru yer değiştirmeye devam edecek yönetici merkezin kaymasını hızlandırması gereken bir zigzag olduğu şeklindeki görüşümüzü yitirmiyorduk.

Daha dün: "Zenginleşiniz" diye haykırılan "kulak'a karşı şiddet-

li saldırı" konusundaki bugünkü yüksek çığlıklar bu davranış çizgisini değiştiremezler, ne de bunu yedi saatlik iş günü türündeki jübileler vesilesiyle sunulan sürprizlerden ayrı tutamazlar. Güncel yönetimin siyasal çizgisi birkaç maceracı zigzagla değil, *bu çizginin muhalefete karşı mücadelede çevresinde topladığı toplumsal destekle* belirlenmiştir. Stalinci aygıtın ve Stalin yönetiminin aracılığıyla proletarya öncüsü, idarecilerin, küçük patronların, yani mülk sahiplerinin, kent ve köy ayrıcalıklı aydınlarının, "1918'de değiliz artık" diyerek proletaryaya yumruğunu göstermeye başlayan tüm öğelerin payıyla güçlenen bürokratların (işçi bürokratları da içinde) baskısına uğruyor.

Önemli olan sol zigzag değil, genel siyasal çizgidir. Aynı uçtaki arkadaşların seçimi, kadrolar, toplumsal temeldir. Aynı zamanda hem işçi hücreleri boğulup hem de kulaka baskı yapılamaz. Biri diğeriyle uyuşmaz. Yıldönümü vesilesiyle sol zigzagın gerçekleştirilmesine varılır varılmaz, bizzat çoğunluk saflarının en azgınlarının direnciyle karşılaşılacaktır. Bugün: "Zenginleşiniz!" ve yarın: "Kulaksızlaşınız!" Buharin için bu basit bir şey. Bir kalem darbesi ve tamam. Fakat kulakın, idarecinin, acımasız bürokratın, Ustrylovistin bu konuda değişik bir fikri var. Onlar böyle yıldönümü vesilesiyle yapılan çizik darbesine hevesli değiller ve kendi bildiklerini okuyacaklar.

Diğerlerinden daha çok ayakları birbirine dolanan Tomski yoldaş, bilindiği gibi, yoldönümü zigzağına karşı çıktı. Tomski'nin işçilerin sendikalardan hesap soracaklarına değgin bir önsezisi var. Hesap vermesi gereken odur. Yarın işçiler Tomski'den, en azından olgularda, yönetici blok içinde mücadeleyi kaçınılmaz kılacak olan sola yönelim bildirgesinde vaftiz edilen sağa yönelimi durdurmasını isteyecekler. Partimizin sağ kanadında, bir idarecinin çizgisi ve bir de sendikacının çizgisi vardır. Uluslararası işçi hareketinde daha önce bir çok kez olduğu gibi blok yapıyorlar. Yıldönümünün sola zigzağı idareci ve sendikacının arasına bir barikat koyacaktır. İkisi arasında sallanan aygıt adamı dayanak noktasını yitirecektir. Yıldönümü zigzağı muhalefetin kent ve köyün içsel yaşamının başlıca sorunlarında haklı olduğunun en yadsınmaz ve en çarpıcı itirafıdır. Öte yandan, yönetici fraksiyonun kendi açısından, yoksulluk tasdiknamesinin siyasal yadsınmasını gösterir. Bu *sözlü* olarak yapılan bir yadsımadır, çün-

kü yönetici fraksiyon buna *olgular* içinde devam sağlamaya yetenekli değildir. Yıldönümü zigzağı pek gecikmeyecek olan, güncel yolun siyasal kusurlu iflasını hızlandıracaktır.

Partinin rejimi tümüyle yönetimin siyasetinden ileri geliyor. Aygıttaki aşırı düşüncedekilerin ardında yeni doğmakta olan yurt içi burjuvazi yer alıyor. Onun ardında da dünya burjuvazisi yer alıyor. Tüm bu güçler proleter öncünün üzerine çöküyor, onun kafasını kaldırmasını, ağzını açmasını önlüyor. Merkez komitenin siyaseti sınıfın çizgisinden ne denli uzaklaşırsa, o denli de bu siyaseti proleter öncüye yukardan zorlama tedbirlerle dayatmak zorunda kalır. Partide egemenlik süren çileden çıkarıcı rejimin kökeni buradadır. Martınov, Smeral, Rafes ve Pepper Çin Devrimi'ni yönettikçe ve Mraçkovski, Serebryakov, Preobrojenski, Çarov ve Sarkis kongre için Bolşevik bir platform bastıkları ve dağıttıkları için partiden çıkartıldıkça, bu olgular yalnızca parti içi bir durum değildir. Hayır bu, sınıfların, olgular içinde daha şimdiden ifadesini bulduğu, hareket halindeki siyasal etkisidir.

*İçsel* burjuvazinin proletarya diktatörlüğü ve onun proleter öncüsünün üzerine baskı yaptığı kesindir. Hiç kuşkusuz *dünya* burjuvazisinden daha az atılganlıkla, daha az açıkça, daha az kurnazlıkla. Fakat bu iki baskı birbirleriyle eşlikli biçimde ilerliyorlar ve birbiri ardısıra eyleme geçiyorlar. İşçi sınıfının ve partimizin, tehlikenin geldiğini öncelikle sezen, bundan ilk olarak söz eden öğeleri, yani işçi sınıfının en devrimci, en stoik, en kavrayışlı, en hakkından gelinemez temsilcileri bugün muhalefet kadrolarını oluşturuyorlar. Bu kadrolar uluslararası düzlemde olduğu gibi, partimiz içinde de gelişiyorlar.

En dikkate değer olaylar ve olgular bize hak veriyor. Baskı, kadrolarımızı sağlamlaştırıyor, partinin en iyi "eskilerini" saflarımızda topluyor, yeni kuşağın gerçek Bolşeviklerini muhalefet çevresinde gruplaştırarak gençlere güç katıyor. Partiden atılan muhalefettekiler, *partinin en iyi adamlarını* oluşturuyorlar. Onları dışarı atan ve tutuklayanlar -henüz farkına varmaksızın- diğer sınıfların proletarya üzerindeki baskısının aletidirler. Platformumuzu ayaklarıyla çiğnemeye çalışarak yönetici fraksiyon, Ustryalov'un, yani başını yukarı kaldıran küçük ve orta burjuvazinin verdiği toplumsal buyruğu yerine ge-

tiriyor. Son bulan eski burjuvazinin siyasetlerine karşıt olarak, yeni burjuvazinin zeki, açık görüşlü siyasetçisi Ustryalov, devrimi ve büyük sarsıntıları dinlemiyor, aynı şekilde, "aşamaları atlamak" da istemiyor. Güncel Ustryalovcu yürüyüş Stalinci yoldur. Ustryalov açıkça Stalin'e bel bağlıyor. Stalin'den, muhalefetin cezalandırılmasını istiyor. Muhalefettekileri dışarıya atarak ve tutuklayarak Wrangel'in subayı ve askeri komplo konusunda bize karşı esas olarak Termidorcu bir suçlamada bulunarak Stalin, Ustryalov'un toplumsal buyruğunu yerine getiriyor.

Stalin'in doğrudan amacı şudur: Partiyi bölmek, muhalefeti bölmek, fiziksel yok etme yöntemlerine partiyi alıştırmak, faşist ıslıkları çalan, yumruk, kitap[1], tekme darbeleriyle çalışan adamlardan kurulu ekipler oluşturmak, insanları hapise sokmak; işte daha uzağa gitmeden Stalinci yolun geçici olarak durakladığı yer bu. Yolu daha şimdiden çizili. Neden Yaroslovski'ler, Çevernik'ler, Golocşekin'ler ve diğerleri kontrol rakamları konusunda tartışsınlardı, madem ki bu rakamları barındıran büyük yıllığı bir muhalefetçinin kafasına yollayacaklardı? Stalinizm dizginsiz ifadesini, kendini gerçek serseri eylemlere bırakarak buluyor. Oysa, yineliyoruz, bu faşist yöntemler diğer sınıflardan ileri gelen toplumsal bir buyruğun körü körüne ve bilinçsiz biçimde yerine getirilmesinden başka bir şey değildir. Amaç: muhalefeti partiden kesip atmak ve fizik olarak yok etmek.

Daha şimdiden bazı sesler kendini duyuruyor. "Bir bin kadarını partiden atacağız, bir yüz kadarını kurşuna dizeceğiz, partide herşey sakinleşecek". Böyle konuşuyorlar kör, korku içindeki ve aynı zamanda kışkırtılmış zavallılar. Bu Termidor'un sesidir. İktidar tarafından baştan çıkartılmış, kin tarafından gözü döndürülmüş en kötü bürokratlar bunu tüm güçleriyle hazırlıyorlar. Bunun için onlara iki parti gerek. Fakat şiddet, kendisine hizmet etmek için muhalefet kadrolarının devrimci cesareti olan doğru bir siyaset çizgisi karşısında paramparça olacaktır. Stalin iki parti yaratamayacak. Partiye açıktan açığa şunu söylüyoruz: Proletarya diktatörlüğü tehlikededir. Ve sıkıca inanıyoruz ki parti -proleter çekirdek- duyacak, anlayacak ve dü-

1. Bir tartışma sırasında Yaroslavski Troçki'inin kafasına Gosplan'ın yıllığını fırlatmıştı.

zeltecektir. Parti daha şimdiden derinlemesine sarsıldı, yarın tümden alt üst olacaktır.

Parti kadrolarında bulunan bir kaç bin muhalefet taraftarını, iki kat, üç kat muhalefete sempati duyan kesim, sonra, daha şimdiden muhalefete dikkatlice kulak kesilmeye ve ona yaklaşmaya başlamış olan, daha geniş bir parti üyesi işçi kesimi izliyor. Bu süreç kaçınılmazdır. Partisiz işçi, bize karşı yöneltilen saldırılara ve iftiralara uğramaya bırakılamaz. Bürokratizmin ve susturma rejiminin gelişimi karşısındaki haklı hoşnutsuzluğunu Leningrad işçi sınıfı 17 Ekimdeki çarpıcı gösterisinde ifade etti. Proletarya soluksuzca sovyetlerin iktidarından yanadır, ama başka bir siyaset istiyor. Tüm bu süreçler kaçınılmazdır. Aygıt bunlarla savaşmakta güçsüz kalıyor. Baskılar ne denli şiddetli olursa, muhalefet kadrolarının yetkesini, alt kademe komünistlerinin ve bütününde işçi sınıfının gözünde o denli sağlamlaştıracaktır. Partiden atılan her yüz muhalefet taraftarı için, parti içinde bir bin kadar yeni muhalefet taraftarı olacaktır. Atılan muhalefet taraftarı kendini parti üyesi olarak hissediyor ve de öyle kalacaktır. Zor kullanılarak gerçek Bolşevik Leninistten parti kartı çekilip alınabilir, geçici olarak parti üyesi *hakları* geri alınabilir, ama o hiç bir zaman parti üyesi *ödevlerini* bırakmıyacaktır. Jansson, yoldaş Mraçkovski'ye Merkez Kontrol Komisyonu oturumunda partiden atılırsa ne yapacağını sorduğunda, yoldaş Mraçkovski şöyle yanıt verdi: "Geçmişte olduğu gibi devam edeceğim."

Her muhalefet taraftarı nereden çıkarılırsa çıkarılsın bunu söyleyecektir: Komünist Enternasyonal Merkez Yürütme Komitesi'nden, Birlik'in komünist partisi merkez komitesinden, ya da partiden. İçimizden her biri Mraçkovski'le birlikte şöyle der: "Geçmişte olduğu gibi devam edeceğim."

Biz Bolşevizm anahtarına sahibiz. Onu bizden alamayacaksınız. Onu biz kullanacağız. Bizi partiden kesip atamayacaksınız, bizi işçi sınıfından koparamayacaksınız. Biz baskıları biliriz, darbelere alışkınız. Ekim devrimini, özü bir kaç sözcükle ifade edilebilen Stalin'in siyasetine teslim etmiyeceğiz: *Proleter çekirdeğin susturulması, tüm ülkelerin uzlaşmacılarıyla kardeşlik, dünya burjuvazisi önünde ödün verme.*

Daha şimdiden Stalin'in fraksiyonuna bağlı kişilerin seçilmesi işlemine dönüştürdüğünüz kongreden bir ay önce, atın bakalım bizi Merkez Komiteden! XV. Kongre, dışarıdan bakıldığında aygıt mekanizmasının bir tür üstün zaferi olacaktır. Gerçekteyse toplu siyasi çöküşü gösterecektir. Stalin fraksiyonunun "zaferleri" dış sınıf güçlerinin proleter öncüsünün üzerindeki zaferleridir. Stalin tarafından yönetilen partinin bozgunları, proletarya diktatörlüğünün bozgunlarıdır. Parti bunu şimdiden hissediyor. Ona yardıma geleceğiz. *Muhalefetin platformu partinin masasının üzerindedir!* XV. kongreden sonra, muhalefet, parti içinde şimdi olduğundan karşılaştırılamaz ölçüde daha güçlü olacaktır. İşçi sınıfının ve partinin takvimi Stalin'in bürokratik takvimine uymuyor. Proletarya ağır, fakat emin düşünür. Platformumuz bu süreci hızlandıracaktır. Son çözümlemede, karar verici olan siyasal çizgidir, bürokratik demir yumruk değil.

Muhalefet bükülmezdir! Dün Serebryakov ve Preobrajenski'yi partiden çıkardığınız, diğer bir çoklarını tutukladığınız gibi, bugün de bizi Merkez Komiteden çıkartın. Platformumuz kendi yolunu açacaktır. Daha şimdiden, tüm ülkelerin işçileri, büyük bir kaygıyla, Ekim Devrimi'nin X. yıldönümü vesilesiyle, hangi nedenden dolayı bu devrimin en iyi savaşçılarının partiden atıldığını, tutuklandığını kendine soruyor. Zararı kime? Hangi sınıfa? Ekim'de kazanan sınıfa mı yoksa Ekim zaferinin dibine kazma vurarak baskısını ağırlaştıran sınıfa mı? Tüm ülkelerin geri kalmış işçileri bile baskılarınızla uyanarak, Wrangel'in subayı ve askeri komplo konusunda yayılan rezil iftiranın doğruluğunu saptamak için platformumuzu devralacaklar.

Takipler, ihraçlar, tutuklamalar platformumuzu uluslararası işçi hareketinin en popüler, en can alıcı, en değerli belgesi yapacaktır. Çıkartın bizi, muhalefetin zaferlerini durduramayacaksınız: Bu zaferler partimizin ve Komünist Enternasyonal'in devrimci birliğinin zaferleri olacaktır.

# İyi Niyetli Bir Muarıza Cevap

## Şatunovski'ye?[1] Mektup

Değerli yoldaş,

Geçici olarak kaldığınız Zaporojye'den yollamış olduğunuz 6 Ağustos tarihli mektubunuzu aldım. Bunun size en iyi dileklerle esinlendiğinden kuşku duymama neden yok. Fakat Termidor'a en doğrudan biçimde götüren yollara da bu aynı dileklerle kaldırım döşendiğine de sıkıca inanıyorum. Bugün Termidor'a götüren yolları iyileştirmeye, köy yollarımız için olduğundan daha enerjik biçimde çalışılıyor.

Beni genel olarak muhalefetin ve kısmi olarak da "süper-sanayileşmenin" neden olduğu zarara inandırmak istiyorsunuz; bunun için şu an toprakları üzerinde bulunduğunuz Dnyperostroy[2] dan çıkan dersi örnek olarak kullanıyorsunuz. Şöyle yazıyorsunuz:

> *Bunun çarpıcı kanıtı olarak (yani abartılmış bir sanayileşmenin zararının), daha uzun zaman gereksinim duyulmayacak ve üstelik bilgisizce bir projeye göre inşa edilmiş olan Dnyperostroy'un çalışmaya başlamasını hızlandırma kararınız (?) kullanılabilir...*

1. Ya.M.Şatunovski (1876-1932) Mühendis, 1918'de Bolşevik kızıl subayların yetiştirilmesinde ve ulaştırma idaresinde Troçki'yle birlikte çalıştı. Daha sonra Gosplan'a girdi. Mektubun yazıldığı sırada Zaporojye'de bulunuyordu. Troçki'ye hayranlık beslemekle birlikte sağ kanatta yer alıyordu.
2. Dnyeper havzasına zarar veren elektirik santralı söz konusu ediliyor.

Sonra da, çok sayıdaki diğer düşünceleri toplayarak ve böylece tüm mektuba (size bunu açık yürekle söylememe izin veriniz) oldukça anlaşılmaz bir karakter vererek onları geliştiriyorsunuz. Ve her defasında, size göre "yapmayı önerdiğiniz (yani benim), bir denek taşı olarak, hiç kuşkusuz bir çözümleme aracı olarak ortaya çıkan" bu aynı Dnyeperostroy'a geri geliyorsunuz.

Mektubunuza yanıt veriyorum çünkü bana, partide var olan günlük düşünce biçiminin en üst noktadaki tipik ürünü olarak görünüyor. Bu, şu iki çizgiyle nitelendirilebilir: Mantıklı olmanın kuramsal yetersizliği ve ardından, olgular karşısındaki baştan savma tutum.

Marksistlerin düşünme tarzı sonsuzca sıkıdır, titizdir: boşlukları, hendekleri, parçaları kabaca birbirine uydurmayı kabul etmez. Özellikle bunun için olguları kesinlikle hesaba katar. Ne işittiğine, ne de belleğine inanıp güvenir, kaynaklara göre denetlemede bulunur. Orta bir yuttaşın düşünme biçimi bayağıdır, yaklaşıktır; dolaşır, önüne bakmadan el yordamıyla arar, olgular bakımından kesin bir doğruluk onun için hiç de gerekli değildir. Bu özellikle siyasette de doğrudur; bu, fraksiyon siyasetinde ondan çok daha doğrudur. Suç üstü yakalandığımızda, kendi kulaklarımızla duyduğumuz bir dalavere ortağından da yararlanabiliriz. Sizin mektubunuz maalesef bu son kategoriye giriyor...

Görülüyor ki Dnyeperostroy hakkında tüm söylediklerinizi ciddiyeti belli bir biçimde eksik bir tanıktan duydunuz. "Dnyeperostroy'un çalışmaya başlamasının hızlandırırlması kararının gerçekleştirildiğini" yazıyorsunuz. Hangi karardan söz ediyorsunuz? Böylesi bir kararı hangi sıfat ve hangi yetkeyle alabilirdim? Tüm kararların fraksiyoncu Septumvirat[1] tarafından alındığı ve sonra yalnızca biçimsel olarak siyasal bürodan geçtiği, özellikle 1925 gibi bir tarihte ben bunları nasıl yapabilmişim?

Dinleyiniz: gerçekte olaylar bakın nasıl oldu. 1925 yazında Savunma ve Çalışma Konseyi benim başkanlığımda, bir Dnyeperostroy komisyonu tayin eden bir karar aldı -buna hiç bir biçimde katılma-

1. Septumvirat Troçki'yle savaşmak için Siyasal Büro'da kurulmuş ve Troçki'nin ayrılışından sonra da kendisi Siyasal Büro olan fraksiyoncu gruptur.

dım. Bir hidroelektirik santralının inşa edilmesi ilke kararı bile yalnızca *iki ya da üç yıl önce* karar altına alınmıştı. Görevlendirilen örgüt büyük hesaplama ve hazırlık çalışmaları yaptı. Ben bunlara mutlak olarak yabancı kaldım. Benim komisyonumun, Savunma ve Çalışma Konseyi'nin kararına göre görevi, 1925-1926 için öngörülen bütçeye, bu inşaata ayrılan ilk kredileri sokabilmek amacıyla projeyi ve hesapları iki ya da üç ay içinde incelemekti. Diğer bir çoğunda olduğu gibi, bu durumda da, yoksulluğumuzu veri kabul edip, çalışmaların yapılmasını gereksiz yere iki ay *uzatmak* yerine iki yıl daha hesaplama ve incelemenin daha yararlı olacağı şeklindeki görüşü savundum. Bazı başvurmalar sayesinde, özellikle bu görüşü savunarak komisyon çalışmaları için saptanan mühletin bir yıl daha uzatılmasını sağladım. Böylece, gördüğünüz gibi, bu hiç te "hızlandırılmışa" benzemiyor. Ükenin ve dünyanın en iyi uzmanları bu projenin gerçekleştirilmesi çalışması için getirildi. Teknisyenler ve iktisatçılar arasında basında geniş bir fikir alış verişi oldu. Benim tarafımdan, tüm ekonomik kurumların temsil edildiği komisyon üzerine hiç bir baskı yapılmadı, ne de basın üzerine; partinin ve sovyetlerin yüksek kademelerinde yaratılan durumun bütününe zaten hiç bir görüş sokamazdım: Bu, 1925-1926'da oluyordu, partinin ve Ekim devriminin tarihi daha o zamandan yeniden yazılmıştı. Molotov bunun kuramcısı olmuştu ve Kaganoviç Ukrayna'yı idare ediyordu...

Merkez Komitesi oturumlarında, Dnyeprostroy'un, bütününde, imkanlarımızı aştığını doğrulamaya çalışan, yalnızca orta yurttaş zekasından esinlenen genelleştirmelere karşı basında müdahalelerde bulunduğum doğrudur. Bu türden uslamlamalarla, artık gözden düşmüş "halkın dostları" daha yakın zaman önce, geçerken söyleyelim, o zamanki Rusya için, bugün biçim için Dnyeprostroy'un olamıyacağından sonsuzca daha zor bir işletme olan Trans Sibirya Demiryolu'nun inşaasına karşı çıkmışlardı. Her durumda, sanayileşmenin ilerlemesi genel sorununa getirilecek çözüm hiç de ne zaman ve hangi oranlarda Dnyeprostroy'un kurulması gerekliliğinin ve genel olarak buna ulaşma gereği varsa, bunun bilinmesinden ibaret olan kısmi sorunu çözmek zorunda değildi. Benim yönettiğim komisyon bu soruna bir çözüm getirmeyi sağlayan öğeleri hazırlamakla görevliydi.

Ancak işler buraya dek varmadı. "Troçkizme" karşı mücadele, ayrıldığı dalların birisinde, Dnyeprostroy'ya karşı mücadaleye dönüşüyordu. Çeşitli kurumların ve özellikle çok az övgülü bir biçimde konuştuğunuz demir yollarının yöneticileri tüm araçlarla komisyonun çalışmasını sabote etmeyi ödevleri bildiler. Bazı devlet bilgelerine kılavuzluk eden tek kural, sizin de hiç kuşkusuz bildiğiniz gibi, ben "kırpılmış" dediğim zaman "kökünden kesilmiş" demekten ibarettir. Oysa çalışmaların çok az ilerlemesi nedeniyle Dnyeprostroy'un bitmesi gerektiği süre ve proje üzerine kesin kararlar vermediğim bir durumda, diğer kurumlar işleri uzun zaman ağır aksak götürüyorlar, projeleri başarısızlığa uğratıyorlar, sabote ediyorlar ve "gürültü patırtılar" çıkartıyorlardı. Sonunda komisyon başkanlığı görevlerinden alınmamı talep ettim. Onaylandı. Bundan sonra, bir kaç hafta gibi olağanüstü bir süre içinde komisyon tüm işi gerçekleştirdi, vargılarını formüle etti ve bunları Savunma ve Çalışma Konseyi'ne kabul ettirdi.

Komisyonun, kendisinin de yetkili olduğunu gösterme soylu arzusuyla kendini işlerin yürütülmesine bırakması oldukça mümkündü. Kuşkusuz yukarıdan bir kaç diriltici söz edilmişti kendisine. Aslında, olaylar "zorlanmış" bir gidişe yöneldiler. Fakat ne rakamların ve planların kesin doğrulanmasıyla, ne de belirlenmiş mühletlerle işim oldu.

Komisyonun başkanı olarak kaldıkça Stalin ve dolayısıyla Molotov Dnyeprostroy'un gözüpek hasımları olarak müdahale ettiler. "Köylü filozofların" üslubuyla konuşarak Stalin şu türden iddialar yayıyordu çevreye: yoksul köylünün bir pikap satın alması neyse, bizim için Dnyeprostroy'u inşa etmek de odur. Bir merkez komite oturumunda şaşkınlığımı ifade ettiğim, işi bırakmamdan sonra meydana gelen 180 derecelik dönüş sırasında, Stalin eskiden söz konusu olanın yarım milyar, oysa ki şimdi sorunun yüz kırk milyon ruble olduğunu açıkladı. Tüm bunlar Merkez Komite'nin olağanüstü toplantılarının birinin tutanaklarında kayıtlıdır. Stalin burada basitçe sorunun temelini bile anlamadığını ve Dnyeprostroy karşısında gösterdiği ilginin kişisel işler düzenleme varsayımlarıyla sınırlı olduğunu gösterdi. Dnyeprostroy'un enerjisini tüketmesi gereken yeni fabrikalar konusunda yarım milyardan söz edilmişti. Yuvarlak rakamlarla o

zaman malolduğu fiyat 200-300 milyon olarak saptanmıştı. Buna Dnyeprostroy da eklenince bu yaklaşık yarım milyara ulaşıyordu. Fakat bu kuruluşlar kendiliklerinden sanayinin ilgili dallarının planlarında yer alıyorlardı. Dnyeprostroy'un onlara gereksinimi yoktu, tam tersine onların Dnyeprostroy'a gereksinimi vardı.

Bu yeni fabrikalar konusundaki son söz kimya sanayine, metalurji sanayi merkezine, vb. bırakılmalıydı. Benim zamanımda, komisyon bu sorunun incelenmesine az çok girişmişti. Benim ayrılmamdan sonra, iki aşamada üç hamle tamamlandı; birinin komisyona yaşam verdiği söylendi.

Bu kısa giriş taslağına göre, ki bunu eldeki metinlerle kontrol etmek kolaydır, bazı mitler yaratma yoluna hangi düşünce hafifliğiyle girdiğiniz apaçık görülüyor.

Bu arada sizin bundan özellikle utanç duymanız için hiçbir neden yok. Siz ne ilksiniz, ne de sonuncu olacaksınız. Daha onlarca, yüzlerce başka... efsane yaratıcısı var. En göze çarpan örnek -klasik örnek denebilir- Putilov fabrikası mitidir. Hemen hemen tüm kültürlü insanlar bugün 1923'de benim bu kuruluşu "kapatmak" istediğimi bilirler. Görünüşte, bu suç beni suçladığınız suçun tam karşıtıdır. Dnyeper üzerinde gereksinmemiz olmayanı "inşa etmeye" karar vermişim, Neva üzerinde bizim için onsuz olunmaz olanı kapatmaya karar vermişim. Biliyorsunuz ben Putilov sorununun "Troçkizme" karşı mücadelede, özellikle bunun ilk evresinde, muazzam bir rol oynadığını düşünüyorum. Yalnızca kongre ve konferanslarımızın değil, fakat Komünist Enternasyonal'inkilerin de bir çok rapor ve kararları bu konuya anıştırmaları içeriyor. V. Kongre sırasında benimle oturup konuşmaya gelen Fransız delagasyonu neden proletarya diktatörlüğünün demir tabyalarından birini oluşturan bir fabrikayı kapatmak istediğimi öğrenmek amacıyla bana sorular sordu. Bizzat XV. Kongre'de alınan karar da yeniden Putilov fabrikası sorununu ele alıyor.

Gerçekte olan şudur. 1923'de ikinci kez Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi başkanı seçilen Rıkov -ben değil, Rıkov- bu kuruluşun kapatılmasını önererek Siyasal Büro nezdinde işe koyuldu. Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi'nin hesaplarına göre, diyordu, bu fabrika bir

sonraki on yıl boyunca hiç bir işe yaramayacaktı; dolayısıyla metalurji sanayimizin altından kalkamayacağı bir yük olacaktı. Siyasal Büro kapatma lehinde oy verdi. Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi'nde, Gosplan'da, Leningrad sanayiinde hiç bir görevim yoktu. Bu konuda özel olarak bana ait olan hiç bir öneri ortaya sürmedim. Siyasal Büro üyesi olarak, Rıkov'un raporu üzerinde temellenerek sorunu halletmek zorundaydım. Genel sanayileşme sorunu, kendi başına, Putilov özel sorununu, Dnyeprostroy'nunkinden daha fazla çözemez. Stalin de Rıkov'un raporunu dinledikten sonra kapatmadan yana oy verdi. Sonra Zinovyev'in protestosu üzerine, bu sorun, Siyasal Büro'nun dışında, fraksiyoncu bir yolla yeni bir çözüme kavuştu. Her halukarda, bunu izleyen oturumlardan birinde Rikov, Siyasal Büro'da, Stalin'i kendini işle ilgili olmayan mülahazalara kaptırarak Zinovyev'le bir uzlaşmaya gitmekle suçladı.

İşte benim Putilov fabrikasına suikastım böyle meydana geldi. Hayranlık verici olan, Putilov fabrikası efsanesini yineleyen XV. Kongre kararının Rıkov'un önerisi üzerine kabul edilmesidir. Benim suçum da aslında, Rıkov tarafından yayılan bir öneriye oy vermekle yetinmektir. Bu akıl almaz, diyeceksiniz. Fakat böylesi bir çok olay meydana geldi...

Bu mektubu yazdığım sırada, Şestakov diye birinin yazmış olduğu ve adı *Köylülere XV.Kongre Kararları Üzerine* olan, Devlet Yayınları tarafından basılmış bir broşürün rastgele sayfalarını açıyorum. Buradan 49. sayfada Troçki'nin bir zamanlar "parti merkez komitesine, devasa Putilov ve Bryansk fabrikalarının kapatılmasını isteyen bir bildiri sunduğunu" öğreniyorum. Neden bunu istemiş olduğu söylenmiyor. Örneğin kendisi "muhalefetin işçiye olan sözde sevgisinin" maskesini düşürmek için verilmiş. İşte bakın bu süper-sanayileşmeciler işçileri yanıltmak için nasıl "devasa Putilov ve Bryansk fabrikalarının" kapatılmasını istiyorlar. Putilov'la ilgili ne biliyorsam yukarda anlattım. Bryansk'a gelince, bilgi sahibi olmadığımdan, size hiç bir şey bildiremeyeceğim. Belki de bu, basitçe, koleksiyonu tamamlamak için eklenmiştir. Genel olarak, bu XV. Kongre kararları üzerine olan resmi broşürden daha küstah, daha yaman bir yergi yazısı tasarlamak zor olurdu. Her şeyi yapabilecek, edebiyat hırsızı bir

takım insanlar türediler günümüzde. 1882'de Engels, Bernstein'a şöyle yazıyordu: "Edebiyatçılarımız işte böyle beylerdir. Burjuva edebiyat adamları gibi, hiç bir şey irdelememe ve tartışmama ayrıcalıklarının olduğunu sanırlar. Ekonomi cehaletiyle, yeni bilenmiş ütopizmiyle ve küstahlığıyla bize bir eşi daha olmayan bir edebiyat yarattılar." Bunun korkunç bir güncelliği var. Çestakov'lar resmi ütopizmleriyle ve özellikle kibirlikleriyle olduğu kadar, cehaletleriyle de, bu çağın edebiyatçılarını bile çok geride bıraktılar. Tehlike anında, bu şerefsiz ve bilinçsiz insanlar ilk ihanet edecek olanlardır. Proletaryanın bozguna uğraması durumunda, aynı resmi yemden beslenen üslupla, galiplere övgü türküleri söyleyeceklerdir.

Geniş çaplı tedbirlere karşı çıkarak, şöyle yazıyorsunuz alaylı biçimde:

> *Çağımız büyük sorunlar çağı değildir.*
> *Şu an için yalnızca, yollara, lokomotiflere, son darbeyi vurduğumuz ve vagonlarını tamamlama halinde bulunduğumuz demir yollarında büyük reformlar var... Tüm bunlara "adrese özel olmayan gönderim"*[1]*, işlerin merkezileştirilmesi, vb. denir.*

Mektubunuzun metnine bakılacak olursa, burada da suçlu muhalefettir diye bir sonuca varmak gerekecekti. Anımsayın, şarkıdaki gibi: "Bu Voltaire'nin suçu." Öyle olsun. Putilov'un ve hatta Bryansk fabrikalarının kapatılmasından, ya da yarı-kapatılmasından sorumlu tutulduk. Bir de Dnyeprostroy'un açılması, ya da yarı-açılmasının sorumluluğunu taşıyoruz. Fakat Rudzutak'ın reformundan nasıl sorumlu tutulabiliriz? Bunda da Lenin ve Czerjinski'nin bir zamanlar lokomotif ve vagonları kurtardığını söylediği, fakat, 1924'de, yani dört yıl sonra demir yollarının tahrip edilmesine neden oldu -ya da hemen hemen- diye suçlanan 1042 sayılı kararla belli bir yakınlık bağı bulunamayacak mıydı? Deneyimsiz Rudzutak'ı "adrese özel ol-

1. "Adrese özel olmayan gönderim" ile anlaşılan şey, aynı bir malın karşıt iki yönde dolaşımından kaçınan taşımacılık örgütlenmesidir. Örneğin: Moskova'dan Leningrad'a, aynı zamanda Leningrad'dan Moskova'ya buğday gönderimi. Bunun Rudzutak'ın formülüne uygulanması, gereksiz olduğu kadar sık yapılan ve genel olarak alay konusu olan yolculuklarına bir anıştırmadır. *(L.T.)*

mayan gönderim" yolu üzerine "yollayanın" ben olduğum bulunamayacak mıydı? Kendi öz kaynaklarınız bu tarih ve felsefe sorununa çözüm bulmaya yetmiyorsa, Yaroslavski, Gusiyev ve diğer yasa bekçilerine baş vurun; onla size doğrudan neye gereksinmeniz varsa - ve fazlasıyla- hemen karşılayacaklardır!

Fakat başlangıç noktası olarak özel durumları alarak büyük ekonomik sorunlara ulaşmaya çalıştığınız için (bu yönteme ilkesel açıdan itiraz ediyorum), size dikkatinizi yine de bir örneğe yöneltmeyi öneriyorum. Sanayileşme, ödün verme siyasetine sıkıca bağlıdır. Lenin buna muazzam bir önem veriyordu. Aslında, elde edilen sonuçlar oldukça gösterişsizdir. Açıktır ki bunun nesnel nedenleri vardır. Fakat bu alanda da, yönetim yöntemleri büyük ve kuşkusuz az önemli olmayan bir rol oynuyorlar. İşte size, öz-eleştiri, ve partinin yargısına boyun eğme çağından yararlanarak iyi çözümlemenizi (Dnyeprostrot'da yaptığınızdan daha iyi) öğütleyeceğim bir örnek. Bir de acele etmemeniz gerekecek: Şimdiden öz-eleştiri son nefesinde...

Örneğim manganez çıkarmamıza değgin. Bu madenin bulunduğu Çinturi yataklarımız, bildiğiniz gibi, imtiyaz olarak Amerikalı Harrimann'a bırakıldı. Nikopol'dekilere gelince, bunları kendimiz işliyoruz. Metalurji işleriyle ilgili bir insan olarak, manganezin oldukça tek yanlı bir uygulaması olduğunu muhakkak bilirsiniz ve dolayısıyla da pazarı kesinlikle sınırlıdır. Nikopol manganezi çok düşük, çıkarılması çok zor bir kalitededir ve taşınması büyük masrafları gerektirir. Zamanında, bu maden üzerine en yetkili kişilerin katılmasıyla yaptığım yaklaşık hesaplamalara göre, her ton manganez başına kâr marjı farkı Çinturi'dekine oranla yaklaşık 8 ila 10 ruble'ye ulaşıyor. Bu, Çinturi'nin bir tonu 4 ila 5 ruble kâr verdiğinde, Nikopol'dekinin bir tonu yaklaşık 4 ila 5 ruble kayıp veriyor demektir. İmtiyaz kontratına uygun olarak imtiyaz sahibinin sattığı her ton başına biz önceden saptanmış bir fiyat elde ediyoruz. Nikopol'den sattığımız her ton manganez bizim için bir kayıba karşılık geliyor. Devlet, manganez sanayisini imtiyaz olarak vermeksizin, bütünüyle elleri arasına almayı gerekli görüyorsa (yakın zaman önce ölen Krassin bu savı savunuyordu ve haklı olabilir), öyleyle Nikopol'ün işletmesini asgariye indirmesi ve Çinturi'ninkini de azamiye çıkarması gerekmektedir. O za-

man büyük kârlar elde edeceğimize eminiz. Oysa tamamen tam tersi biçimde hareket ettik: Tinturi'yi imtiyaz olarak verdikten sonra, herkesin bildiği gibi, ceplerimizi dolduran bu milyonların bir kaçını yatırarak Nikopol'ü geliştirmeye başladık. Böylece çifte bir amaca varıyoruz: Nikopol manganezini zararına satıyoruz ve açık veren bir ihracat sayesinde Çinturi manganezini pazardan silerek imtiyaz sahibi tarafından satılan her ton başına kârımızı düşürüyoruz. Tek sözcükle, Nikopol'deki zarar pahasına Çinturi'de de zarara neden oluyoruz.

Nereden ileri geliyor öyleyse bu ustalıklı kendi kendini sabote etme sistemi? Böyle durumlarda bizde çoğunlukla hesap hatalarından söz edilir. Her zaman suçlu olarak bir kaç uzak, mümkün olduğu kadar zayıf bir hasım bulunur. Burada hata yoktur yine de. Tüm hesaplar önceden yapılmıştı. Tüm kuruluşlar uyarılmıştı. Bu soruna değgin belgeler, kesin verilerle birlikte, ilgili arşivlerde duruyorlar. Burada kader belirleyici bir rol oynayan "sovyet" feodalizmidir. Çin'in bize öğrettiği gibi, bu feodalizm kaçınılmaz olarak bürokratizm ve bazen bunun kökeni olan mandarincilikle kaynaşıyor. Çubar ve diğer Ukraynalı mandarinler, Nikopol manganezi, sorununu kendi yerel bakış açılarından irdeleyerek işliyorlar. Harkov'un bakış açısı genel olarak devletinkiyle çelişkiye girdi. Merkezileşmiş bir proletarya diktatörlüğü rejiminde sorun, Tüm Birlik'in ve buradan da Ukrayna'nın çıkarına olarak oldukça kolay bir biçimde çözüme kavuşturulabilirdi. Fakat bürokratik feodalizmin yöntemleri uygulandığında, herşey ters yüz oluyor. Manganezle uzaktan yakında ilgisi olmayan sebeplerden Çubar'a sıkıntı vermek tamamen olanaksız hale geldi; bu durum "güçler ilişkisinde" bir değişimi ortaya çıkarabilirdi. Burada bir ekonomik değerlendirme hatası değil, fakat tek bir kusuru olan bir siyasal hesaplama hatası oldu; derinlemesine çürümüş olma.

Şu an için Nikopol'deki işler ve onun Çiaturi ile olan ilişkileri üzerine hiç bir veri yok elimde. Fakat anlayabildiğim kadarıyla, dünya pazarının genel durumunun Nikopol'e, Harkov yönetiminin sağ duyuyu hiçe sayarak bel bağladığı mucizeleri gerektireceğinden kuşku duyuyorum. Oysa bu kaybedilen milyonlara karşılık gelebilir. Bu yalnızca benim düşüncem. Belki de bunu denetleyecek ve elde edi-

len sonuçları yayınlayacaksınız? Eğer bu işte yanılmışsam, mutlu olan ilk kişi ben olacağım.

Fakat Dnyeprostroy'a geri gelelim. Olguları bir tarafa atmak eğiliminiz dolayısıyla, Dnyeprostroy'un zamansız inşa edildiğini gösterdi dediğiniz zaman size inanmaya hiç te zorunlu değilim. Kötü inşaa edildiği şeklindeki ikinci değerledirmeniz çok daha gerçeğe uygun. Fakat kendi payıma ne yapabilirim? Benim yalnızca Dnyeprostroy'da yapılan hatalardan değil, fakat şimdi yakınında oturduğum Türkistan-Sibirya demiryolunun yapımındaki hatalardan da sorumlu olduğumu iddia edecek olan Gussiyev'ler, Kuussinen'ler, Manuilski'ler, Pepper'ler, Lyadov'lar ve diğer asalak siyasetçilerin önünde koşmuyor musunuz?

Sürekli şunu söylüyorsunuz: "Dyeprostroy konusunu etraflıca düşününüz ve maalesef partiyi de sürüklemiş olduğunuz sanayileşme programınızı yeniden gözden geçiriniz."

"Sürüklemek?" Nasıl oluyor bu? Süper-sanayileşme partinin tüm kademelerinde mahkum edildi. Parti gerekli monolitizmle buna karşı tavır aldı. Edebiyatın asalakları bu konuda yüzlerce broşür yazdılar. Sınavlarda çeşitli dolaplar çeviren öğrencilerin yaptığı türden dağlar kadar belge tüm ülkeye, denebilir ki tüm dünyaya yayıldı. Ve her zaman aynı tema üzerine: "Troçkizm", süper-sanayileşme yararına köylüyü soymaktır. Şimdi birdenbire, "maalesef" partiyi bu saniyane programa sürükleyen Troçki oldu. Size şunu sormama izin veriniz: siz muhalefetin diğer hasımları, parti ve yönetimi üzerine ne düşünüyorsunuz öyleyse? Böyle bir yönetime nasıl güven oyu verebiliyorsunuz?

Biraz daha ilerde şöyle yazıyorsunuz:

> *Köylüyle sizin dilinizden konuşulmak denendi. Nedir sonuç? Köylülerle işçiler arasındaki ittifak uzun yıllar için sarsıldı, oysa ki ordu köylü, ülke köylüdür; kollektifleştirme olağanüstü vergiler alınmasını sağlayan bir paravandı; sanayileşme için bir yüz yıl gerekecektir.*

Bu birkaç samimi satır tüm bir programı kapsıyor -hatta bundan bile çok: Tüm bir dünya görüşünü. Yalnızca... hangi rüzgar sizi, böylesi kanılarla, Marx'ın ve Lenin'in partisine getirebildi? Fakat sakin olunuz; siz hemen hemen çağın bir kahramanısınız. Onlarca, binlerce yüksek kesimden yoldaşın gönlünde yatanı kaleminizin ucuyla dile getiriyorsunuz. Marx'ın ve Lenin'in partisinde derin bir bozulma meydana geldi ve sizin gerici orta yurttaş mektubunuz bunun sayısız gösterimlerinden biri ancak.

"Köylüyle sizin dilinizden konuşmak denendi." Kim denedi? Merkez Komite. Öyleyse size sormama izin veriniz: Niçin denedi? Önce mahkum etti, reddetti, kaldırıp attı, sürdü ve sonra kendi kendine şöyle dedi: "Ya deneseydim" Fakat o zaman, bırakın da size şunu söyleyeyim, siz Merkez Komitesi'ni neye indirgiyorsunuz? Siyasetini nasıl değerlendiriyorsunuz? Siyasal ahlakını? Ya sizin tutumunuz doğru değil? Ya da Merkez Komiteninki? Bizim dediğimiz şey de burada.

Soruyorsunuz: "Köylüyle sizin dilinizden konuşulmak denendi; Ne verdi bu? Köylüyle işçiler arasındaki ittifak uzun yıllar için sarsıldı." İzin veriniz: Tüm tartışmamız ittifak sorunu üzerinde dönüyor. Bu arada "köylüyle ittifak yapmak istemeyen de" muhalefet. İlk olarak Manuilski bunu kanıtlayacaktı. Ve birdenbire, yönetim bu ittifakı, basitçe "Troçkizmle" dolup taşma istediğinden, uzun yıllar için sarstı. Bu kafa karışıklığı nedir?

Sizin talihsizliğiniz devamlı olarak ve en tek düze biçimde, hiç bir ilkesel temel olmaksızın çalıştırılma zoruyla, düşünmeyi, kesinlemeyi, iyi niyeti unutmanızdır. Fordist zincir sinir sistemini nasıl yok ediyorsa, dalavereci öğrencilerin yaydığı belgeler zinciri de düşünen merkezleri parçalıyor. Siyasetinizin anlaşılmazlığını, açıklamaların saçma sapan sözleriyle tamamlıyorsunuz. Çünkü, sonunda, muhalefet de bir platform ve karşı-tezler yayınladı XV. Kongre için. Tüm bu sorunlar çok açık ve bir platformun sağladığından daha somut bir biçimde çözümlendi. Oysa siz, program konusunda bir panik ve idari esrime duygusuyla uygulanan ve tüm bundan önceki yolun yanlış niteliğinin neden olduğu "tedbirleri" bize mal ediyorsunuz. Böyle değil mi? Öyleyse, bunlara neden olan nedir? Sosyalist bir yolun ardın-

dan, Ekim'den tam on yıl sonra, yıkıcı bir keyfi yönetime (neden bilmem "savaş komünizmi" denen) başvurmak gerektiği kabul edilirse, bu durumun kurtuluşu olmadığını gösterir. Öyleyse, bu bütününde proletarya diktatörlüğünün ve sosyalist yönetim yöntemlerinin mahkum edilmesidir. Bu, kartları Menşeviklere ve genel olarak burjuvazinin uşaklarına geri vermektir. Tüm ideolojik parazitler kastı, niyetlerine aykırı olarak, kesinlikle buna ulaşır. Onlar için, ansızın herşeyin tümüyle kötü gittiği zamanlarda bile, her şey iyi, her şey harikulade gidiyor. Niçin kötü ansızın iyinin yerine geçiyor, niçin sistemli olarak sağlamlaşan işçilerle köylüler arasındaki bir ittifakın ardından "uzun yıllar için", bu ittifakı sarsan tedbirler ortaya çıkıyor. Asalaklar bu sorundan kaygı duymuyorlar. Yine de sosyalizmin kaderini belirleyen bu sorundur.

Köylülerle bizim dilimizde konuşulmaya çalışıldığını söylerken, bayım, saçmalıyorsunuz. Umutsuzluk tedbirleri bizim platformumuzdan değil, gereken zamanda onun farkına varamama olgusundan çıkmıştır. Ve hâlâ işçilere "muhalefetin buğday stoklamasını engellediğini," "ilgiyi dağıttığını" anlatan söz manyakları, namussuzlar var. Neye olan ilgiyi dağıttı? Buğday stoklamasına mı? Fakat bu arada, bundan söz eden muhalefet değil miydi? Bu arada, Wrangelci subay hikayesiyle partinin ilgisini dağıtan siz değil miydiniz? Yarın sonsuzca daha büyük bir boyut kazandırarak, bu "manevrayı" yinelemek zorunda kalmaktan sakınınız!

"Ordu köylü, ülke köylüdür; Kollektifleştirme olağanüstü vergiler alınmasını sağlayan bir paravandır; sanayileşme için bir yüz yıl gerekecektir." Yalnızca bu sözlerde bile tüm temeliniz gün yüzüne çıkıyor. Neden düşüncenizi tamamlamıyorsunuz? Sonucunuz şu olmalıydı: "Ekim Devrimi'ni yapmayı oldukça erken, çok erken, çok çok erken aklınıza koydunuz. Az çok bir yüz yıl daha beklemek gerekirdi. Bir köylü ülkesinde çok basitçe bir köylü ordusunun gereksinimlerini sağlamak ve kollektifleştirmenin olağanüstü vergiler alınmasını sağlayan bir paravan olarak kullanılması için sovyetler iktidarını yaratmak: Eh öyleyse, hayır, böyle bir sonuca varmak için yapılan harcamalar ölçüsüzdür. Çok hızlı gittiniz, çok acele ettiniz, Ekim'i yapmak için." Dalavereci öğrencilerin bir yığın belgesini reddettiğiniz

ve doğanızı konuşturmaya başladığınız zaman, işte tüm gözeneklerle ifade ettiğiniz budur.

Düşünme tarzınıza tümüyle uygun biçimde hemen ekliyorsunuz:

> *Düşünüyorum ki şimdi siz bile Çin'de sovyetler iktidarının kuruluşu için gerekli öncüllerin şimdiden var olduğundan kuşku duyuyorsunuz.*

Bunun üzerinde ancak bir tek şey söyleyebilirim size: Orta yurttaş öyle atılgan oldu ki, herkesin önünde işkembesini kaşıyor. Şurası kesin ki, bu orta zeka yalnızca Ekim sonrasında değil, Ekim öncesinde de tümüyle yok olmamıştı. Yalnızca, eskiden saklanıyordu; şimdi ise yalnızca aydınlarda değil, kitlenin üzerinde yükselmiş, bir ünvan kapmış ve isim yapmış ve kitleye Rusya'da Çin'de olduğundan daha çok tepeden bakabilen bir çok eski işçide de yüzeye çıkıyor.

"Fakat bundan başka ne yapabilirdi halkımız? Mujikle hangi sanayiyi kurmak istiyorsunuz? Çinlide sovyetler iktidarını alabilecek kafa var mı?" Gerici orta yurttaş devrimciyi parçalayarak yuttu, geride yalnızca et ve kemik, bazen de bundan bile azını bıraktı.

Saygıdeğer yoldaş siz, esaret halindeki, mujik, geri kalmış Rusya'da devrimin en ileri kapitalist ülkelerinden daha önce proletaryayı iktidara getirebileceğini söylediğimiz zaman, yalnızca Ekim devriminden önce, Ekim devriminden on ya da on iki yıl önce değil, daha 1917'de, Şubat'tan sonra, Ekim öncesinde, Ekim sırasında ve onu izleyen zor yıllarda da bize binlerce ve binlerce kez karşı çıkmış bilgece sözleri yinelemedesiniz. Sayın öyleyse parmaklarınızla: Bugünkü "iyimser" yöneticiler, "bütünsel sosyalizmin" kurucularının onda dokuzu Rusya'da proletarya diktatörlüğünün mümkünlüğüne bile inanmıyorlardı; ve inanç eksikliklerinin temelini kurmak için, tam da sizin sanayileşme ve Çin'de sovyetler için yaptığınız gibi, rus mujikinin bilisizliği sonucunu çıkarıyorlardı.

Biliyor musunuz buna ne denir? Nasıl bir sözcükle nitelenebilir bu? Bu *yozlaşmadır*. Diğerleri için, diğer bir çokları için bu bir *yeniden doğmadır*, bu Ekim devletinin çekiç darbesiyle zaman zaman ufalanan küçük burjuva doğal temeline bir geri dönüştür.

Küçük burjuva ona, mitler, efsaneler, hatta dedikodular eklemeden siyaset yürütemez. Her zaman, olgular en beklenmedik, en hoş olmayan görünümlerini göstererek ona doğru dönerler; doğası gereği o büyük fikirleri kucaklamaya tamamen yeteneksizdir; hiç bir şeye uygunluğu yoktur; o zaman, varsayımlarla, kurgularla ve mitlerle delikleri kapamak için uygulanır. Proletaryanın davranış çizgisinden küçük burjuvazininkine kayıldığı zaman efsaneler yaratmak çok daha onsuz olunmaz olur: O zaman söz konusu olan, aralıksız kamuflaj yapmaya çalışmak, dünkü günü uygunca bugünküne birleştirmek, onları koruyor gibi görünerek gelenekleri ayaklar altına almaktır. Kişisel planda fikir hasımlarının saygınlığını kırmak için yapılan kuramlar böylesi dönemlerde ortaya çıkarlar; bu sanattaki efendiler de aynı zamanda meydana çıkarlar. Entrika siyasetinin tüm-güçlülüğüne olan inanç çiçek açar. Dedikodular çoğalır, eskisinden daha iyi olur, bir sınıflamaya uğrar ve göklere çıkarılırlar. Kendi sorumsuzluklarına güveni güçlü olan, dalavereci öğrencilerinkine benzeyen bir belge yazarları kolu ortaya çıkar. Dışarıdan bakılırsa, tüm bunlar gerçekten mucizevi sonuçlar verir. Gerçekte, bu sonuçlar kendi öz sınıflarının bilincini karmakarışık eden ve böylece onun direnme gücünü azaltan aygıt "efendileri", entrikacılar, ve skolastik belge yazarları aracılığıyla aktarılan diğer sınıfların baskısı altındadır.

Hemen hemen yirmi yıl önce (1909'da) yazmış olduğum bazı satırlar buldum rastlantısal olarak:

> *Tarihsel evrimin eğrisi yukarı doğru çıktığında toplumsal düşünce daha kavrayışlı, daha gözüpek, daha zeki olur. Esas olanı önemsiz olandan doğrudan doğruya ayırt etmeyi ve gerçekliğin oranlarını kaşla göz arasında değerlendirmeyi öğrenir. Çok havalardaki olguları yakalar ve onları genelleştirme ipiyle birbirine bağlar... Fakat siyasetin eğrisi aşağıya doğru indiği zaman, budalalık toplumsal düşünceye yerleşir. Şurası da bir gerçek ki, günlük yaşamda, geçmiş olayların yansımaları olan genel cümle kırıntıları hâlâ sürüp gider... Fakat bu cümlelerin içerikleri rüzgarla birlikte uçup gitmiştir; siyasal genelleştirmenin en değerli yetisi hiç bir iz bırakmadan, nerede bilinmez, yok olmuştur. Budalalık küstahlaşır; çürük dişle-*

*rini göstererek her ciddi genelleştirme çabasıyla alay eder. Savaş alanının kendine ait olduğunu hissederek, kendi öz araçlarıyla işini görmeye başlar.*
*(L. Troçki, cilt XX.* Eski Dünyanın Kültürü, *s. 310)*

Mektubunuz bende bu fikirler toplamını doğurdu diye bana kızmamalısınız. Fakat bir sözcük bile çıkarılırsa şarkı anlamını yitirir.

Kendi herşeyi birbirine karıştırmasını, düşünüş yanlışlığını, hatalarını açıklamak için, küçük burjuvanın yalnızca genel olarak mitlere değil, fakat devamlı olarak şeytansal bir güç türü doğuran bir kaynağa da gereksinimi vardır. Büyük bir olasılıkla siz de bilirsiniz ki bu güç bizim kendi insansal zayıflığımızın mitolojik cisimleşmesidir. Dünyanın bugünkü konumunda, ideolojik açıdan kim küçük burjuvadan daha zayıftır? Ulusal koşullarına, tarihsel geçmişine, kaderin onun için sağladığı yere bağlı olan çeşitli şeylerde şeytansal bir güç görür. Bu, eğer böyle ifade edilebilirse, kafası karışık bir burjuva olduğu zaman, onun için tüm kötülüğün kaynağı köylüleri ve genel olarak namuslu çalışanları soymak isteyen komünisttir. Bu dar kafalı bir demokratsa, evrensel kötü ona faşizm olarak görünür. Bir üçüncü olarak, bunlar, Fransa'da dendiği gibi, Almanlar, yabancılar, yerleşik yabancılardır. Bir dördüncü olarak bunlar Yahudilerdir, vb., ve bu böyle sonsuza dek gider. Bizde aygıtın orta bir adamı için, silahı evrak çantası olan küçük burjuva için, kötülüğün bu evrensel kaynağı "Troçkizm"dir. Kişisel olarak siz basitçe bu tipin "iyi niyetli" bir çeşidini temsil ediyorsunuz. Dnyeprostroy kötü inşaa edilirse; Rudzutak kendini boş kafileleriyle "iş görmeye" bırakırsa; bir dizi yıl boyunca yapılan hatalar 107 no.lu maddeyle aceleyle düzeltilip tehlikeli karşıklıklar yaratılırsa, -suçlu olan "Troçkizmdir". Kim olacaktı ki başka? Engels eskiden antisemitizmin avanakların sosyalizmi olduğunu yazdı. Bu terimi bugünkü koşullara uygulayacak olursak: anti -"troçkizm", kavrayışı çok kıt olan insanların komünizmidir. Başka bir deyişle, mitoloji yazarları derdin nerden geldiğini çok iyi biliyorlar, fakat dikkatleri dünya üzerindeki evrensel kötülük kaynağına, yani "Troçkizme" çekerek yönetimin yaptığı hatalar üzerine yöneltilen dikkatleri başka tarafa çekebilecek basitliklere bel bağlıyorlar. Bu

yanıltanlar ve yanıltılanlar çarkında siz kişisel olarak hangi yeri işgal ediyorsunuz? -Bunları birbirine zincirle geçirme görevini görerek, onların arasında bir yerde bulunuyorsunuz.

Şöyle yazıyorsunuz:

> *Bir arkadaş olarak size bu işten vazgeçmeyi ateşlice öğütlüyorum. Partiden daha zeki olmayınız. Onun çoğunluğuyla, bu, memurlar, aygıt adamları, orta, bozulmuş, yozlaşmış yurttaşlar çoğunluğuyla bile birlikte yanılınız; bu çoğunluk gerçekten dediğiniz yere gelmişse bile, ne olursa olsun, ne bunu değiştirebilirsiniz, ne de onun yerine başka bir şey koyabilirsiniz.*

Ne harika satırlar! Bundan daha iyisi düşlenemezdi. Zaten, bunları uydurma kaygınız bile olmadı. Yalnızca partinin orta yurttaşı temelinizi konuşturdunuz. İzin veriniz de size, kollektif devrimci düşüncenin başka bir şey, ve orta yurttaşlar sürüsü düşüncesinin başka bir şey olduğunu hatırlatayım. Kollektif düşünce her defasında kazanılmak zorundadır; koyun düşüncesi önceden yapılmış ve bitirilmiş olarak teslim edilir. Muhakkak "bireycilik", "aristokrasi" vb. üzerine gevezelikler duymuşsunuzdur. Böyle ifade eder kendini, öfkeli dedikodularla, orta yurttaşların sürü düşüncesi bir yanda, memurların çekiştirmesi öte yanda.

Partinin her şeyden önce doğru bir davranış çizgisine gereksinimi var. Gerektiğinde parti çoğunluğuna, hatta *gerçek* çoğunluğuna karşı bunu savunmayı bilmek ve buna cesaret etmek ve böylece ona hatalarını onarmada yardım etmek gerekir. Eğer çoğunluk işleri kötüye sürükleyerek kendi kendine yanılır, deneyimini denetler ve öğrenirse, onunla birlikte yanılmak yok utanç verici bile değildir. Fakat buradaki sorun kesinlikle bu değil. Daha uzun zaman öncedir, aygıt, çoğunluğun yerine yanılıyor ve onun bunu düzeltmesine izin vermiyor. Güncel "yönetimin" özü burada yatar; Stalinizmin ruhu budur.

Çoğunluğu basitçe, olduğu gibi ele almak gerektiğini söylüyorsunuz. Parti bu düşünceye gömülmeseydi Ekim Devrimini yapabilirmiydi? Bunu düşünebilir miydi? Hayır, bu düşünce son beş yılın ürünüdür. Ekim darbesinden önce, işbirlikçi, uzlaşmacı, oportünist, çü-

rük ve kaypak küçük-burjuva düşüncesinin öğeleri başka güçlerle çarpışıyorlardı: Liberal kültür hareketi, yasal eğitimcilik, savaş çağının yurtseverliği, Şubat'ın ulusal devrimci savunması. Şu an tüm bunlar aygıtın "Bolşevizm" bayrağı altında zorla yükseliyor, gruplaşıyor ve muhalefeti, başka bir deyişle proleter Bolşevizmini sıkıştırarak ilerliyorlar. "Anti-sovyetik muhalefete" karşı Ekim'i koruyan, o çağda barikatın diğer yanında bulunan ve sonra, iç savaş sırasında, nerede bilinmez yok olan kaç tane Ekim'in güncel ve değerli savunucusu sayarsınız! Oportünizm önceden oluşturulmuş bir güce dayanmaya çalışıyor. Sovyetler iktidarı bir güçtür. Her oportünist küçük burjuva, orta yurttaş, sovyetik olduğundan değil, fakat iktidar olduğundan onun üzerine dayanmaya çalışır. Tüm Avrupa'nın sözde devrimcileri, onlarda uyuklayan orta yurttaş tarafından yenip bitirilen eski devrimciler, gururlu ulu kişiler haline gelen işçiler, geçmişteki ve şimdiki Martinov'lar ve Kuussinen'ler var olan şeylerle tebelleşerek, Ekim'in doğrudan mirasçıları olarak araya sokulabilir ve hatta kendilerini onun mirasçıları hissedebilirler.

Bu "yukarıda adı geçenlerin" her türlüsü içinde, özellikle dikkate değer bir yer şimdi sabık-Bolşevikler tarafından alınmıştır. Bir gün bunun sayımını yapmak iyi olurdu. 1905'de devrimci demokrat olarak Bolşevizme katılanlar bu aynılarıdır. Karşı-devrim sırasında partiden ayrıldılar; belli bir başarıyla 3 Haziran rejimine yerleşmeye çalıştılar; büyük mühendisler, doktorlar, her işi yapan kişiler oldular; burjuvazinin hısımları ve dalavere ortakları haline geldiler; yurtseverler olarak burjuvaziyle birlikte emperyalist savaşa katıldılar, askeri bozgunlar dalgası onları Şubat Devrimine getirdi; "demokrasi" rejiminde mümkün olan en geniş yeri kapmaya gayret ettiler; herşeyin yerli yerine oturma "düzenini" engelleyen Bolşeviklere dişlerini gösterdiler; Ekim'in zorlu düşmanları oldular; umutlarını Kurucu Meclis'e bağladılar; ve her şeye karşın Bolşevik rejimi kendini oluşturmaya başladığında, ansızın 1905'i hatırladılar, "partideki hazırlık devrelerini" yenilediler, yeni düzenin ve eski geleneklerin savunmasını üstlendiler; 1917'de Bolşeviklere karşı sarfettikleri ifadeleri kullanarak muhalefete sövüyorlar şimdi. Böyleleri çok. "Eski-Bolşevikler Derneği"ne bakın yalnızca: Artlarında yaklaşık olarak

sekiz, on, on iki yıl burjuvazi içinde yerine getirilen küçük bir görev süresi bulunan uzlaşmaz "militanlardan" oluşur, yarı yarıya, fazlasını söylemeden.

Tüm bu biraz alık, durgun, hantal bürokratlar özellikle "sürekli devrim" fikrine tahammül edemiyorlar. Şurası kesin ki, onlar için söz konusu olan 1905 değildir, ne de uzun zamandır, arşivlere kaldırılmış eski kavgalara yapay olarak yaşam vermek. Hecube (Euripides'in trajedisi çn) onlar için önemli değil, söz konusu olan tamamen çağımız, dünya sarsıntıları zincirlerinden tamamen yalıtılmış bir bugündür, söz konusu olan "bilge" bir dış siyasetle kendini güvence altına almak, inşa edilebilecek olanı inşa etmek ve tüm bunlara tek ülkede sosyalizm demektir. Orta yurttaş düzen, sükunet, siyasette olduğu kadar ekonomide de ılımlı bir gidiş istiyor. Daha yavaş, daha ağır olarak. O halde gemi azıya almayınız, her zaman zamanında varacağız. Aşamaları atlamayınız o halde. Ülke köylü, Çin'de 400 milyon "cahil" köylü var. Sanayileşme için bir yüz yıl gerekir. Bu, platformlar üzerinde kafa çatlatma sıkıntısına değer mi? Yaşa ve bırak başkaları da yaşasın. İşte "sürekli devrim" karşısında gösterilen kinin dayanağı. Stalin, bizde sosyalizmin onda dokuzunun daha şimdiden inşa edildiğini söylediği zaman, gelişmemiş ve ondan memnun bürokrasiye böylece büyük bir hoşnutluk veriyordu: Onda dokuzunu inşa ettik, geri kalan onda birini de muhakkak tamamlayacağız. Yaşamının son yıllarında Lenin her şeyden çok, tüm yönetici parti ve devlet aygıtı kaynaklarıyla donanmış aygıt adamları ve memurların bu kollektif sorumluluğundan kaygı duyuyordu.

Ve siz bizi, bu orta yurttaş düşüncesiyle çevrelenmiş unsurlar önünde, henüz iyice hazmedilmemiş Ekim devriminin ardından gelen bu muazzam tarih kusmuğu önünde ödün vermeye davet mi ediyorsunuz? Eh öyleyse adresi şaşırmışsınız. "Yeniden düşününüz." Biz, daha yeni, bir daha düşündük. Mektubunuz, birkaç bin zulmedilen Bolşevik-Leninistin ezilgen, şekilsiz, fikirsiz memurlar, gayretli hizmetliler ve basitçe asalaklar kitlesi üzerindeki büyük tarihsel avantajını açığa vuruyor ancak. Sizin "değiştirilemez" dediğiniz sonuca varsaydık biz de, kendimizi olacağa bırakamazdık; yeniden inşaya girişirdik, yani eski duvarların iyi tuğlalarını çıkarırdık, bunları

yenilikler fırınında pişirirdik ve onlarla yeni bir meydan üzerine yeni bir yapı dikerdik. Fakat bereket versin devrim için, başarılarınız henüz buraya gelmedi. Partinin proleter çekirdeği ve işçi sınıfıyla ittifak yapma çarelerini bulabileceğiz; bize zulmetmeniz, bizim çevremizde engeller hazırlamanız hiç önemli değil. Size ne Bolşevik gelenekleri, ne de Bolşevizmin proleter kadrolarını bırakırız.

Yeri gelmişken söyleyeyim: Moskova'dan hareketimden bir ya da iki gün önce, bana bir çeşit sempatisini ve geçmiş olsun dileğini açıklayan, ya da daha doğrusu, parti ve ülke içinde gelişen tehdit edici süreçler karşısındaki orta düzey güçsüzlüğünü ve doğuştan beceriksizliğini dengelemeye çalışan değerli bir orta yurttaşın ziyaretini kabul ettim. Bu değerli parti militanı, veda görüşmemizde, Merkez Komite'nin tüm siyasetini doğru bulduğunu, parti içinde varolan rejime gelince, bunun kendisine göre hatadan yoksun olmadığını bildirdi bana. "Bu doğru," diyordu. "Ve sürme işlemi tamamen utanç verici." Böyle ifade etti yiğit bir görevli. Bununla beraber, şunu söylemeliyim ki, tanık yoktu. Ben ona: "Nasıl öyleyse iyi bir siyaset kötü bir rejimi getirdi?" diye sorduğumda, konuğum şöyle bir yanıt verdi: "Görüyorsunuz, tek tek düşüncesizlikler oldu. Fakat biz bu durumu düzelteceğiz." "Konuşabildiğim hemen gerçekten herkes" diye sırrını söylüyordu değerli dostum, "muhalefeti kesinlikle mahkum ediyorlar, fakat sürme işlemlerinden hoşnut değiller. Bunları ortadan kaldırmayı başaracağız." Ziyaretçimizle alay ettim ve ona, hatırladığım kadarıyla, sizin beni kendinize karşı kullanmaya zorladığınız türden bazı sert sözler söyledim. "Hiç bir şey elde edemiyeceksiniz ve yarın sürme işlemlerini uygun göreceksiniz, çünkü hiç insanlık duygusu kalmadı sizde." Doğaldır ki, olaylar da böyle gelişti.

Geçenlerde biraz daha az önemli olan, bir başka "resmi görevlinin" mektubunu aldım; bu, gördüğünüz, gibi, benimle uyum içinde olmamasına karşın, onunla dostça bir mektuplaşma yapmadığımdan yakınıyor, ona göre bu bir neden değil. Bu konuda servislerinde nelerin değiştiğini ve İvan Kıriloviç'in irileştiğini ve viyolon çaldığını anlatmak için konuşmayı değiştiriyor. Son olarak, iyi dilekli bir bayan "resmi görevli" uygun bir vesileden yararlanarak bana öğütte

bulunuyor: insanlar bir kez yaşarlar ve şu halde her türlü muhalefetçilikle kendini sürdürmemek gerekir! Direktuar zamanındaki sabık-Jakobenlerin karıları da tastamam aynı biçimde akıl yürütülüyorlardı -daha doğrusu kafalarından çok baldırlarıyla. Bu ancak "bir kez yaşayan" bayan görevliye "Termidor" koktuğunu söyleseniz, size öyle bir edebi alıntı yapar ki, Yaroslavski'nin bile içi sızlar bundan.

Ve işte şimdi siz kendi tarzınızda ortaya çıkıyorsunuz, en "ideolojik" ve hatta en atılgan biçimde konuşuyorsunuz: Dnyeprostroy üzerine temellenerek bir darbede beni doğru yola getirmek istiyorsunuz. Ve siz hepiniz, çünkü siz ordu kadarsınız, yüzlerce yoldaşımı ve beni hapislere ve sürgünlere gönderenin kendiniz ve özellikle kendiniz olduğunuzu tümüyle unutuyor görünüyorsunuz. Bu sizin yüzünüze karşı söylense, hepiniz gözlerinizi büyük büyük açarsınız. "Evet bir şeylere oy verdik muhakkak. Şurası kesin ki protesto etmedik..." Orta yurttaş böyle bir durumda, iyi dilekli bir havayla parmaklarıyla burnunu karıştırarak Ponce Pilate rolü oynamayı yeğler. Mükemmel, sağlam, tutarlı fikirli yüzlerce, çoğu iç savaş kahramanı olan devrimci şimdilerde hapishane kapılarını aştıysa, yiyicilerle, borsa oyuncularıyla ve en rezil aşağılık kişilerle aynı koğuşu paylaşıyorsa, şimdi çarcı sürgünün eski mekanlarını vücutlarıyla ısıtıyorsa, bu size göre basitçe üzücü bir durum, mekanizmanın yetkin olmaması, bir yanlış anlama, zulmedenlerin aşırı gayretkeşliğidir. Hayır saygıdeğer arkadaşlar, bundan kaçamazsınız! Bunlardan *sorumlu* olan ve bunları da *ödeyecek* olan sizsiniz.

Biz muhalefet olarak, gerçek Bolşeviklerin yeni bir tarihsel ayaklanmasını oluşturma halindeyiz. Ve siz, namussuz iftiralarla, baskıyla bizim seçme yapmamıza yardım ederek, bunları denemeye tabi tutuyorsunuz. Zimmetine para geçirenler ve borsa oyuncularıyla aynı hücrede olmaktan korkanlar olur. Bunlar "pişman olurlar", hatalarını kabul ederler ve bunlara gardiyanlar kapıları açarlar. Bunlar mıdır en iyi unsurlar? Bunlar mıdır devrimciler? Bunlar mıdır Bolşevikler? Ve yine de, gerçek devrimcilerden alınan görevleri işgal edecek olan onlardır. Parti içinde git gide bir "uyarlananlar" takımı meydana geliyor. Muhalefet kuşkucular, yorgunlar, az inançlı insanlar, ucuz diplomatlar ve çok basitçe ailesini özlemiş insanlar tarafından yüz üstü

bırakıldı. Bir şey düşünüp sonra yüksek sesle başka bir şey söyleyen iki yüzlülerin, edepsizlerin sayısını çoğaltacaklar. Diğer basitçe arabaya koşulanlar, gelecekte her zaman için görüşlerini parti içinde ifade etme olanaksızlığıyla zehirlenmiş olarak arabayı çekmeye devam ediyorlar. Arada sırada Yaroslavski ve diğerleri "Bolşevikleşme" istatistiği hazırlıyorlar. Oysa parti içindeki ve dışındaki gerçek işçi kitlesi bilinçli olarak aygıttan uzaklaşıyor, kendi içine kapanıyor, katılaşıyor. En tehdit edici, en birincil, kesin süreç burada yatıyor. Stalinci fraksiyon bugün özellikle Menşevikler ve Anarko-sendikalistler yararına, onlara proletarya içinde yer hazırlayarak çalışıyor. Bu, aygıta kazanılan işçileri yılda bir kez, bir kahve kaşığı özeleştiri sunarak korumaya çalışmak yerine, hiç bir başarı şansı bırakmadan çalışmaktır. Yalnızca Menşevizm ve Anarko-sendikalizmle değil (bunu söylemek bile gereksizdir), fakat Stalinci merkezcilik ve aygıtın resmi düşüncesiyle de ölüme dek savaşan muhalefet, ancak Bolşevik bir biçimde işçi sınıfının en iyi bölümünün gereksinimlerini ve arzularını, onları Lenin'in bayrağı altında tutarak ifade etme yeteneğine sahiptir.

Kuşkusuz Malahov olayından haberdarsınızdır; bu Merkez Kontrol Komisyonu üyesi, uzun yıllar boyu, hırsızlıklara göz yumdu ve şaşkınlık verici rüşvetler aldı. Bu en iyi ailelerin de başına gelir, diyeceksiniz. Gerçekten oturup düşündüğü zaman, orta yurttaş, zor durumlarda, atasözleri sayesinde hep ders çıkarır. Yine de Merkez Kontrol Komisyonu'nun, *tasarlanmış olduğu gibi*, bu denli istisnai bir "canavarın" kendi bağrında bu denli uzun kalışını bu denli kolayca açıklamak için çok seçkin bir aile olduğunu düşünmekten kendimi alamıyorum. Fakat söz konusu olan bu değil yalnızca. Çünkü artık tüm Kardolenta tröstü, en azından onun tüm dalları Malahov'un dikkate değer marifetlerini biliyorlar. Onunla günlük yaşamda ilişkisi olanlar da bunu biliyorlar. Ya ne öyleyse, gerçekten Malahov'un Merkez Kontrol Komisyonu'nda ne arkadaşı, ne ilişkisi, ne yakını yok muydu? Nasıl, bu durumda, bu yüksek kuruma dek yükselebildi? Bu arada, gökten düşmedi herhalde? O halde, bunu bilenler ve susanlar vardı ve bunlar oldukça kalabalıktı. Bu işin ele başı-

ları ve onların yardımcıları susuyorlardı: kimisi bundan yararlanıyor, kimisi de korkuyordu. İki kat korkuyorlardı, çünkü Malahov'un bundan dolayı, oldukça ustalık ve başarıyla istediği kadar uzun zaman çalma olanağı vardı, çünkü özellikle partinin törelerini yargılayan en üst mahkemenin üyesiydi. İşte burada yatıyor bürokratizmin diyalektiği!

Oysa, biliyor musunuz ki biz muhalefettekileri yargılayıp, atan da bu aynı Malahov'dur? Binlerce rublelik rüşvetler ve spekülatörlerle birlikte yapılan bir içki alemi arasında, Rakovski'nin, İ.N. Smirnov'un, Preobrajenski'nin, Mraçkovski'nin, Serebryakov'un, Muralov'un, Sosnovski'nin, Beloborodov'un, Radek'in, Grunşteyn'in ve diğer birçoklarının yargılanmasına katılıyordu, ve onları "proletarya davasının hainleri" olarak niteliyordu. Zinovyev'i, Kamenev'i partiden atan ve "pişmanlık duymalarından" sonra onları affedip Tsentrosoyuz'a[1] gönderen de bu aynı Malahov'dur. İşte "diyalektiğin" yaptığı tur!

Rakovski ya da Mraçkovski proletarya hainleri olarak yargılanırken en caniyane müdahaleleri formüle edenin Malahov olduğundan hiç kuşku duymuyorum. Daha XIV. Kongre'de, çığlıklarıyla Leningrad muhalefetçiilerinin söylevlerini sabote etmek için, bir kaç karnından konuşan Ukraynalıyla beraber en ön sıraya yerleştirilen Moiseyenko'yu prezidyumda oturduğum yerden gözlerken, yanımda bulunan Kalinin'e aşağıdaki varsayımı söyledim: "Neden bilmem şuradaki (Moiseyenko) bu denli çaba sarfediyor; gocunacak bir şeyi olmasından kaygılanıyorum!" O sırada bu belirsiz bir sezgiydi ancak. Ardından, inceledikten sonra bunun böyle olduğu ortaya çıktı; muhalefete karşı sarfedilen edepsizce sözlerin bulunduğu konferans ve olağanüstü toplantıların tutanaklarını zenginleştiren Moiseyenko, tamamen aynı Malahovist dine bağlıdır. Son yıllarda bir çok kez aynı psikolojik sezgilerle hareket ederek, olayların temelini kavramayı başardım. Bir aygıt adamı büyük bir kibirle bağırır, yalan söyler, iftira eder ve muhalefete yumruk sallarsa, onda dokuz yaptığı işleri

(1) Kooperatifler merkez organı.

gizlemek için blöf yapan bir Malahovisttir. İşte bu da bir diyalektik...

Olayların, oldukları durumda kalacaklarını söyleme gözü pekliğiniz var: "Başlayan biz olmadık, bu bizimle de son bulacak değil." Eh öyleyse, hayır! Başlayan *biz* olduk. Ya da daha doğrusu *siz*, yani desteklediğiniz parti rejimi. Kendine yeterli, *kaba* ve *sadakatsiz* bürokratizm rejimi. Hatırlıyor musunuz ona bu tanımı veren kişiyi? Bu güçsüz bir ahlakçı değil, fakat çağımızın en büyük devrimcisidir. Sadakatsiz rejim, işte tehlikelerin en büyüğü. Şurası kesin ki, biz ne değişmez, ne de dışarıdan zorla kabul ettirilmiş ahlak kurallarını tanırız. Amaç araçları doğrular. Fakat amaç sınıfsal, devrimci, tarihsel olmalıdır; o zaman araçlar da sadakatsiz, namussuz, iğrenç olamazlar. Çünkü sadakatsizlik, kötü niyet, namussuzluk, bir zaman çok yararlı "etkiler" yapabilirler; fakat uzun bir dönem boyunca uygulanırlarsa, sınıfın devrimci gücünün temelini ve onun öncüsünün içindeki güveni bile kemirirler. Böylelikle, göz boyayan alıntılar yapılır ve Wrangelci subay ve 58 sayılı maddeyle gerçek belgeler gizlenir. Söz konusu olan yeni siyasettir, her şeyden önce bir dizi oportünist iflasla sarsılan siyasal "prestiji" kurtarmaktır. Kardolenta tröstünde, kazanılması beklenen şey ve nispi gelirler, saptanan amaca göre çok küçüktür. Fakat Kardolenta'nın Malahov'u, otoriteleri gözleriyle yiyip bitirerek kendini korur: "Görüyorsun, senin için yaşamımı vermekte tereddüt etmeyeceğim, fakat sen de beni koru." Kabalık ve sadakatsizlik tohumu, bir çok yöntemle ekilirse, filizlenir. Wrangelci subayı eken, Malahov'u biçer. Ve henüz ancak bir teki çiçek açtı! Fakat bu hasat yüz kat ve hatta daha fazlasını verecek...

Tüm bunları düşündüğünüz zaman, tüm bunları anladığınız zaman, o zaman biz de başka türlü konuşabileceğiz.

Benim partiyle ilintili olan konumumla fazlaca ilgili olduğunuzdan, izin veriniz de ben de biraz sizinkiyle ilgileneyim. Hep partiden, çoğunluğundan söz ediyorsunuz. Fakat sizin öne sürdüğünüz düşünceler, yasadışı bir fraksiyonun düşünceleri. Merkez Komite'yi, sanayileşmeyi "Troçkist" yola sürüklemekle suçluyorsunuz. Bu "Rıkovcu", sağcı fraksiyonun sesidir. Tarım siyasetinde, merkez komitenin bu yılın başında muhalefetin diliyle konuştuğunu söylüyor-

sunuz. Rıkov da kişisel olarak böyle söylüyor. Dnyeprostroy gibi fantazilerin "kaynaklarımızın caniyane bir tarzda yok edilmesini" sağladığını belirtiyorsunuz. Fakat bu "fantazilerden" sorumlu olan da Merkez Komitesi, yani onun çoğunluğudur. Köylerde uygulanan istisnai tedbirler, size göre, bir dizi yıl için köylülerle işçilerin ittifakını sarstı. O halde Merkez Komite'nin bu günkü çoğunluğunun siyaseti tamamen beş para etmez. Başka bir deyişle, tümüyle parti yönetimini tırpanlıyorsunuz. Yalnızca tırpanınız sağa doğru, Stalin'in belirsizce "köylü filozoflar" diye betimlemeye başladığı siyaset adamlarının düşüncelerine kayıyor. Bilmiyorum resmi olarak bu fraksiyonun içinde misiniz. Fakat her yetişkin insan, mektubunuzun bütünsel olarak bu gruplaşmanın görüşleri ve ruh durumuna gömüldüğünden ve tümüyle *muhalefetçi*, yani *sağ muhalefetçi* olduğundan kuşku duymayacaktır. Siz bir Rıkovcusunuz. Bir Rıkovcu olarak muhalefete saldırıyorsunuz, fakat aslında Stalin'i hedef alıyorsunuz. Atasözünün dediği gibi: "Diğerlerine ulaşmak için birine vurun."

Ülke içinde derinlemesine kök salmış "köylü filozofların" Rikovcu fraksiyonuyla, aygıtı ellerinde tutan çevrenin stalinci fraksiyonu arasında varolan ilişkilerin son gelişimini nasıl görüyorsunuz şu halde? Stalin'in Frumkin'e karşı gizli polemiği sol ile sağ-merkez bloku arasındaki mücadelenin ilk adımlarını gösteriyor. Doğal olarak, resmi açıdan egemen olan, oy birliğiyle harekettir. Hatta, bunun kanıtını göstermek için, kongre delagasyonlarına, Siyasal Büro içindeki "sözde" görüş ayrılıklarının "Troçkistler" tarafından uydurulduğunu açıklayan bir uyarının dağıtıldığı anlatılıyor. Fakat bu ancak ünlü modelleri taklit eden bir öğrenci kopyasıdır. 1925 Nisan'ında Merkez Komite tüm parti örgütlerine "Leninist çekirdeğin" içindeki köylü sorunu üzerine çıkan tüm ayrılık gürültülerinin aynı "Troçkistler" tarafından yayıldığını bildiren bir genelge yolladı. Bu arada, muhalefetçilerin çoğunluğu, böyle bir yolla yalanlanmak zorunda kaldıklarından dolayı, oldukça ciddi bazı görüş ayrılıklarının var olduğunu bu genelgeyle anladılar. Bu genelgenin yazarı sanırım, bir kaç ay sonra tümüyle ayrı bir türdeki belgeleri imzalamak zorunda kalan Zinovyev'di. Burada da tarihin biraz yinelenebileceğini düşünüyor musunuz? Zeki biri bir gün, tarihin yinelenme zorunluluğu ortaya çıkarsa,

çoğunlukla komediyi drama çevireceğini, ya da en azından drama gülünç ögeler katacağını söyledi.

Şunu iyice söylemek gerekir ki, genel ortam ne denli dramatik olursa, monolitizm konusunda yapılan bayat iddialar, kimsenin, ne oyuncuların, ne izleyicilerin inanacağı, oldukça acınacak bir komedi olarak yankılanırlar. Öyle ki son bölüm, bir kaç ay zarfında, ortaya çıkmak zorundadır. "Köylü filozoflar" fraksiyonu ülkede güçlüdür, fakat partiden, onun proleter çekirdeğinden kaygı duyar. Yüksek sesle konuşmaz, en azından halkın içinde. Şimdiye dek, Termidorcular bu özgürlüğü ancak özel konuşmalarda, ya da mektuplarda kullandılar. Örneğin sizinkisi.

Yakın bir gelecekte, savaşın gün yüzüne çıkıp çıkmayacağını, ya da, o zamana dek, monolotik ve bürokratik bir düzende, gizlilikle gelişip gelişmeyeceğini bilmiyorum. Bu nedenle, bir sonraki aşamada oluşacak olan "çoğunluğun" nasıl olacağını tahmin etmeye çalışmıyorum. Fakat siz, önceden her hangi bir "çoğunluğun", bu çoğunluk uzun yıllar için işçilerle köylüler arasındaki ittifakı sarssa da, güdümüne girmeyi kabul ediyormusunuz? Ya da, ciddi bir şekilde, oturulan yerin ansızın değişmesi tehlikesine karşın, süper-sanayileşmeye karşı mücadele etmek niyetinde misiniz? Çünkü Yaroslavski'ler bunu savunuyorlar. Ellerinin altında büyük kaynaklar var, kuşkusuz yalnız fikirler alanında değil, fakat kendi ustalık alanlarında da, en azından yeni bir emre dek, oldukça etkili kaynaklar var. Temelinde sizin kendi siyasetinizi uygulayarak, basitçe kaçınılmaz çöküntüyü geciktirerek sizi boğmaya çalışacaklar. Bu yolda, size karşı, ya da sizinle birlikte, muhalefet olmasaydı belki bütünsel bir başarı bekleyebilirlerdi. Fakat, muhalefet var. Ve siz bir çok vesileyle onun farkına varacaksınız.

Bana soracaksınız: "Fakat nedir öyleyse sizin vardığınız sonuçlar?" Daha önce ana yargılarımızı sergiledik: bunları burada yinelemeyeceğim. Sadece bir kaç kısmi tümdengelim yapacağım.

Son yıllar boyunca partide varolan rejim tüm olarak partiyi adeta bir yasadışılık durumuna getirdi. Stalinci fraksiyon partinin en önemli işlerini kanunsuzca düzenliyor. Sizin Rıkov'un fraksiyonu da

aynı yasadışı yöntemlerle hareket ediyor. Muhalefete gelince, söylemek bile gereksiz, çünkü o muhalefet. Şimdiye dek partinin yasal yolunda kalan tek azizler mümkündür ki Zinovyev ve Safarov'dur.... Azizler bunlarsa, günahkarlar kimler? Fakat, çabalarımızı birleştirerek, yönetici partiyi yasal bir konuma getirirsek? Soracaksınız: Hangi araçla? Çok basit; partiye haklarını geri vererek.

Aşırı ölçüde artan ve partide egemenlik süren keyfi bürokratik yönetimin mali temeli haline gelen parti bütçesini kabaca (hemen hemen yirmi kat) kısarak işe başlamak gerekir. Bunun ağırca denetlenen ve içeriği açıklanan özgün bir bütçe olması gerekir. Gizli devrimci harcamalar her yıl kongrenin özel bir komisyonu tarafından denetlenmelidir.

XV, XIV, ve XIII. kongreden değişik, fraksiyoncu bir aygıtın kongresi değil, fakat bir parti kongresi olacak biçimde XVI. kongreyi hazırlamak gerekir. Kongreden önce, parti son yıllardaki rejimin sayesinde bölünmüş olduğu tüm fraksiyonları dinlemek zorundadır. Fısıltılarla iş görenler, yıkıcılar, faşistler, ortak bir kararla, yeni sovyet alanlarına, fakat 58 sayılı madde uygulanmadan, gönderilmelidirler. Partinin gerçek kurtuluşuna ulaşmak için daha oldukça uzun bir yol olduğundan, XVI. kongreyi hazırlayacak olan tüm seçimler gizli oyla yapılmalıdır.

İşte gerçekleştirilmesi proleter çekirdeğe, yalnızca sağcıları değil, fakat parti içindeki oportünizmin başlıca dayanağı olan merkezcileri de yargıç karşısına çıkartma olanağı sağlayacak olan kesinlikle pratik öneriler bunlardır.

Görüyorsunuz işte... Dnyeprostroy'dan hangi beklenmedik sonuçlar çıkıyor.

*Alma-Ata,*
*12 Eylül 1928.*

Bu kitabın birinci bölümü, Ekim devriminin X. yıldönümü sırasında Parti ve Devrim Tarihi Enstitüsü'ne yazdığım bir mektuptur.
Kitabın ikinci bölümü, 1927 Haziran ve Ekim aylarında, yani Muhalefet ve Stalin hizbi arasındaki en şiddetli ideolojik mücadele döneminde, partinin en yüksek organları önünde yaptığım dört konuşmadan oluşuyor. Son yıllara ait belgelerden birçoğu arasından bu dört konuşmanın stenogramlarını seçtiysem, özet bir biçimde, mücadeledeki görüşlerin yeterince tam bir açıklamasını verdikleri ve bana göre kronolojik devamlılıklarının okura, bizzat mücadelenin dramatik dinamizmine yakınlaşmayı sağladığı içindir.
Herşeye rağmen az çok kaçınılmaz olan yinelemelerden kurtulmak için, metinde konuşmalardan önemli kesintiler yaptım. İlk kez bu baskıda yayınlanan gerekli tüm açıklamaları doğrudan konuşmalara giriş notları şeklinde veriyorum. SSCB'de bunlar henüz yasaklanmış yazılar olmaya devam ediyorlar.
Kitabın sonuna, önemli konumdaki bir hasımın uyarı mektubuna cevaben 1928'de Alma-Ata sürgünündeyken yazdığım küçük bir yergiyi ekliyorum.
Bu kitap, tümüyle yeni olan bir geçmişi kapsıyor ve amacı da onu tamamen şimdiye bağlamak. Sorunun içinde bulunduğu süreç henüz tamamlanmadıkça, sorun çözüme kavuşturulmuş değildir. Bu kitap cari tarihe, yani siyasete adanmıştır. Geçmişi sadece geleceğe dolaysız bir giriş olarak görür.

İstanbul, 1 M[illegible]

ISBN 97[illegible] - 7